Powinieneś zobaczyć jak wygląda
CMYK 50X0 na papierze Amber Graphic!

Ta reklama nie została wydrukowana na Amber Graphic. Szkoda, ponieważ o ostatecznym wyglądzie wydrukowanego koloru decyduje papier.

Dlatego postanowiliśmy stworzyć plakat przedstawiający 2106 różnych kolorów Pantone wydrukowanych ze składowych CMYK na papierze Amber Graphic. Jest to bardzo przydatne narzędzie w wyjątkowo ciekawej formie.

Zamów bezpłatny egzemplarz na stronie www.arcticpaper.com/amber (w sekcji DUMMYSHOP)

Arctic Paper Polska Sp. z o.o., tel. phone +48 22 69 77 999, info-pl@arcticpaper.com

Amber
BY ARCTIC PAPER

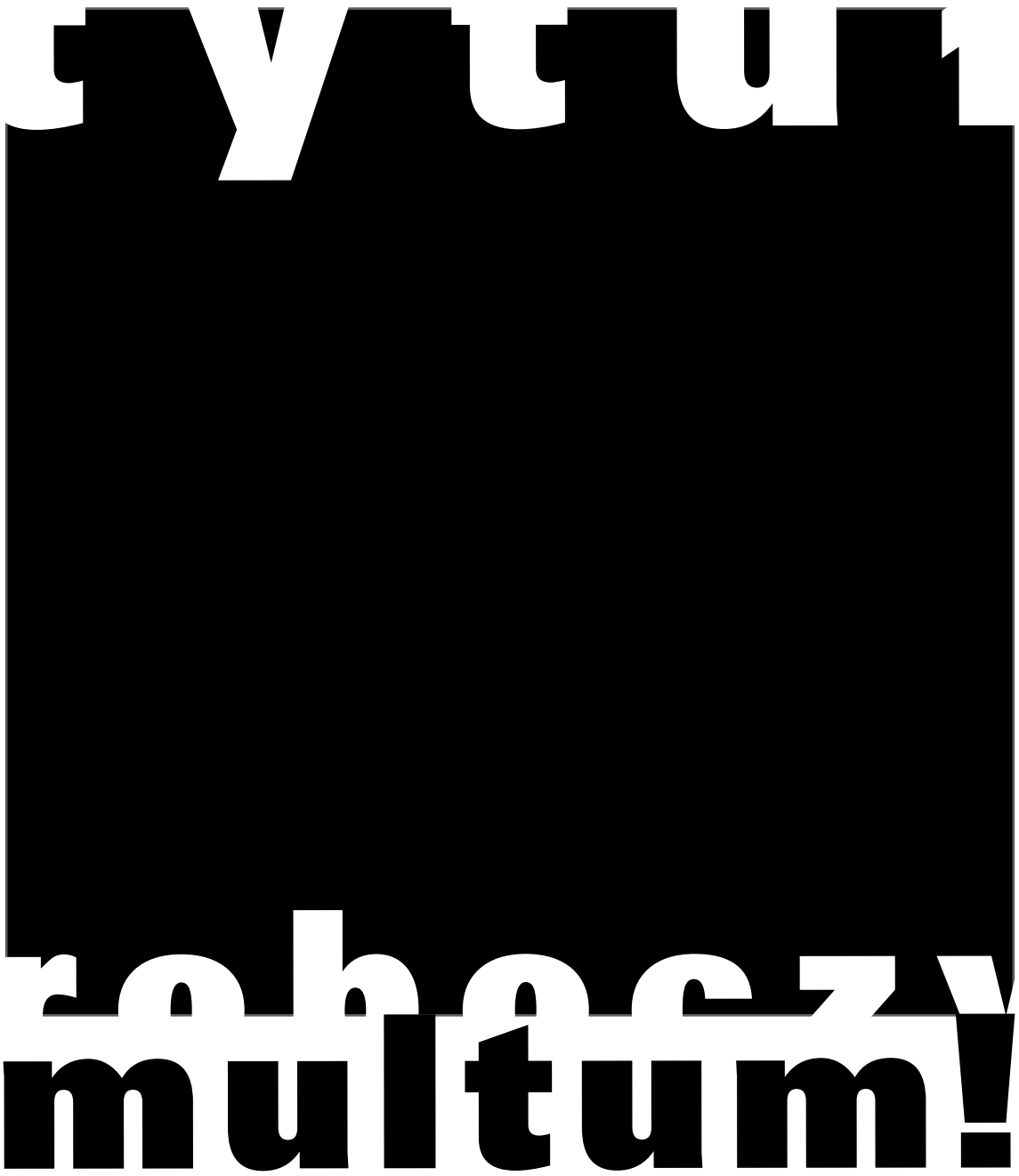

multum!

2008.01/02-03/04 (023-024)

nasza okładka, zdjęcia/ *cover photos by* Klara Kopcińska, 2008

Materiałów nie zamówionych nie zwracamy. Zastrzegamy sobie prawo do robienia skrótów i redagowania nadesłanych tekstów. Nadesłanie materiałów do publikacji jest równoznaczne z oświadczeniem o posiadaniu praw do nich
Unsolicited material will not be returned. The publisher has the right to edit and abbreviate the submitted texts. Anybody submitting any kind of material for publication thus certifies he/ she is the bearer of the copyrights for it

Prenumeratę instytucjonalną można zamawiać m.in. w oddziałach firmy Kolporter S.A. na terenie całego kraju. Informacja pod numerem infolinii 0801-205-555 lub na stronie internetowej http://sa.kolporter.com.pl
Institutions can order the subscription of WT at the branches of Kolporter S.A. in Poland. For more information please call 0801-205-555 or visit the website: http://sa.kolporter.com.pl

celebrating the world

The idea came to me when I discovered that you can switch on hundreds of national holidays in your Google Calendar. I clicked everything on and it turned out that there is a reason to celebrate almost every day.

Great. I quickly found out though I had no idea most of these celebrations even existed. Maybe it would be an exaggeration to say that I didn't know about the existence of a few of the countries as well but the fact is that the map of the world has definitely changed since my school days.

In this issue of WT we are presenting the effects of my "research" and the attempts to expand the international holiday calendar. I must admit it wasn't easy: lunar, solar and solar/ lunar calendars, the sixteenth day of the eight moon, the third Monday of September, special algorithms for date conversion (obviously imprecise), dozens of websites: official ones, the Polish and English Wikipedia, blogs, tourist agencies – often with contradictory information and links leading to nowhere. I would be surprised if there was not a single mistake in our calendar. For sure we missed something. And we were in fact including only information we could find several sources for.

As we all know holidays are not only religious celebrations, there's plenty of other "Days" like the national, international, EU and UN ones... Almost every job has its day too, I have even found the Culture Animator's Day. It falls on the same date as the Printer's Day, so we will gladly celebrate it next time together with our invaluable Mr Robert Kawka who is – for me – THE printer of the century.

Anyway, I hope we will provide you with many occasions for joyous celebration. Even though the Power Engineer's Day doesn't really apply to many of us, the Desk Clearing Day is certainly meaningful for a big percentage of population (and it's in January!) and the Teddy Bear Day should please everyone.

Many holidays provoke reflection on the changes going through our culture and on the intricate paths of history. Like for example the fact that some countries instead of celebrating the traditional Columbus Day started celebrating Fighting to Keep Identity Days, Meeting of Cultures Days etc. – obviously leaving behind the so much promoted for centuries Euro-centric perspective. Or the fact that there are more and more holidays that are not actually "feasts", e.g. the World's Suicide Prevention Day or the International Ozone Layer Protection Day – let's hope they will be celebrated on all the 365 days of the year. In Eastern Europe, in the ex Soviet Union (similar situations take place in many other countries too) – there are anniversaries completely conflicting with each other and still celebrated – on one hand for example the anniversary of the foundation of the Republic after the revolution what theoretically was a step towards democracy, while on the other a day commemorating the regaining of sovereignty much later – two sides of one coin. >>

On the two sides of a border two nations seem to commemorate the same event – yet for one of them it meant victory, fo the other – defeat. Apart from religious observances, every country in the world celebrates the Army Day, and/ or the anniversary of Revolution/ Uprisal/ War, whichever (either outbreak or end). And I'm afraid we'll be getting more of them.

What was nice: masses of interesting information found en passant: I learnt that Lidia Zamenhof, the daughter of

świat świąt

Idea wzięła się stąd, że odkryłam w moim kalendarzu Google zakładki ze świętami. Włączyłam sobie wszystkie po kolei i nagle zorientowałam się, że prawie codziennie jest jakiś powód do świętowania.

No to super. Szybko jednak okazało się, że o większości tych celebracji nic mi nie wiadomo. Może przesadą byłoby stwierdzenie, że nawet o istnieniu niektórych krajów nie miałam pojęcia, ale faktem jest, że mapa świata zmieniła się bardzo od czasu, gdy chodziłam do szkoły.

Efekt „badań" i prób maksymalnego rozszerzenia kalendarza świąt na całym świecie prezentujemy na następnych stronach. Powiem, że nie było łatwo: kalendarze lunarne, solarne, solarno-lunarne, szesnasty dzień ósmego księżyca, trzeci poniedziałek października... Specjalne algorytmy do konwersji dat (nieprecyzyjne oczywiście, bo jakże by inaczej), kilkadziesiąt stron www: oficjalnych, Wikipedii polskiej i angielskiej, blogów, biur turystycznych – zazwyczaj ze sprzecznymi informacjami, linkami prowadzącymi donikąd. Zdziwiłabym się, gdyby nie wkradł się do naszego kalendarium żaden błąd, gdyby nic nie umknęło. Zamieszczaliśmy zresztą tylko to, co w miarę dawało się zweryfikować.

Oczywiście święta to nie tylko obchody religijne, stworzono też całą masę „Dni" – państwowych, międzynarodowych, unijnych, ONZ-owskich... Swoje święto ma też prawie każdy zawód, doszukałam się nawet Dnia działacza kultury. Wypada razem z Dniem drukarza, więc z radością obejdziemy go kiedyś w towarzystwie naszego nieocenionego pana Roberta Kawki – według mnie drukarza stulecia.

Mam w każdym razie nadzieję, że dostarczymy Wam wielu powodów do radości. Bo choć może np. Dzień Energetyka dotyczy niewielu, to już z cała pewnością Dzień sprzątania biurka może znaczyć coś dla większego wycinka populacji (a to już w styczniu!), a już z całą pewnością Dzień pluszowego misia powinien każdemu przypaść do gustu.

Wiele świąt daje do myślenia nad zmianami zachodzącymi w kulturze i skomplikowanymi drogami, po których chadza historia. Jak choćby to, że w niektórych krajach Ameryki Południowej zamiast tradycyjnego Dnia Kolumba zaczyna się obchodzić różne Dni walki o zachowanie tożsamości, spotkania kultur itp. – odchodząc od przez tyle wieków forsowanego Eurocentryzmu. Jak to, że coraz więcej jest świąt – nie-świąt, takich jak choćby Światowy Dzień Zapobiegania Samobójstwom czy Dzień Ochrony Warstwy Ozonowej – oby było ich 365 w roku. W Europie Wschodniej, dawnym ZSRR (ale też w wielu innych miejscach na świecie są podobne sytuacje) – obchodzi się rocznice czasem zupełnie sprzeczne – z jednej strony np. powstania republiki w wyniku rewolucji, co teoretycznie było krokiem ku demokracji, ale i, dużo później, odzyskania suwerenności – dwie strony tego samego medalu. >>

Po dwóch stronach granic wspomina się te same wydarzenia – które dla jednych były synonimem klęski, dla innych zwycięstwa. Poza swiętami religijnymi, każdy kraj ma święta państwowe z okazji dnia wojska, rocznicy wybuchu/ stłumienia rewolucji/ powstania, wybuchu/ zakończenia wojny (niepotrzebne skreślić), I niestety nadal ich przybywa.

Co było przyjemne: setki informacji i ciekawostek odkrytych przy okazji: jak choćby, że Lidia Zamenhof, córka twórcy

tytuł roboczy/ working title

dwumiesięcznik/ bimonthly
2008.01/02-03/04 (023-024)
ISSN 1733 4691
nakład 1000 egz./ copies

redakcja i projekt/ editors & designers
Klara Kopcińska
& Józef Żuk Piwkowski

wydawca/ publisher
Stowarzyszenie
Edukacji i Postępu STEP

Radziłowska 5, m. 1
03-943 Warszawa
tel. (022) 617 68 06 i 601 39 02 05
e-mail 2b@2b.art.pl

Galeria 2b/
2b Gallery

www.2b.art.pl

druk i oprawa/ print & binding
Roband

© Klara Kopcińska, Józef Żuk Piwkowski & autorzy/ authors

wydrukowano na papierze/ printed on
Amber Graphic
130 g/m² (środek/ inside)
www.arcticpaper.com

On the two sides of a border two nations seem to commemorate the same event – yet for one of them it meant victory, fo the other – defeat. Apart from religious observances, every country in the world celebrates the Army Day, and/ or the anniversary of Revolution/ Uprisal/ War, whichever (either outbreak or end). And I'm afraid we'll be getting more of them.

What was nice: masses of interesting information found en passant: I learnt that Lidia Zamenhof, the daughter of Ludwik Zamenhof who invented Esperanto, the universal language, was very active in the Baha'i movement – the universal faith. I learnt that the Inventor's Day in Europe is celebrated on Hedy Lamarr's birthday... How come? She was a Hollywood actress after all. Well, It happens that the American actress of Austrian origin invented (in 1942) an early form of spread spectrum communications technology – so it seems it is to her that we owe our cell phones today. I found a lot of most beautiful Holidays of the far East and other distant parts of the globe – obviously worth struggling with lunar and Zoroastrian calendars.

But the calendar itself, even though fascinating – was not enough. We wanted to personalise it. First – the photos (not like the ones we can see in travel magazines). Depicting clashes of different worlds – the new with the old, the East with the West, but also showing ordinary scenes from ordinary lives of ordinary people, which are in fact totaly extraordinary.

And the texts. How we understand multiculturality, what were our contacts with different cultures like, also those encountered in our own environment. It turned out we all understood this notion differently and rather widely. The first comments were that these texts are sad.

Well, that's the way it is. Sometimes somebody becomes a difficult experience for us, sometimes the situation that seemed perfect turns against us, sometimes meeting other cultures happens in an involuntary context, sometimes something valuable simply vanishes from the landscape. It is clear though that no matter how difficult, tiring or traumatic their experiences were none of our writers would want to change or erase them. Our experiences, meetings with other people, cultures and spaces don't have to be blissful, because life is not a washing powder commercial nor a travel brochure. But does it make them less fascinating? Does it mean whe should tread towards the awaiting world with less openness? And does it mean that we have less reasons to celebrate?

Klara Kopcińska

Please mind that many of the holidays are moveable (esp. Buddhist, Chinese, Hindu, Jewish, Muslim, some Christian, several American ones). It's good to check their dates for next year, e.g on www.when-is.com

The beach. A couple around thirty trying to fly a kite, he – a brunet wearing a hat, full of testosterone, she – a shapely figure in a pretty military outfit with a funny tuft of red hair pinned at the top of her head. She's holding the rings tied to the strings, he's responsible for running towards the flabby piece of cloth when her maneuvers of picking up the kite don't work. And that means non-stop. The choppy nylon bow is taking off from the open hands of the man, goes up

Po dwóch stronach granic wspomina się te same wydarzenia – które dla jednych były synonimem klęski, dla innych zwycięstwa. Poza swiętami religijnymi, każdy kraj ma święta państwowe z okazji dnia wojska, rocznicy wybuchu/ stłumienia rewolucji/ powstania, wybuchu/ zakończenia wojny (niepotrzebne skreślić), I niestety nadal ich przybywa.

Co było przyjemne: setki informacji i ciekawostek odkrytych przy okazji: jak choćby, że Lidia Zamenhof, córka twórcy uniwersalnego języka – była wyznawczynią – również uniwersalnej – wiary bahaickiej. Że Dzień Wynalazcy obchodzony jest w Europie w dniu urodzin... Hedy Lamarr, o której wiedziałam tyle, że była hollywoodzką aktorką, a tymczasem to właśnie ten amerykański wamp austriackiego pochodzenia wynalazł(a) metodę rozpraszania widma w systemach szerokopasmowych w 1942 – właściwie więc jej zawdzięczamy telekomunikację bezprzewodową. Odkryłam wielę pięknych świąt z Dalekiego Wschodu i innych zakątków globu, dla których warto było przedzierać się przez kalendarze lunarne i zaratusztriańskie.

Ale samo kalendarium, choć fascynujące, to za mało. Szukaliśmy bardziej osobistego spojrzenia. Z jednej strony zdjęcia, nie całkiem takie, jakie można zobaczyć w pismach turystycznych – zazwyczaj (choć nie tylko) pokazujące zderzenia rzeczywistości, nowego ze starym, wschodu z zachodem, ale też całkiem zwykłe sceny z życia zwykłych ludzi, które jednak są... niezwykłe.

Po drugie teksty. O tym, jak rozumiemy wielokulturowość, jakie były nasze kontakty z innymi kulturami, czasem nawet na „własnym terenie". Okazało się rozumiemy to pojęcie szeroko. Pierwsze komentarze były takie, że smutne te wypowiedzi.

No, trudno. Czasami nam z kimś nie po drodze, czasami sytuacja, która wydaje się doskonała jako model, zwraca się przeciwko nam, czasami spotkania z inną kulturą zdarzają się w warunkach przymusu, czasami coś wartościowego znika z naszego krajobrazu. Widać jednak wyraźnie, że żaden z autorów, choćby jego wspomnienia były trudne, męczące czy wręcz traumatyczne, nie chciałby ich zmieniać czy wymazywać z pamięci. Nasze przeżycia, spotkania z inną kulturą, człowiekiem, przestrzenią – nie muszą być radosne, bo życie to nie reklama proszku do prania ani folder biura podróży. Ale czy to znaczy, że są mniej fascynujące? Że mamy z mniejszą otwartością robić kolejny krok w stronę czekającego na nas świata? I czy przez to mamy mniej powodów do świętowania?

Klara Kopcińska

PS. Uwaga: większość świąt buddyjskich, chińskich, hinduistycznych, muzułmańskich, żydowskich, niektóre chrześcijańskie, a także wiele amerykańskich ma charakter ruchomy. W kolejnych latach należy zatem sprawdzić prawidłową datę. Można to zrobić np. na stronie www.when-is.com

Na plaży para około trzydziestki próbuje puszczać latawca, on brunet w kapeluszu, pełen testosteronu, ona zgrabna w ładnym kostiumie moro ze śmieszną kępką rudych włosów spiętą na czubku głowy. Trzyma kółka przytroczone do linek, jemu przypadła niewdzięczna rola biegania po obwisły płat, kiedy manewr poderwania latawca się nie uda. Czyli non-stop. Pofalowany nylonowy łuk startuje z rozłożonych rąk mężczyzny, unosi się na jakieś 3-4 metry i nagle lotem

Dorota Kozińska, Lampki maślane w klasztorze Tasziding/ *Oil lamps in the Tashiding monastery,* Sikkim, India/ *India*, 04.2006

Klara Kopcińska, **wielokulturowość – kilka obrazów/ multiculturality – a few glimpses**
Jacek Bąkowski, **podróże kształcą.../ ... aspects of traveling**
Agnieszka Tomaszczuk-Rosołowska, **przerwa w codzienności/ a break in everyday life**
Leszek Szczasny, **Ukraina/ Ukraine**
Michał Pawluskiewicz, **dwa kawałki z Ameryki/ two bites from America**
Dorota Kozińska, **żuraw a sprawa globalna/ crane vs. global affairs**
podziękowania/ acknowledgments

KONTYNENT WARSZAWA
WARSZAWA WIELU KULTUR
www.kontynent.waw.pl

patronat/ patronage

sfinansowano
ze środków Samorządu
Województwa Mazowieckiego

supported by
the Local Government
of the Mazowsze Voivodship

zrealizowano w ramach
Programu Operacyjnego
Promocja czytelnictwa
ogłoszonego przez Ministra Kultury
i Dziedzictwa Narodowego

supported by
the Minister of Culture and National Heritage
within the Promotion of Readership Program

2008 Warszawa wielu kultur

zrealizowano dzięki wsparciu M. St. Warszawy
supported by the City of Warsaw

współpraca/ co-operation
Agnieszka Piotrowska-Sosnowska
Cecylia Jakubczak
Kontynent Warszawa

tłumaczenia/ translations by
Anna T. Cope
Klara Kopcińska
Krzysztof Wojciechowski

The beach. A couple around thirty trying to fly a kite, he – a brunet in a hat, full of testosterone, she – a shapely figure in a pretty military outfit with a funny tuft of red hair pinned at the top of her head. She's holding the rings tied to the strings, he's responsible for running towards the flabby piece of cloth when her maneuvers of picking up the kite don't work. And that means basically all the time. The choppy nylon bow is taking off from the open hands of the man, goes up for about 3-4 meters and rapidly lands onto the lawny sand dunes. "To the left, to the left, be careful with the people, oh Jesus" – boorishly shouts the brunet and his steps become more and more slow as he gets to the sharpened blades of grass where the kite can be seen in its last convulsive wriggling. The woman shaking her funny tuft that slightly resembles the protected grass growing on this sand-pit dune looks confused, helplessly throws up her hands with the rings in despair. If she only displayed a bit of grace maybe the kite would start but she only throws up those hands instead of bending a little, fit it, charm it with some more fluent movement that would make the bloody kite turn a bit and finally burst into the air, just like the oil in Karlino once did, and stay there. But she only throws those hands towards the sky. "Don't move" – growls the man all wound up by the decrepitude of the redhead, and then, suddenly she makes some conscious movement for the first time, some other than just throwing those hands up – the kite slowly starts... and it all goes down the pan again – the woman drops the rings all of a sudden and now is scudding towards the yellowish screen while the disoriented kite unexpectedly hits the brunet on his hat. And behind the screen – a little – not involved in the scene so far – child is just starting to mewl. The guy takes the disabled piece of nylon off his hat and angrily looks towards the screen. The eyes flashing from beneath the hat's brim seem to say he will get inside her tonight with clenched teeth with no way of saying no, ignoring the wailings of the couch upholstered with artificial leather reminiscent of dinosaur skin, ignoring the buttons fretting his back and legs, and the sultriness present in the airtight room with plastic windows. We can only hope that the child squeaking behind the screen is a son and that in few years time he will have a greater sense of mission than his mother in taking up the ambitious role of steering the kite...

* * *

Contrary to all ancestrally belief the cultural differences might go along a totally different axis than some shaved heads or undervalued artists claim. The ethnic origin is one thing but cultural context is something completely different (in today's world when everything should sound more complicated I should probably rather say that "ethnicity is one thing and the culturality the other", but I will stick to the first version).

When it comes to inter-ethnic contacts I was prepared for them – it could be said – almost prenatally, or pre-conceptually. My mother who lived in India at the beginning of the 60's was regularly harassed by local fortune tellers who – completely ignoring her protests, and, what is interesting, not wanting any financial reward >>

– decided to make her aware that in 1967 she will give birth to a very talented son. My mum kindly smiled and gently got rid of them even though this notoriousness started to make her feel a bit perplexed, the more so because in 1967 she would be 41 and wouldn't expect herself to reproduce then. Soon afterwards she met a very well educated herbalist who was supposed to help her with allergies but preferred to use his craft to support her fertility. He made for her

wielokulturowość
kilka obrazów

multiculturality
a few glimpses

tekst i zdjęcia/
text & photos by
Klara Kopcińska
(tr. atc)

Na plaży para około trzydziestki próbuje puszczać latawca, on brunet w kapeluszu, pełen testosteronu, ona zgrabna w ładnym kostiumie moro ze śmieszną kępką rudych włosów spiętą na czubku głowy. Trzyma kółka przytroczone do linek, jemu przypadła niewdzięczna rola biegania po obwisły płat, kiedy manewr poderwania latawca się nie uda. Czyli non-stop. Pofalowany nylonowy łuk startuje z rozłożonych rąk mężczyzny, unosi się na jakieś 3-4 metry i nagle lotem koszącym pruje w trawiaste wydmy. „W lewo, w lewo, uważaj na ludzi, o Jezus" – pokrzykuje dość grubiańsko brunet coraz wolniejszym krokiem wkraczając w zaostrzone źdźbła traw, gdzie latawiec wykonuje właśnie ostatnie podrygi. Kobieta potrząsając zabawną kępką podobną trochę do występującej tu chronionej trawy wydmowej piaskownicy, stoi zakłopotana i bezradnie rozkłada ręce z kółkami. Gdyby wykazała się nieco większą gracją, być może latawiec wystartowałby, ale ona rozkłada tylko te ręce, zamiast trochę się ugiąć, podejść go, oczarować jakimś płynniejszym ruchem, który spowodowałby, że latawiec pokręci się, pokręci, ale w końcu wystrzeli w niebo, jak kiedyś ropa w Karlinie i tam już zostanie. A ta tylko te ręce. „Nie ruszaj" – warczy coraz bardziej rozsierdzony nieudolnością rudej mężczyzna, a wtedy ona po raz pierwszy robi jakiś bardziej celowy ruch, jakikolwiek ruch oprócz rozkładania rąk – latawiec powoli zrywa się do lotu... i nagle wszystko na nic – kobieta rzuca kółka w miejscu, gdzie stoi, zdezorientowany latawiec wali niespodziewanie bruneta w kapelusz, a ona pędzi co sił w nogach za żółtawy parawan, gdzie zaczęło właśnie kwilić nie występujące jak dotąd w tej scenie dziecko. Facet zrzuca z siebie obezwładniony kawał nylonu i ze złością spogląda w stronę porykującego grajdołka. Po oczach błyskających spod ronda kapelusza widać już, że wejdzie w nią dziś wieczorem z zaciśniętymi zębami, bez żadnego ale, nie bacząc na jęki amerykanki obitej skajem przypominającym skórę dinozaura, obciągnięte guziki wrzynające się w plecy i golenie, ani na duchotę panującą w hermetycznym pokoju z plastikowymi oknami. Miejmy nadzieję, że tam za parawanem kwiczy syn, który ambitną rolę sterowania latawcem będzie już za parę lat wypełniał z większym niż matka poczuciem misji.

* * *

Wbrew pozorom różnice kulturowe przebiegają po zupełnie innej osi niż zakładają różne ogolone głowy i niedowartościowane malarzyny. Przynależność etniczna to jedno, ale kultura to zupełnie co innego (w dzisiejszych czasach, kiedy trzeba wszystko skomplikować, należałoby pewnie powiedzieć „etniczność to jedno, a kulturowość – drugie", ale ja jednak pozostanę przy tej pierwszej wersji).

Jeśli chodzi o kontakty międzyetniczne, to zostałam na nie przygotowana można rzec jeszcze prenatalnie, a wręcz prekoncepcyjnie. Otóż moja matka będąc w Indiach na początku lat 60' kilkakrotnie stała się przedmiotem wręcz ataku ulicznych wróżbitów, którzy – mimo protestów i, co ciekawe, bez domagania się zapłaty – postanowili uświadomić ją, że w 1967 roku urodzi potomka płci męskiej. Mama zbywała ich uprzejmym >>

uśmiechem, chociaż pewna notoryczność zaczęła wprawiać ją w zakłopotanie, tym bardziej, że w rzeczonym 67 miała mieć lat 41 i jakoś nie spodziewała się rozmnażać. Wkrótce potem napotkała bardzo wykształconego zielarza, który miał jej pomóc na alergie, ale stwierdził, że woli swoim kunsztem wspomóc jej płodność. Zaaplikował jej oryginalny miks, w skład którego oprócz kombinacji składników roślinnych wchodziły m. in. mielone perły i miejmy nadzieje, że nie język

– decided to make her aware that in 1967 she will give birth to a son. My mum kindly smiled and gently got rid of them even though this notoriousness started to make her feel a bit perplexed, the more so because in 1967 she would be 41 and wouldn't expect herself to reproduce then. Soon afterwards she met a very well educated herbalist who was supposed to help her with allergies but preferred to use his craft to support her fertility. He made for her an unconventional mixture that consisted of – apart from some combination of different plant ingredients – some ground pearls and, I hope, no dragon tongue or cat's tale – told her to expect results. It was 1963 and nothing happened so far.

I have a feeling though that I was conceived then, in India, in 1963 even though I was given birth by my 41 year old mother just as expected in 1967 and she probably railed by that time about having been gulled by some Hindu doctor and forced to drink some dog's ear slop. ARh- blood type, aware of the fact that I am a child of serological conflict, and convinced she was bearing a son whose first name would be Konrad (and second – Adenauer according to one of our family anecdotes), unaware though of the fact that she had a genetic problem of having no labor pangs (we still don't know who she inherited it from but it is hereditary as I had an opportunity to find out 28 years later) – my 41-year old pedantic mother after her water broke at one in the morning she managed to clean up the flat, have a bath, curled her hair, gave herself a pedicure and manicure, and finally ironed a few shirts of my father, made breakfast and when he woke up at 7:00 she announced she would like to go to the hospital. At the hospital, at Warsaw Bielany borough she walked into the ward full of strangely behaving women who wandered about, screamed, squirmed, jelled, and some of them even cussed. My mother – daughter and granddaughter of Sybiraks, Legionnaires and Lviv defenders, with her body that didn't do anything to let its mature content out – perceived such behaviour as undignified or at least of bad taste. She decided to distance herself from the events and sat silent waiting until someone would notice her. When it finally happened around the midday and the doctors realized the severeness of the situation – a dozen hands stretched out to her and the mask with chloroform was put on her mouth; the last thing she remembered was the question they asked her: if they should rescue her or the child. Luckily she didn't have to make her "Sophie's choice" because she passed out but when she regained consciousness it turned out that the choice was unnecessary. She survived and I was born.

* * *

Later on, in the nursery school I attended in Afghanistan, even though I didn't really know what it was all about, it turned out that I have a great communication with a girl from Afghanistan with a resonant name Cobra and with a girl from India called Naveena, and it wasn't that easy with another girl that seemed closer to me in a physical – and cultural way – a certain Pippa from Scotland...

In London at the London International Film School where I was thrown together with a Greek girl as the relics of European culture into a group comprising of an Icelander, Afrikaner and a boy from Hong Kong that wanted to make films about >>

eastern martial arts – I had my first humility lesson. LIFS is famous for the fact that everybody that graduates there (I regret to say I didn't) has a guaranteed job in this industry till the end of his/ her life and in the most demanding teams, because a few terms in this international blender makes you the most flexible people in the world. Our tutor, the descendant of Austrian Jews, born in South Africa, father to two of his genetic children and two adopted ones from

uśmiechem, chociaż pewna notoryczność zaczęła wprawiać ją w zakłopotanie, tym bardziej, że w rzeczonym 67 miała mieć lat 41 i jakoś nie spodziewała się rozmnażać. Wkrótce potem napotkała bardzo wykształconego zielarza, który miał jej pomóc na alergie, ale stwierdził, że woli swoim kunsztem wspomóc jej płodność. Zaaplikował jej oryginalny miks, w skład którego oprócz kombinacji składników roślinnych wchodziły m. in. mielone perły i miejmy nadzieje, że nie język smoka i koci ogon – i kazał oczekiwać rezultatów. Był rok 1963 i na razie nic się nie działo.

Mam jednak wrażenie, że to wtedy w Indiach w 1963 roku zostałam poczęta, choć urodziłam się istotnie dopiero w roku 1967 z 41-letniej matki, która już niczego się po mnie nie spodziewała i pewnie w duchu urągała hinduskiemu doktorowi, że kazał jej pić wywar z psiego ucha i zrobił w bambuko. Świadoma jako posiadaczka grupy ARh–, że jestem dzieckiem konfliktu serologicznego, przekonana, że rodzi syna, który za chwilę będzie nosić imię Konrad (a na drugie Adenauer, jak brzmi rodzinna anegdota), nieświadoma za to, że ma genetyczny problem polegający na niewystępowaniu skurczów porodowych (nie wiadomo po kim, ale za to dziedziczny, jak miałam okazję przekonać się 28 lat później), moja 41-letnia pedantyczna matka po zejściu wód płodowych o 1 w nocy posprzątała mieszkanie, wykąpała się, zakręciła włosy, zrobiła sobie pedicure i manicure, a następnie wyprasowała ojcu parę koszul, przygotowała śniadanie i, kiedy obudził się o 7 rano, oznajmiła, że chciałaby pojechać do szpitala. W szpitalu, na warszawskich Bielanach wkroczyła na oddział pełen przedziwnie zachowujących się kobiet, które chodziły, krzyczały, wiły się, wyły, a niektóre nawet przeklinały. Moja mama, córka i wnuczka Sybiraków, Legionistów i obrońców Lwowa, której ciało w dodatku nie robiło nic, by pozbyć się dojrzałej do zwodowania zawartości, uważała takie zachowania za niegodne i co najmniej w złym tonie. Sama postanowiła więc zdystansować się wobec wydarzeń i siedzieć cicho, dopóki jej ktoś nie zauważy. Kiedy nastąpiło to wreszcie około południa i lekarze zdali sobie sprawę z powagi sytuacji, wyciągnął się w jej stronę las rąk, zapakowano jej na nos maskę z chloroformem, a ostatnie, co zapamiętała, to pytanie, czy mają ratować ją czy dziecko. Nie zdążyła szczęśliwie podjąć swojego „Sophie's choice", bo odpłynęła, a kiedy wróciła do rzeczywistości, okazało się, że wybór nie był potrzebny. Przeżyła i urodziłam się ja.

* * *

Potem, w przedszkolu w Afganistanie, chociaż specjalnie nie wiedziałam, o co w tym chodzi, okazało się, że świetnie dogaduję się z koleżanką z tegoż Afganistanu, o dźwięcznym imieniu Kobra i z drugą koleżanką, z Indii imieniem Naveena, a wcale mi nie po drodze z dużo bardziej fizycznie – i kulturowo – podobną do mnie niejaką Pippą ze Szkocji...

W Londynie w London International Film School jako relikt – pospołu z Greczynką – kultury europejskiej, wrzucona gdzieś między Islandczyka, Afrykanera i chłopca z Hong Kongu, który chciał robić filmy o walkach wschodu >>

– odebrałam prawdziwą lekcję pokory. LIFS słynie z tego, że jak się ją ukończy (czego niestety nie zrobiłam), to człowiek ma pracę w branży do końca życia, w najbardziej wymagających ekipach, bo kilka semestrów w tym internacjonalnym blenderze czyni nas najbardziej elastycznymi ludźmi świata. Nasz opiekun roku, potomek austriackich Żydów, urodzony w RPA, ojciec dwojga dzieci własnych i dwojga adoptowanych z Ameryki Południowej, na pierwszym spotkaniu zapewnił

eastern martial arts – I had my first humility lesson. LIFS is famous for the fact that everybody that graduates there (I regret to say I didn't) has a guaranteed job in this industry till the end of his/ her life and in the most demanding teams, because a few terms in this international blender makes you the most flexible people in the world. Our tutor, the descendant of Austrian Jews, born in South Africa, father to two of his genetic children and two adopted ones from South America, on our first meeting ensured us that he was going to help us in case we ever felt depressed or suicidal, had an unwanted pregnancy or noticed that one of our colleagues had serious mental problems (typical attitude of Austrian Jews).

At the stage of the analysis of the shorts of the students from previous years I had a harsh clash of views with the one and only British girl in this school, more black-skinned than Teddy from South Africa. Some particularly goofy Italians made a 3 minute drama (typical mistake of amateurs – to start with a drama and present it in a 3 minute etude), where the main hero (a white asthmatic) spies on his unfaithful girlfriend (white non-asthmatic), to find her in embrace with her female lover (black non-asthmatic). The protagonist runs through the city (fast, because he's got only those 3 minutes) terribly coughing, panting, drooling and choking and when he finally gets the sinners, the black girl spits in his face while the white one behaves like a stereotypical blonde. This is more or less the end of the film. The British girl was first to attack it and said the film was racist because the black girl looked disgusting and spitted. And I – white, blond and asthmatic – riposted that the film was generally antihuman because the blonde was dumb and the asthmatic was drooling. She managed to quickly devastate me with her lecture on my inborn – because of the color of my skin – inability to understand someone who from the beginning of life was black, meaning worse. My attempts of argumentation that as a person born in a communist country I have belonged to the "worse category" people in her world for many years too (by the way, it also turned out to be the reason of the petulant moods – probably egged on by her parents – of Pippa; they must have been some Scottish McCarthyists) didn't convince her. Me and the Greek girl settled deeper into the old cinema chairs and ate lots of baklava in the evening.

Still the worst thing in it all was that I caught Ali's eye – he was an Iranian guy about 40 who was desperately looking for a wife (typical for Iranian guys). Whenever I only appeared in the canteen led by a Portuguese guy, where sandwiches were served on an aluminum tray with pictures of Warsaw – the souvenir from the previous leaseholder, a Polish guy – immediately a cup of tea with cake appeared in front of me on the table and Ali keenly asked me questions about Polish culture. Well, all right, I learnt to wear a hat that makes you invisible during the breaks and went to Covent Garden to get sandwiches that were more expensive than in the canteen or to the underground station for chocolate bars.

Apart from that it would have been be really good, but we had to divide into groups (everything in this school was done in full respect for democracy) and we democratically turned out with Ali to be in the same team. There was also an Afrikaner, a Japanese girl and a Norwegian girl. We began writing scenarios. I desperately wanted to avoid >>

the three minute drama so I wrote a scenario about – ha! ha! – multiculturality: the Japanese guy (I hoped Taeko had male friends) that doesn't speak English well (typically Japanese) visits London. He politely obeys all the instructions (typical for Japanese), seeing the sign "turn left" he turns left, "turn right" turns right, does pull, push etc. I used only the authentic London traffic signs taking advantage of certain ambiguities like in the phrases: "Wait for the green man",

– odebrałam prawdziwą lekcję pokory. LIFS słynie z tego, że jak się ją ukończy (czego niestety nie zrobiłam), to człowiek ma pracę w branży do końca życia, w najbardziej wymagających ekipach, bo kilka semestrów w tym internacjonalnym blenderze czyni nas najbardziej elastycznymi ludźmi świata. Nasz opiekun roku, potomek austriackich Żydów, urodzony w RPA, ojciec dwojga dzieci własnych i dwojga adoptowanych z Ameryki Południowej, na pierwszym spotkaniu zapewnił nas, że możemy się do niego zgłosić, jeśli będziemy mieć depresję, myśli samobójcze, niechcianą ciążę, lub gdy zauważymy, że któryś z kolegów ma poważne problemy psychiczne (typowe dla austriackich Żydów podejście).

Na etapie analizy etiud poprzednich roczników miałam ostre starcie z jedyną w tej szkole Brytyjką, bardziej czarnoskórą niż Teddy – Południowoafrykańczyk. Jacyś wyjątkowo głupkowaci Włosi zrobili trzyminutowy dramat (bolączka amatorów – zacząć od dramatu i przedstawić go w pierwszej etiudzie w 3 minuty), w którym bohater (biały astmatyk) śledzi swoją niewierną dziewczynę (białą nie-astmatyczkę) po to, by znaleźć ją w objęciach kochanki (czarnej nie-astmatyczki). Protagonista ów biega po całym mieście (szybko, bo musi zdążyć w 3 minuty) rzężąc niemiłosiernie, dysząc, śliniąc się, dusząc, a kiedy dopada bezbożnice, czarna pluje mu w twarz, a biała zachowuje się jak typowa blondynka. Z grubsza to był koniec filmu. Brytyjka zaatakowała pierwsza, twierdząc, że film jest rasistowski, bo czarna jest obrzydliwa i pluje. Na co ja – biała astmatyczka i blondynka – zripostowałam, że film jest generalnie antyhumanistyczny, bo blondynka jest głupia, a astmatyk się ślini. Zostałam zrównana z ziemią jej wykładem na temat mojej wrodzonej, ze względu na kolor skóry, niemożności zrozumienia kogoś, ko jest od urodzenia czarny, czyli gorszy. Moje próby argumentacji, że jako osoba urodzona w komunistycznym kraju byłam gorsza w jej świecie przez wiele lat (jak się zresztą okazało to była przyczyna fochów podpuszczanej przez rodziców – jakichś najwyraźniej szkockich maccartystów – Pippy) na nic się nie zdały. Wbiłyśmy się z Greczynką głębiej w stareńkie kinowe fotele, a wieczorem obżarłyśmy się baklawą.

Najgorsze jednak było to, że wpadłam w oko Alemu – Irańczykowi pod czterdziestkę, który rozpaczliwie szukał żony (jak to Irańczyk). Gdy tylko pojawiałam się w kantynie prowadzonej przez Portugalczyka, gdzie kanapki serwowano na aluminiowej tacy z widokami Warszawy – pamiątce po poprzednim „ajencie" Polaku – wyrastała przede mną szklanka herbaty i ciastko, a Ali zagadywał mnie zawzięcie na temat polskiej kultury. No dobra, nauczyłam się w przerwach przywdziewać czapkę niewidkę i lecieć na Covent Garden po dużo droższe kanapki lub na stację metra po batony.

Poza tym byłoby w miarę dobrze, ale podzieliliśmy się na grupy (wszystko było w tej szkole robione z pełnym poszanowaniem praw demokracji) i demokratycznie znaleźliśmy się z Alim w tej samej ekipie. Oprócz nas był Afrykaner, Japonka i Norweżka. Wzięliśmy się za pisanie scenariuszy. Chciałam za wszelką cenę uniknąć >>

w trzy minuty, więc napisałam taki oto scenariusz o ha! ha! wielokulturowości: Japończyk (miałam nadzieję, że Taeko ma jakichś kolegów) nie znający zbyt dobrze angielskiego (jak to Japończyk) zwiedza Londyn. Wykonuje grzecznie wszystkie polecenia (jak to Japończyk), widząc „turn left" skręca w lewo, „turn right" – w prawo, robi pull, push itd. Korzystałam tylko z autentycznych londyńskich znaków drogowych, wykorzystując ich dwuznaczność: „Wait for the green man",

the three minute drama so I wrote a scenario about – ha! ha! – multiculturality: the Japanese guy (I hoped Taeko had male friends) that doesn't speak English well (typically Japanese) visits London. He politely obeys all the instructions (typical for Japanese), seeing the sign "turn left" he turns left, "turn right" turns right, does pull, push etc. I used only the authentic London traffic signs taking advantage of certain ambiguities like in the phrases: "Wait for the green man", "Change of priorities ahead" etc., at the end the protagonist totally horrified was supposed to run away having seen the genuine sign (I still have the photo somewhere) "London, cemetery, crematorium". The multicultural democracy wasn't able to appreciate my scenario, especially when it came to the scene illustrating the sign "Children dead slow" ("dead slow" meaning you have to go as slow as possible). I tried to explain that the dead children described in the scenario wouldn't lie across the road like bloody pizza-like corpses but it would be more of Adams family style, for example children lying down in black lacy clothes with blessed candles in their hands... but it was all in vain – the Norwegian girl argued that this scene is extremely strong and brutal and that she will never accept such gut ripping in our etude. The African boy wanted to do something about boxing and Ali presented a totally esoteric scenario for a film about taking a poke at religious minorities in Iran. Then we democratically chose the least controversial project of Taeko that presented (a typical for the Japanese – as she said) emotional suffering of a father whose daughter has a boyfriend. Then I was democratically chosen for the director of the film, and Ali for the cameraman. I managed to complete a fantastic cast that consisted of the – fixed through some acquaintances (typically Polish) true British actor Christopher Good who i.a. played an episode in "Ghandi"; a beautiful, little and young unemployed actress that just finished drama school; and my friend Zenon, who was moonlighting at a hotel and was a big, hormonal, dark-haired guy that even a non-Japanese father wouldn't want to see his little daugher with. We filmed inside and outside the house of one very ill-favoured member of parliament that used to rent a room to our colleague from school – half American, half Austrian. Now and then some very angry female pensioners ran towards us and menaced to destroy the beautiful Bolex camera – that was our school's property – if we wouldn't stop filming this bloody moron.

Because I managed to fix everything for free (typically Polish) – the 50 pounds we got for production I spent on a huge case of food and in this way having a nice meal in the small kitchen belonging to the MP – we started production.

The British Alicia Silverstone was standing next to the fence almost invisible in the arms of our athletic Zenon, Christopher Good wearing a tracksuit was running across the park in a pre-heart attack condition, the pensioners swung their bags at us (typically British), and I was standing there biting my lips, not having a clue what on Earth this film was being made for, where I should put the camera to make it less stupid and what I was doing there anyway. Ali humbly stood behind the camera and didn't talk to me, ostentatiously dangled with the photometer and shot everything eagerly. >>

After our film was developed we discovered with Taeko with slight consternation that Ali, still unmarried and, additionally, humiliated by the fact that he had to listen to the orders given to him by a woman that rejected him, was guilty of an act of deliberate sabotage – he overexposed about 50 per cent of the material. It was impossible to edit the scraps that were left to make even the most stupid story. Democracy and political correctness won and I most clearly

dramatu w trzy minuty, więc napisałam taki oto scenariusz o ha! ha! wielokulturowości: Japończyk (miałam nadzieję, że Taeko ma jakichś kolegów) nie znający zbyt dobrze angielskiego (jak to Japończyk) zwiedza Londyn. Wykonuje grzecznie wszystkie polecenia (jak to Japończyk), widząc „turn left" skręca w lewo, „turn right" – w prawo, robi pull, push itd. Korzystałam tylko z autentycznych londyńskich znaków drogowych, wykorzystując ich dwuznaczność: „Wait for the green man", „Change of priorities ahead", na końcu z przerażeniem bohater uciekał widząc autentyczny napis (mam gdzieś zdjęcie) „London, cemetery, crematorium". Wielokulturowa demokracja nie przełknęła mojego scenariusza, zwłaszcza poszło o scenę ilustrującą znak „Children dead slow" („dead slow" znaczy, że trzeba wlec się tak wolno jak się tylko da, ale „dead" znaczy też „martwy"). Na próżno tłumaczyłam, że opisane w scenariuszu martwe dzieci leżące w poprzek drogi, to nie żadne rozjechane zwłoki zbryzgane krwią, a raczej coś w stylu rodziny Adamsów, np. leżą w czarnych koronkowych ubrankach z gromnicami w dłoniach – Norweżka dowodziła, że scena jest strasznie mocna i brutalna i ona za nic nie zgodzi się na takie wypruwanie flaków w naszej etiudzie. Afrykaner chciał robić coś o boksie, a Ali przedstawił totalnie ezoteryczny scenariusz trzyminutowego filmu o dowalaniu mniejszościom religijnym w środowisku irańskim, demokratycznie wybraliśmy więc najmniej kontrowersyjny projekt Taeko, przedstawiający (ponoć typowy dla Japończyków) ból ojca, którego córka ma chłopaka. Następnie demokratycznie wybrano mnie na reżysera, a Alego na operatora. Udało mi się skompletować fantastyczną obsadę składającą się z załatwionego po znajomości (typowo polskie) prawdziwego brytyjskiego aktora Christophera Gooda, który grał m. in. epizod w „Ghandim", ślicznej malutkiej i młodziutkiej bezrobotnej aktorki tuż po studiach i mojego kolegi Zenona, który pracował na czarno w hotelu, a był rosłym hormonalnym brunetem, w którego łapach nawet niejapoński ojciec nie chciałby pewnie widzieć swojej małej córeczki. Kręciliśmy w i przed domem jakiegoś bardzo nielubianego członka parlamentu, u którego wynajmował pokój kolega z roku – pół Amerykanin, pół Austriak. Co chwila przybiegały do nas więc rozwścieczone emerytki i groziły zniszczeniem pięknego stanowiącego własność szkoły boleksa (mąż każe mi totalnie nieortograficznie napisać „Bolexa", bo mówi, że jak napisałam „boleksa", to nie rozumie), jeśli natychmiast nie przestaniemy filmować tego przeklętego debila.

Ponieważ wszystko udało mi się załatwić za darmo (typowo polskie) – 50 funtów, które mieliśmy na produkcję, przeznaczyłam na zakup dużej skrzynki jedzenia i tak racząc się w ciasnej kuchni należącej do nienawistnego MP – rozpoczęliśmy produkcję. Brytyjska Alicia Silverstone stała pod płotem niewidoczna prawie w uściskach polskiego osiłka Zenona, Christopher Good w dresie biegał po parku w stanie przedzawałowym, emerytki machały torebkami (typowo brytyjskie), a ja sterczałam tam zagryzając wargi, za cholerę nie wiedząc, po co jest robiony ten film, gdzie mam postawić kamerę, aby było to mniej durne, i co ja tu właściwie robię. Ali pokornie stał za kamerą nie odzywając się do mnie ani słowem, ostentacyjnie wymachiwał światłomierzem i kręcił zawzięcie. >>

Kiedy już wywołano nasze dzieło, z pewnym przerażeniem odkrylyśmy wraz z Taeko, że Ali, nadal nieżonaty, a w dodatku upokorzony faktem, że musi słuchać poleceń kobiety, która nim wzgardziła, odstawił regularny sabotaż i celowo prześwietlił jakieś 50 procent materiału. Z tego, co zostało, za nic nie dawało się zmontować nawet najgłupszej opowieści. Demokracja i poprawność polityczna zwyciężyły, a ja najwyraźniej stałem się ich ofiarą.

After our film was developed we discovered with Taeko with slight consternation that Ali, still unmarried and, additionally, humiliated by the fact that he had to listen to the orders given to him by a woman that rejected him, was guilty of an act of deliberate sabotage – he overexposed about 50 per cent of the material. It was impossible to edit the scraps that were left to make even the most stupid story. Democracy and political correctness won and I most clearly became one of their victims.

* * *

I walk around the city, I travel by bus, eavesdropping.

"You know I had such a trip" – some teenage girl yells on the bus to the other one – "I speak, I think in my thoughts, I speak, I think in my thoughts, I speak, I think in my thoughts". "Stop it, be quiet" – the other one feels embarrassed.

"And you know" – an old man speaks the "Polished" version of Russian in cafe "Między nami" to a middle-aged Russian woman – they hit this boy, sick people, they tied him to a chair and kicked, and I was told by one nun, that it was God's will – you understand?" – "I do" – answers the Russian – "you may speak Polish, please".

"You came here and you immediately start to blame me for everything. You simply can't accept my lifestyle" – says a young gay man at the other table to his weeping mother and silent father. "And you can't accept our lifestyle" – says the mother all in tears.

Once at Wola district I'm scared to enter a dark gateway because just in front of me a broad-shouldered skin-head in leather jacket and murder in his eyes appears. Suddenly his phone rings. "Le document?/The document?" – the guy seems to speak quite good French. – "Evidement, je n'ai pas oublié. Merci, au revoir."/ Of course, I didn't forget. Thank you, good bye."

"And I tell her, girl, stop following me for fuck's sake – a young man in a beer garden tells his friend – I want to be alone now, I have to think some shit over. And finally I tell her: 'Get lost woman', and she says: 'I will not go next to you, I'll stay a meter behind'. And this went on for the whole bloody night".

* * *

I'm writing all this during a beautiful summer evening and I hear my neighbours' cars coming home, I recognize the sounds they make. Mrs Elzbieta with her small green volkswagen – used to own pugs, now travels around the world tracing dog exhibitions; Mrs Magda, beauty specialist, zaftig, classy lady – with her red skoda; Mrs Maria, WWII veteran and the head of our residential community, as intransigent during our battles with administration as during the Warsaw Uprising – she comes home by taxi; son of Mrs Ala (the one that laughs like a flock of seagulls) with his seicento or something like that... We all live on a very little street – a few dozen of people from completely different worlds. >>

Once I went to the next stairway to ask one of the neighbours to move his car that blocked the way; I called at the door – it opened with a rumble and two goons dashed towards me with the roar I knew only from the State Safety Agency, or whatever it is called, operational materials and dragged me inside to throw me on the armchair. My neighbour was sitting next to me with handcuffs on. I fought, wrenched one of the guy's finger out of joint, my heart beat like crazy and

Kiedy już wywołano nasze dzieło, z pewnym przerażeniem odkryłyśmy wraz z Taeko, że Ali, nadal nieżonaty, a w dodatku upokorzony faktem, że musi słuchać poleceń kobiety, która nim wzgardziła, odstawił regularny sabotaż i celowo prześwietlił jakieś 50 procent materiału. Z tego, co zostało, za nic nie dawało się zmontować nawet najgłupszej opowieści. Demokracja i poprawność polityczna zwyciężyły, a ja najwyraźniej stałam się ich ofiarą.

* * *

Chodzę po mieście, jeżdżę autobusem, podsłuchuję.

„I wiesz miałam taką jazdę – pokrzykuje w autobusie jedna nastolatka na cały głos do drugiej – mówię, myślę w myślach, mówię, myślę w myślach, mówię, myślę w myślach". „Przestań, cicho bądź" – wstydzi się ta druga.

„I znajecie – duka starszy pan w kawiarni „Między nami" do Rosjanki w średnim wieku – i ani bijali tego malczika, choryje ludzie, przywiazywali go do kriesla i kapali, a mienia zakannicaja mowila, gaworila, szto eto bog tak chatial – rozumiejetie?" „Ja panimaju – mówi Rosjanka – wy govarite po polski".

„Przyjechałaś tu i masz do mnie o wszystko pretensje. Nie możecie zaakceptować mojego stylu życia" – mówi młody gej przy drugim stoliku do zapłakanej matki i milczącego ojca. „A ty nie możesz zaakceptować naszego stylu życia" – odpowiada matka przez łzy.

Na Woli boję się wejść do bramy, bo przede mną nurkuje w nią barczysty łysol w skórze, z mordem w oczach. Nagle dzwoni mu telefon. „Le document? – mówi steryd całkiem porządną francuszczyzną. – Evidement, je n'ai pas oublié. Merci, au revoir."

„Mówię jej, dziewczyno nie idź, kurwa, za mną – opowiada koledze swoją historię młody mężczyzna w ogródku piwnym – chcę być teraz sam, muszę, kurwa, przemyśleć pewne rzeczy. W końcu jej mówię: 'spierdalaj', a ona: 'ja nie będę z tobą szła, będę szła metr za tobą'. I tak, kurwa, całą noc".

* * *

Piszę sobie to wszystko pewnego pięknego letniego wieczora, słyszę jak podjeżdżają samochody sąsiadów, poznaję je po dźwięku. Pani Elżbieta, małym zielonym volkswagenem – niegdyś właścicielka mopsów, teraz podróżująca po świecie tropem psich wystaw, pani Magda, specjalistka od urody, zadbana i z klasą – czerwoną skodą, pani Maria, kombatantka i szefowa naszej wspólnoty mieszkaniowej, równie nieprzejednana w walkach z administracją, co podczas Powstania – taksówką, syn Pani Ali (to ta która śmieje się jak stado mew) seicento czy czymś takim... Żyjemy wszyscy na maciupkiej uliczce, kilkadziesiąt osób z zupełnie różnych światów. >>

Kiedyś poszłam do klatki obok prosić, by sąsiad przestawił samochód blokujący przejazd i zadzwoniłam do drzwi – te otwarły się z hukiem i rzuciło się na mnie, ze znanym jedynie z materiałów operacyjnych CBA czy ABW krzykiem, dwóch drabów, wciągnęło do środka i rzuciło na fotel. Obok sąsiad siedział zakuty w kajdany. Broniłam się jak szalona, wybiłam jednemu palec, serce mi waliło, trzęsłam się jak galareta... Okazało się, że wpadłam w kocioł zastawiony na jego syna

Once I went to the next stairway to ask one of the neighbours to move his car that blocked the way; I called at the door – it opened with a rumble and two goons dashed towards me with the roar I knew only from the State Safety Agency, or whatever it is called, operational materials and dragged me inside to throw me on the armchair. My neighbour was sitting next to me with handcuffs on. I fought, wrenched one of the guy's finger out of joint, my heart beat like crazy and I trembled like a jelly... It turned out that I fell into the trap set for my neighbour's son – a drug dealer. They told me not to say a word to anyone, checked my documents and let me go home. I'm not saying anything, am I?

A little bit further on our street a sweet and pretty couple sells clematises and roses straight from their garden – how nice.

And again my nearest neighbourhood – two meters away from me there is a den. Sometimes as much as seven people live in these twenty square meters. The energy, gas and water had been already cut off and an unimaginable stink comes out through the door: a mixture of vodka, cigarettes, sweat and never washed dogs (mongrel and mastiff) that share with these people this little room, a cloged toilet and all the most disgusting smells that can be imagined.

The main tenant, never sober, called by us "Our neighbour", after a few months of bickering reached a perfect consensus with us and with the elegant Mrs Magda, and the heroic Mrs Maria and with the man from the floor above who has something to do with music and pretends he doesn't see well, anyway, maybe he does have sight problems because he's always so full of compliments....

We like "Our neighbour" – he holds the door for you, sometimes borrows 5 zloties, sometimes lends 30 groszy to our child. We heard he used to own a business but the company went bust, his wife died, and he burned out. His current woman, shapely and paradoxically chic, always on heels and in tight skirts, totters on her feet from the early morning.

When Żuk closes the door on the staircase between our flats she asks discontented: "Why are you closing?" "The smell is disturbing me" – honestly answers Żuk. "What smell?! – the woman obviously has something of an English lady – It's just lavender!". Since then she earned the nickname Lavender. There's another person living with them permanently, the so called "surgeon", specialist in heavy duties; he looks like Wodecki (popular Polish singer) in hard-core version. Only he is able to keep the mastiff down. He's at the hospital at the moment and probably will stay there.

* * *

When we bought the flat, before we even started redecorating it I decided to film the pilot of an educational television program inside the yet unfurnished room. There was a scene directed in slapstick convention that presented a freezing cold couple sitting at a tatty electric heater, which was supposed to burn at the end and cover everything >>

with black smoke. I was spilling nitre on it or something, I don't remember what and, finally I managed to soot the flat to such extent that the actors wearing knit hats and sheepskins, as well as other people that worked at this amazing production jauntily ran to the terrace. It was May, with the sweet-flowery Saska Kępa smell (as a popular Polish song tells us)... Group of eight people, amongst them two characters wearing stuff totally not in tune with the weather, stood on

Kiedyś poszłam do klatki obok prosić, by sąsiad przestawił samochód blokujący przejazd i zadzwoniłam do drzwi – te otwarły się z hukiem i rzuciło się na mnie, ze znanym jedynie z materiałów operacyjnych CBA czy ABW krzykiem, dwóch drabów, wciągnęło do środka i rzuciło na fotel. Obok sąsiad siedział zakuty w kajdany. Broniłam się jak szalona, wybiłam jednemu palec, serce mi waliło, trzęsłam się jak galareta... Okazało się, że wpadłam w kocioł zastawiony na jego syna – dilera. Kazali nic nie mówić, wylegitymowali, puścili do domu. Nic nie mówię, prawda?

Dalej na ulicy sympatyczni i ładni państwo sprzedają klematisy i róże wprost z ogrodu – jak miło.

A znowuż moje najbliższe sąsiedztwo, dwa metry ode mnie, to melina. Na dwudziestu paru metrach pomieszkuje czasem i z siedem osób, wyłączono im już prąd, gaz i wodę, przez drzwi wydobywa się niewyobrażalny smród, mieszanina wódki, papierosów, potu, nigdy nie mytych psów (kundla i mastifa), które dzielą z ludźmi tę klitkę, zatkanego klozetu i wszystkiego, co można sobie najkoszmarniejszego wyobrazić w kwestii zapachowej.

Główny lokator, nigdy nie trzeźwiejący, zwany przez nas „Nasz sąsiad", po kilku miesiącach awantur dotarł się doskonale i z nami i z elegancką panią Magdą, i bohaterską panią Marią, i z panem z góry, który ma coś wspólnego z muzyką i udaje że niedowidzi, zresztą może i niedowidzi, bo zawsze prawi komplementy...

Lubimy „Naszego sąsiada", potrzyma drzwi, zagada, czasem pożyczy od nas 5 złotych, a czasem mojemu dziecku pożyczy 30 groszy. Podobno miał kiedyś firmę, ale firma upadła, żona zmarła, upadł i on. Jego obecna kobieta, zgrabna i paradoksalnie szykowna, zawsze na szpilkach i w ołówkowych spódnicach, chwieje się na nogach od rana.

Kiedy Żuk zamyka drzwi na klatce pomiędzy naszymi mieszkaniami, pyta niezadowolona: „Czemu pan zamyka?" „Zapach mi przeszkadza" – odpowiada prostolinijnie Żuk. „Jaki zapach! – oburza się kobieta, która najwyraźniej ma predyspozycje, by być angielską lady – przecież to tylko lawenda!" Odtąd zyskała ksywę Lawenda. Na stałe mieszka jeszcze z nimi tzw. chirurg, spec od mokrej roboty, wyglądający jak Wodecki w wersji hard-core. Tylko on jest w stanie utrzymać mastifa na wodzy. Jest teraz w szpitalu i chyba już nie wyjdzie.

* * *

Kiedy kupiliśmy tu mieszkanie, a zanim nawet przystąpiliśmy do remontu, postanowiłam nakręcić w zapyziałym jeszcze wnętrzu pilotowy odcinek programu poradnikowego. Scena w konwencji slapsticku przedstawiała zmarzniętą parę siedzącą przy zdezelowanym piecyku elektrycznym, który w końcu płonie zasnuwając wszystko czarnym dymem. Sypałam na ten piecyk jakąś saletrę czy coś tam, nie pamiętam, i wreszcie udało mi się tak >>

zakopcić pomieszczenie, że zarówno aktorska para ubrana w czapki i kożuchy, jak i pozostałe sześć osób, które pracowało przy tej wyjątkowej produkcji, wybiegło raźnie na taras. To był maj, pachniała Saska Kępa... Ośmioosobowa grupa, w tym dwie postaci wyraźnie ubrane bez związku z pogodą, stoją na tarasie i w kłębach czarnego gryzącego dymu opowiadają sobie głupkowate historie.

Klara Kopcińska, Warszawa/ *Warsaw*, 2008

with black smoke. I was spilling nitre on it or something, I don't remember what and, finally I managed to soot the flat to such extent that the actors wearing knit hats and sheepskins, as well as other people that worked at this amazing production jauntily ran to the terrace. It was May, with the sweet-flowery Saska Kępa smell (as a popular Polish song tells us)... Group of eight people, amongst them two characters wearing stuff totally not in tune with the weather, stood on the terrace in the black, acrid smoke telling each other foolish stories.

First appeared Mrs Ala (I mean, then I still didn't know it was Mrs Ala). "I'm sorry" – she started. "So that would be it." – I thought to myself – "She's gonna call the town guards in a moment". "Do you mind that I" – continued the woman-that-was-still-not-Ala-in-my-consciousness – "planted some wild wine under your terrace?".

Next appeared the lady-that-was-still-not-Elżbieta-in-my-consciousness. "Is this some commune?"– she asked. "Now that will be it for sure" – I trembled. "Well, that's all right" – she continued – "I've got three dogs".

* * *

Through the window looking towards the yard I can hear – even though it's already evening – children screaming; they play here days and nights on their own. "Where's your brother?" – my son recently asked little Bartek. "Sexing with a girl" – laughed Bartek and rode away on his bike. I hear the blind photographer Tuszko talking to his dog and his white cane clacking during his evening walk. Through my open window a sobbing reaches my ear: "I didn't sleep with anyone before the wedding night and you, what are you doing? And how we will cope now on our own?!"

Small community. We live here together, as different as snowflakes and as similar as water drops. Some succeeded and some failed, some can deal with it, others can't. We all like to think that we are tolerant but what if someone pisses us off.... We all have our doubts, unfulfilled hopes, aspirations.

And "Our neighbour" just died. The ambulance took him, he had liver problems, kidney problems, heart condition and wounds all over his body; he was skeleton skinny. The administration evicted Lavender, the flat underwent disinsectization and was sealed.

Asked by the caretaker what had happened to him Lavender answered: "The mastiff pulled him".

I have travelled a lot. I mean at first I travelled only a little. I've done a bit of hitch-hiking across Poland. I simply wandered here and there. And then suddenly, thanks to some good people, I flew to USA. I was already 26 years old. I lived in New York for half a year. I've been meeting some emigrants, not only from Poland. I worked as a lift operator in a factory building in Brooklyn. On every floor there were different manufacturers of clothing garments. I used to take up and down

zakopcić pomieszczenie, że zarówno aktorska para ubrana w czapki i kożuchy, jak i pozostałe sześć osób, które pracowało przy tej wyjątkowej produkcji, wybiegło raźnie na taras. To był maj, pachniała Saska Kępa... Ośmioosobowa grupa, w tym dwie postaci wyraźnie ubrane bez związku z pogodą, stoją na tarasie i w kłębach czarnego gryzącego dymu opowiadają sobie głupkowate historie.

Najpierw pojawiła się pani Ala (tzn. jeszcze nie wiedziałam, że to pani Ala). „Przepraszam" – zaczęła. „No to koniec" – pomyślałam sobie – zaraz wezwie straż miejską". „Czy pani nie przeszkadza – ciągnęła pani-jeszcze-w-mej-świadomości-nie-Ala, że zasadziłam dzikie wino pod pani tarasem?"

Po chwili pojawiła się pani-jeszcze-w-mej-świadomości-nie-Elżbieta. „To jakaś komuna?" – spytała. „To już na pewno koniec" – zadrżałam. „No nic, ciągnęła dalej – ja mam trzy psy".

* * *

Przez okno wychodzące na podwórze słyszę – choć to już wieczór – pokrzykiwania dzieci, które bawią się tu samopas dzień i noc. „Gdzie twój brat?" – spytał ostatnio mój syn małego Bartka. „Seksuje się z dziewczyną" – zaśmiał się Bartek i odjechał na rowerze. Słyszę, jak niewidomy fotograf Tuszko mówi do psa i stuka białą laską podczas wieczornego spaceru. Z otwartego okna na wprost dobiega zapłakany głos: „Nie spałam z nikim przed ślubem, a ty co teraz robisz? I jak my sobie sami poradzimy?!"

Mała wspólnota. Żyjemy tu razem, różni jak płatki śniegu, podobni jak krople wody. Jednym się udało, innym nie, jedni sobie z tym radzą, drudzy wcale. Wszyscy myślimy, że jesteśmy tolerancyjni, ale co zrobić, jeśli ktoś nas wkurzy... Wszyscy mamy jakieś wątpliwości, niespełnione nadzieje, aspiracje.

A „Nasz sąsiad" umarł właśnie. Zabrało go pogotowie, miał chorą wątrobę, nerki i serce, miał rany na całym ciele, był chudy jak szkielet. Administracja eksmitowała Lawendę, w mieszkaniu zrobiono dezynsekcję, zaplombowano.

Zapytana przez dozorczynię, co mu się stało, Lawenda odpowiedziała: „mastif go pociągnął".

Dużo podróżowałem. To znaczy najpierw podróżowałem mało. Trochę autostopem po kraju. Włóczyłem się. A potem nagle, dzięki dobrym ludziom, poleciałem do Stanów. Miałem już 26 lat. Mieszkałem przez pół roku w Nowym Jorku, poznałem emigrantów, nie tylko z Polski. Pracowałem jako windziarz w budynku fabrycznym. W Brooklynie. Na każdym piętrze inny właściciel szył ubrania. Nie sam. Wwoziłem i zwoziłem ludzi różnych nacji, Europejczyków, Latynosów,

Dorota Kozińska, Pensjonariusze rodzinnego domu dziecka Children Welfare Association przekazują życzenia noworoczne dzieciom z przedszkola w Tenczynku, do którego uczęszcza jedna z córek polskiego koordynatora programu pomocy. Rok wg. nepalskiego kalendarza Bikram Sambat/ *Children from a foster family sponsored by the Children Welfare Association send New Year's greetings to their peers from the kindergarten in Tęczynek, Poland, attended by the daughter of the Polish aid coordinator. The year according to the Nepalese Bikram Sambat calendar,* Pokhara, Nepal, 04.2008

C/T 1 P/F 2 S/S 3 N/S 4

NOWY ROK, międzynarodowe, wg. kalendarza gregoriańskiego/ *New Year's Day for many countries around the world using the Gregorian calendar*

DZIEŃ NAJŚWIĘTSZEGO IMIENIA JEZUS, kościół anglikański i protestancki/ *Feast of the Holy Name of Jesus, Anglican and Episcopalian churches*

ŚWIĘTO OBRZEZANIA, kościół rzymskokatolicki/ *Feast of the Circumcision, Roman Catholic Church (old calendar)*

UROCZYSTOŚĆ ŚWIĘTEJ BOŻEJ RODZICIELKI MARYI, kościół rzymskokatolicki/ *Holy Day of Mary, the Mother of God, Roman Catholic Church*

DZIEŃ NIEPODLEGŁOŚCI, Brunei, (od Wielkiej Brytanii, 1984)/ *Independence Day, Brunei, (from United Kingdom, 1984)*

ŚWIĘTO NIEPODLEGŁOŚCI, Czechy, powstanie niezależnej Republiki Czeskiej po rozdzieleniu Czechosłowacji (1993)/ *Restoration Day of the Independent Czech State; The independent Czech Republic was created (1993), after dissolution of Czechoslovakia*

DZIEŃ NIEPODLEGŁOŚCI, Haiti, rocznica proklamowania niepodległości (1804) przez Dessalinesa, Haiti/ *Independence Day, Anniversary of the day (in 1804) when Dessalines made a declaration of independence*

NOWY ROK, Japonia, (od 1948) dzień uroczystego obchodzenia nowego roku. Dzień ten oznacza początek najważniejszych japońskich świąt, czyli obchodów noworocznych (shogatsu)/ *New Year Day, Japan, marks the beginning of Japan's most important holiday season, the New Year season*

DZIEŃ NIEPODLEGŁOŚCI, Kamerun, (od Francji, 1960)/ *Independence Day, Cameroon, (from France, 1960)*

DZIEŃ WYZWOLENIA, Kuba, rocznica zwycięstwa rewolucji kierowanej przez Fidela Castro (1959)/ *Triumph of the Revolution, Kuba, The day of the victory of the Revolution led by Fidel Castro (1959)*

DZIEŃ USTANOWIENIA REPUBLIKI SŁOWACKIEJ (1993), święto powstania niezależnej Republiki Słowackiej po rozdzieleniu Czechosłowacji/ *Day of the Establishment of the Slovak Republic, Slovakia, Czechoslovakia split into the Czech Republic and Slovakia*

DZIEŃ NIEPODLEGŁOŚCI, Sudan, rocznica proklamowania niepodległości (1956)/ *Independence Day, Sudan Commemorates the anniversary of the establishment of sovereignty (1956)*

ŚWIĘTO POWSTANIA REPUBLIKI CHIŃSKIEJ, Tajwan/ *Founding of Republic of China Day, Taiwan*

DZIEŃ SADZENIA DRZEW, Tanzania/ *National Tree Planting Day, Tanzania*

OSTATNI DZIEŃ KWANZAA, USA, trwającego tydzień święta obchodzonego głównie w USA dla uczczenia dziedzictwa Afroamerykanów/ *Last day of Kwanzaa, a week-long festival celebrated primarily in the USA honoring African-American heritage*

DZIEŃ NIEPODLEGŁOŚCI, Zachodnia Samoa, (od Nowej Zelandii, 1962)/ *Independence Day, Western Samoa, (from New Zealand, 1962)*

ŚWIATOWY DZIEŃ MODLITW O POKÓJ/ *International Day of Prayer for Peace*

ŚWIATOWY DZIEŃ WALKI Z AIDS/ *World AIDS Day*

DZIEŃ PRZODKÓW, Haiti/ *Ancestry Day, Haiti*

GRENADA DAY, Hiszpania, upamiętniający przejęcie prowincji od Maurów (1492)/ *Grenada Day, Spain, commemorates the recapture of Grenada from the Moors in 1492*

SHIGOTO HAJIME – Dzień Rozpoczęcia Pracy, Japonia, według przesądów jest to dobry dzień na rozpoczęcia jakiegoś nowego zadania/ *Shigoto Hajime – Beginning of Work Day, Japan, according to superstition, this is a good day to begin work on something*

FESTIWAL CONGEE, Chiny, dzień, w którym Budda dostąpił oświecenia. Zazwyczaj je się wtedy potrawę Laba Congee/ *Congee Festival (Laba Festival), China, it is the day the Buddha attained enlightenment. People usually eat Laba congee*

DZIEŃ MĘCZENNIKÓW KOLONIALNYCH REPRESJI, Angola/ Martyr's Day, Angola

DZIEŃ NIEPODLEGŁOŚCI, Birma, spod panowania brytyjskiego (1948)/ *Independence Day, Burma, from Britain (1948)*

DZIEŃ MĘCZENNIKÓW NIEPODLEGŁOŚCI, Demokratyczna Republika Konga/ *Martyr's Day, Democratic Republic of Congo*

ROCZNICA POKOJOWYCH PROTESTÓW RUCHU NA RZECZ PRZETRWANIA LUDU OGONI, Nigeria, założyciel ruchu Kenule Beeson Saro-Wiwa, nigeryjski pisarz, producent telewizyjny i działacz ekologiczny, był członkiem ludu Ogoni, mniejszości etnicznej zamieszkującej deltę Nigru, będącej obszarem poszukiwania ropy naftowej od lat 1950., prowadził kampanię bez użycia przemocy przeciwko niszczeniu środowiska naturalnego i domostw Ogoni przez kompanie naftowe, zwłaszcza Shell. W 1995 został skazany na śmierć i powieszony przez nigeryjskich wojskowych wraz z ośmioma liderami ruchu >>

styczeń/ january

The Movement for the Survival of the Ogoni People, Nigeria the founder of the movement, was Kenule Beeson Saro-Wiwa, a Nigerian author, television producer, and environmentalist. He was a member of the Ogoni people, an ethnic minority whose homelands in the Niger Delta have been targeted for oil extraction since the 1950s. As spokesperson, and then as President, of the Movement for the Survival of the Ogoni People, Saro-Wiwa led a nonviolent campaign against environmental damage associated with the operations of multinational oil companies, especially Shell. He was executed together with eight other leaders by the Nigerian Military in 1995, his death provoking international outrage.

styczeń/ january

Klara Kopcińska, EURO, Warszawa/ *Warsaw*, 2008

P/M 5

WIGILIA ŚWIĘTA TRZECH KRÓLI, chrześcijańskie/ *Epiphany Eve, Christian, also known as Twelfth Night*

ŚWIĘTO APOSTOŁA HUNG MUNGA, dyskordianizm (współczesna religia oparta na założeniu, że chaos jest równie ważny jak ład), w kalendarzu dyskordiańskim to piąty dzień sezonu Chaos (istnieje 5 sezonów, w każdym są 2 Święta: 5. i 50. dnia)/ *Mungday, Discordianism (a modern religion centered on the idea that chaos is as important as order) feast of Hung Mung, in discordian calendar fifth day of Chaos (there are 5 seasons, 2 holidays in each, on the 5th and on the 50th day)*

DZIEŃ PREZENTÓW, Szkocja, tradycyjnie w pierwszy poniedziałek stycznia wręczane są prezenty (handsel) pracownikom przez ich pracodawców/ *Handsel Monday, first Monday in January, where gifts are given to employees*

W/T 6

ŚWIĘTO TRZECH KRÓLI, katolickie/ *Epiphany, Catholic*

POCZĄTEK KARNAWAŁU/ *Beginning of Carnival*

WIGILIA BOŻEGO NARODZENIA, cerkiew prawosławna/ *Eve of Christmas, Eastern Orthodox Church*

BOŻE NARODZENIE, Surb Cnund (Dzrorhneq), kościół ormiański, Narodziny i Chrzciny Jezusa/ *Christmas, Armenian Church, The Birth and Baptism of Christ*

URODZINY HAILE SELASSIE, rastafarianizm, wyznawcy oddają cześć cesarzowi jako Zwycięskiemu Lwu Plemienia Judy, Wybrańcowi Bożemu i Królowi Królów Etiopii/ *Birthday of Haile Selassie, Rastafari movement*

ŚWIĘTO ARMII, *Irak/ Army Day, Iraq*

MAŁE BOŻE NARODZENIE, Nollaig Bheag, Irlandia/ *Little Christmas, Ireland*

ŚWIĘTO RODZINY, Francja/ *Family Day, France*

DZIEŃ ZWYCIĘSTWA UGRUPOWANIA PATHET LAO (Kraj Laotańczyków), Laos, ruch antyfrancuski i antykolonialny, później komunistyczny (1955-1975)/ *Pathet Lao Day, Laos, a nationalist political movement and organisation in Laos, later communist (1955-1975)*

DZIEŃ FILATELISTY, Polska/ *Philatelist Day, Poland*

Ś/W 7

BOŻE NARODZENIE w kościołach prawosławnych używających kalend. jul./ *Christmas Day, Orthodox Churches using the Julian Cal.*

UCZTA SIEDMIU ZIÓŁ, Nanakusa, Japonia/ *Festival of Seven Herbs, Nanakusa*

DZIEŃ WYZWOLENIA, Kambodża, upadek dyktatury Czerwonych Kmerów (1979)/ *National Day, Cambodia, commemorates the fall of the Khmer Rouge (1979)*

DZIEŃ OSADNIKÓW, Liberia, rocznica osiedlenia się amerykanoliberyjczyków – potomków amerykańskich i karaibskich niewolników/ *Pioneers' Day, Liberia, honors the pioneers who came from the US and elsewhere (19th cent.)*

ŚWIĘTO FLAGI, Włochy, rocznica ustanowienia trójkolorowej włoskiej flagi (1797)/ *National Flag Day, Italy, the anniversary of the proclamation of the Tricolour Flag (1797)*

ASZURA, muzułm., wg. Szyitów upamiętnia męczeństwo Husajna ben Ali, wnuka Mahometa. To też dzień, kiedy Arka Noego zatrzymała się, urodził się Abraham, a w Mekce zbudowano Ka'ba, najświętsze miejsce islamu/ *The Day of Ashura, for Shi'a Muslims, it commemorates the martyrdom of Husayn ibn Ali, the grandson of Muhammad. Also the traditional date on which Noah's ark came to rest, the prophet Ibrahim was born and the Ka'ba was built in Mecca*

C/T 8

NOWY ROK, Birma, obchody Nowego Roku przez etniczną mniejszość Birmy – Karenów, stanowiących ok. 7% mieszkańców kraju/ *Karen New Year, Burma, celebrates the New Year of the Karen people, an ethnic group in Burma and Thailand. The Karen make up ca. 7% of total Burmese population*

DZIEŃ POŁOŻNEJ (Dzień Kobiet), Grecja/ *Midwife's Day, (Women's Day) Greece*

DZIEŃ WSPÓLNOTY, Mariany Północne/ *Commonwealth Day, Northern Mariana Islands*

ŚWIĘTO NIEPODLEGŁOŚCI, Monako, François Grimaldi, w przebraniu mnicha dostał się do zamku i odebrał Monako panującej rodzinie genueńskiej (1297)/ *Independence Day, Monaco, 1297, François Grimaldi and his men captured the fortress at the famous Rock of Monaco while he was dressed as a Franciscan monk*

DZIEŃ JACKSONA, USA, bitwa o Nowy Orlean (1815), kiedy siły amerykańskie pod wodzą Andrew Jacksona pokonały Brytyjczyków/ *Jackson Day, USA, celebrates the Battle of New Orleans in 1815 when the US forces commanded by Andrew Jackson defeated the British*

DZIEŃ SPRZĄTANIA BIURKA/ *Desk Clearing Day*

P/F 9

DZIEŃ REPUBLIKI, Bośnia i Hercegowina/ *Republic Day, Bosnia and Herzegovina*

DZIEŃ MĘCZENNIKÓW, Panama, upamiętniający zamieszki (1964) zw. z niezależnością strefy Kanału panamskiego/ *Martyr's Day, Panama, commemorates riots (1964) over sovereignty of the Panama Canal Zone*

DZIEŃ LIGI OCHRONY PRZYRODY, Polska/ *Nature Protection League Day, Poland*

S/S 10

ŚWIĘTO PROROKA ABDIASZA (czciciela Jahwe), kościół koptyjski/ *Obadiah feast day, Coptic Church*

ŚWIĘTO TRADYCJI, Benin/ *Traditional Day, Benin*

DZIEŃ LIGI NARODÓW, USA, rocznica powstania (1920)/ *League of Nations Day, USA, The League was created in 1920*

N/S 11

DZIEŃ REPUBLIKI, Albania (1946)/ *Republic Day, Albania (1946)*

DZIEŃ NIEPODLEGŁOŚCI, Czad, rocznica proklamowania republiki, wcześniej obchodzona 11.08, kiedy Czad uzyskał niepodległość, (od Francji, 1960), obchody zostały przeniesione z powodu pory deszczowej/ *Indepedence Day, Republic of Chad, originally celebrated on the anniversary of the day, 11th August (from France, 1960), when Chad achieved independence, but was moved to avoid the rainy season*

UROCZYSTOŚĆ DEKLARACJI NIEPODLEGŁOŚCI, Maroko (1944)/ *Manifesto of Independence, Morocco (1944)*

DZIEŃ JEDNOŚCI NARODOWEJ, Nepal, na cześć króla Prithvinarayana Shaha (1723-1775), który zjednoczył Nepal/ *National Unity Day, Nepal, honours King Prithvinarayan Shah (1723-1775) who unified Nepal*

URODZINY EUGENIO MARÍA DE HOSTOS, Puerto Rico, pisarza i polityka walczącego o niepodległość Puerto Rico i zniesienie niewolnictwa/ *Birthday of Eugenio María de Hostos, Perto Rico, writer and statesman who struggled for Puerto Rican independence and the end to slavery*

DZIEŃ WEGETARIAN, Polska/ *Vegetarians' Day, Poland*

Walter Moffka, dawna mykwa, rytualna łaźnia żydowska, Warszawa/ *former Mykvah, ritual Jewish bath*, *Warsaw*

P/M 12 W/T 13 Ś/W 14 C/T 15 P/F 16 S/S 17 N/S 18

Dzień Młodzieży, Indie, w rocznicę urodzin Swamiego Vivekanandy, hinduistycznego mistrza duchowego, propagatora filozofii hinduistycznej (jogi i wedanty) na Zachodzie/ *National Youth Day, India, Swami Vivekananda's birthday, an Indian Hindu sage, spiritual leader, exponent of Vedanta and Yoga*

Dzień Dojrzałości, Japonia, dzień gratulowania i dodawania odwagi ludziom, którzy w czasie minionego roku osiągnęli dojrzałość (czyli skończyli 20 lat)/ *Coming of the Age, Japan, day to congratulate and encourage people, who have reached the age of majority (20) during the year*

Uroczystość Upamiętnienia Rewolucji Zanzibaru, Tanzania/ *Zanzibar Revolution Day, Tanzania*

Dzień Pamięci, Turkmenistan/ *Day of Remembrance, Turkmenistan*

Dzień walki z chorobami wenerycznymi, międzynarodowe/ *Venereal Diseases Awareness Day*

Święto Chrztu Pańskiego, kościół katolicki/ *Feast of the Baptism of Christ, Catholic Church*

Wigilia Trndez, Zbliżanie się do Pana, kościół ormiański, ludzie skaczą nad ogniem, aby oczyścić się duchowo i fizycznie/ *Eve of Trndez, Armenian Christian Church, "coming towards Christ", people jump over fire to cleanse body and soul*

Święto Lohri, Pendżab, Indie, dzień zimowego przesilenia, oznacza urodzajność i płodność/ *Lohri, Punjab, India, at this time Earth starts moving towards the Sun marking the auspicious period of Uttarayan, it marks fertility*

Stary Nowy Rok, Rosja, Białoruś, Ukraina, społeczności rosyjskojęzyczne, wspólne zabawy i modlitwy dziękczynne/ *Old New Year, Russia, Belarus, Ukraine, in various Russophone communities*

Święty Knut wywozi Boże Narodzenie, Norwegia, Szwecja, oficjalne zakończenie świąt, rozbiera się i pali drzewko/ *Saint Knut drives Christmas away, Norway, Sweden, ending of Christmastime, Christmas trees are dismantled and burned in the fireplace*

Dzień Wolności, Togo, rocznica zamachu stanu (1967)/ *Liberation Day, Togo, anniversary of the 1967 coup*

Dzień Rewolucji, Zanzibar (1963)/ *Revolution Day, Zanzibar*

Nowy Rok, Kościół prawosławny/ *New Year's Day, Eastern Ortodox*

Makara sankranti, Kerala, Indie, wstąpienie Słońca w znak Koziorożca, które rozpoczyna letnie półrocze i czas zbiorów/ *Makara sankranti, Kerala, India, beginning of the harvest season*

Święto Sadzenia Drzew, Jordan, Egipt/ *Arbor Day, Jordan, Egypt*

Dzień Alfabetu, Korea Północna, upamiętniający wynalezienie i wprowadzenie „hangul", alfabetu koreańskiego przez króla Sejonga Wielkiego/ *Korean Alphabet Day, North Korea, day marking the invention and the proclamation of hangul, the native alphabet of the Korean language, by King Sejong the Great*

Dzień Johna Chilembwe, Malawi, bohater narodowy, nauczyciel, baptysta, członek ruchu oporu przeciw kolonializmowi/ *Day of John Chilembwe, Rev. John Chilembwe was an orthodox Baptist educator and an early figure in resistance to colonialism*

Dzień Nauczyciela, Wenezuela/ *Teacher's Day, Venezuela*

Dzień interlingwy, rocznica opublikowania pierwszego słownika interlingwy (1951), sztucznego języka, który podobnie jak esperanto, miał służyć porozumieniu ludzi/ *Interlingua Day, auxiliary language created by the International Auxiliary Language Association (1951)*

Dzień Wikipedii, rocznica założenia Wikipedii (2001), przedsięwzięcia internetowego, którego celem jest stworzenie największej i wielojęzycznej encyklopedii/ *Wikipedia Day, anniversary of day (2001), when Wikipedia was publicly launched*

Thai Pongal, święto o charakterze dożynkowym, obchodzone w indyjskim stanie Tamil Nadu oraz w społecznościach tamilskich na całym świecie, trwa 4 dni, nazwa pongal znaczy „wykipieć", nawiązuje do gotowania świątecznego dania, którego głównymi składnikami są ryż, mleko i cukier palmowy, a które ma przynieść pomyślność rodzinie/ *Thai Pongal, is a harvest festival event celebrated by Tamils across the world. Pongal in Tamil means "to spill over." The act of boiling over of milk in the clay pot is considered to denote future prosperity for the family*

Dzień Męczenników, Benin, rocznica ataku najemników na Kotonu/ *Martyrs' Day, Benin, anniversary of the mercenary attack on Cotonou*

Dzień Nauczyciela, Tajlandia/ *Teacher's Day, Thailand*

Narodowy Dzień Wolności Religijnej, USA, coroczne uroczystości mające upamiętniać rocznicę przyjęcia w stanie Virginia Ustawy o Wolności Religijnej, zredagowanej przez Thomasa Jeffersona (1786) / *National Religious Freedom Day in the United States, to commemorate the adoption of Thomas Jefferson's landmark Virginia Statute for Religious Freedom (1786)*

Dzień Dialogu z Judaizmem, katolickie/ *Dialogue with Judaism Day, Catholic*

Dzień Konstytucji, Filipiny/ *Constitution Day, The Philippines*

Dzień Lumumby, Demokratyczna Republika Konga, Patrice Lumumba (1925-1961) afrykańskiego przywódcy antykolonialnego i pierwszego premiera Demokratycznej Republiki Konga, straconego przez Mobutu/ *Day of Patrice Lumumba, (1925-1961) Kongo, an African anti-colonial leader and the first legally elected Prime Minister of the Republic of the Congo*

Początek **Tygodnia Modlitw o Jedność Chrześcijan**, kościół katolicki i większość kościołów chrześcijańskich/ *Week of Prayer for Christian Unity begins, Catholic and most of the other Christian Churches*

Święto Wyznania Wiary świętego Piotra, kościół prawosławny, anglikański i luterański/ *Feast of The Confession of Peter observed in Eastern Orthodox, Anglican and Lutheran churches*

Dzień Królewskich Sił Zbrojnych, Tajlandia, upamiętniający zwycięstwo króla Naresuana (1593)/ *Royal Thai Armed Forces Day, Thailand, commemorates the victory of King Naresuan (1593)*

Rocznica Rewolucji, Tunezja, upamiętnia ruchy nacjonalistyczne z lat 1930. i 1940., które doprowadziły do uzyskania przez kraj niepodległości (1956) i obalenia monarchii (1957)/ *National Revolution Day, Tunisia, commemorates the nationalist movements in the 1930's and 1940's that led to independence (1956) and abolishment of the monarchy (1957)*

Dzień Kubusia Puchatka, Wielka Brytania, rocznica urodzin Alana Alexandra Milne'a (1882)/ *Winnie The Pooh Day, Great Britain, in observance of the birthday of Alan Alexander Milne (1882)*

styczeń/ january

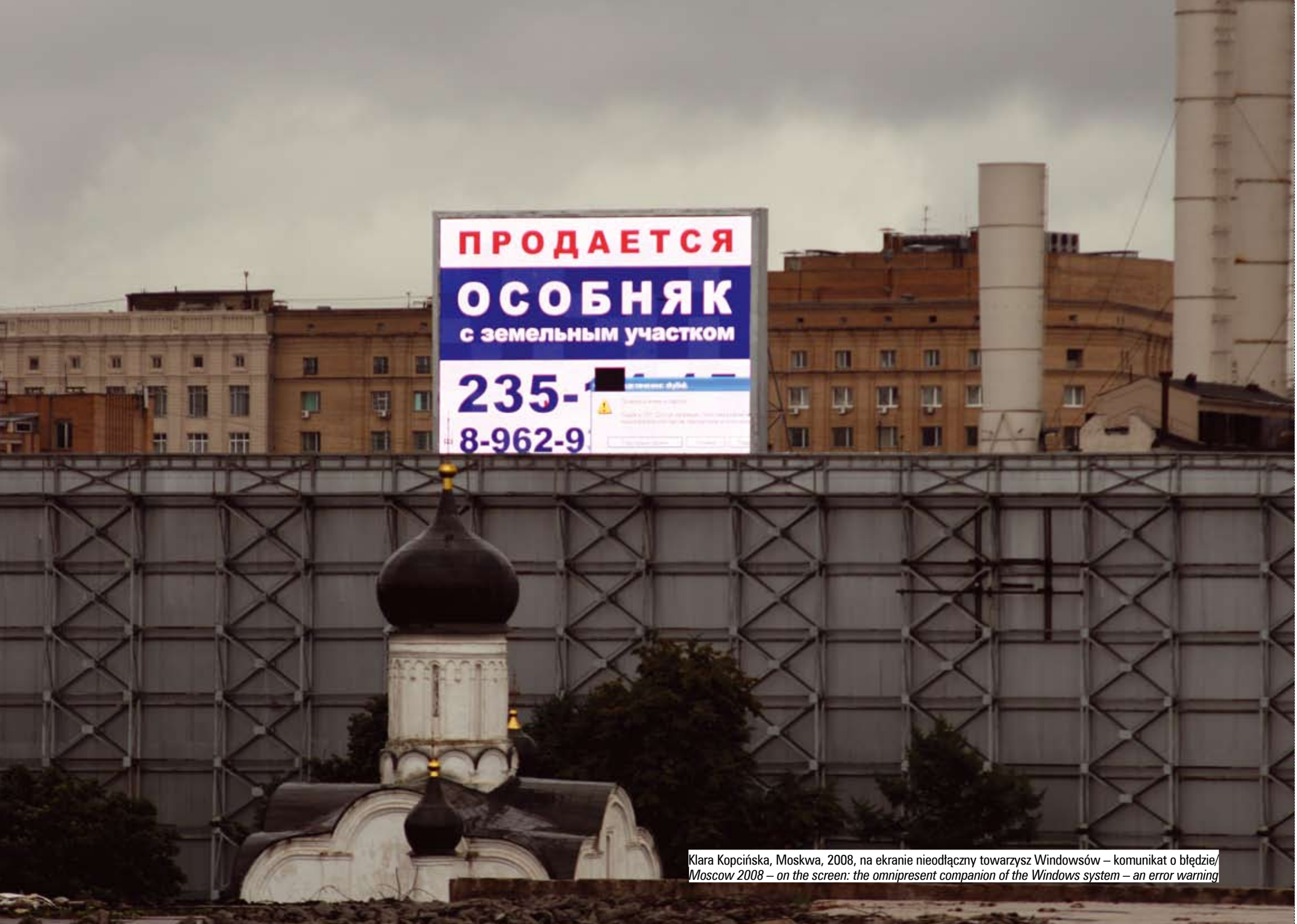

Klara Kopcińska, Moskwa, 2008, na ekranie nieodłączny towarzysz Windowsów – komunikat o błędzie/
Moscow 2008 – on the screen: the omnipresent companion of the Windows system – an error warning

P/M 19 W/ 20 Ś/ 21 C/ 22 P/ 23 S/ 24 N/ 25

Epifania i Święto Jordanu, prawosławne, jedno z największych świąt w Kościele wschodnim, obchodzone na pamiątkę chrztu Jezusa w Jordanie i łączone z uroczystością Objawienia Pańskiego/ *Epiphany and The Feast of Jordan, Eastern Orthodox Church, to commemorate Jesus' Baptism in the Jordan river*

Enkutatash, Nowy Rok etiopski, Etiopia/ *New Year's Day, Ethiopia*

Święto Armii, Laos/ *Army Day, Laos*

Dzień Martina Luthera Kinga, USA, uczczenie pamięci amerykańskiego działacza na rzecz zniesienia dyskryminacji, (ur. 1929) połączone w kilku stanach z innymi świętami, 3. pon. stycznia/ *Birthday of Martin Luther King, Jr., or Martin Luther King, Jr. Day, USA, honors the Civil Rights leader, (born 1929); combined with other holidays in several states, on the 3rd Mon. in Jan.*

Urodziny Edgara Allana Poe, Baltimore, USA, coroczne spotkania przy grobie pisarza (nazwa nawiązuje do tajemniczej postaci, która co roku składa hołd pisarzowi)/ *The Poe Toaster commemorates the birthday of Edgar Allan Poe at his grave in Baltimore. The Poe Toaster is the unofficial nickname given to a mysterious figure who pays an annual tribute to the American author*

Dzień Męczenników, Azerbejdżan, Qara Yanvar czyli „czarny styczeń" (1990), masakra demonstrantów dokonana przez Armię Czerwoną w Baku, zginęło ok. 180 ludzi, wielu zostało rannych, upamiętnia też śmierć poległych w wojnie o Górski Karabach (1988)/ *Martyr's Day, Azerbaijan, Commemorates Black January (1990) when Soviet troops entered Baku and killed more than 180 civilians. Also victims of the Nagorno-Karabakh War (1988) are remembered*

Dzień Babci, Bułgaria, oprócz babć na biesiadę zbierają się i akuszerki i młode mamy z dziećmi/ *Babin Den, a feast where the grandmothers are accompanied by midwives and young mothers with babies*

Święto Armii, Mali/ *Armed Forces' Day, Mali*

Dzień Bohaterów Narodowych, Republika Zielonego Przylądka, Gwinea Bissau, upamiętniający śmierć przywódcy antyportugalskiego powstania Amilcara Cabrala/ *National Heroes Day, remembers the death of Amilcar Cabral, who led African nationalism and independence movements in Guinea-Bissau and the Cape Verde Islands*

Dzień Inauguracji, USA, co cztery lata, po wyborze prezydenta/ *Inauguration Day, USA, every fourth year, following Presidential election*

Urodziny Guru Ravi Dasa, hinduizm, Indie/ *Guru Ravi Das' Birthday, Hindu, India*

Dzień Errola Barrow, Barbados, pierwszy premier niepodległego Barbadosu, jego urodziny są świętem narodowym/ *Errol Barrow's Day, Barbados, National Hero's birthday, Barbados honours his legacy as the Father of Independence*

Święto Matki Boskiej z Altagracia, Dominikana/ *Our Lady of Altagracia, Dominican Republic*

Dzień Kanadyjskiej Flagi, Quebec/ *Flag Day, Quebec*

Dzień Babci, Polska/ *Grandmother's Day, Poland*

Thaipusam, Mauritius, hinduizm, święto obchodzone głównie przez społeczność tamilską, związane jest z urodzinami Murugana (Subramaniam), najmłodszego syna Sziwy i Parvati, wierni przebijają skórę, język lub policzki kolcami, szpilami i długimi prętami/ *Thaipoosam Cavadee, Mauritius, Tamil celebration during which people go to the local temple and get themselves pierced with various needles attached to various objects*

Dzień Dziadka, Polska/ *Grandfather's Day, Poland*

Święto Ukrainy, Ukraina, dzień upamiętniający proklamowanie Republiki (1918)/ *Ukrainian Day, Ukraine, commemorates the proclamation of the free Ukrainian Republic (1918)*

Urodziny Wielkiej Księżnej, Luksemburg, święto narodowe obchodzone z pochodami i pokazami ogni sztucznych/ *Grand Duchess' Birthday, Luxembourg, a holiday celebrated with parades and fireworks*

Bounty Day, polinezyjska wyspa Pitcairn, świętowanie rocznicy spłonięcia „Bounty" (1790)/ *Bounty Day, Pitcairn Island, celebrating the burning of the Bounty (1790)*

Dzień bez Toreb Foliowych/ *No Plastic Bags Day*

Dzień Gospodarczego Wyzwolenia, Togo, rocznica nieudanego zamachu w Sarakawa na prezydenta Gnassingbe Eyademy/ *Economic Liberation Day, Togo, anniversary of the failed attack at Sarakawa*

Światowy Dzień Środków Masowego Przekazu/ *World Mass Media Day*

Święto nawrócenia św. Pawła, kościoły: prawosławny, rzymskokatolicki, anglikański i luterański, jest częścią Tygodnia Modlitw o Jedność Chrześcijan/ *Feast of the Conversion of Saint Paul celebrated by the Eastern Orthodox, Oriental Orthodox, Roman Catholic, Anglican and Lutheran churches, it concludes the Week of Prayer for Christian Unity*

Dzień Sekretarki i Asystentki, Polska/ *Secretary's and Assistant's Day, Poland*

Dzień Tatiany, Rosja, im. Tatiany obchodzone jako Dzień Studentów, od czasu założenia Uniwersytetu Moskiewskiego w 1755/ *Tatiana Day, Russia, celebrated as the Day of Russian Students since 1755, when Moscow University was founded.*

Dzień św. Dwynwen, Walia, odp. Walentynek, w dzień świętej patronki miłości odbywają się uroczystości i koncerty/ *Day of Saint Dwynwen, Wales, the Welsh Saint of love, considered to be the Welsh equivalent to Valentine's Day with special events, such as concerts and parties*

Noc Burnsa, Wielka Brytania, szkockie święto obchodzone na cześć Roberta Burnsa, narodowego wieszcza Szkotów/ *Burn's Night, Scotland, to celebrate the national poet Robert Burns*

styczeń/ january

Konrad Zięalski, Chiński Nowy Rok/ *Chinese New Year*

P/ 26 W/ 27 Ś/ 28 C/ 29 P/ 30 S/S 31 N/S 1

Chiński Nowy Rok, Chiny, powitanie bóstw ziemi i niebios (15 dni)/ *Chinese New Year, welcoming of the deities of the heavens and earth (15 days)*

Dzień Australii, Australia, doroczne święto narodowe upamiętniające założenie pierwszej brytyjskiej osady na kontynencie australijskim (1788)/ *Australia Day, celebrated annually, official national day of Australia, commemorating the establishment of the first British settlement on the continent of Australia (1788)*

Dzień ku czci Juana Pablo Duarte, Dominikana, rocznica urodzin jednego z ojców założycieli państwa/ *Birthday of Juan Pablo Duarte, Dominicana, widely considered the architect of the Dominican Republic and its independence from Haitian rule in 1844*

Święto Republiki, Indie, w rocznicę ustanowienia republiki (1950)/ *Day of the Republic, India, celebrates the anniversary of the proclamation of a republic*

Dzień Niepodległości, Kuwejt (od Wielkiej Brytanii, 1961)/ *Independence Day, Kuwait (from UK, 1961)*

Rocznica Utworzenia Rządu, Uganda (1986)/ *Liberation Day, Uganda*

Światowy Dzień Celnictwa (od 1983)/ *World Customs Day* (since 1983)

2. dzień chińskiego Nowego Roku, dzień modlitw do przodków i bóstw/ *2nd day of Chinese New Year, China, day of prayers to ancestors and gods*

Dzień Pamięci Ofiar Narodowego Socjalizmu, Niemcy/ *Commemoration Day for the Victims of National Socialism, Germany*

Dzień Dialogu z Islamem, Polska/ *Dialogue with Islam Day, Poland*

Dzień św. Sawy, Serbia, założyciela autokefalicznego ortodoksyjnego kościoła serbskiego, patrona edukacji/ *St. Sava Day, Serbia, First Archbishop of Serbia and the founder of the autocephalous Serbian Orthodox Church, patron saint of education and schools*

Dzień Wietnamu, USA, rocznica podopisania traktatu pokojowego z 1973, kończącego wojnę w Wietnamie/ *Vietnam Day, USA, marks the anniversary of the signing of a peace agreement in 1973 to end the Vietnam War*

1. dzień Tygodnia Szkół Katolickich, katolickie, USA/ *1st Day of Catholic Schools Week, Catholic, USA*

Międzynarodowy Dzień Pamięci o Holokauście, ONZ, w rocznicę wyzwolenia obozu w Auschwitz-Birkenau/ *International Holocaust Remembrance Day, UN, in memory of the victims of the Holocaust on the day of liberation of the Auschwitz-Birkenau concentration camp*

3. dzień chińskiego Nowego Roku, zamężni mężczyźni oddają cześć swoim teściom/ *3rd day of Chinese New Year, China, visiting in-laws*

Święto Narodowe, Lesotho, rocznica obalenia rządu premiera J. Jonathana, który doszedł do władzy przez zamach stanu i powrót króla do władzy, 1986/ *National Holiday, Lesotho, anniversary of the overthrow of Chief Jonathan's Government in 1986*

Dzień Demokracji, Ruanda/ *Democracy Day, Rwanda*

Pierwszy dzień Światowego Tygodnia Mokradeł, w 1971 roku, w irańskim mieście Ramsar, podpisano konwencję o ochronie obszarów wodno-błotnych jako reakcja na alarmujące tempo wymierania ptaków na Ziemi/ *World Wetlands Week, commemorates the 1971 signing of the Convention on Wetlands, more popularly called the Ramsar Convention*

Międzynarodowy Dzień Mobilizacji przeciwko Wojnie Nuklearnej/ *International Day of Mobilisation Against Nuclear War*

Dzień Konstytucji, Gibraltar/ *Constitution Day, Gibraltar*

Dzień Męczenników, Nepal/ *Martyr's Day, Nepal*

Dzień Goździka, USA, upamiętniający urodziny 25. prezydenta USA, Williama McKinleya, występującego zawsze z czerwonym goździkiem w klapie/ *Carnation Day, USA, Celebrates William McKinley's birthday, 25th president of USA who had been wearing a scarlet carnation in his lapel*

Święto Ojców Kościoła, kościół prawosławny (bizantyjski), św. Bazylego Wielkiego, Grzegorza z Nazjanzu i Jana Chryzostoma/ *Feast of the Three Holy Hierarchs, this Feast honors the three great Fathers of the Eastern Church – St. Basil the Great, St. Gregory the Theologian, and St. John Chrysostom*

5. dzień chińskiego Nowego Roku, Poo Woo, dzień dla najbliższej rodziny, Chińczycy nie wychodzą z domu, gdyż to mogłoby sprowadzić nieszczęście/ *5th day of Chinese New Year, Poo Woo, China, people stay at home with their families*

Dzień wolny w szkołach, Grecja, upamiętniający patronów edukacji/ *School holiday, Greece, to commemorate patron saints of education*

Dzień Męczeństwa, Indie, dzień zabójstwa Mahatmy Gandhiego (1948)/ *Martyrdom Day, India, Mahatma Gandhi was assassinated on this day in 1948*

Urodziny króla Abdullaha II, Jordania (1962)/ *King Abdullah II's birthday, Jordan (1962)*

Dzień Franklina D. Roosevelta, USA (Kentucky), rocznica urodzin/ *Franklin D. Roosevelt Day, USA (Kentucky), celebrates F. D. R's birthday*

Dzień Parostwa Kobiet, Wielka Brytania, rocznica dopuszczenia kobiet do Izby lordów w 1958/ *Woman Peerage Day, Great Britain, anniversary of admitting women into the House of Lords in 1958*

Saraswati Puja, hinduzim, Saraswati, bogini wiedzy, muzyki i sztuki, w tym dniu uczy się dzieci pisać pierwsze słowa/ *Saraswati Puja, Hindu, devoted to Saraswati, the goddess of knowledge, music and art, during this festival children are taught to write their first words*

Wigilia Imbolic, celtyckie, poświęcone irlandzkiej bogini wiosny, poezji, lecznictwa i rzemiosła Brigid/ *Eve of Imbolic, celtic, belongs do Brighid, is the festival of the lactating sheep*

Dzień Jana Bosko, katolickie, patron praktykantów, redaktorów i wydawców/ *Feast day of St. John Bosco, Catholic, patron saint of Christian apprentices, editors, and publishers*

Pierwszy dzień postu, Grecja/ *The first day of lent, Greece*

Nowy Rok Drzew, Izrael, zbieranie pieniędzy na fundusz sadzenia drzew w Izraelu i sadzenie tysięcy drzew/ *The New Year for Trees, Israel, observed by planting trees, or raising money to plant trees.*

Święto Niepodległości, Nauru, (od Australii, 1968)/ *Independence Day, The Republic of Nauru, (From Australia, 1968).*

Dzień iluzjonistów, Polska/ *Illusionists' Day, Poland*

7. dzień Chińskiego Nowego roku, dzień urodzin wszystkich ludzi/ *7th day of the New Year, China, the birthday of human beings*

Imbolc, Irlandia, 1. dzień wiosny/ *Imbolc, Ireland, the first day of Spring*

Rocznica zniesienia niewolnictwa, Mauritius/ *Anniversary of abolition of slavery, Mauritius*

Święto Sił Zbrojnych, Nikaragua/ *Air Force Day, Nicaragua*

Początek „Miesiąca Czarnej Historii", USA, Kanada, poświęcony wydarzeniom o znaczeniu dla afrykańskiej diaspory/ *The start of Black History Month, USA, Canada, a remembrance of important events in the history of the African diaspora*

Dzień Gumy do Żucia, USA/ *National Bubble Gum Day, USA*

Narodowy Dzień Wolności, USA, w dniu podpisania przez Lincolna poprawki do konstytucji znoszącej niewolnictwo (1865)/ *National Freedom Day, USA, honoring the signing, by Lincoln, the amendment outlawing slavery (1865)*

Dzień Skauta, USA/ Boy Scouts of America, USA

Początek miesiąca historii LGTB, WB, (społeczności lesbijek, gejów, biseksualistów oraz transseksualistów)/ *The start of LGBT History Month, UK, referring to lesbian, gay, bisexual, and transgender/ transsexual people*

Światowy Dzień Pomocy Chorym na Trąd, (od 1954), z inicjatywy francuskiego podróżnika, poety i dziennikarza R. Follereau/ *World Leprosy Day, est. by French traveller, poet and journalist R. Follereau*

Dorota Kozińska, Ołtarz w jednym z kościołów w portowym miasteczku Guiria na wybrzeżu karaibskim/
Altar in one of the churches of the port town of Guiria, Caribbean coast, Wenezuela/ *Venezuela*, 01.2007

P/M 2 W/T 3 Ś/W 4 C/T 5 P/F 6 S/S 7 N/S 8

Ofiarowanie Pańskie, katolickie/ *The Presentation of the Lord, Catholic Church*

Oczyszczenie Marii Panny, ewangelickie/ *The Purification of the Blessed Virgin Mary, Evangelical Church*

Matki Boskiej Gromnicznej, katolickie/ *Candlemas, Catholic Church*

Uroczystości poświęcone bogini Jemanja, w religiach afroamerykańskich (Candomblé, Santeria i Voodoo) i religiach afrykańskich, opiekunce matek i dzieci, związanej z wodą, czczonej też pod postacią Matki Boskiej/ *Yemanja, Celebration of Yemanja, the sea goddess, taking care of mothers and children, sometimes identified with Holy Mary*

Światowy Dzień Życia Konsekrowanego, kościół katolicki/ *World Day for Consecrated Life, Catholic Church .*

8. dzień chińskiego Nowego Roku, o północy hołd dla boga niebios/ *8th day of Chinese New Year, at midnight a prayer to Tian Gong, the God of Heaven*

Święto Konstytucji, Meksyk, 1857 i 1917/ *Constitution day, Mexico, 1857 and 1917*

Dzień Handlowca, Polska/ *Salesperson's Day, Poland*

Dzień Świstaka, USA, Kanada, jeżeli w tym dniu zwierzę „zobaczy swój cień", zwiastuje to jeszcze 6 tyg. zimy. Jeśli nie – wiosna już blisko/ *Groundhog Day, USA, Canada, if a groundhog emerges from its burrow on this day and fails to see its shadow, because the weather is cloudy, winter will soon end. If it sees its shadow, winter will continue for 6 more weeks*

9. dzień chińskiego nowego roku, Chiny, hołd Jadeitowemu Cesarzowi, przywódcy i opiekunowi innych bogów/ *The 9th day of Chinese New Year, offerings to the Jade Emperor, ruler of all realms of existence*

Święto Matki Bożej z Suyapa, patronki kraju, Honduras/ *Day of Virgin of Suyapa, the patron saint, Honduras*

Setsbun, Japonia, tradycyjny początek wiosny, Japończycy świętują ten dzień m.in. rozsypując wokół domów i świątyń ziarna fasoli, mające odganiać złe zimowe duchy/ *The festival of Setsubun, Japan, begining of spring, the festival's rituals, esp. scattering of roasted beans around the home and temples, are performed to chase away the evil spirits of winter*

Dzień Bohaterów, Mozambik/ *Heroes' Day, Mozambique*

Dzień Pamięci Czterech kapelanów, USA, poświęcony kapelanom, którzy oddali życie, by ratować żołnierzy z tonącego okrętu USAT Dorchester w czasie II wojny świat./ *Four Chaplains Day, USA, chaplains who gave their lives to save other soldiers during the sinking of the USAT Dorchester during WW II*

Rocznica Utworzenia Partii Komunistycznej, Wietnam, pod przywództwem Ho Chi Minha (1930)/ *Anniversary of Communist Party, Vietnam, under Ho Chi Minh (1930)*

Dzień Męczenników, Wyspy Świętego Tomasza i Książęca/ *Martyr's Day, São Tomé and Príncipe*

Początek Zbrojnego Powstania, Angola, przeciw Portugalii (1961)/ *Angolan Anniversary of the Outbreak of Armed Struggle against Portuguese Colonialism (1961)*

10. dzień chińskiego Nowego Roku, obchodzony przez zapraszanie na obiad przyjaciół i rodziny/ *The 10th Day of Chinese New Year, friends and relatives should be invited for dinner*

Święto Niepodległości, Sri Lanka, (1948)/ *Independence Day, Sri Lanka (1948)*

Dzień Kościuszki, USA, obchodzone przez Amerykanów polskiego pochodzenia święto urodzin Tadeusza Kościuszki (1746)/ *Kosciuszko Day, U.S.A. Celebrated by Polish-Americans on the birthday of Tadeusz Kosciuszko (1746)*

Urodziny Rosy Lee Parks, USA, czarnoskórej Amerykanki, która odmawiając ustąpienia miejsca w autobusie w Alabamie (1955) pokazała odwagę w obronie swoich praw/ *Rosa Lee Parks' Birthday, USA, black American, by refusing to give up her seat on an Alabama bus (1955), showed bravery in standing up for her rights*

Światowy Dzień Walki z Rakiem/ *World Cancer Day*

Dzień Jedności, Burundi, świętowanie początku przemian demokratycznych/ *Unity Day, Burundi, celebrates the start of a transition to democracy*

Dzień poety Runeberga, Finlandia, twórcy hymnu narodowego (ur. 1804)/ *Runeberg's Day, Finland, celebrates the birthday of national poet J.L. Runeberg, author of national anthem*

Dzień Męczenników, Japonia, tego dnia generał Toyotomi Hideyoshi ukrzyżował 26. chrześcijan (1597)/ *Martyr Day, Japan, general Toyotomi Hideyoshi crucified 26 Christians (1597)*

Dzień Św. Agaty, San Marino, rocznica uwolnienia Republiki spod władzy kardynała Gulio Alberoni (1739)/ *Liberation Day, San Marino, Anniversary of the Liberation of the Republic from the Gulio Alberoni Occupation (1739) and St. Agatha's Day*

Dzień partii Chama Cha Mapinduzi (Partia Rewolucji), Tanzania, święto partii rządzącej, powstałej w 1977/ *Chama Cha Mapinduzi Day, (The Revolution Party), Tanzania, ruling political party created in 1977*

Dzień Boba Marleya, Jamajka, uroczyste obchody urodzin największej legendy muzyki reggae (1945)/ *Bob Marley Day, Jamaica, the birthday of the greatest legend of Reggae music (1945)*

Święto narodowe, Laponia, na cześć pierwszego kongresu Samów (2003)/ *National Day, Lapland, celebrates the first congress of Sami people (2003)*

Rocznica Traktatu z Waitangi, Nowa Zelandia, dokumentu założycielskiego państwa (1840)/ *Waitangi Day, New Zeland, to celebrate the signing of the Treaty of Waitangi, New Zealand's founding document (1840)*

Dzień Bezpiecznego Internetu, inicjatywa Komisji Europejskiej, mająca na celu zwrócenie uwagi na kwestię bezpiecznego dostępu zwłaszcza dzieci i młodzieży do zasobów internetowych/ *Safer Internet Day, initiative by the European Commission to promote safer and more responsible use of online technology, esp. amongst children and young people*

Światowy Dzień przeciw okaleczaniu genitalnemu kobiet, UNICEF, od 2005/ *International Day Against Female Genital Mutilation, UNICEF, since 2005*

Święto Pana, bahaizm/ *Feast of Mulk, feast honouring the Sacred Dominion, Baha'i*

13. dzień chińskiego nowego roku, Chiny, Chińczycy jedzą skromny posiłek na oczyszczenie organizmu/ *13th day of Chinese New Year, China, people are eating simple food to cleanse the system*

Święto Niepodległości, Grenada (od Wielkiej Brytanii, 1974)/ *Independence Day, Grenada (from GB, 1974)*

Międzynarodowy Dzień Mężczyzny, Malta, zaproponowany przez Michaiła Gorbaczowa i poparty przez ONZ i in. (1999) jako odpowiednik Światowego Dnia Kobiet, rzadko obchodzony, różne dni w różnych krajach/ *International Men's Day, Malta, suggested by Mikhail Gorbachev, was supported by the United Nations et al. (1999) by analogy to International Women's Day, recognition of the day is limited, celebrated on various days in different countries*

14. dzień chińskiego nowego roku, przygotowania do święta lampionów/ *The 14th day of Chinese New Year, for preparations to celebrate the Lantern Festival*

Święto Rewolucji, Irak, (1968), kiedy obalono Abdula Rahmana Arifa/ *Revolution Day, Iraq, (1966), when Abdul Rahman Arifa was removed from power*

Dzień Kultury Słoweńskiej, Słowenia, rocznica śmierci poety France Prešeren/ *Slovenian Cultural Holiday, Slovenia, anniversary of the death of poet France Prešeren, established as the national cultural day in 1944*

Zniesienie Niewolnictwa, Romowie, rocznica (1855/56)/ *Abolition of slavery of Roma people (1855/56)*

Tosca Weinfeld, Walentynki/ *St. Valentine's Day*

P/M 9 W/T 10 Ś/W 11 C/T 12 P/F 13 S/S 14 N/S 15

15.dzień chińskiego Nowego Roku, Chiny, Festiwal Lampionów, wieńczący obchody chińskiego Nowego Roku/ *Lantern Festival, China, marks the end of Chinese New Year*

Tu Bishvat, Izrael, wyznacza koniec zimy i początek pory opadów, dzień sadzenia drzew/ *Tu Bishvat, Israel, the "New Year of the Trees", trees are planted on this day*

10-11 Światowy Dzień Chorego, ustanowiony przez papieża Jana Pawła II (1993)/ *World Day of the Sick, established in 1993 by pope John Paul II*

Święto Rewolucji, Iran, rocznica obalenia szacha Mohammada Reza Pahlawi (1979)/ *Revolution Day, Iran, anniversary of overthrow of Mohammad Reza Pahlawi (1979)*

Dzień Założenia Cesarstwa, Japonia, święto ustanowione w celu rozbudzenia uczuć patriotycznych (1966)/ *National Foundation Day, Japan, national holiday established to nourish a love for the country (1966)*

Dzień Młodzieży, Kamerun/ *National Youth Day, Cameroon*

Święto Sił Zbrojnych, Liberia/ *Armed Forces' Day, Liberia*

Dzień Dokarmiania Zwierzyny Leśnej, Polska/ *Day of Feeding Forest Animals, Poland*

Dzień Wynalazców, USA, ustanowiony przez R. Reagana (1983) w dniu ur. Th. A. Edisona, który opatentował ponad 1000 wynalazków/ *National Inventors' Day, proclaimed by R. Reagan (1983) on the anniversary of the birth of the inventor Th. A. Edison who had over 1,000 patents*

Rocznica Traktatów Laterańskich, Watykan, akty prawne zawarte w 1929 roku między Stolicą Apostolską a rządem włoskim/ *Anniversary of Lateran Treaty, Vatican, agreements made in 1929 between the Kingdom of Italy and the Vatican*

Święto Unii, Birma, porozumienie z Panglong, pomiędzy rządem tymczasowym a mniejszościami etnicznymi, mówiące o ich współpracy, walce i uzyskaniu niepodległości spod panowania brytyjskiego oraz ustroju federalnym przyszłego państwa/ *Union Day, Burma, anniversary of the Panglong Agreement (1947) between ethnic minority leaders and the interim Burmese government. On the agenda was the united struggle for independence from Britain and the future of Burma after independence as a unified republic*

Urodziny Lincolna, USA, w niektórych stanach (ur. 1809)/ *Lincoln's Birthday, USA, (b. 1809) in some states*

Dzień Wolności Zawierania Małżeństw, USA, (nieoficjalne) dzień wsparcia dla małżeństw tej samej płci, od 1999/ *National Freedom to Marry Day, USA (unofficial), to promote same-sex marriage, since 1999*

Dzień Karola Darwina (ur. 1809)/ *Darwin Day, (b. 1809)*

Międzynarodowy Dzień Dzieci – Żołnierzy, (od 2002) mający zwrócić uwagę na dzieci siłą wcielane do wojska i biorące udział w konfliktach zbrojnych/ *Red Hand Day (since 2002) created to draw attention to the fate of children who are forced to serve as soldiers in wars and armed conflicts*

Dzień Prezydenta, Mariany Północne/ *President's Day, Northern Mariana Islands*

Trifon Zarezan, Bułgaria, święto wina/ *Wine-grower's Day, Bulgaria*

Dzień Komunistycznych Męczenników, Irak, obchodzony przez iracką Partię Komunistyczną/ *Communist Martyrs Day, Iraq, celebrated by Iraqi Communist Party*

Dzień Walki z analfabetyzmem, Liberia/ *Literacy Day, Liberia*

Dzień Żałoby Narodowej, Meksyk, dzień zmarłych, od 1831/ *Day of National Mourning, Mexico (1831) marked by mourning and memorial activities*

Walentynki, Św. Walentego, dzień zakochanych obchodzony w całym świecie zachodnim/ *Valentine's Day, Western World*

Dzień Chorego na Padaczkę. Święty Walenty jest patronem nie tylko zakochanych, ale i chorych na padaczkę (epilepsję), dawniej zwaną chorobą świętego Walentego/ *Epilepsy Day, St. Valentine is also the patron of people suffering from epilepsy*

Święto Spotkania Pańskiego (inaczej Święto Matki Bożej Gromnicznej), cerkiew prawosławna/ *Candlemas, Eastern Orthodox Church*

Dzień Nirwany, buddyzm, rocznica śmierci Buddy i tym samym osiągnięcia przez niego Parinirwany/ *Nirvana Day, Buddhist, it celebrates the day when the Buddha achieved Parinirvana, or complete Nirvana, upon the death of his physical body*

Dzień Flagi, Kanada, zatwierdzenie flagi kanadyjskiej (1965)/ *Flag Day, Canada, commemorating the inauguration of the national flag (1965)*

Święto Narodowe, Serbia, upamiętniające wybuch powstania przeciwko Turkom w 1804 roku/ *National Day, Serbia, anniversary of uprising against the Turks in 1804*

Dzień Obrony, Singapur, rocznica upamiętniająca kapitulację brytyjską przed wojskami japońskimi (1942)/ *Total Defence Day, Singapore, to commemorate the anniversary of the surrender of the British to the Japanese (1942)*

Dzień Johna Fruma, Vanuatu, postać związana z kultem cargo na wyspie Tanna/ *John Frum Day, Vanuatu, a figure associated with cargo cults on the island of Tanna*

Światowy Dzień Młodzieży Prawosławnej/ *International Day of Orthodox Youth*

Mieszkaniec Andchoj modli się przy świeżym grobie na miejskim cmentarzu/ *Andkhoy resident praying at a new tomb at the local cemetery*, Prowincja Farjab, północny Afganistan/ *Farjab province, north of Afghanistan*, 08. 2006

P/M 16 W/T 17 Ś/W 18 C/T 19 P/F 20 S/S 21 N/S 22

Urodziny Kim Dzong Ila, Korea Północna, dwudniowe obchody urodzin przywódcy/ *Kim Jong Il's Birthday, North Korea, the leader of the Democratic People's Republic of Korea*

Święto Niepodległości, Litwa, rocznica odzyskania państwowości (od Rosji i Prus, 1918)/ *Day of Re-establishment of the State of Lithuania (independence from Russia and Prussia,1918)*

Rocznica urodzin Waszyngtona, USA, znane też pod nazwą Dzień Prezydenta, 3 pon. lutego/ *Washington's Birthday, USA, also known as President's Day In the United States, celebrated on the 3rd Mon. of Feb.*

Międzynarodowy Dzień Listonoszy i Doręczycieli Przesyłek (w Polsce – dzień Poczty Polskiej), UE/ *International Day of Post and Delivery, UE*

Dzień Niepodległości Kosowa (od Serbii, 2008), Kosowo/ *Independence Day, Kosovo (from Serbia, 2008)*

Światowy Dzień Kota/ *World Cat's Day*

Święto Niepodległości, Gambia, (od Wielkiej Brytanii, 1965)/ *Gambian Independence Day, The Gambia, (from UK, 1965)*

Dzień Kobiet, Islandia/ *Women's Day, Iceland*

Rocznica urodzin Luis Muñoz Marín, Portoryko, polityk, dziennikarz, poeta, nazywany Ojcem Nowoczesnego Portoryko/ *Birthday of Luis Muñoz Marín, Puerto Rico, politician, journalist and poet, called the Father of Modern Puerto Rico*

Urodziny Prezydenta Saparmurada Nijazowa, Turkmenistan/ *Saparmurad Nijazow's birthday, Turkmenistan*

Tłusty Czwartek, „Zapusty", chrześcijańskie, gł. w Polsce i Niemczech, ostatni czwartek przed Wielkim Postem, tradycyjnie dozwolone jest objadanie się, głównie pączkami i faworkami (chrustem)/ *Fat Thursday, Christian, mainly in Poland and Germany, feast marking the last Thursday before Lent, a day dedicated to eating, esp. donuts and "faworki"*

Chaoflux, dyskordianizm, drugie święto w sezonie Chaos/ Chaoflux, discord*ianism, 2nd holiday in the Chaos season*

Dzień Męczenników, Etiopia/ *Martyrs' Day, Ethiopia*

Dzień Konstytucji, Gabon/ *Constitution Day, Gabon*

Dzień Armii, Meksyk, rocznica Dnia Lojalności, kiedy prezydent Francisco Madero został odprowadzony przez kadetów do Pałacu Narodowego/ *Army Day, Mexico, Celebrates the Mexican Army on the Loyalty day, when President Madero was escorted by the Cadets of the Militar College to National Palace*

Święto Demokracji, Nepal, zniesienie monarchii i proklamowanie republiki/ *Democracy Day, Nepal, to commemorate the day when Nepal had become an independent, sovereign democratic republic*

Święto Flagi, Turkmenistan/ *Flag Day, Turkmenistan*

Rocznica śmierci Fredericka Douglassa, USA, (1818-1895), głównego rzecznika i obrońcy czarnoskórych niewolników w Stanach Zjednoczonych w XIX wieku/ *Death of Frederick Douglass,* (1818-1895), *USA, one of the most prominent figures in African-American history, advocate of black people's rights*

Święto Rewolucji Językowej, Bangladesz, święto obchodzone przez ludzi posługujących się językiem bengalskim, upamiętniające walkę o język ojczysty pod rządami Pakistanu (1952)/ *Language Martyrs' Day, or Language Revolution Day, Bangladesh, a day celebrated by Bengali speaking people to commemorate protests and sacrifices to protect Bengali as a national language during the Pakistani regime in 1952*

Dzień Rihanny, Barbados, uczczenie Robyn Rihanny Fenty, piosenkarki o sławie międzynarodowej (od 2008 roku)/ *Rihanna Day, Barbados, day of recognition for Robyn Rihanna Fenty, the world famous singer from Barbados*

Dzień Języka Ojczystego, UNESCO (1999), na pamiątkę wydarzeń w Bangladeszu w 1952/ *International Mother Language Day, UNESCO (1999), to commemorate events that took place in Bangladesh in 1952*

Dzień Jedności, Egipt, Syria/ *Unity Day, Egypt, Syria*

Rocznica Intronizacji Emira, Katar/ *Anniversary of Emir's enthronement, Qatar*

Święto Niepodległości, Saint Lucia, (od Wielkiej Brytanii, 1979)/ *Independence Day, Saint Lucia (from GB, 1979)*

Europejski Dzień Ofiar Przestępstw/ *European Crime Victims' Day*

Dzień Myśli Braterskiej, symboliczne święto przyjaźni pomiędzy skautami i harcerzami na całym świecie, w rocznicę urodzin Roberta Baden-Powella i jego żony Lady Olave Baden-Powell/ *World Thinking Day, B.-P. day, or Founder's Day, the Scouting movement and the World Association of Girl Guides and Girl Scouts celebrate this day as the shared birthday of the Scouts' founder Sir Robert Baden-Powell and his wife, Lady Olave Baden-Powell, the World Chief Guide*

Leszek Szczasny, Turcja/ *Turkey*, 2007

Klara Kopcińska, Warszawa/ *Warsaw*, 2008

Maha Shiwratri, hinduizm, Noc Sziwy, ofiarowuje się mu liście kleiszcza smakowitego, pości i czuwa w nocy/ *Maha Shivratri (also called Shivaratri), which means Night of Shiva, is an Hindu festival celebrated every year. The most significant practices on this day are offerings of Bheel (Bilva) leaves to the Lord Shiva, fasting and all night long vigil*

23-25, Karnawał, Brazylia/ *Carnival, Brasil*

Święto Narodowe, Brunei/ *National Day, Brunei*

Święto Republiki, Gujana, (1970)/ *Mashramani-Republic Day, Guyana (1970)*

Ogólnopolski Dzień Walki z Depresją/ *National Depression Day, Poland*

Dzień Obrońcy Ojczyzny, Rosja, wcześniej Święto Armii Czerwonej/ *Defender of the Fatherland Day, Russia, formerly Red Army Day*

Święto Armii, Tadżykistan/ *Army Day, Tadzhikistan*

Dzień Mężczyzny, Ukraina, (z inicjatywy M. Gorbaczowa, 1999)/ *International Men's Day, Ukraine, (initiative of Mikhail Gorbachev, 1999)*

Rocznica bitwy o Iwo Jimę, USA, toczyła się od 19 lutego do 26 marca 1945 podczas wojny na Pacyfiku w czasie II wojny świat. pomiędzy siłami USA i Japonii/ *Iwo Jima Day, U.S.A, February–March 1945 Battle of Iwo Jima between the United States and Japan during World War II*

Ostatki, Mardi gras, chrześcijańskie („tłusty wtorek"), ostatni dzień karnawału. Jest to także nazwa różnego typu festiwali lub parad ulicznych odbywających się w wielu miastach na całym świecie, znany jest również pod nazwa "Pancake Tuesday" (z ang. naleśnikowy wtorek)/ *Mardi Gras, worldwide, the last day od Carnival, people enjoy this celebration by going to parades. King Cakes are eaten during this holiday. Also known as the "Pancake Tuesday"*

Święto Niepodległości, Estonia (od Rosji i Niemiec, 1918)/ *Independence Day, Estonia (from Russia and Germany, 1918)*

Dzień Flagi, Meksyk, od 1937, świętowanie flagi obecnej i poprzednich/ *Flag Day, Mexico, since 1937. Celebrates the current Flag of Mexico and honours the previous ones*

Dragobetele, Rumunia, święto podobne do Walentynek, określane jako „dzień, zaręczyn ptaków"/ *Dragobetele, Romania similar to St. Valentine's Day, the day is known as "the day when the birds are getting engaged"*

Narodowy Dzień Artysty, Tajlandia, ustanowiony w rocznicę urodzin Pra Buddha Lertla Napalai, króla Rama II/ *National Artist Day, Thailand, the birth date of Buddha Loetla Nabhalai, or King Rama II*

Środa popielcowa, katolickie, początek postu/ *Ash Wednesday, Catholic Church, lent begins*

Święto Rewolucji Różańcowej, Filipiny, upamiętnia pokojową rewolucję 1986, mającą na celu obalenie dyktatury Ferdynanda Marcosa/ *Rosary Revolution Day, the Philippines, to commemorate the People Power Revolution of 1986 that toppled the administration of Ferdinand Marcos*

Święto Rewolucji, Surinam (1980)/ *Revolution Day, Suriname (1980)*

Światowy Dzień Wolnego Ruchu, Nowy Jork i miasta europejskie, zwalnia na chwilę swoje tempo pokazując w ten sposób, jak ważna w życiu mieszkańców wielkich miast jest umiejętność znalezienia chwili na relaks. Wprowadzone przez Wolny Ruch (Slow Movement)/ *Slow Movement Day, New York, European cities, established to slow down and show how important relaxation is, esp. in big cities*

Ayyám-i-Há, 1. dzień dni przestępnych, bahaickie, dzień służby i obdarowywania się upominkami/ *Day 1 of Ayyám-i-Há (Intercalary Days), Bahá'í Faith, devoted to service and gift giving*

Święto Wyzwolenia, Kuwejt (1991)/ *Liberation Day, Kuwait (1991)*

Święto Niepodległości, Dominikana (od Haiti, 1844)/ *National Day, Dominican Republic (from Haiti, 1844)*

Pierwszy dzień święta „Maslenica", Rosja, karnawałowe ostatki, czas zabawy, a przede wszystkim jedzenia blinów, które są symbolem słońca i nadchodzącej wiosny/ *First day of Maslenitsa or "Pancake Week", Russia, blini – pancakes symbolizing the sun are eaten*

Święto Andaluzji/ *National Day, Andalusia*

Dzień Kalewali, Finlandia, fińskiego eposu narodowego, składającego się z pieśni ludowych (tzw. run) i legend z terenów Finlandii i Karelii, zebranych i opracowanych w XIX wieku przez Eliasa Lönnrota/ *Kalevala Day, The Day of Finnish Culture, Finland, The Kalevala is an epic poem which the Finn Elias Lönnrot compiled from Finnish and Karelian folklore in the 19th century*

Pokojowy Dzień Pamięci, Tajwan, upamiętniający Incydent 228, zwany też Masakrą 228, antyrządowe, antychińskie powstanie, krwawo stłumione przez rząd Kuomintang. Był to początek tzw. Białego Terroru, kiedy to wielu Tajwańczyków zniknęło, zginęło lub zostało uwięzionych. Liczba 228 odnosi się do daty 1947.02.28/ *Peace Memorial Day, Taiwan, the day of commemorating the 228 Incident, also known as the 228 Massacre was an anti-government, anti-Chinese uprising in Taiwan, violently suppressed by the Kuomintang government. It marked the beginning of the White Terror period in Taiwan in which thousands more Taiwanese vanished, were killed, or imprisoned. The number "228" refers to the day the massacre began, (2/28/47)*

I have travelled a lot. I mean at first I travelled only a little. I've done a bit of hitch-hiking across Poland. I simply wandered here and there. And then suddenly, thanks to some good people, I flew to USA. I was already 26 years old. I lived in New York for half a year. I've been meeting some emigrants, not only from Poland. I worked as a lift operator in a factory building in Brooklyn. On every floor there were different manufacturers of clothing garments. I used to take up and down people of different origin: Europeans, Americans, Latin Americans. My immediate superior was a repugnant character. Half Polish and half German. Crude, brutal and vulgar. And cowardly at the same time. He worked on contract. He was said to be responsible for the maintenance of fridges in the city mortuary. In our factory building he took care of the steam (in pressing machines), of disposing of the rubbish, providing security and – the lift. In the lift – there was me. The iron cage with a manually lifted grate on both sides. I press the button – it goes up, I press another one – it goes down. I stop pressing – it stops. You press the button outside the lift next to the door – it rings and I'm coming to get you.

Christopher was the night-watchman. My university friend, Philosophy of Nature Department (me – History of Philosophy). In New York we lived together but as if in different time zones. When he was coming back home after work I was on my way there. His job was quite difficult. Every half an hour he had to walk around the factory and insert his punch card into a time clock to stamp it which proved he was there. Sometimes he had a dog with him. It belonged to his boss and was called Toby, a German shepherd. German just like half of his boss. He called the dog in German: Toby, komm hier. Eins, zwei, drei. The dog was also a bit daft. Didn't show much fighting spirit but helped Christopher. Giuliani wasn't yet in New York, it was 1973, and it was Brooklyn. You could feel a bit frightened. After some time Christopher started to get a little crazy. Most of the time he was silent. He used to come home, swear, turn the TV on, change channels, fall asleep, swear again and leave. Then he went to his uncle to Chicago.

At the beginning we got a job at Passaic in New Jersey. At Eddie's. Industrial buildings painting – huge oil containers, the cylindrical ones. Eddie hired Poles mostly. After work everybody went to the pub run by two sisters from Legionowo (part of Warsaw), smoked weed and got drunk. Christopher liked vodka. The first evening he got drunk immediately and wanted to fight with Americans. Because he really liked fighting. He was from Szmulki, part of Warsaw's Praga. So, on that day he concentrated on drinking while I was looking for a place to live. I didn't find it. I had long hair then and people didn't want to rent to a hippie. I saw some real hovels – basements with bunk-beds rented by Poles. One girl from the pub felt sorry for us. We dragged Christopher to her place and spent the night there. Her fiancee limped badly. When we entered their flat he was busy cleaning a gun. I didn't feel like staying in Passaic. Yes, there was work, but after work – only vodka and weed.

Once I worked in Sweden. It was 1976. I was looking for a job for a long time and some young Polish guy wanted to help me. He was a permanent resident there, a recent runaway. He took me to a girl he knew because >>

"she had connections". We had to wait outside her house until one of the "connections" left. She worked as a prostitute. She didn't fix any job for me. We talked a little bit. I curiously looked around her work space. This boy that took me there by car played a tape with Czerwone Gitary (Polish group popular at that time) on the way back and cried. These were emigrant tears.

podróże kształcą, a czasem odkształcają

personality forming and deforming aspects of traveling

Dużo podróżowałem. To znaczy najpierw podróżowałem mało. Trochę autostopem po kraju. Włóczyłem się. A potem nagle, dzięki dobrym ludziom, poleciałem do Stanów. Miałem już 26 lat. Mieszkałem przez pół roku w Nowym Jorku, poznałem emigrantów, nie tylko z Polski. Pracowałem jako windziarz w budynku fabrycznym. W Brooklynie. Na każdym piętrze inny właściciel szył ubrania. Nie sam. Wwoziłem i zwoziłem ludzi różnych nacji, Europejczyków, Latynosów, Amerykanów. Moim bezpośrednim przełożonym był odrażający typ, pół Polak, pół Niemiec. Prymitywny, brutalny, wulgarny, przy tym tchórzliwy. Pracował kontraktowo. Podobno konserwował też lodówki w trupiarni miejskiej. U nas miał pod opieką parę (do prasowalnic), śmieci, ochronę obiektu i windę. W windzie ja. Żelazna klatka z podnoszoną ręcznie kratą z obu stron. Przyciskam guzik – jedzie w górę, przyciskam drugi – jedzie w dół. Puszczam – staje. Przyciskasz guzik na zewnątrz przy drzwiach – dzwoni i jadę po ciebie.

Nocnym stróżem był Krzysztof. Mój kolega ze studiów, wydział filozofii przyrody. Ja – historia filozofii. Mieszkaliśmy razem. Mijaliśmy się, on z pracy, ja do pracy. Trudną miał służbę – co pół godziny obchodził fabrykę dookoła i odbijał kartę na znak, że był. Czasem miał ze sobą psa. Pies był szefa, nazywał się Toby. Owczarek niemiecki. Tak jak połowa szefa. Ten wołał do psa po niemiecku: Toby, komm hier. Eins, zwei, drei. Pies też był głupkowaty, niezbyt bojowy. Ale pomagał Krzysztofowi. Giulianiego jeszcze w Nowym Jorku nie było. Był rok 1973. I to był Brooklyn. Miało się stracha. Po niedługim czasie Krzysztofowi zaczęło odbijać. Głównie milczał. Przychodził, rzucał „k.", włączał TV, skakał po kanałach, spał, mówił „k.", wychodził. Potem pojechał do wuja, do Chicago.

Jeszcze na początku dostaliśmy pracę w Passaic, stan New Jersey. U Eddiego. Malowanie obiektów przemysłowych. Wielkich zbiorników na ropę. Takich okrągłych. Eddie zatrudniał głównie Polaków. Po pracy wszyscy szli do knajpy, prowadzonej przez dwie siostry z Legionowa. Palili trawę i pili. Krzysztof lubił wódeczkę. Tego pierwszego wieczoru od razu się upił i chciał się trzaskać z Amerykanami. Bo on lubił się trzaskać. Był ze Szmulek, na warszawskiej Pradze. Więc on pił, a ja szukałem mieszkania. Nie znalazłem. Miałem długie włosy, nie chcieli wynająć hipisowi. Widziałem nory – sutereny z piętrowymi pryczami wynajmowane przez Polaków. Dziewczyna z baru ulitowała się nad nami. Zawlekliśmy oboje Krzysztofa do niej i spędziliśmy tam noc. Jej narzeczony był kulawy, kiedy weszliśmy, był zajęty – czyścił pistolet. Nie chciałem zostać w Passac. Owszem, robota była, ale po robocie tylko wóda i trawka.

Kiedyś pracowałem w Szwecji. W 1976 roku. Długo szukałem roboty. Pomagał mi w tym jakiś młody Polak. Był tam na stałe. Uciekinier. Od niedawna. Zawiózł mnie do swojej znajomej, bo „ona ma kontakty". Musieliśmy czekać pod jej domem, aż wyjdzie „kontakt". Pracowała jako prostytutka. Nic nie załatwiła. Trochę pogadaliśmy. >>

Z ciekawością rozglądałem się po jej zakładzie pracy. Ten chłopak – jej znajomy, pamiętam, wiózł mnie samochodem, włączył kasetę z Czerwonymi Gitarami i płakał. Emigranckimi łzami.

W tamtej fabryce w Brooklynie był Polak, który zajmował się śmieciami. Fizycznie. Mówił mi, że pracuje na dwóch

tekst i mapa/ text & map by
Jacek Bąkowski (tr. atc)

zdjęcia paszportowe z archiwum autora/
passport photos from the author's archive

"she had connections". We had to wait outside her house until one of the "connections" left. She worked as a prostitute. She didn't fix any job for me. We talked a little bit. I curiously looked around her work space. This boy that took me there by car played a tape with Czerwone Gitary (Polish group popular at that time) on the way back and cried. These were emigrant tears.

In this factory in Brooklyn there was a Polish guy who was responsible for disposing of the rubbish. He told me he had two full-time jobs, he worked 16 hours per day. I remember he was skinny and walked very fast. Nervously. He boasted about the fact that he was going to work only for the next 3 years – until he retires – and then he would go back to Poland.

We leave. We come back. Somehow it seems like a never ending story. Once I've been to Biała Podlaska. I met a teacher. A charming person. She works in Dublin. She would like to not have to go there anymore. But she's going again. Economic reasons. In a way it is good that it is possible to go. But her eyes were sad.

I went away too. In 1981. With all my family. With my wife and three children. The youngest was only a half year old, the oldest – five. We had five bags as well. One for each of us. Number of passports – two. This time they gave them to us even though earlier they kept on refusing. But not now. It was a typical escapist gesture. Emigration was like the light in the tunnel for us. It was hard here. Incredible political tension, October '81. Being threatened by having the electric current cut off. I was just starting to work on my own, I learnt jewellery making. I started earning a little. We lived on what I had earned in Holland earlier and some good people helped again. When I went there somebody asked me for how long I was planning to stay. "For 1500 dollars", I replied because this was the amount of money necessary to survive during the learning process. I earned them in three months. Planting tulips of course. Not far from the city of Haarlem. I came back by plane, like a lord, deported for no valid visa.

In New York's Harlem I once redecorated a house after a fire. With a crew of workers, compatriots. I remember the day when we worked on the top of the building and suddenly someone unexpected came inside. Everybody went silent and each of us grabbed something – a stick, a hammer or a chisel.

In 1981, we left Poland with a one-way ticket. To Vienna. Then we lived for a year in a guest-house in Styria. Beautiful scenery. More than twenty Polish families. I remember those fathers wandering helplessly around the guest-house with hands behind their backs. It was forbidden to work then. There were some plans about who would go where. People got depressed. They waited for Canada but South Africa was able to accept them faster. So they chose RSA – the faster the better.

Several times I visited a refugee centre near Vienna. The famous Treiskirchen. There, while waiting on a corridor, I witnessed some incredible scenes. The doors were opening and a clerk was coming out of there shouting: >>

two families to New Zealand! And whoever stood nearby and wanted – could become a permanent New Zealand citizen. And half an hour later another clerk shouted: one family to Venezuela! So if you only stood on that corridor then and felt like going...

Z ciekawością rozglądałem się po jej zakładzie pracy. Ten chłopak – jej znajomy, pamiętam, wiózł mnie samochodem, włączył kasetę z Czerwonymi Gitarami i płakał. Emigranckimi łzami.

W tamtej fabryce w Brooklynie był Polak, który zajmował się śmieciami. Fizycznie. Mówił mi, że pracuje na dwóch etatach, 16 godzin na dobę. Pamiętam, że był chudy i tak jakoś szybko chodził. Nerwowo. Chwalił się, że popracuje jeszcze tylko 3 lata. Do emerytury i wraca do Polski.

Wyjeżdżamy. Wracamy. Jakoś nie ma temu końca. Onegdaj byłem w Białej Podlaskiej, spotkałem nauczycielkę. Urocza osoba. Pracuje w Dublinie. Chciałaby już tam nie jechać. Ale znów jedzie. Względy ekonomiczne. Niby dobrze, że można jechać. Ale smutne miała oczy.

Ja też pojechałem, w 1981 roku. Z całą rodziną. Żona, troje dzieci. Najmłodsze pół roku. Najstarsze pięć. Toreb też było pięć. Dla każdego po jednej. Paszporty dwa. Dali. Wcześniej czasem odmawiali. A teraz nie. To był typowy eskapizm. Wydawał się światłem w tunelu. Tu było trudno. Ze wszystkim. Napięcie polityczne niebywałe. Październik 81. Straszenie wyłączeniami prądu. Zaczynałem właśnie pracować na swoim. Uczyłem się jubilerstwa. Troszkę już zarabiałem. Żyliśmy z tego, co wypracowałem wcześniej w Holandii. I trochę z pomocy dobrych ludzi. Kiedy tam jechałem, ktoś zapytał mnie na jak długo. „Na 1500 dolarów" powiedziałem, bo tyle potrzeba było na przeżycie okresu nauki. Zarobiłem je w trzy miesiące. Przy tulipanach oczywiście. Niedaleko miasta Haarlem. Wróciłem samolotem, jak panisko, bo mnie deportowano, za brak ważnej wizy.

W nowojorskim Harlemie kiedyś remontowałem dom po pożarze, z ekipą – naszą. Pamiętam, że pracowaliśmy na górze, kiedy nagle ktoś wlazł z ulicy do środka. Wszyscy zamarli w ciszy, ale każdy chwycił coś w rękę, kij, młotek, dłuto.

W 1981 wyjechaliśmy z Polski z biletem w jedną stronę. Do Wiednia. Potem było roczne siedzenie w pensjonacie w Styrii. Śliczna okolica. Dwadzieścia kilka polskich rodzin. Pamiętam tych ojców, krążących bezradnie wokół pensjonatu z założonymi z tyłu rękami. Nie wolno było pracować. Były jakieś plany – kto, gdzie jedzie. Ludzie pękali. Czekali na Kanadę, ale RPA brała szybciej. No to RPA. Byle już.

Kilka razy odwiedziłem ośrodek dla uchodźców pod Wiedniem słynne Treiskirchen. Tam, stojąc na korytarzu byłem świadkiem scen niezwykłych. Otwierały się drzwi, wychodził z nich urzędnik i wołał: dwie rodziny do Nowej Zelandii. I kto był blisko i chciał, mógł zostać dożywotnim Nowozelandczykiem. A pół godziny później inny wołał: jedna rodzina do Wenezueli. Jeśli właśnie stałeś w korytarzu i chciałeś... >>

Można się było poczuć obywatelem świata. Dzięki generałowi w ciemnych okularach, oczywiście. Stan Wojenny trwał. Świat był dobry dla nas, biedaków.

Raz musiałem służyć za tłumacza. Z języka niemieckiego, w Austrii. Nie znam niemieckiego. Uczułem się go przez pięć tygodni dawno temu. Ale gospodarze pensjonatu uważali, że umiem. Więc policja też. Chcieli przesłuchać jednego z

two families to New Zealand! And whoever stood nearby and wanted – could become a permanent New Zealand citizen. And half an hour later another clerk shouted: one family to Venezuela! So if you only stood on that corridor then and felt like going...

You could feel like a world citizen. Thanks to the Polish general that used to wear sunglasses. We still had martial law and the world was good for us poor fellows.

Once I had to work as a translator. Polish-German. In Austria. I don't speak German. I've learnt it only for five weeks and it was a long time ago. But the guest-house hosts thought I spoke it. So did the police. They wanted to interrogate one of the guys from our group. He was suspected of stealing in a supermarket. I felt really strange in this role. Not only language-wise. This Polish guy came to the foreign land in an elegant volkswagen bus and actually looked like a very lazy and brazen swindler. It was all generally very bizarre. All this emigration. This guest-house. Austria itself.

We were to go to Canada. We got letters of recommendation for certain people and institutions. I sent them all. Nobody wrote back. Australia, according to other refugees was safe and nice. So we chose it. Our applications were accepted. The world citizens again.

"A tam zaraz blisko, to było lotnisko"/ "And not far away an airport was there" (verse from a poem by Julian Tuwim). A bit of waiting and we were already there. In Melbourne. But we had the permission to go to Adelaide only. So, we were allowed to stay in Melbourne just for one day. Our friend managed to fix this one day in their Immigration office. If I managed to find a job during that one day – they would let us stay. If not – Adelaide remained the only option. We searched but I didn't find it. A bus and 800 kilometers along a yellow and grey desert. Outback, as they say. Nothing on the way except maybe for sheep and one ostrich. Seen from far away. In Adelaide – a post-war barrack camp. A canteen. A shock. The cultural one. Enormous stress, mostly for Ewa, who was on medications already in Austria.

Our flight to Australia from Vienna through Frankfurt almost finished in Athens where the plane landed to top up gas. We needed medical help for Ewa. Children stayed with a stewardess and I – with some airport worker. Night, heat, some tunnels, pale glow-tubes, small glazed box. Young, hairy doctor, Valium injection. I hear loud affirmations that the pulse slows down while he winks at me as if he was saying it's what should be told because suggestion helps. "Here's another doze of Valium. If something happens give it to her". And he hands me a syringe.

"It's impossible to live in these barracks', say our friends from Austria. They came earlier. They have an aunt here. And live on their own already. They help us look for a place we could rent. Now, immediately. We're searching all Saturday. Nothing. We want something small, cheap. But for a five person family small is not possible. According to the locals. An old lady we met on the bus comes to my mind. Melbourne – Adelaide. While getting off the bus she gave me a piece of paper with her address and invited to her place because she lives by the sea. She smiled very nicely. I'm going there. >>

Out of desperation. Maybe she knows someone. Maybe she knows where to direct me. She's a local, isn't she? No, she doesn't know anything but she will help. She invites us to her place. All our big family. Immediately. At 9 pm. Unbelievable. We don't have to go back to the barracks. I only go there with one friend to bring our stuff.

Flora welcomes us like her own family. Everything is ready. Even a baby's bed for Nikodem with fresh sheets. Just like

Można się było poczuć obywatelem świata. Dzięki generałowi w ciemnych okularach, oczywiście. Stan Wojenny trwał. Świat był dobry dla nas, biedaków.

Raz musiałem służyć za tłumacza. Z języka niemieckiego, w Austrii. Nie znam niemieckiego. Uczułem się go przez pięć tygodni dawno temu. Ale gospodarze pensjonatu uważali, że umiem. Więc policja też. Chcieli przesłuchać jednego z naszej grupy, podobno kradł w supermarkecie. Dziwnie się czułem w tej roli, nie tylko językowo. Ten Polak przyjechał na obczyznę eleganckim volkswagenem busem i wyglądał na leniwego bezczelnego kombinatora. W ogóle dziwne było to wszystko. Ta emigracja, ten pensjonat. Ta Austria.

Mieliśmy jechać do Kanady. Mieliśmy listy polecające, do ludzi i instytucji. Wysłałem. Nikt nie odpisał. Australia, według uchodźczych przekazów, jawiła się bezpiecznie i miło. Więc wybraliśmy. Przyjęto nasze wnioski. Obywateli świata.

„A tam zaraz blisko, to było lotnisko". Jeszcze trochę czekania i hop. I już jesteśmy w Melbourne. Ale mamy „putiowku" do Adelaide. W Melbourne wolno nam zostać tylko jeden dzień, tyle wyprosiła nasza znajoma w ichnim Immigration. Jeśli znajdę pracę w ciągu tego dnia, to możemy tu zostać. Jak nie – Adelaide. Szukaliśmy, nie znalazłem. Autobus i 800 kilometrów przez żółto-szare pustkowie. Outback, mówią u nich. Nic po drodze poza owcami i jednym chyba strusiem. Z daleka. W Adelaidzie obóz w dawnych barakach wojskowych, kantyna. Szok. Bardzo kulturowy. Stres gigantyczny, głównie u Ewy, która już w Austrii leciała na prochach.

Lot do Australii z Wiednia przez Frankfurt omal nie skończył się dla nas w Atenach. Tam samolot lądował po paliwo, ale i po pomoc medyczną dla Ewy. Dzieci zostały ze stewardessą, a ja z pracownikiem lotniska wieziemy Ewę do lekarza. Noc, upał, jakieś tunele, blade jarzeniówki. Mały oszklony boks, młody włochaty medyk. Zastrzyk z valium. Głośne zapewnienia, że puls już się uspokaja. Do mnie mruga, że trzeba tak mówić, bo sugestia pomaga, „masz tu drugą porcję valium. Jakby coś się działo, to jej daj". I wręcza mi strzykawkę.

„W tych barakach nie da się żyć", twierdzą znajomi z Austrii. Przyjechali wcześniej, mają tu ciotkę, mieszkają już na swoim. Pomagają nam szukać czegoś do wynajęcia. Zaraz, natychmiast. Całą sobotę szukamy. Nic. Chcemy coś małego, taniego. Ale dla 5-osobowej rodziny nic małego być nie może. Tak uważają miejscowi. Przypominam sobie o starszej pani z autobusu Melbourne – Adelaide. Przy wysiadaniu dała mi kartkę z adresem i zaprosiła do siebie, bo mieszka nad morzem. Uśmiechnęła się bardzo miło. Jadę pod ten adres. W desperacji. Może kogoś zna. Może wie, gdzie skierować. Przecież jest miejscowa. Nie zna, ale pomoże. Zaprasza do siebie, całą rodzinę, już teraz, o 9 wieczorem. Nie do wiary. Nie musimy wracać do baraków. Tylko ja jadę ze znajomym po rzeczy. >>

Flora wita nas jak swoich. Wszystko jest przygotowane. Nawet dziecięce łóżeczko dla Nikodema. ze świeżutką pościelą. Jak w bajce o dobrej wróżce. Flora ma około siedemdziesiątki. Mieszka sama, od kilku lat wdowa, dzieci porozrzucane po kraju. Zobaczyła nas, jak wracała od syna z Melbourne. Nikodem się do niej wdzięczył. Podobało się jej, jak troszczyłem się o Wietnamczyków, strasznie chorowali. Karmiłem ich austriackim aviomarinem. „Posiedzicie u mnie,

Out of desperation. Maybe she knows someone. Maybe she knows where to direct me. She's a local, isn't she? No, she doesn't know anything but she will help. She invites us to her place. All our big family. Immediately. At 9 pm. Unbelievable. We don't have to go back to the barracks. I only go there with one friend to bring our stuff.

Flora welcomes us like her own family. Everything is ready. Even a baby's bed for Nikodem with fresh sheets. Just like in a fairy tale about a good fairy. Flora is around seventy. She lives alone. She's been a widow for many years now. All children scattered around the country. We met while she was coming back from her son who lives in Melbourne. Nikodem wheedled at her. She liked how I cared about the Vietnamese. They all got sick on the bus. I fed them with an Austrian anti-nausea medication. "You can stay with me until you find some place to live on your own. You can make phone-calls from my phone. Don't worry. Everything's going to be alright. And you Dorothy – please go to the garden and pick the oranges up from under the tree." Unfortunately it didn't work out that well. After two weeks Flora went back to her son to Melbourne. To not make us feel awkward. "Please, you can stay a bit longer", she said.

At the Emergency Housing they said that we would get a place straight away if only we came from some poorhouse. I found some poorhouse in a telephone book. Some Lutheran shelter I guess. They took us. For two weeks we lived in a box with white brick walls. Kitchen and toilets were for everyone but they were clean. Next to us there was an Englishman living – a desperado, together with his daughter. He hated Australia. His daughter too. Next to the shelter I've met Bill. Actually it was him who started the conversation. A hale, almost fifty years old man. A pensioner. He had a daughter of our daughters' age. And a wife, probably, somewhere in Australia. His daughter – Ashley constantly had a runny nose. Bill enrolled her in a Jewish school – because it was pretty close. One day he invited us for dinner. A huge house with a swimming-pool. Tasty steaks on a very dirty table. Bill was a pilot. He used to fly over the beach and watch out for sharks. Later on he started paying us visits, too. He always came with a huge bucket of spinach. Once he brought a chair. He made it. And wanted to take out a patent for it. He was nice. He had Alfa Romeo. In Australia it's a symbol of prosperity. European cars have barrage duties. They mostly drive Holdens here. I haven't seen any Holdens in Europe.

Because of Ewa's indisposition I couldn't go to work. Instead, we worked on leaving Australia. Ewa, already in the bus to Adelaide, asked rhetorically "Where did you bring us?!". For the next two years this question hang over me like the sword of Damocles. And all this time we were struggling trying to re-emigrate. Somewhere to Europe. Australia was caring, full of nice people but dramatically non-European. Severe climate, culturally shockingly different, and a cultural desert.

Also the big wife of the local garbage collector (WMO worker) visited us. They must have had about 10 children. Catholics. When she needed a break she used to leave the children and escape to us. She laughed a lot. He on the other hand was beautiful. A gothic saint. Messy short hair. Beard, moustache. Very slim, upright. His face shined with tranquility and he had good eyes of a mystic. >>

A nun used to come to us, too. To ask about how we were feeling. We felt bad, but tried not to show it. She used to sit in our kitchen and tell us stories of her childhood and youth. Transportation of her family further into deep Russia. The death of her father and brother. She with her mother in Taiga – cutting trees. Only at over minus 40 degrees celsius they were allowed to stop working. The strongest were in the toughest situation. They cut the trunks. If someone wanted to

Flora wita nas jak swoich. Wszystko jest przygotowane. Nawet dziecięce łóżeczko dla Nikodema. ze świeżutką pościelą. Jak w bajce o dobrej wróżce. Flora ma około siedemdziesiątki. Mieszka sama, od kilku lat wdowa, dzieci porozrzucane po kraju. Zobaczyła nas, jak wracała od syna z Melbourne. Nikodem się do niej wdzięczył. Podobało się jej, jak troszczyłem się o Wietnamczyków, strasznie chorowali. Karmiłem ich austriackim aviomarinem. „Posiedzicie u mnie, aż znajdziecie jakiś kąt. Możesz dzwonić z mojego telefonu. Nie przejmuj się. Wszystko się ułoży. A ty, Dorotko, idź do ogródka i pozbieraj do koszyczka pomarańcze spod drzewa". Nie układało się. Po dwóch tygodniach Flora wyjechała z powrotem do syna Malcolma, do Melbourne. Żebyśmy nie czuli się skrępowani. „A wy sobie tu jeszcze siedźcie", powiedziała.

W pogotowiu kwaterunkowym (Emergency Housing) powiedzieli, że dostalibyśmy lokal od ręki, gdybyśmy byli na przykład w przytułku. Znalazłem w książce telefonicznej przytułek. Jakiś luterański chyba. Przyjęli. Dwa tygodnie mieszkaliśmy w boksie z białej nietynkowanej cegły. Kuchnia i toalety wspólne, ale czysto. Obok mieszkał desperat Anglik z córką nastolatką. Nienawidził Australii, córka też. Przed przytułkiem poznałem Billa. A właściwie on mnie zaczepił. Czerstwy jeszcze nie pięćdziesięciolatek, emeryt. Miał córeczkę w wieku naszych dziewczynek. I chyba żonę, gdzieś w Australii. Ta córeczka – Ashley, była ciągle zasmarkana. Bill zapisał ją do żydowskiej szkoły, bo była niedaleko. Kiedyś zaprosił nas na kolację. Wielki dom z basenem, smaczne steki na na bardzo brudnym stole. Bill był pilotem. Latał nad plażą i wypatrywał, czy rekiny nie płyną. Później odwiedzał nas często. Zawsze przynosił wielki pęk liści szpinaku. Raz przyniósł krzesło. Sam je zaprojektował, chciał opatentować. Miły był. Jeździł alfa romeo. Tam, to symbol powodzenia. Cła na auta europejskie są zaporowe. U nich jeździ się holdenami. Nie widziałem żadnego holdena w Europie.

Z powodu niedyspozycji Ewy nie mogłem podjąć pracy. Za to sporo pracowaliśmy nad wyjazdem z Australii. Już w autobusie do Adelaide, Ewa rzuciła retoryczne pytanie „Gdzie ty nas przywiozłeś". Przez dwa lata wisiało ono nade mną jak miecz. I cały czas walczyliśmy o reemigrację. Gdzieś do Europy. Australia była opiekuńcza, pełna dobrych ludzi, ale drastycznie nie-europejska. Klimatycznie surowa, kulturowo szokująco odmienna, kulturalnie pustynna.

Odwiedzała nas tęga żona miejscowego śmieciarza, pracownika MPO. Mieli chyba z 10 dzieci. Byli katolikami. Ona mówiła, że musi odpocząć, więc zostawiała dzieci i uciekała do nas. Dużo się śmiała. On był piękny – gotycki święty. Zmierzwione krótkie włosy, broda, wąsy. Bardzo szczupły. Wyprostowany. Twarz jaśniejąca spokojem i dobre oczy mistyka. >>

Przychodziła też siostra zakonna. Zapytać o dobrostan. Był złostan, ale utajniony. Opowiadała w kuchni swoje losy. Wywózkę z rodziną w głąb Rosji. Śmierć ojca i braci. Ona z matką w tajdze, przy wyrębie drzew. Dopiero powyżej minus 40 oC nie pracowali. Najgorzej mieli najsilniejsi. Oni rąbali pnie. Jeśli ktoś chciał odpocząć, to siadał i zaraz zasypiał i zamarzał i takich pokurczonych wieźli z powrotem na saniach. Potem z Andersem przez Indie, Persję, Włochy trafiła do

A nun used to come to us, too. To ask about how we were feeling. We felt bad, but tried not to show it. She used to sit in our kitchen and tell us stories of her childhood and youth. Transportation of her family further into deep Russia. The death of her father and brother. She with her mother in Taiga – cutting trees. Only at over minus 40 degrees celsius they were allowed to stop working. The strongest were in the toughest situation. They cut the trunks. If someone wanted to rest a little, he sat down and usually fell asleep immediately, got frozen and then his shriveled body was taken back on the sledge. Later on she went with the troupes of Anders through India, Persia, Italy and finally she got to England, and then to Australia. From the suburbs of Lviv.

Travels... Compulsory and of one's own free will. Frans also travelled a lot. Only he did it mainly on one route. Netherlands – Australia. I met him when I already worked. Because one day Ewa was feeling better and asked me – "Why don't you actually work?". So I immediately went out of home and found a job. Even two of them. At a jeweller's workshop – the job I knew a bit about, and at a stained glass workshop I knew more about. At Terry Beaston's, a young American. Frans also worked there. But he was already leaving because he was opening his own workshop. And so did I after him. But before I go on about Frans, a little bit about Terry first.

Terry was from Seattle, Washington DC. After studies in pedagogy and art he got his placement in Adelaide. South Australia State. He immediately fell in love, and got married. He took his wife to Seattle. She also taught art. They both worked. But only for a year. She couldn't bear living in America. The cultural difference – she explained. Feeling homesick. They came back. Terry started his workshop. He did well. He made new stained glass windows and redecorated the old ones. And I did it with him. And we talked. He told me he dreamt about them going back to Seattle again. He missed his home, the country. They didn't go there. I checked on Google – he still works in Adelaide. Once he invited us to a barbecue. I remember that on the grill there was as much meat as in the monthly ration for our whole family back in Poland. These were the times of food coupons.

Now Frans. I like him very much. He likes Keith Jarrett. In Australia we didn't meet each other very often. Only a few times. Once I met his girlfriend. A journalist, not a very nice one. Frans visited us during Christmas Eve. Without any warning nor knowing it's going to be Christmas Eve. We were already after dinner. A traditional one. But when our guest arrived, borsch, fish and pies came back on the Christmas table. He ate while the children sang Christmas carols. He left completely dazed. It was December 1983. We left Australia in the middle of 1984. Our contact ended. Probably about 15 years later Frans found me and called. In Warsaw. I was already divorced. He needed my expert opinion on re-emigration. We talked for over one hour. He wanted to get back to Holland. Permanently. But he was afraid. He asked how we managed. "I never regretted I came back, even for one day" – I answered frankly. >>

We corresponded for a while. That is how I knew that when he was about to part with his journalist for good – she got pregnant. She gave birth to a daughter. Frans was very happy to be the father. Of the tribunal judgement. After some time the journalist accused him of molesting the child. There was a jury, investigation, interrogations, and finally the allegations were refuted but his sensitive psyche suffered a great devastation. Almost to the extent of self-annihilation.

Przychodziła też siostra zakonna. Zapytać o dobrostan. Był złostan, ale utajniony. Opowiadała w kuchni swoje losy. Wywózkę z rodziną w głąb Rosji. Śmierć ojca i braci. Ona z matką w tajdze, przy wyrębie drzew. Dopiero poniżej minus 40 ^{O}C nie pracowali. Najgorzej mieli najsilniejsi. Oni rąbali pnie. Jeśli ktoś chciał odpocząć, to siadał i zaraz zasypiał i zamarzał i takich pokurczonych wieźli z powrotem na saniach. Potem z Andersem przez Indie, Persję, Włochy trafiła do Anglii, a stamtąd do Australii. Spod Lwowa.

Ot – podróże. Przymusowe i z własnej woli. Frans też sporo podróżował. Tyle, że głównie na jednej trasie. Niderlandy – Australia. Spotkałem go, kiedy już pracowałem. Bo pewnego dnia Ewa poczuła się lepiej i zapytała – „dlaczego ty właściwie nie pracujesz?" Więc zaraz wyszedłem z domu i znalazłem pracę. Nawet dwie. U jubilera, na czym się trochę znałem, i w pracowni witrażu, na czym znałem się lepiej. U Terry'ego Beastona młodego Amerykanina. Tam pracował też Frans. Ale już kończył, bo otworzył własną pracownię. Więc ja po nim. Ale zanim dalej o Fransie, jeszcze troszkę o Terrym.

Terry był z Seattle. Stan Washington. Po studiach pedagogiczno-artystycznych ruszył na praktykę do Adelaide. Stan Południowa Australia. I zaraz się zakochał. I ożenił. I zabrał żonę do Seatle. Ona też uczyła plastyki. Pracowali oboje, ale tylko rok. Ona nie mogła wytrzymać w Stanach. Odmienność kulturowa – tłumaczyła. Tęsknota za domem. Wrócili. Terry założył pracownię, dobrze mu szło. Robił nowe witraże i remontował stare. A ja z nim. I gadaliśmy. On opowiadał, że marzy mu się, by wrócili do Seatle. Tęsknił za domem, za krajem. Nie wrócili. Sprawdziłem w Google'u, że dalej pracuje w Adelajdzie. Kiedyś zaprosił nas na barbecue, pamiętam, że na ruszcie było tyle mięsa, ile wtedy u nas dla całej rodziny przydzielano na miesiąc. Na kartki, oczywiście.

Teraz Frans. Bardzo go lubię. On lubi Keitha Jarretta. W Australii nie widywaliśmy się często, parę razy zaledwie. Raz widziałem jego dziewczynę. Dziennikarka, niezbyt miła. Frans odwiedził nas w Wigilię, bez zapowiedzi, bez świadomości, że to Wigilia. My byliśmy już po. Tradycyjnej. Ale przybył gość i na stół świąteczny wjechały po kolei: barszczyk, ryba, pierożki itd. On jadł, a dzieci śpiewały kolędy. Wyszedł oszołomiony. To był grudzień 1983. Wyjechaliśmy z Australii w połowie 1984, kontakt się urwał. Chyba z 15 lat później Frans dopadł mnie telefonicznie, w Warszawie. Ja już po rozwodzie. Byłem mu potrzebny jako ekspert. Od reemigracji. Rozmawialiśmy ponad godzinę. Chciał wracać do Holandii. Na stałe. Bał się tego ruchu. Pytał, jak daliśmy sobie radę. „Ani jednego dnia nie żałowałem, że wróciłem" – odpowiedziałem szczerze.

Wymieniliśmy korespondencję. Z niej wiem, że kiedy już miał się ostatecznie rozstać ze swoją dziennikarką, zaszła w ciążę, urodziła córeczkę. Frans cieszył się ojcostwem. Z sądowego przydziału, z rozdzielnika. >>

Po jakimś czasie dziennikarka oskarżyła go o molestowanie dziecka. Był sąd, przesłuchania, oczyszczenie z zarzutów, ale spustoszenie jego wrażliwej psychiki. Niemal do granic samounicestwienia. Uciekł po tym wszystkim do Holandii. Po roku poznał Annę, zabrał ją do Australii. Odbudował witrażowy interes. Nieźle mu szło. Ale Anna nie pokonała odmienności kulturowej, chciała wracać. Wtedy właśnie do mnie zadzwonił. Żebym poradził. Radziłem. „Nieważne, jaką

We corresponded for a while. That is how I knew that when he was about to part with his journalist for good – she got pregnant. She gave birth to a daughter. Frans was very happy to be the father. Of the tribunal judgement. After some time the journalist accused him of molesting the child. There was a jury, investigation, interrogations, and finally the allegations were refuted but his sensitive psyche suffered a great devastation. Almost to the extent of self-annihilation. After all this, he ran away to Holland. After a year he met Anna and took her to Australia. He rebuilt his stained glass business and it started giving profits again. But Anna couldn't overcome the cultural difference. She wanted to get back. Then he called me. To ask for advice. I told him: "No matter what decision you make the most important now is how consistent you're gonna be. How much you both will be able not to look back."

Finally I got a letter from Holland. I was glad I could visit them in Amsterdam or Hague. They have been in Europe already for 3 months and they were running short of money. Frans didn't find a place for his workshop. The stained glass boom was over in Netherlands. The old windows were already redecorated, and nobody needed new ones that much. There was huge competition. "If we don't buy tickets back to Australia immediately there might be no other chance", he wrote. The next letter from him came from Adelaide. His stained glass workshop slowly started functioning again. Recently Frans wrote again. They are doing fine somehow. Keith Jarrett seems to help.

How do you measure the costs of emigration? With buckets of sedatives. An elderly married couple, both from Bydgoszcz. They live in a council house with a garden. She's got kidney condition. "In Poland I would be already dead", she says. Their son finished some university in Adelaide, they live alone. "Sometimes one could bang his head against the wall because of nostalgia. I don't know why I am here."

Doctor Czechowicz. Director of a psychiatric hospital. He came to Australia as a fourteen year old boy. We met him through some friends. He was to help us get out of Australia. He wrote us an opinion of a couple that cannot adapt. He knows something about it. It is said that the cultural shock lasts for two years. He knows a bit more. "The relapse takes place again after 10-11 years and many such people land here". Australia is great. It's got the incredible Aboriginal culture. Wonderful spiritual abundance. Material simplicity. Fascinating. Doctor Czechowicz knows something about it. He researches. He goes to the bush. "Besides, in Australia you can have whatever you want – if you only want it. You only got to look for it. Or bring it here." It's impossible to bring the place where you come from. You can only bring your parents, home library, souvenirs, your Alfa Romeo. For many people this one deficiency will declass all the benefits.

The Aborigines in Adelaide wander in groups around the city. They get drunk. Their adaptation to the civilization of the white is quite a failure. There is the Ministry of Aboriginal Affairs. >>

At the National Museum of Adelaide three mummified dead bodies of Aborigines of an extinct tribe were found during the inventory process. And the following problem arose: Should they be kept there as archeological exhibits or be buried?

Think about looking at a stuffed highlander in Poland... An Aborigine in a hospital setting is only a source of trouble.

Po jakimś czasie dziennikarka oskarżyła go o molestowanie dziecka. Był sąd, przesłuchania, oczyszczenie z zarzutów, ale spustoszenie jego wrażliwej psychiki. Niemal do granic samounicestwienia. Uciekł po tym wszystkim do Holandii. Po roku poznał Annę, zabrał ją do Australii. Odbudował witrażowy interes. Nieźle mu szło. Ale Anna nie pokonała odmienności kulturowej, chciała wracać. Wtedy właśnie do mnie zadzwonił. Żebym poradził. Radziłem. „Nieważne, jaką decyzję podejmiecie. Ważne jak będziecie w niej konsekwentni. Jak bardzo uda wam się nie oglądać za siebie".

Wreszcie dostałem list z Holandii. Ucieszyłem się, że będę mógł odwiedzić ich w Amsterdamie lub Hadze. Byli już w Europie od 3 miesięcy. Pieniądze im się kończyły. Frans nie znalazł miejsca na pracownię. Skończył się boom na witraże w Niderlandach. Stare były już wyremontowane, a nowych nie potrzebowali za dużo. Ogromna konkurencja. „Jeśli zaraz nie kupimy biletów z powrotem, to następna okazja będzie nie wiadomo kiedy", napisał. I następny list dostałem już z Adelaide. Pracownia witrażu zaczynała powoli działać. Niedawno Frans pisał znowu. Jakoś sobie radzą. Keith Jarett pomaga.

Czym się mierzy koszta emigracji? Kubłami środków uspokajających. Starsze już małżeństwo. Oboje z Bydgoszczy. Mieszkają w kwaterunkowym domku z ogródkiem. Ona chora na nerki. „W Polsce już bym nie żyła". Syn skończył uniwersytet w Adelaidzie, mieszkają sami. „Czasami to człowiek chciałby tłuc głową o ścianę z tęsknoty. Nie wiem, po co tu jestem".

Doktor Czechowicz. Dyrektor wielkiego szpitala psychiatrycznego. Przyjechał do Australii jako 14-latek. Poznany przez znajomości. Ma pomóc w wyjeździe z Australii, pisze opinię o nieprzystosowaniu, zna się na tym. Powszechna prawda mówi, że szok kulturowy trwa dwa lata. On wie więcej. „Nawrót dla wielu przychodzi po 10-11 latach. Sporo takich ludzi tu trafia", mówi. Australia jest wspaniała, kultura Aborygenów niezwykła, cudowne bogactwo duchowości, prostota materialna. Fascynujące. Doktor Czechowicz zna się na tym. Bada. Jeździ do buszu. „A poza tym, w Australii można mieć wszystko, jeśli się chce. Trzeba tylko poszukać. Albo sprowadzić". Nie da się sprowadzić miejsca, skąd się pochodzi. Można sprowadzić rodziców, bibliotekę domową, pamiątki, samochód alfa romeo. Dla wielu ten jeden brak przewartościowuje wszystko inne. Aborygeni w Adelajdzie wałęsają się grupami po mieście. Piją. Słabo się adaptują do cywilizacji białych. Jest Ministerstwo do Spraw Aborygenów. Ale w Muzeum Narodowym w Adelaide znaleziono podczas inwentaryzacji zmumifikowane zwłoki trzech Aborygenów z wytępionego plemienia. Powstał problem. Zostawić jako eksponaty, czy pochować? >>

o imię milczy. Honor nie pozwala mu ujawniać imienia obcym. Imię wypowiada się z własnej woli. W pewnych okolicznościach, jako deklarację przyjaźni. Pytanie, co boli, też pozostaje bez odpowiedzi. Bólem się nie dzielimy. Miał rację wielki Albert Schweizer, gdy tańczył, mruczał i palił kadzidła wokół czarnego pacjenta, zanim zrobił mu zastrzyk dożylny lub zmierzył ciśnienie. Kiedy dopada cię cywilizacja, musisz do niej emigrować, lub zginąć.

At the National Museum of Adelaide three mummified dead bodies of Aborigines of an extinct tribe were found during the inventory process. And the following problem arose: Should they be kept there as archeological exhibits or be buried?

Think about looking at a stuffed highlander in Poland... An Aborigine in a hospital setting is only a source of trouble. Asked about his name he remains silent. His honor doesn't allow him to reveal his name to strangers. You can say your name only out of your own free will and in certain circumstances. This is your declaration of friendship. The question of what seems to be the trouble, where does it hurt – also remains unanswered. Pain is something we don't share. Albert Schweizer was right when he danced, murmured and burnt incense around a black patient before he made an injection or measured blood pressure. When a civilisation gets you – you must either blend with it or die.

And buckets of sedatives, alcohol etc... So we sit there with alcohol. Four of us. All men. I popped in for a minute to a neighbour to ask if he's going to let us use his phone to call Europe. Because we're leaving Australia. All four of us are Polish. We talk... nothing but Poland. The interesting thing is that each of us speaks slightly different Polish. I don't mean accents but rather the regional aspects. Each of us uses notions and arguments from the times he remembered, from before leaving the country. Isia's cousin lives in Canada. She wasn't born in Poland. She says: "Wait, I must put my nylons on". That's how stockings were called before the war in the 50's. Nylons. Tights didn't even exist yet.

Buckets of sedatives. I'm glad that a full bucket of them didn't stand in our box, at the shelter. Nikodem was only about two years old. He found a little bottle and took some little pills. We didn't know how many of them he swallowed but he ran amok. "Call the ambulance!". I run to the shelter's manager. He says he would take Ewa with our son to the hospital. "Call the emergency!", Ewa shouts. It arrives. Without a doctor. They take us to the hospital. They examine him and observe only. He gets better. They come back. Nikodem is sleeping, he is all right. The bill for calling the ambulance – 240 dollars. I ask (in written) for the possibility to split the sum into installments. We pay it back with the money from the unemployment benefit. Because I don't work. I can't. For a long time I won't be able to do this. For the whole year.

We're trying to get back to Europe. To Switzerland. We could have asked for it already in Austria. We had a proposal. To go to Rappersville. But we were advised against going there. By Rolf. Rolf is a friend of Rosi. Rosi lives in Austria. Rolf in Basel. Rolf comes from Lübeck (in Germany). He emigrated to Switzerland. He got married. He deals with TV equipment repairs. He is a very nice person. He and Rosi visited us at the guest-house in Styria.

We've known each other since 1974, I've met them during hitch-hiking in Spain. They were coming back on the bus from Africa. Rolf: "I have lived so many years in Switzerland so far and I'm still not feeling at home there. They don't take me for a Swiss.". Rosi: "Switzerland is a strange country. If any fantasy balloon appears over your head somebody will immediately puncture it". >>

Our efforts to get back to Europe look like this: kids go to bed. We sit down and write letters. Ewa gives her arguments – I improve them and formulate them in English. I'm not going to quote them. I have slight pangs of conscience. It had them then, too. Too many people take Australia for a paradise. It's difficult to write about it. But I mentioned somewhere already that wherever a conversation about martial law takes place – I remain silent. I feel a discomfort that I wasn't here.

Wypchany Sabała jako okaz górala. Aborygen, gdy się znajdzie w szpitalu, sprawia same kłopoty. Pytany o imię milczy. Honor nie pozwala mu ujawniać imienia obcym. Imię wypowiada się z własnej woli. W pewnych okolicznościach, jako deklarację przyjaźni. Pytanie, co boli, też pozostaje bez odpowiedzi. Bólem się nie dzielimy. Miał rację wielki Albert Schweizer, gdy tańczył, mruczał i palił kadzidła wokół czarnego pacjenta, zanim zrobił mu zastrzyk dożylny lub zmierzył ciśnienie. Kiedy dopada cię cywilizacja, musisz do niej emigrować, lub zginąć.

I kubły proszków uspokajających, alkohol albo inne środki. Siedzimy więc przy alkoholu. We czterech. Sami panowie. Wyskoczyłem na chwilę do sąsiada zapytać, czy pozwoli zadzwonić ze swojego telefonu do Europy. Bo my telefonu nie mamy, bo my wyjeżdżamy z Australii. Wszyscy czterej to Polacy. Rozmowa – wiadomo – o Polsce. Coś mnie zaciekawia. Każdy z nas mówi nieco innym polski. Nie akcentem, nie regionalizmem. Każdy używa pojęć i argumentacji z tego czasu, który pamięta sprzed wyjazdu. Kuzynka Isi mieszka w Kanadzie. Nie urodziła się w Polsce. Mówi „Poczekaj, muszę założyć nylony". Tak na pończochy mówiono przed wojną i jeszcze w latach 50. Nylony. Rajstop jeszcze nie było.

Kubły środków uspokajających. Dobrze, że nie stał ich pełen kubeł w naszym boksie, w przytułku. Nikodem miał bez mała 2 lata. Znalazł pudełeczko i wybrał z niego małe pastyleczki. Ile ich połknął, nie wiadomo. Wpadł w amok. „Wezwij pogotowie"! Lecę do kierownika. Ten deklaruje, że zawiezie Ewę z synem do szpitala. „Wezwij pogotowie!" – krzyczy Ewa. Wzywam. Przyjeżdża. Bez lekarza. Wiozą do szpitala. Tam tylko badają i obserwują. Stan się poprawia, wracają. Nikodem śpi, nic mu nie jest. Rachunek za pogotowie – 240 dolarów. Piszę podanie. Rozkładają na raty. Spłacamy z zasiłku, oczywiście. Bo przecież nie pracuję, nie mogę. Długo jeszcze nie będę mógł, przez cały rok.

Staramy się o powrót do Europy. Do Szwajcarii. Mogliśmy się o nią ubiegać jeszcze w Austrii. Mieliśmy propozycję. Do Rappersville'u. Wtedy odradzano nam, Rolf odradzał. Rolf jest przyjacielem Rosi, Rosi mieszka w Austrii, Rolf w Bazylei. Rolf jest z Lubeki. Wyemigrował do Szwajcarii, ożenił się, naprawia sprzęt RTV. Jest bardzo miły. On i Rosi odwiedzili nas w pensjonacie w Styrii. Znamy się od 1974 r. Poznałem ich na autostopie w Hiszpanii. Wracali busem z Afryki. Rolf: „Mieszkam już tyle lat w Szwajcarii i ciągle nie jestem u siebie. Nie uważają mnie za Szwajcara". Rosi: „Szwajcaria to dziwny kraj. Jeśli pojawi ci się nad głową jakikolwiek balonik fantazji, zaraz ktoś ci go tam przekłuje".

Nasze starania o powrót do Europy wyglądają tak: dzieci idą spać. My siadamy do korespondencji. Ewa podaje argumenty, ja je szlifuję i formułuję po angielsku. Nie będę ich przytaczał. Sumienie trochę niespokojnie się wierci. Wtedy też nie spało spokojnie. Za dużo ludzi uważa Australię za raj. O tym trudno pisać. Ale wspominałem już >>

gdzieś, że kiedy jest rozmowa o stanie wojennym, ja milczę. I czuję dyskomfort. Że mnie tu nie było. A reszta była. I jakoś żyła. Niektórzy umarli. Dorota S. Tragiczny wypadek? Zemsta reżimu? Własna decyzja? Nie wiadomo. Tomek przysłał mi nekrolog, otwieram kopertę. Grom!

Kiedy temat Szwajcarii upadł, wiadomo było, że do Polski. Stan wojenny już się skończył. Ale decyzja nie była łatwa.

Our efforts to get back to Europe look like this: kids go to bed. We sit down and write letters. Ewa gives her arguments – I improve them and formulate them in English. I'm not going to quote them. I have slight pangs of conscience. It had them then, too. Too many people take Australia for a paradise. It's difficult to write about it. But I mentioned somewhere already that wherever a conversation about martial law takes place – I remain silent. I feel a discomfort that I wasn't here. And everybody else was. And they all managed to live somehow. Some died. Dorota S. A tragic accident? Regime's revenge? Her own decision? Nobody knows. Tomek sent me the obituary. I opened the envelop. It came like a bolt from the blue!

When we lost enthusiasm for Switzerland it got obvious we would go back to Poland. Martial law was already over. But the decision wasn't that easy. Ewa's mother wrote: "Don't come back here because they will kill you". My Father wrote: "You can come back. We will manage together somehow". The others wrote: "Hania got married", or "We made a new fence". I called Poland from a telephone booth on a camping. First I collected 20 cent coins on a gas station. It was two in the morning. The telephone operator informed me how many coins I should insert and she connected me. I asked various people if it's okay to come back. Sometimes they were too shocked to answer immediately. Because they lived all right but the idea of leaving Australia seemed for them totally absurd. Some friends from Adelaide said: "You must be crazy! What to come back for?"

But first we were trying to get to Switzerland. The Legal Advisor of the High Commissioner for Refugees in Australia and Oceania at the United Nations Organization Andrew Goodwin Gill fights on our behalf. We write letters and phone each other regularly then because we gather proper documentation. We give Australia a whip. I feel pangs of conscience getting stronger but we continue the whipping. Ewa speaks – I write. I speak – Goodwin Gill listens and gives us advice. Because he once managed to send some Czech family to Austria.

Suddenly a new channel of possibilities opens. Thanks to Mr Krupka. A golden man. Teacher at the Polish school. Emigrated from England after war, got married to an Australian; four kids, catholic, hard-working, cordial, helpful. A new catholic channel of opportunities. You have to write to the Catholic Organization Helping Emigrants. Fix it through the bishop in Sydney. We try this option. They agree to help. They declare their protection in Switzerland – by helping us find accommodation and jobs. "Great!" – says Goodwin Gill to the telephone receiver. And on this basis we appeal. Because Switzerland already managed to refuse. "It's a strong argument, such support". We write and wait.

All life is a kind of game, or rather a combination of multiple games – says professor Robert Aumann. "The Glass Bead Game" by Herman Hesse also mentions this idea. Today I feel more inclined to agree, even though >>

I've never found role-playing amusing. Anyway, I've felt it would all at certain point end up in Poland. I knew it and I wanted it very much. But I didn't want to bring bad luck to this hope. Even though I'm not that superstitious. I guess.

So I played this game with full engagement. And if it would be necessary I was ready to fight. To attack the main

gdzieś, że kiedy jest rozmowa o stanie wojennym, ja milczę. I czuję dyskomfort. Że mnie tu nie było. A reszta była. I jakoś żyła. Niektórzy umarli. Dorota S. Tragiczny wypadek? Zemsta reżimu? Własna decyzja? Nie wiadomo. Tomek przysłał mi nekrolog, otwieram kopertę. Grom!

Kiedy temat Szwajcarii upadł, wiadomo było, że do Polski. Stan wojenny już się skończył. Ale decyzja nie była łatwa. Mama Ewy pisała: „Nie wracajcie tu, bo was zabiją". Mój Ojciec pisał: „Możecie wracać. Jakoś sobie razem poradzimy". Inni pisali: „Hania wyszła za mąż", albo „postawiliśmy nowy płot". Dzwoniłem do Polski z automatu na kempingu. Najpierw zbierałem 20-centówki ma stacjach benzynowych. Była 2 w nocy. Pani operator informowała, ile mam wrzucić monet i łączyła. A ja pytałem najróżniejszych, czy można wracać. Czasem aż ich zatykało. Co odpowiedzieć. Przecież jakoś żyli. Ale wracać z Australii? Niektórzy znajomi z Adelaide mówili. „Chyba zwariowaliście. Do czego wracać?"

Ale na razie staramy się o Szwajcarię. Po naszej stronie walczy jak lew Andrew Goodwin Gill, radca prawny wysokiego komisarza do Spraw Uchodźców na Australię i Oceanię przy Organizacji Narodów Zjednoczonych. Jestem z nim w kontakcie listownym i telefonicznym, zbieramy dokumentację, chłoszczemy Australię. Czuję jak sumienie, gdzieś głęboko w środku wije się i skręca. Ale chłoszczemy. Ewa mówi – ja piszę. Ja mówię – Goodwin Gill słucha i radzi. Bo jemu udało się już kiedyś odesłać Czeską rodzinę do Austrii.

Nagle otwiera się nowy kanał możliwości. Wszystko przez pana Krupkę. Złoty człowiek. Nauczyciel w polskiej szkółce, emigrant z Anglii, powojenny, ożeniony z Australijką. Czworo dzieci, katolik, pracowity, spokojny, serdeczny, pomocny. Nowy katolicki kanał możliwości. Trzeba pisać do Katolickiej Organizacji Pomocy dla Emigrantów. Przez biskupa w Sydney trzeba pisać. Piszemy. Zgadzają się pomóc. Deklarują opiekę w Szwajcarii, pomoc w znalezieniu zakwaterowania i pracy. „Wspaniale" – woła Goodwin Gill do słuchawki. Będziemy się na tej podstawie odwoływać. Bo Szwajcaria już zdążyła odmówić. „To mocny argument, takie poparcie". Piszemy, czekamy.

Całe życie to rodzaj gry, a raczej gier wielokrotnych – twierdzi prof. Robert Aumann. „Gra Szklanych Paciorków" Hermana Hessego też coś o tym mówi. Dziś skłonny jestem się do tego przychylić, choć nie bawi mnie role-playing. Ale przecież wiedziałem od pewnego momentu, że skończy się to powrotem do Polski. Czułem to. I bardzo tego chciałem. Ale bałem się zapeszyć. Choć przesądny nie jestem. Chyba.

Więc grałem w tę grę z pełnym zaangażowaniem. A skoro tak, to trzeba walczyć, atakować kwaterę główną. Napisałem do Watykanu. Lista załączników długa. Robi wrażenie. Chyba trochę się dziwił mój sąsiad, od którego dzwoniłem. Przychodzę, pytam, czy mogę zadzwonić do Europy. >>

– Operator? Proszę z Watykanem! Watykan? Proszę z VII dykasterią.

Tam już leżały nasze pisma i poparcia.

– Waszą sprawę przekazaliśmy nuncjuszowi w Szwajcarii. Ma się nią zająć.

– Dziękuję. Operator? Proszę z Nuncjuszem Apostolskim w Szwajcarii! Hallo...

I've never found role-playing amusing. Anyway, I've felt it would all at certain point end up in Poland. I knew it and I wanted it very much. But I didn't want to bring bad luck to this hope. Even though I'm not that superstitious. I guess.

So I played this game with full engagement. And if it would be necessary I was ready to fight. To attack the main quarters. I wrote to Vatican. A long list of attachments. Impressive. My neighbour whose phone I used then must have been a little surprised. I come to his place and ask if I could call Europe.

– Operator? Could you please put me through to Vatican? Vatican? I'd like to speak to the seventh dicastery, please.
Our papers and recommendations were already there.
– We passed your case to the Nuncio in Switzerland. Now he's going to take care of it.
– Thank you. Operator? I'd like to speak to the Apostolic Nuncio in Switzerland please! Hello...

I clearly got a guilty conscience now. But the game was absorbing.

– Yes, I have talked about your case with the authorities but it turned out they had already made their final decision. A negative one. Sorry, nothing can be done about it.

Phew... I took a deep breath and went to spread the dismal news. So, we're coming back to Poland. Maybe they won't kill us there. We are taken to the airport by an Immigration officer, Mr Rotellini, of Italian origin. I've met another Italian earlier. When I was looking for a job as a jeweller. This Italian was sitting with me in his huge car (a Holden probably) and we talked about emigration. "Sir, he said. I've been here for 20 years now. My kids are totally Australian. I've got three shops with jewellery in the city. It's quite good really. But sometimes I really feel like packing my stuff in like two hours and going back to Italy and leaving all this behind." And I only came to ask him for a job.

Mr Rotellini is very nice, tactful. He's got our tickets to Warsaw in his pocket. Through London. We've got some luggage and 150 dollars. "Ask him – says Eva – what would happen if we changed our mind now."

I'm shocked to discover she's taking part in the game, too. And she seems so determined. She so much doesn't want to come back. "Until the plane doesn't take off you can change your decision. But don't expect us to help you in anything afterwards" – Mr Rotellini is brutally honest. "In London a man from our Immigration Office will take care of you" – he wants to comfort us before we leave.

Indeed, there is a guy in a coat waiting for us there. Kind of old. Almost bald. He doesn't make our life easier. "I'd like to contact the British Immigration" – I inform him answering my wife's request. Panic. "I will go and look for them >>

and you stay with my wife and children, please". Panic. The man runs after me. He rushes into the Immigration Office before me. I can see through the window pane how he gesticulates, rants and raves. The officer kindly invites me inside. We talk. I explain. It was impossible to live in Australia. (Pangs of conscience again). We're afraid to come back to Poland. (Pangs of conscience even stronger). What will happen if we refuse now to get aboard?

– Operator? Proszę z Watykanem! Watykan? Proszę z VII dykasterią.
Tam już leżały nasze pisma i poparcia.
– Waszą sprawę przekazaliśmy nuncjuszowi w Szwajcarii. Ma się nią zająć.
– Dziękuję. Operator? Proszę z Nuncjuszem Apostolskim w Szwajcarii! Hallo..."

Sumienie wierci się jakby bardziej. Ale gra wciąga.

– Owszem, rozmawiałem o was z władzami, ale okazało się, że już podjęli ostateczną decyzję. Odmowną. Nic się nie da już zrobić.

Uff! Odetchnąłem i wracam z hiobową wieścią. Więc wracamy do Polski. Może nas tam nie zabiją. Na lotnisko wiezie nas pracownik Immigration, Mr Rotellini, Włoch z pochodzenia. Poznałem wcześniej innego Włocha. Kiedy szukałem pracy, jako jubiler. Siedział ze mną ów Włoch w jego wielkim aucie (pewnie holden) i gadaliśmy o emigracji. „Panie – mówił – ja tu jestem już ze 20 lat. Dzieci całkiem są australijskie. Mam trzy sklepy z biżuterią w mieście. Nie mam źle. Ale czasem bierze mnie ochota, żeby się spakować w dwie godziny i wracać do Włoch, i zostawić to wszystko". A ja poszedłem go tylko zapytać o pracę.

Mr Rotellini jest bardzo miły, taktowny. I ma w kieszeni nasze bilety do Warszawy. Przez Londyn. A my mamy trochę bagażu i 150 dolarów. „Zapytaj go – mówi Ewa – co by było, gdybyśmy teraz zrezygnowali".

Więc i ona gra. A taka przy tym zdeterminowana. I tak bardzo nie chce wracać. „Dopóki samolot nie wystartuje, możecie zmienić decyzję. Ale chyba nie myślicie, że byśmy wam jeszcze w czymkolwiek pomogli" – kończy szczerze Mr Rotellini. „W Londynie zaopiekuje się wami pan z naszego Immigration" – dodaje asekuracyjnie.

Faktycznie, czeka na nas pan w płaszczu. Starszawy, prawie łysy. Nie ułatwiam mu życia. „Chciałbym skontaktować się z brytyjskim Immigration" – informuję go na prośbę żony. Popłoch. „Ja pójdę ich poszukać, a pan zostanie z żoną i dziećmi". Popłoch. Pan leci za mną, wpada do biura Immigration przede mną. Widzę przez szybę jak gestykuluje i peroruje. Urzędnik grzecznie zaprasza mnie do środka. Rozmawiamy, tłumaczę. W Australii nie dało się żyć (sumienie wierci się mocno). Do Polski boimy się wrócić (sumienie wierci się w drugą stronę). Co będzie, jak odmówimy teraz wejścia na pokład?

– Teoretycznie możecie starać się o pozostanie w Brytanii. Ale nigdy wcześniej się o to nie staraliście. Praktycznie potrwa to ze dwa tygodnie i dostaniecie odmowę. Teraz nie jest łatwo o pozytywną decyzję. >>

Wiem to z doświadczenia.

– I co wtedy? – pytam jako uczestnik gry.

– No, jeśli nie będziecie chcieli lecieć do Polski, wyślemy was z powrotem do Australii. Wszak stamtąd przylecieliście.

and you stay with my wife and children, please". Panic. The man runs after me. He rushes into the Immigration Office before me. I can see through the window pane how he gesticulates, rants and raves. The officer kindly invites me inside. We talk. I explain. It was impossible to live in Australia. (Pangs of conscience again). We're afraid to come back to Poland. (Pangs of conscience even stronger). What will happen if we refuse now to get aboard?

– Theoretically you can try to stay in Britain. But because you've never tried before – it will take you about two weeks of waiting and then you will certainly get a refusal. It's not easy to get a positive decision nowadays. I know it from my experience.

– And what then? – I ask as the participant of the game.
– Well, if you will not want to get back to Poland we will send you back to Australia. Because you came from there.
Phew... I report to my wife: "They will send us back to Australia."

At the Okęcie Airport in Warsaw, some sergeant opens our passports. "Ah! The refugees are coming back!".
He brings a form and asks us to write where we were and who we contacted, etc. "Only write elaborately!",
he adds. I tell Ewa to write what I write: "We left because there was a danger of war. We came back because the war is over. In Austria and Australia we were looked after by the governments of these countries. We didn't have to go through any problems. We didn't starve. We were perfectly taken care of".

We made it. They didn't want to show us on television as runaways from "paradise".

Lots of things have happened since that come-back. The amplitude of emotional strain has been quite high. It's just life, isn't it? But since I came back I've never regretted a single day spent here. I'd love to go to Australia as ażtourist. To fulfill the saying that travels educate. And I would visit Frans. We would listen to Keith Jarrett together.

It all started during my studies. The time of practices gave me the greatest pleasure. Traveling to little villages, walking for hours in the picturesque scenery, along dusty lanes, looking for a cottage you could knock at or for a nice old lady you could talk to. And later on all the long conversations. Apart from situations when I was taken for a Jehovah's Witness wanting to convert the locals, I usually received a warm welcome: talking over some home-made soup or

Wiem to z doświadczenia.

– I co wtedy? – pytam jako uczestnik gry.

– No, jeśli nie będziecie chcieli lecieć do Polski, wyślemy was z powrotem do Australii. Wszak stamtąd przylecieliście.

Uff! Powtarzam małżonce – wyślą nas z powrotem do Australii.

Na lotnisku Okęcie jakiś sierżant otworzył nasze paszporty. „A! Uchodźcy wracają". Przyniósł papier i kazał pisać, gdzie byliśmy, z kim kontaktowaliśmy się itp. „Tylko pisać wyczerpująco!", dodał. Mówię Ewie – pisz to, co ja: „Wyjechaliśmy, bo groziła wojna. Wróciliśmy, bo wojna się skończyła. W Austrii i Australii opiekowały się nami rządy tych krajów. Nie zaznaliśmy żadnych upokorzeń. Nie głodowaliśmy. Opiekowano się nami wzorowo".

Udało się. Nie pokazywano nas w telewizji jako uciekinierów z „raju"

Sporo się działo od tamtego powrotu. Amplituda napięć była niemała. Jak to w życiu. Ale dalej nie żałuję ani jednego dnia po powrocie. Chętnie pojechałbym do Australii jako turysta. W myśl zasady, że podróże kształcą. I odwiedziłbym Fransa. Posłuchalibyśmy razem Keitha Jaretta.

Zaczęło się od studiów. Największą przyjemnością były dla mnie praktyki. Jeżdżenie do małych wiosek, chodzenie godzinami po malowniczych okolicach, zakurzonych dróżkach, szukanie chatki, do której można by zapukać, albo sympatycznej babci na ławeczce, do której można by zagadać. A potem długie rozmowy. Poza sytuacjami, w których byłam postrzegana jako świadek Jehowy chcący nawracać na „swoją wiarę", byłam przyjmowana przyjaźnie: pogawędki

Michał Pawluśkiewicz, Niusiek z Chicago/ *Niusiek from Chicago*, 2007

marzec/ march

Ostatni dzień Ayyám-i-Há, bahaizm, ostatni dzień Dni Przestępnych, dni służenia i obdarowywania się upominkami/ *Last Day of Ayyám-i-Há (Intercalary Days), Bahá'í Faith, days in the Bahá'í calendar devoted to service and gift giving*

Święto Balearów, Baleary/ *National Day, Balearic Islands*

Święto Niepodległości, Bośnia i Hercegowina (od b. Jugosławii, 1992)/ *Independence Day, Bosnia and Herzegovina (from former Yugolsavia, 1992)*

Baba Marta (Martenica), Bułgaria, Mołdawia, Rumunia, bułgarski symbol wiosny, tego dnia rozdaje się w prezencie kolorowe gałganki (martenice)/ *Baba Marta (Martenitsa), Bulgaria, Moldova, Romania, symbol of spring, martenitsa is a small piece of adornment, made of white and red yarn*

Narodowe Święto Piwa, Islandia, rocznica zniesienia trwającej 75 lat prohibicji (1989)/ *National Beer day, Iceland, celebrates a 75 year long prohibition of beer which ended in 1989*

Dzień Marszu ku Niepodległości, Korea Południowa, ruch wyzwolenia spod okupacji japońskiej (1919)/ *Independence Movement Day, South Korea, one of the earliest displays of Korean independence movements during the Japanese occupation (1919)*

Dzień Konstytucji, Panama/ *Constitution Day, Panama*

Dzień Bohaterów, Paragwaj/ *Heroes' Day, Paraguay*

Dzień walki o ośmiogodzinny dzień pracy, Tasmania/ *Eight Hours Day, Tasmania, the 8-hour day movement*

Dzień Ofiar Bomby Atomowej, Wyspy Marshalla/ *Nuclear Bomb Victims' Day, Marshall Islands*

Święto Pracy, Zachodnia Australia/ *Labour Day, Western Australia*

Międzynarodowy Dzień Obrony Cywilnej, rocznica wejścia w życie konstytucji z 1972, uchwalonej przez Międzynarodową Organizację Obrony Cywilnej, powstałej z inicjatywy francuskiego lekarza Georges'a Saint-Paula/ *International Civil Defense Day, this Day commemorates the entry into force in 1972 of the ICDO Constitution*

Międzynarodowy Dzień Walki Przeciw Zbrojeniom Atomowym/ *International Day Against Nuclear Weapons*

Dzień Zapobiegania Samookaleczeniom/ *Self Injury Awareness Day*

Międzynarodowy Dzień Kobiet Kolorowych/ *International Women of Color Day*

P/M 2 W/T 3 Ś/W 4 C/T 5 P/F 6 S/S 7 N/S 8

Dzień Rolników, Birma/ *Peasants' Day, Myanmar (Burma)*

Święto Zwycięstwa pod Aduą, Etiopia, miejsce, gdzie włoski korpus inwazyjny pod dowództwem gen. Oreste Baratieri doznał porażki w starciu z wojskami etiopskimi cesarza Menelika II (1896)/ *Battle of Aduwa Day, Ethiopia, fought between Ethiopia and Italy, the climactic battle of the First Italo–Ethiopian War (1896)*

Dzień Niepodległości, Maroko (od Francji i Hiszpanii, 1956)/ *Independence Day, Morocco (from France and Spain, 1956)*

Święto Wyzwolenia, Bułgaria, w rocznicę Pokoju w San Stefano (1878), podpisanego przez Rosję i Turcję, w wyniku którego Bułgaria powstała jako niezależne Księstwo/ *Liberation Day, Bulgaria, the anniversary of the Treaty of San Stefano (1878) between Russia and the Ottoman Empire which established Bulgaria as an autonomous principality*

Dzień Matki, Gruzja/ *Mother's Day, Georgia*

Dzień Dziewczynki, Japonia, odpowiednik Dnia Dziecka/ *Hinamatsuri, Girl's Day, Japan, celebration day for girls*

Deklaracja Władzy Ludowej, Libia (1977)/ *People's Power Declaration, Lybia (1977)*

Święto Męczenników, Malawi/ *Martyrs' Day, Malawi*

Święto Wstąpienia na Tron, Maroko, organizowane przez marokańskich nacjonalistów pragnących, by Mahomet stał się symbolem narodowym/ *Throne Day, Fête du Trône, Morocco, the Moroccan nationalists organize that day to make Muhammad a national symbol*

Dzień Jedności Narodowej, Sudan/ *Unity Day, Sudan*

Międzynarodowy Dzień Pisarzy/ *International Writers' Day*

Międzynarodowy Dzień Chorego/ *International Day of the Sick*

Zrób Coś, USA, dzień walki z prokrastynacją/ *Do Something Day. Stop procrastinating, USA*

Rocznica Przybycia Misjonarzy, Polinezja Francuska/ *Missionaries' Arrival Commemoration, French Polynesia*

Dzień Teściowej, Polska/ *Mother-in-law Day, Poland*

Święto Niepodległości, Ghana (od Wielkiej Brytanii, 1957)/ *Independence Day, Ghana, (from GB, 1957)*

Dzień Odkrycia, Guam/ *Discovery Day, Guam*

Dzień Olimpijczyka/ *Olympian Day*

Europejski Dzień Logopedy/ *European Speech Therapist Day*

Dzień Nauczyciela, Albania, rocznica otwarcia pierwszej szkoły nauczającej w ojczystym języku (1867)/ *Teacher's Day, Albania, the first school which taught lessons in Albanian was opened in the small city of Korca (1867)*

Wigilia Mawlid al-Nabi, muzułmańskie/ *Eve of Mawlid al-Nabi, Muslim*

Dzień Matki, Albania, Bośnia i Hercegowina, Serbia, Czarnogóra, Słowenia, Macedonia, Bułgaria, Rumunia/ *Mother's Day, Albania, Bosnia and Herzegovina, Serbia, Montenegro, Slovenia, Macedonia, Bulgaria, Romania*

Ogólnopolski Dzień Sterylizacji Zwierząt, Polska/ *Animal Sterilisation Day, Poland*

Święto Rewolucji, Syria (1963)/ *Revolution Day, Syria (1963)*

Międzynarodowy Dzień Kobiet, Dzień Praw Kobiet i Pokoju na Świecie, ONZ (1977)/ *International Women's Day, United Nations Day for Women's Rights and International Peace, UN (1977)*

marzec/ march

Dorota Kozińska,Dwoje pielgrzymów w drodze do klasztoru Rumtek, głównej siedziby Karmapy, zwierzchnika buddyjskiej szkoły Karma Kagju/ *Two pilgrims on their way to the Rumtek monastery, the residence of Karmapa, head of buddhist school Karma Kagju*, Sikkim, Indie/ *India*, 08.2006

P/M 9 W/T 10 Ś/W 11 C/T 12 P/F 13 S/S 14 N/S 15

Mawlid al-Nabi, muzułmańskie, Urodziny Proroka Mahometa (ok. 570-632)/ *Mawlid al-Nabi is the celebration of the birthday of Muhammad (ca. 570-632), the final prophet of Islam*

9/10 **Purim**, judaizm, zaczyna się o zmierzchu, uważane za najbarwniejsze i najweselsze święto żydowskie, odwołuje się do pokonania przez Żydów przeciwności opisanych w Księdze Estery/ *Purim, Judaism, considered the most cheerful and colourful of all the Jewish holidays, it celebrates the Jews' victory over oppression, which is recounted in the Book of Esther*

Dzień Barona Blissa, Belize, (zm. 1926), brytyjski podróżnik, który przekazał w spadku 2 mln dol. na rzecz rozwoju ówczesnej bryt. kolonii Hondurasu Brytyjskiego (dzisiejszego Belize)/ *Baron Bliss Day, Belize, traveller and philanthropist, who willed some two million U.S. dollars to a trust fund for the benefit of the citizens of what was then the colony of British Honduras, now Belize*

Dzień Tarasa Szewczenki, (Dzień Zwycięstwa) Ukraina, poeta (1814-1861)/ *Taras Shevchenko Day (Victory Day), Ukraine, poet (1814-1861)*

40 Męczenników, kościół prawosławny, wspomnienie czterdziestu męczenników z Sebasty (320)/ *The martyrdom of 40 martyrs of Sebaste (32), Orthodox Church*

Święto Pory Suchej, Birma/ *Dry Season Feast, Burma*

Międzynarodowy Dzień Mężczyzn, Polska, Słowenia/ *International Men's Day, Poland, Slovenia*

Dzień Powstania, Tybet, przeciwko obecności Chin w Tybecie (1959)/ *Tibetan Uprising Day, against the presence of the People's Republic of China in Tibet (1959)*

Holi (znane też jako Phagwah i Bhojpuri), hinduizm, Północne Indie i Nepal, festiwal wiosenny, Święto Kolorów. W Bengalu zach. jako Doljatra lub Boshonto Utshob. 1. dnia pali się ogniska, a drugiego ludzie rzucają w siebie kolorowy proszek i leją wodę/ *Holi (also known as Phagwah or Bhojpuri), Hindu, North India and Nepal, spring festival, the Festival of Colours. In West Bengal, it is known as Dolyatra (Doljatra) or Boshonto Utshob ("spring festival"), on the 1st day, bonfires are lit at night to signify burning Holika, on the 2nd day, known as Dhulandi, people spend the day throwing coloured powder and water at each other*

Dzień Moshoeshoe, Lesotho, króla Basuto (1786-1870)/ *Moshoeshoe Day, Lesotho, king of Basuto*

Odrodzenie Państwa Litewskiego, Litwa (1990)/ *Reestablishment of Lithuania's Independence, Lithuania (1990)*

Dzień Młodzieży, Zambia/ *Youth Day, Zambia*

Dzień Johna Appleseed, (John Chapman), USA, w XVIII w. rozdawał nasiona jabłoni w Ohio, Indianie i Illinois /*Johnny Appleseed Day, USA (born John Chapman), an American pioneer nurseryman who introduced apples to large parts of Ohio, Indiana, and Illinois*

Międzynarodowy Dzień Walki z Astmą/ *International Asthma Day*

Święto Pracy, Burundi/ *Labour Day, Burundi*

Dzień Sadzenia Drzew, Chiny i Tajwan/ Arbor Day, People's Republic of China and Taiwan

Dzień Odnowienia, Gabon, powstanie Partii Demokratycznej (1968)/ *Renovation Day, Gabon, Gabonese Democratic Party established (1968)*

Dzień Odznaczeń, Liberia/ *Decoration Day, Liberia*

Urodziny Króla, Libia, Idrisa I, właść. Sayyid Muhammad Idris bin Sayyid Muhammad al-Mahdi al-Senussi (1889-1983), jedynego króla Libii/ *King's Birthday, Libya, Idris I, born Sayyid Muhammad Idris bin Sayyid Muhammad al-Mahdi al-Senussi, (1889-1983), the only King of Libya*

Święto Niepodległości, Mauritius (od Wielkiej Brytanii, 1968)/ *Independence Day, Mauritius (from UK, 1968)*

Grækarismessa (Mass of St. Gregor), Wyspy Faroe, zgodnie z legendą na wyspy tego dnia powraca ptak ostrygojad, uroczystości organizowane są w stolicy Thorshavn/ *Grækarismessa (Mass of St. Gregor), Faroe Islands, according to tradition, the oystercatcher, the Faroes' national bird returns this day. This event is celebrated in the capital, Tórshavn*

Dzień Wspólnoty, Gibraltar/ *Commonwealth Day, Gibraltar*

Burgsonndeg, Luksemburg, święto pogańskie, obchodzone 13. dnia trzeciego miesiąca, jako powitanie wiosny i pożegnanie zimy/ *Burgsonndeg – Bonfire Day, Luxemburg, pagan, the 13th day of the 3rd month, fire festival is celebrated to welcome Spring and the rebirth of the Sun*

Święto Konstytucji, Andora/ *Constitution Day, Andorra*

Dzień Języka Estońskiego, Estonia/ *Estonian language day*

Biały Dzień, Japonia, Korea Południowa, Tajlandia, mężczyźni, którzy dostali „honmei-choco" – symboliczną czekoladę w Walentynki odwdzięczają się i dają prezenty dziewczynom/ *White Day, Japan and Korea, Thailand, males who received a "honmei-choco" [chocolate of love] or "Giri-choco" [chocolate of courtesy] on Valentine's Day are expected to return the favor by giving gifts*

Święto Słoni, Tajlandia/ *Elephants's Day, Thailand*

Międzynarodowy Dzień Sprzeciwu Wobec Tam/ *International Anti-Dam Day*

Dzień Liczby Pi (π), z powodu skojarzenia z pierwszymi cyframi liczby pi, (14 marca zapisywane jest w USA jako „3.14"), w tym dniu przypada też rocznica urodzin Alberta Einsteina/ *Pi Day, worldwide, a celebration of the number pi which roughly equals 3.14159, Pi Day and Pi Approximation Day are two holidays held to celebrate the mathematical constant π (pi), also happens to be Albert Einstein's birthday*

Święto Konstytucji, Białoruś/ *Constitution Day, Belarus*

Święto Żniw, Hōnen Matsuri, Japonia, ceremonie w intencji obfitych plonów i dobrobytu/ *Hōnen Matsuri, harvest festival, Japan, to celebrate the blessings of a bountiful harvest, prosperity and fertility*

Święto Dziękczynienia, Honduras/ *Thanksgiving Day, Honduras*

Urodziny J. J. Roberta, Liberia, pierwszego prezydenta, w roku odzyskania przez Liberię niepodległości (1847)/ *J. J. Robert's Birthday, when the Independent Republic of Liberia was created, (1847) J.J. Roberts became its first President*

Dzień Młodzieży, Palau/ *Youth Day, Palau*

Rocznica Wiosny Ludów, Węgry/ *National Holiday, Hungary, celebrating the 1848 Revolution*

Europejski Dzień Konsumenta/ *European Consumer's Day*

Międzynarodowy Dzień Walki z Brutalnością Policji (od 1997)/ *International Day Against Police Brutality (since 1997)*

marzec/ march

P/M 16 W/T 17 Ś/W 18 C/T 19 P/F 20 S/S 21 N/S 22

Rocznica Chemicznego Ataku na Halabdżę, iracki Kurdystan, (1988) przez wojska irackie/ *Anniversary of Chemical Attack on Halabja, Kurdistan part of Iraq, by Iraqi troops (1988)*

Rocznica ostatniego apelu prezydenta F.W. De Klerka o zakończenie apartheidu, Republika Południowej Afryki/ *Final plea anniversary, South Africa, President F.W De Klerk makes final plea to end apartheid (1992)*

Rocznica śmierci Rachel Corrie, USA, 23-letnia działaczka na rzecz pokoju zginęła próbując pokojowo bronić palestyńskiego domu przed izraelskim buldożerem (2003)/ *Anniversary of the death of Rachel Corrie, a 23 year-old U.S. peace activist who was killed by an Israel Defense Forces bulldozer while trying to prevent nonviolently the demolition of a Palestinian house in the Gaza Strip (2003)*

Początek Europejskiego Tygodnia Wiedzy o Mózgu, z inicjatywy Dana Alliance for Brain Initiatives, stowarzyszenia powstałego z inspiracji Noblisty prof. J. Watsona, w celu upowszechniania wiedzy o mózgu i chorobach związanych z jego zaburzeniami, (od 1998)/ *Brain Awareness Week, an international effort organized by the Dana Alliance for Brain Initiatives to advance public awareness about the progress and benefits of brain research.*

Dzień Świętego Patryka, Irlandia, festyny i uliczne pochody, w których dominuje kolor zielony symbolizujący koniczynę, przypisywaną tradycyjnie świętemu Patrykowi/ *Feast day of St. Patrick, Ireland, the tradition continues with people wearing green, eating Irish food, and attending parades. St. Patrick's Day is bursting with folklore; from the shamrock to the leprechaun and to pinching those that are not wearing green*

Święto Narodowe, Tajlandia, poświęcone mistrzom sztuki boksu tajskiego Muay Thai/ *National Boxer's Day, National Muay Thai Day, Thailand, a form of hard martial art practiced in several Southeast Asian countries, the country's national sport*

Światowy Dzień Morza/ *World Sea Day*

Święto Hymnu i Flagi Narodowej, Aruba (1976)/ *National Anthem and Flag Day, Aruba (1976)*

Expropiación Petrolera, Dzień Nacjonalizacji złóż ropy, Meksyk, poświęcony pamięci prezydenta Lázaro Cárdenasa, który w 1938 roku znacjonalizował przemysł naftowy/ *Expropiación Petrolera, celebrating the date when the President, General Lázaro Cárdenas, declared that all oil reserves found in Mexican soil belonged to the nation*

Dzień Matki, Nigeria/ *Mother's Day, Nigeria*

Dzień Pamięci poległych w bitwie o Gallipoli (1915-1916), Turcja/ *Memorial Day for the martyrs of The Battle of Gallipoli, Turkey, (1915-1916)*

Mojoday, dyskordianizm, 1. święto sezonu Discord/ *Mojoday, Discordianism, 1st holiday of the Discord season*

Dzień św. Józefa, (Las Fallas) Walencja, Hiszpania/ *The Falles (in Valencian), a traditional celebration in praise of Saint Joseph in Valencia, Spain*

Dzień Wędkarza, Polska/ *Angler's Day, Poland*

Dzień Jedności Kaszubów, Kaszuby, Polska/ *Kashubian Unity Day, Poland*

Święto Świętego Józefa, Włochy, Hiszpania, Portugalia, Belgia, obchodzone jako Dzień Ojca/ *St. Joseph Day, Alternative Father's Day in Italy, Spain, Portugal, Belgium*

Dzień nacjonalizacji złóż ropy, Iran/ *Oil Nationalization Day, Iran*

Dzień Lajos Kossutha, Węgry, węgierski szlachcic, prawnik, przywódca rewolucji węgierskiej (1802 -1894)/ *Lajos Kossuth Day, Hungary, (1802-1894) lawyer, politician and Regent-President of Hungary in 1849*

Święto Niepodległości, Tunezja (od Francji, 1956)/ *Independence Day, Tunisia, (from France, 1956)*

Międzynarodowy Dzień Słońca, ustanowiony przez ESA i NASA w celu upowszechniania wiedzy o Słońcu i jego wpływie na Ziemię (od 2007)/ *Sun-Earth Day 2009, celebrates Galileo's first telescopic observations of sunspots. It is a combination of programs and events throughout the year ending with a Sun-Earth*

Międzynarodowy Dzień Astrologii, głównie w USA, w dniu wejścia Słońca w znak Barana/ *International Astrology Day, celebrated by astrologers and astrology enthusiasts*

Międzynarodowy Dzień Frankofoński/ *International Francophone Day*

Międzynarodowy Dzień Bez Mięsa, od 1985, z inicjatywy organizacji FARM (Farm Animal Rights Movement)/ *International No Meat Day, initiated in 1985 by FARM (Farm Animal Rights Movement)*

Światowy Dzień Opowiadaczy, celebrujący ustne opowiadanie historii/ *World Storytelling Day, a global celebration of the art of oral storytelling*

marzec/ march

Klara Kopcińska, Londyn/ *London*, 2007

Nowy Rok, bahaizm/ *New Year, Bahá'í Faith*

Perski Nowy Rok (Nowruz), według kalendarza irańskiego, obchodzony w wielu krajach Azji/ *Persian (Iranian) New Year's Day (Nowruz), also celebrated in many other countries of Asia, in West Asia, Central Asia, South Asia, Northwestern China, the Caucasus, the Crimea, and the Balkans*

Topienie Marzanny, starosłowiańskie święto Jare, (pierwszy dzień wiosny), etniczne święto Słowian, poświęcone szczególnie Matce Ziemi/ *Drowning Marzanna, old Slavic Jare Holiday, beginning of Spring, devoted to Mother Earth.*

Pogańskie święto Ostara, druidzi, tzw. sabat mniejszy, zw. z momentem zrównania dnia i nocy, wyznacza początek wiosny, tradycyjnym symbolem tego dnia jest jajko, które symbolizuje odrodzenie i powstanie nowego życia/ *Ostara, modern Neopagan festival. It is loosely based on several holidays which were celebrated around the spring equinox (when day and night are nearly of equal length)*

Narodowy dzień harmonii, Australia, inicjatywa na rzecz życia w harmonii i walki z rasizmem/ *Harmony Day, Australia, is an effort to demonstrate the Australian Government's commitment to promoting community harmony and to addressing issues of racism in Australia*

Sham al-Naseem (Zapach Wiosny), Egipt, muzułmanie i chrześcijanie świętują nadejście wiosny/ *Sham al-Naseem (Smell of Spring), Egypt, Muslims and Christians in Egypt welcome this day in a festive picnic*

Dzień Matki, Egipt, Jordania, Liban, Syria, Jemen/ *Mother's Day in Egypt, Jordan, Lebanon, Syria, Yemen*

Święto Sadzenia Drzew, Lesotho/ *National Tree Planting Day, Lesotho*

Dzień Benito Juáreza, Meksyk, pierwszego (i do tej pory jedynego) indiańskiego prezydenta Meksyku/ *Benito Juárez Day, a Fiesta Patria in Mexico, to celebrate the first and only (so far) Indian president of Mexico*

Święto Niepodległości, Namibia (od RPA, 1990)/ *Independence Day, Namibia (from South Africa, 1990)*

Dzień Wierzby, Polska, dzień sadzenia wierzb/ *Willow Day, Poland*

Dzień Wagarowicza, Polska/ *Truant's Day, Poland*

Dzień Praw Człowieka, RPA/ *Human Rights Day, South Africa*

Dzień Młodzieży, Tunezja/ *Youth Day, Tunisia*

Międzynarodowy Dzień Walki z Dyskryminacją Rasową, ONZ, tego dnia w roku 1960 w Sharperville (RPA) policjanci zastrzelili 69 osób, które brały udział w pokojowej demonstracji/ *International Day for the Elimination of Racial Discrimination, UN, in 1960, police opened fire and killed 69 people at a peaceful demonstration in Sharpeville, South Africa*

Światowy Dzień Zespołu Downa/ *World Down Syndrome Day*

Światowy Dzień Poezji, UNESCO (od 1999), promujący czytanie, pisanie, wydawanie i nauczanie poezji / *World Poetry Day, UNESCO (since 1999), to promote the reading, writing, publishing and teaching of poetry throughout the world*

Światowy Dzień Ziemi, celem jest promowanie postaw ekologicznych w społeczeństwie. Jako pierwszy z ideą obchodzonego na całym świecie Dnia Ziemi wystąpił John McConnell, na konferencji UNESCO, dotyczącej środowiska naturalnego w 1969 r / *Earth Day, to inspire awareness of and appreciation for the Earth's environment, a tradition founded by peace activist John McConnell in 1969*

Światowy Dzień Leśnika/ *World Forrester's Day*

Nowy Rok, kalendarz hinduski, jest to też pierwszy dzień miesiąca Chaitra/ *New Year, Indian calendar, first day of Chaitra month*

Dzień Ligi Państw Arabskich, Egipt, Liban, Arabia Saudyjska, Syria, Jemen, rocznica powstania Ligi (1945)/ *Arab League Day, Egypt, Iraq, Lebanon, Saudi Arabia, Syria, Yemen, anniversary of the establishment of the Arab League (1945)*

Dzień Partii Ludowej, Laos/ *People's Party, Laos*

Dzień Zniesienia Niewolnictwa, Portoryko/ *Emancipation Day, Puerto Rico*

Dzień Ochrony Morza Bałtyckiego/ *Baltic Sea Day*

Światowy Dzień Wody, ONZ (od 1993), uświadomienie wpływu prawidłowej gospodarki wodnej na kondycję gospodarczą i społeczną państw/ *World Water Day, UN, (1993), promoting and coordinating international activities for water*

Zbigniew Tomaszczuk & Agnieszka Tomaszczuk-Rosołowska, Topienie Marzanny/ *Drowning of Marzanna,* Sierpc, Poland

P/ 23 W/ 24 Ś/ 25 C/ 26 P/ 27 S/ 28 N/ 29

Dzień Pamięci, Boliwia/ *Memorial Day, Bolivia*

Święto Republiki, Pakistan/ (1956) *National Day (Republic Day), Pakistan (1956)*

Dzień Przyjaźni Polsko-Węgierskiej, Polska, Węgry, „Polak, Węgier, dwa bratanki, i do szabli, i do szklanki" (węg. „Lengyel, magyar – két jó barát, együtt harcol, s issza borát")/ *Day of Hungarian-Polish Friendship, Hungary, Poland, "Pole, Hungarian, two of a kind, both in battle and while drinking wine" is the popular bilingual proverbial rhyme about the historical friendship of the Polish and the Hungarian people*

Dzień Windy/ *Lift Day*

Światowy Dzień Meteorologii ONZ (1950)/ *World Meteorological Day, UN*

Święto Pracy, Melbourne, Australia/ *Labour Day, Melbourne, Australia*

Dzień Pamięci Prawdy i Sprawiedliwości, Argentyna, pamięci ofiar dyktatury wojskowej, w rocznicę zamachu stanu w 1976/ *Day of Memory for Truth and Justice, Argentina, commemorating the victims of the military dictatorship, held on the anniversary of the coup d'état of 1976*

Narodowy Dzień Życia, Polska, uchwalony przez Sejm Rzeczypospolitej Polskiej (2004), celem święta jest propagowanie odpowiedzialności za założenie rodziny i zachęcanie do życia w rodzinach wielodzietnych/ *National Life Day, Poland, established by the Parliament in 2004, to promote responsibility for one's family and having numerous kids*

Światowy Dzień Walki z Gruźlicą, ustanowiony został przez WHO w rocznicę wykrycia prątka gruźlicy przez niemieckiego lekarza Roberta Kocha/ *World Tuberculosis Day, commemorates the day in 1882 when Dr Robert Koch announced that he had discovered the cause of tuberculosis, the TB bacillus*

Dzień Zwiastowania Pańskiego, katolickie/ *Annunciation Day, Catholic Church*

Dzień Greckiej Niepodległości, Grecja, Cypr (od Imperium osmańskiego, 921)/ *Day of Greek Independence, Greece, Cyprus (from the Ottoman Empire, 1921)*

Dzień Matki, Słowenia/ *Mother's Day, Slovenia*

Rocznica Arengo, San Marino, rocznica narodzin demokracji (powstanie Parlamentu, 1906)/ *Anniversary of the Arengo, San Marino, the birth of a Parliament elected directly by the people (1906)*

Międzynarodowy Dzień Gofra, zapoczątkowany w Szwecji, uważany za początek wiosny/ *International Waffle Day originated in Sweden. It is called Våffeldagen, also considered the start of spring*

Urodziny Zaratustry, zaratusztrianizm/ *Prophet Zoroaster's Birthday, Zoroastrianism*

Dzień Ciszy (Hari Nyepi), Bali, cisza, post i medytacja w celu oczyszczenia świata z demonów/ *Day of Silence (Hari Nyepi), Bali, a day of silence, fasting, and meditation*

Święto Niepodległości, Bangladesz (od Pakistanu, 1971)/ *Independence Day, Bangladesh (from Pakistan, 1971)*

Dzień Sadzenia Drzew, Fiesta del Arbol, Hiszpania, rocznica zasadzenia przez króla Alfonso sosny w pobliżu Madrytu (1895)/ *Arbor Day, Spain, the anniversary of the day when King Alfonso planted a pine tree near Madrid (1895)*

Dzień Męczenników, Mali/ Martyr's Day, Mali

Dzień Księcia Kuhio, Hawaje, USA, rocznica urodzin księcia Jonah Kuhio Kalanianole/ *Prince Kuhio Day, Hawaii, USA*

Dzień Zwycięstwa, Angola/ *Victory Day, Angola*

Święto Sił Zbrojnych, Birma/ *Resistance Day, Myanmar (Burma)*

Międzynarodowy Dzień Teatru, na pamiątkę otwarcia Teatru Narodów w Paryżu (1961)/ *International Theatre Day, to celebrate establishing of The Theatre of Nations in Paris (1961)*

Dzień Nauczyciela, Czechy, Słowacja/ *Teachers' Day, Slovakia, Czech Republic*

Uroczystość Opuszczenia Kraju przez Brytyjczyków, Libia (1970)/ *Evacuation Day (of the British), Libya (1970)*

Dzień Rodziny, RPA/ *Family Day, South Africa*

Dzień Młodego Wojownika, Chile, nieoficjalny dzień upamiętniający śmierć braci Rafaela and Eduardo Vergara Toledo w 1985 podczas dyktatury wojskowej. Obchodzony przez lewicowych rewolucjonistów i mieszkańców slumsów, w ostatnich latach był pretekstem do zamieszek/ *Day of the young combatant, Chile, non official remembrance day, celebrated by the MIR and by people from Chilean slums. It commemorates the death of the brothers Rafael and Eduardo Vergara Toledo, which occurred in 1985 during the military regime era in Chile. In recent years the protests have become more violent with vandalism and pillaging*

Rocznica Powstania 1947 roku, Madagaskar/ *Commemoration Day, Madagascar*

Dzień Metalowca, Poland/ *Metal Industry Worker's Day, Poland*

Dzień Barthelemiego Bogandy, Republika Środkowoafrykańska, pierwszego premiera/ *Boganda Day, Central African Republic, first Prime Minister*

Dzień Młodzieży, Tajwan/ *Youth Day, Taiwan*

marzec/ march

Zbigniew Tomaszczuk & Agnieszka Tomaszczuk-Rosołowska, Niedziela Palmowa w Łysych/ *Palm Sunday in Łyse, Poland*

Święto Ziemi, Autonomia Palestyńska, na pamiątkę wydarzeń z 1976 – strajku i marszów protestacyjnych wobec oświadczenia rządu o konfiskacie ziemi, zginęło wówczas 6 Arabów, a wielu innych raniono lub uwięziono/ *Land Day, Palestinian National Authority, commemoration of the events in 1976, a general strike and marches were organized in Arab towns in response to the government's announcement of a plan that would confiscate thousands of dunums of land in Arab areas, six Arab citizens were killed and hundreds of others were jailed and wounded*

Dzień krzykliwych Baptystów, Trynidad i Tobago, dzień upamiętniający zniesienie obowiązującego od 1917 zakazu praktykowania duchowego Baptyzmu (zwanego też krzykliwym baptyzmem), synkretycznej religii afroamerykańskiej, w 1951/ *Shouter Liberation Day, Trinidad and Tobago, the holiday commemorates the repeal in 1951 of the 1917 Shouter Prohibition Ordinance that prohibited the activities of the Shouter or Spiritual Baptist faith*

Święto Wolności, Malta (wycofanie wojsk brytyjskich, 1979)/ *Freedom Day, Malta (withdrawing British forces, 1979)*

Dzień Świętości Życia, dla przypomnienia o nadrzędnej wartości życia ludzkiego/ *Sanctity of Life Day, to remind of the value of human life*

Prima aprilis, wiele krajów świata, dzień żartów, obyczaj zapoczątkowany ok. poł. XIII wieku/ *April Fools' Day or All Fools' Day, many countries, marked by hoaxes and other practical jokes*

Dzień Młodzieży, Benin/ *Youth Day, Benin*

Dzień EOKA, Cypr, Cypryjska Organizacja Wyzwolenia Narodowego, powstała w 1955, stawiała sobie za cel walkę zbrojną o zjednoczenie z Grecją, posługiwała się metodami terrorystycznymi/ *EOKA Day, Cyprus, est. 1955, fighted for unification with Greece, involving terrorist methods*

Święto Brielle, Holandia, rocznica pokonania Hiszpanów (1572)/ *Brielle Day, Netherlands, celebrates the victory (1572) over the Spaniards*

Utkal Diwas (Orissa), Indie, upamiętnia powstanie stanu Orissa, we wsch. Indiach (1935)/ *Utkal Divas (Orissa), India, to commemorate the creation of Orissa state in Eastern India (1935)*

Święto Republiki Islamskiej, Iran (1979)/ *Islamic Republic Day, Iran (1979)*

Święto Zarzecza, Wilno, Litwa, Zarzecze ogłosiło się w 1997 niezależną republiką/ *Užupis Day, Lithuania, district of Vilnius that declared itself an independent republic in 1997*

Inwestytura Regenta, San Marino, 2 Regentów obejmuje urząd na 6 mscy/ *San Marino, 2 Captains Regent, elected by Parliament, take office for 6 months*

Międzynarodowy Dzień Ptaków/ *International Birds' Day*

Dzień Malwinów (Falklandów), Argentyna, dzień weteranów wojennych i poległych w wojnie o Falklandy (1982)/ *Malvinas Day, Argentina, officially Day of the War Veterans and the Fallen in the Malvinas Islands, tribute to Argentina's fallen soldiers in the Falklands War (1982)*

Dzień Unii Państw Afryki Środkowej, Czad, rocznica powstania Unii (1968)/ *Union of Central African States Day, Chad, Anniversary of the Union's establishment (1968)*

Sizdah be dar, Iran, święto radości i solidarności, 13. dnia nowego roku, zwykle spędza się je na dworze, wierząc, że radość i śmiech oczyszczają umysł ze złych myśli/ *Sizdah be dar, Iran, Persian Festival of "Joy and Solidarity", celebrated on the 13th day (sizdah) day of the new year, the custom is to spend the day outdoors, it is believed that joy and laughter clean the mind from all evil thoughts*

Międzynarodowy dzień książki dla dzieci, od 1925, w lub w okolicach ur. H. Ch. Andersena/ *International Children's Book Day, since 1925, on or around H. C. Andersen's birthday*

Ram Nawami, hinduizm, urodziny boga Ramy, dzień kończy się procesją/ *Ram Navami, Hindu, celebration of the birthday of Rama, a divine figure in Hinduism, at the end of the day the deity is taken to a procession on the streets*

Rocznica Drugiej Republiki, Gwinea, rocznica zamachu stanu dokonanego przez późniejszego prezydenta Lansanę Conté, 1984/ *Second Republic Day, Guinea, anniversary of coup d'etat by President-to-be Lansana Conté, 1984*

Urodziny Pak Taia, Hong Kong, zwanego też Yuen Tin Sheung Tai (Najwyższy Cesarz Ciemnego Nieba), księcia dynastii Shang/ *Birthday of Pak Tai, Hong Kong, also named Yuen Tin Sheung Tai – Supreme Emperor of the Dark Heaven, prince of the Shang Dynasty*

Dzień Pokoju i Pojednania, Angola/ *Peace and Reconciliation Day, Angola*

Święto Qingming, tzn. czyste i jasne, Chiny (od 2008), Hong Kong, Makao, Tajwan, czas radowania się wiosenną zielenią i dbania o groby zmarłych/ *The Qingming Festival, meaning Clear and Bright Festival, China (since 2008), Hong Kong, Macau and Taiwan, on the 104th day after the winter solstice, a time to go outside and enjoy the greenery of springtime, and to tend to the graves of departed ones*

Dzień Bohaterów, Lesotho/ *Heroes' Day, Lesotho*

Święto Wojskowej Służby Zdrowia, Polska/ *Military Healthcare Day, Poland*

Święto Niepodległości, Senegal (podpisane porozumienie z Francją, 1960)/ *Independence Day, Senegal (from France, 1960)*

Dzień Dziecka, Tajwan, Hongkong/ *Children's Day, Taiwan & Hong Kong*

Światowy Dzień Geografa, dla upamiętnienia geografów, którzy poświęcili życie dla badań/ *World Geographer's Day, to commemorate geographers who sacrificed their lives for the benefit of research*

Światowy Dzień Szczura/ *International Rat's Day*

Światowy Dzień Przeciw Minom Lądowym, ONZ, od 1999/ *International Day for Landmine Awareness and Assistance in Mine Action, UN, (1999)*

Niedziela Palmowa, kościół katolicki, pamiątka przybycia Chrystusa do Jerozolimy, wierni tego dnia udają się do kościoła ze specjalnymi palemkami, symbolem życia, które się odradza. Niedziela Palmowa rozpoczyna Wielki Tydzień/ *Palm Sunday, Catholic Church, to commemorate Christ's arrival in Jerusalem, catholics go to church with special "palms", a symbol of revival. The Palm Sunday initiates the Holy Week*

Dzień Grzeczności za Kierownicą, Francja/ *Car Driver's Politeness Day, France*

Dzień Sadzenia Drzew i Hansik, Korea Południowa, rolnicy sieją nasiona i doprowadzają wodę do poletek ryżowych/ *Arbor Day and Hansik, South Korea, Hansik: the Cold Food Festival, farmers sow various seeds and supply water to their rice paddies*

Dzień Leśnika i Drzewiarza, Polska/ *Forrester's and Tree Cultivator's Day, Poland*

Dzień bez Makijażu, Wielka Brytania/ *No Make-up Day, UK*

Dorota Kozińska, Wierny zażywa kąpieli oczyszczającej w basenie rytualnym przy gurdwarze – świątyni sikhijskiej. Sikhijka w oddzielnym pomieszczeniu z basenem rytualnym dla kobiet/ *A worshipper during an ablution at the gurdwara (Sikh temple). Sikh woman in a separate pool for women*, Delhi, Indie/ *India*, 05.2006

P/M 6 W/T 7 Ś/W 8 C/T 9 P/F 10 S/S 11 N/S 12

Powstanie kościoła Mormonów, kościół Jezusa Chrystusa Świętych w Dniach Ostatnich (1830)/ *Founding of the Mormon Church, The Church of Jesus Christ of Latter-day Saints (1830)*

Dzień Jana van Riebeeck, Afryka Południowa, rocznica powstania 1. holenderskiej placówki osadniczej (1652), której administratorem był van Riebeeck/ *Van Riebeeck Day, South Africa, anniversary of the establishment of the 1st Dutch colony (1652) administered by van Riebeeck*

Dzień Zwycięstwa Patriotów, Etiopia/ *Patriots' Victory Day, Ethiopia*

Czeti Czand, Indie, urodziny Sindhi, boga wody, początek nowego roku dla ludności Sindhi (w innych regionach pod innymi nazwami)/ *Cheti Chand, India, birthday of the Sindhi, God of Water, New Year's Day for Sindhis (under other name in other regions)*

Święto ABW (Agencji Bezpieczeństwa Wewn.) Polska/ *Internal Security Agency Day, Poland*

Dzień Upamiętnienia Ludobójstwa, Ruanda (1994)/ *Homicide Remembrance Day, Ruanda (1994)*

Dzień Powstania, Sudan (1983)/ *Uprising Day, Sudan*

Dzień Czakri, Tajlandia, dla upamiętnienia rządów dynastii Czakri/ *Chakri Day, Thailand, commemorating the reign of the Chakri Dynasty.*

Dzień Tartanu, USA, rocznica Deklaracji z Abroath (1320), dzień szkockich wpływów/ *Tartan Day, USA, the anniversary of the Declaration of Arbroath in 1320, celebration of Scottish influence*

Dzień Macierzyństwa i Piękności, Armenia/ *Maternity and Beauty Day, Armenia*

Dzień Kobiet, Mozambik/ *Women's Day, Mozambique*

Dzień Hung Wuonga, Wietnam, cesarza, założyciela narodu wietnamskiego, prawie 50 wieków temu/ *Hung Vuong's Day, Vietnam, Emperor, founder of the Vietnamese nation nearly 50 centuries ago*

Światowy Dzień Zdrowia/ *World Health Day*

8/9 **Pesach**, „przejście", judaizm, jedno z najważniejszych świąt żydowskich obchodzone na pamiątkę wyzwolenia Żydów z niewoli egipskiej/ *Holiday of Pesach (Passover), Judaism, commemorating the freedom and exodus of the Israelites from Egypt, Passover is one of the most important Jewish religious festivals*

Hana Matsuri, Japonia, święto kwiatów i urodziny Buddy/ *Kambutsue, Hana Matsuri, Japan, flower festival and Buddha's Birthday*

Kąpiel Buddy, Tajwan/ *Buddha Bathing Festival, Taiwan*

Międzynarodowy Dzień Romów/ *International Day of the Roma*

Międzynarodowy Dzień Opozycji Przeciw GMO, organizmom zmodyfikowanym genetycznie/ *International Day Against GMO, genetically modified organisms*

Święto Narodowe, Boliwia/ *National Day, Bolivia*

Dzień Bohaterów, Filipiny, upamiętniający Marsz śmierci w Bataan (1942), uznany za japońską zbrodnię wojenną w II wojnie świat./ *Araw ng Kagitingan (Day of Valor), the Philippines, commemorating the Bataan Death March (1942), later accounted as a Japanese war crime, during World War II*

Dzień języka fińskiego, Finlandia, rocznica śm. Mikaela Agricoli, twórcy literackiego języka fińskiego i ur. Eliasa Lönnrota, etnografa/ *Day of the Finnish language, the day Mikael Agricola, the founder of the written Finnish language died and Elias Lönnrot, a collector of folklore was born*

Dzień Vimy Ridge, Kanada, bitwa pod Vimy Ridge, Francja, była częścią militarnej ofensywy wojsk kanadyjskich przeciw części VI armii niemieckiej w II wojnie świat. (1917)/ *Vimy Ridge Day, Canada, the Battle of Vimy Ridge, France, was a military offensive by the Canadian Corps against elements of the German Sixth Army in World War I, in France (1917)*

Dzień Męczenników, Tunezja/ *Martyrs' Day, Tunisia*

Wielki Piątek, kościół katolicki, dzień największej żałoby, pamiątka męki oraz śmierci Jezusa na krzyżu, post ścisły obowiązuje wszystkich wiernych/ *Good Friday, Catholic Church, day of mourning, commemorating crucifixion, martyrdom and death of Jesus, complete fast is obligatory*

Wielka Sobota, kościół katolicki, dzień żałoby i pokuty po ukrzyżowaniu Chrystusa, dzień ten poświęcony jest na przygotowania do pierwszego dnia Wielkanocy, katolicy udają się do kościoła ze święconkami. Święconka powinna zawierać jajka (pisanki), baranka, chleb, wędlinę, chrzan lub pieprz/ *HOLY Saturday, Catholic, mourning and repentance after Christ's death, the day before Easter and the last day of Holy Week, in which Christians prepare for Easter*

Dzień Bitwy pod Rivas, Kostaryka, rocznica śmierci Juana Santamaria w bitwie pod Rivas (1856)/ *Juan Santamaría Day, anniversary of his death in the Battle of Rivas (1856)*

Dzień Postu i Modlitwy, Liberia/ *Fast & Prayer Day, Liberia*

Ogólnopolski Dzień Walki z Bezrobociem, Polska/ *National Day against Unemployment, Poland*

Światowy Dzień Chorych na Chorobę Parkinsona/ *World Parkinson Day*

Międzynarodowy Dzień Solidarności Wyzwolonych Więźniów Politycznych/ *International Released Political Prisoners Solidarity Day*

Dzień Radia/ *Radio Day*

Wielkanoc, Wielka Niedziela, katolickie, święto upamiętniające zmartwychwstanie Jezusa Chrystusa, obchodzone w pierwszą niedzielę po pierwszej wiosennej pełni Księżyca/ *Easter, Easter Sunday, Catholic, commemorating the ressurection of Jesus Christ, first Sunday after the first full moon in Spring*

Narodowy Dzień Odkupienia, Liberia, rocznica zamachu 1980/ *National Redemption Day, Liberia, Anniversary of the coup in 1980*

Międzynarodowy Dzień Lotnictwa i Kosmonautyki, na pamiątkę pierwszego człowieka w kosmosie, Jurija Gagarina, Rosja (dawniej w ZSRR, tzw. Noc Jurija)/ *The Cosmonautics Day, an international celebration of the first human in space, Yuri Gagarin, Yuri's Night, Russia (and formerly in USSR)*

kwiecień/ april

Wielkanoc, 2. dzień, w Polsce Lany Poniedziałek, Śmigus Dyngus, katolickie, według tradycji (dawniej pogańskiej) tego dnia polewa się wodą inne osoby (zwłaszcza dziewczyny i kobiety)/ *Easter Monday the day after Easter Sunday celebrated as a holiday in some Christian cultures, Dyngus Day in Poland, a previously pagan custom of pouring water water on mainly women and girls*

Święto Narodowe, Czad/ *National Holiday, Chad*

Nowy Rok, Kambodża, Laos, Sri Lanka, Tajlandia/ *First day of New Year, Laos, Sri Lanka, Thailand, Cambodia*

Urodziny Thomasa Jeffersona, USA/ *Thomas Jefferson's Birthday, USA*

Światowy Dzień Pamięci Ofiar Katynia, w 1940 r. NKWD wymordowało przetrzymywanych w obozach na terytorium ZSRR prawie 19 tys. jeńców wojennych – polskich oficerów – w tym pochodzących z rezerwy/ *World Katyn Massacre Memorial Day, to commemorate over 19 thousand war prisoners, Polish officers, also from the reserve, killed in 1940 by NKVD*

Waisaki, sikhizm, Pendżab, święto nowego sezonu plonów i nowy rok solarny/ *Vaisakhi (Baisakhi), harvest festival in Punjab, which also marks beginning of a new solar year*

Dzień Młodzieży, Angola/ *Youth Day, Angola.*

Dzień Języka Gruzińskiego, Gruzja/ *Day of the Georgian language, Georgia*

Święto Ameryki, Haiti, Honduras/ *America Day, Haiti, Honduras*

Ambedkar Dżajanti, Indie, ur. Bhimrao Ramji Ambedkara (1891-1956), prawnika, polityka, buddysty, jednego z architektów indyjskiej konstytucji/ *Ambedkar Jayanti, India, Bhimrao Ramji Ambedkar (1891-1956), also known as Babasaheb,jurist, political leader and a Buddhist revivalist, the chief architect of the Indian Constitution*

Sri Rama Nawami, Indie, urodziny boga Rama/ *Sri Rama Navami, India, Rama's birthday*

Rongali Bihu, Assam, Indie, 3 różne, głównie świeckie święta/ *Rongali Bihu, Assam, India, 3 different largely secular festivals*

Czarny Dzień, Korea Płd., nieformalny dzień singli/ *Black Day, South Korea, informal celebration day for single people*

Dzień Ludzi Bezdomnych, Polska, inicjatorem był twórca stowarzyszenia Monar i Ruchu Wychodzenia z Bezdomności Markot – Marek Kotański, obchodzone poprzez organizowanie rozmaitych akcji pomocy ludziom bezdomnych/ *Day of the Homeless, Poland, initiated by Marek Kotański, founder of Monar Association taking care of drug addicts and Markot – initiative for the Homeless, it is observed by various help and information activities for the homeless*

Dzień Upadku Idi Amina Dady (1979), Uganda, dyktatora wojskowego i prezydenta/ *Idi Amin Dada Deposition Day (1979), Uganda, military dictator and President*

Dzień Alfabetu N'Ko, opracowanego przez Solomanę Kante w 1949 dla języków Mande w zachodniej Afryce, N'Ko znaczy „mówię"/ *N'Ko Alphabet Day, a script devised by Solomana Kante in 1949 as a writing system for the Mande languages of West Africa, and the name of the literary language itself written in the script. The term N'Ko means 'I say' in all Manding languages*

Zbigniew Tomaszczuk & Agnieszka Tomaszczuk-Rosołowska, Siuda Baba w Wieliczce/ *Siuda Baba in Wieliczka, Poland*

kwiecień/ april

P/M 13 W/T 14 Ś/W 15 C/T 16 P/F 17 S/S 18 N/S 19

Dzień Ojca Damiena, Hawaje, błogosławiony Damien de Veuster (1840-1889), katolicki ksiądz z Belgii opiekujący się chorymi na trąd/ *Father Damien Day, Hawaii, blessed Damien de Veuster (1840-1889), Roman Catholic priest from Belgium, known for his ministering of people with what was then widely known as leprosy*

Święto Arirang, Korea Północna, na pamiątkę urodzin zmarłego przywódcy komunistycznego Kim Il-sunga (1912-1994)/ *Arirang Festival, North Korea, to commemorate the late Communist leader's Kim Il-sung's birth (1912-1944)*

Międzynarodowy Dzień Kombatanta/ *International Veteran's Day*

Światowy Dzień Pracy Socjalnej/ *World Day of Social Work*

Święto Sapera, Polska/ *Sapper's Day, Poland*

Dzień Włókniarza, Polska/ *Textile Worker's Day, Poland*

Dzień De Diego, Portoryko/ *De Diego Day, Puerto Rico*

Dzień Emancypacji, USA, (1862) prezydent Abraham Lincoln podpisał Akt Emancypacji dający wolność około 3100 niewolnikom w okręgu Kolumbii/ *Emancipation Day, Washington, D.C, USA, on that day in 1862, President Abraham Lincoln signed the Compensated Emancipation Act which freed about 3,100 enslaved persons in the District of Columbia*

Nowy Rok, Birma (Myanmar)/ *New Year, Burma (Myanmar)*

Dzień Praw Dzieci, Japonia/ *Children's Protection Day, Japan*

Narodowy Dzień Zdrowia, Kiribati/ *National Health Day, Kiribati*

Święto Flagi, Samoa/ *Flag Day, American Samoa*

Dzień Ewakuacji, Syria (Brytyjczyków i Francuzów, 1946)/ *Independence Day, Syria, from UK and French troops (1946)*

Dzień Armii, Iran/ *Army Day, Iran*

Święto Niepodległości, Zimbabwe (od Wielkiej Brytanii, 1980)/ *Independence Day, Zimbabwe (from UK, 1980)*

Międzynarodowy Dzień Ochrony Zabytków/ *International Monument Protection Day*

Pascha (Wielkanoc), prawosławie/ *Pascha (Easter), Eastern Orthodox Church*

Dzień Republiki, Sierra Leone/ *Republic Day, Sierra Leone*

Urodziny Króla Mswati III, Suazi/ *King Mswati III's birthday, Swaziland*

Dzień czosnku, USA, przypomina o rożnych zastosowaniach czosnku i jego zdrowotnych właściwościach/ *Garlic Day, USA/ to promote various uses of garlic and its beneficiary influence on our health*

Dzień Deklaracji Niepodległości (Dzień Indian), Wenezuela (1810)/ *Declaration of Independence Day (Day of the Indian), Venezuela (1810)*

Dzień Przyjaźni Holendersko-Amerykańskiej, USA, na pamiątkę dnia (1782), kiedy John Adams (późniejszy prezydent) został przyjęty w Hadze, a dom, który tam kupił stał się pierwszą amerykańską ambasadą na świecie/ *Dutch-American Friendship Day, remembers the day in 1782 when John Adams, later to become the 2nd President of the United States, was received by the States General in The Hague, and the house he had purchased in The Hague was to become the 1st American Embassy in the world* >>

Dzień lądowania 33, Urugwaj, rocznica wylądowania 33 uciekinierów (1825), którzy następnie rozpoczęli kampanię prowadzącą do wyzwolenia kraju/ *Landing of the 33, Uruguay, the anniversary of the landing of thirty-three exiles in 1825, who then began a campaign leading to Uruguay's independence*

Dzień Pierwiosnka, Wielka Brytania (Anglia), w rocznicę śmierci (1881) Benjamina Disraeli kładzie się pierwiosnki przy jego pomniku na Parliament Square w Londynie/ *Primrose Day, England, primroses are placed on the statue of Benjamin Disraeli in Parliament Square, London on the anniversary of his death (1881)*

Bicycle Day, w rocznicę dnia (1943), kiedy Dr. Hofmann, odkrywca LSD, po raz pierwszy zażył je celowo i musiał zostać odwieziony do domu na rowerze przez asystenta/ *Bicycle Day, on the anniversary (1943) when Dr. Hoffman, who first synthesised LSD intentionally ingested 250 µg of it and had to be escorted home by his assistant on his bicycle*

Dorota Kozińska, Ofiara z czarnego kozła podczas hinduistycznego święta Rama Nawami – uroczystych zaślubin Ramy i Sity/ *Black goat sacrificed during the Hindu Rama Nawami feast – the wedding of Rama and Sita*, Bhaktapur, Nepal, 04.2008

P/ 20 W/ 21 Ś/ 22 C/ 23 P/ 24 S/ 25 N/ 26

20/21 **Yom Ha Shoah,** żydowskie**,** Dzień Pamięci Holokaustu/ *Yom HaShoah, Jewish, Holocaust Remembrance Day*

Międzynarodowy Dzień Wolnej Prasy/ *International Independent Press Day*

Dzień Pracowników Przemysłu Włókienniczego, Odzieżowego i Skórzanego, Poland/ *Day of People Employed in the Textile, Clothing and Leather Industries, Poland*

Binghi, Święto Przybycia Cesarza Haile Selassie do Jamajki w 1966, Ruch Rastafari/ *Grounation Day, Rastafari, in honor of Haile Selassie's 1966 visit to Jamaica*

Tiradentes, Brazylia, Joaquim José da Silva Xavier, Tiradentes (1746-1792), narodowy bohater, zginął organizując ruch, którego celem była walka z portugalskimi kolonizatorami i stworzenie niepodległego państwa Brazylii/ *Tiradentes, Brazil, Joaquim José da Silva Xavier, Tiradentes (1746-1792), national hero, killed while organizing a movement whose aim was to shake of the Portuguese colonial power and create an independent Brazilian republic*

Dzień Kartini, Indonezja, rocznica urodzin Raden Ayu Kartini (1879-1904) pionierki obrony praw kobiet w Indonezji/ *Kartini Day, Indonesia, birth anniversary of Raden Ayu Kartini (1879-1904), pioneer in the area of women's rights for native Indonesians*

Dzień ziarenka pieprzu, Bermudy, historia święta sięga 1797, kiedy to grupa Masonów zaczęła wynajmować budynek w St. George za symboliczne ziarenko pieprzu. Od 1816 w środę najbliższą 23 kwietnia gubernator przybywa bryczką, by pobrać ziarenko/ *Peppercorn Day, Bermuda, its history dates to 1797 when a group of Freemasons began renting the Old State House in St. George, for the sum of one peppercorn. Since 1816 on the Wednesday closest to April 23 a horse-drawn carriage brings the governor to collect the peppercorn*

Dzień Odkrycia, Brazylia (1500)/ *Discovery Day, Brazil (1500)*

Dzień Królowej Izabelli, Hiszpania/ *Queen Isabella Day, Spain*

Dzień Personelu Administracyjnego (d. Dzień Sekretarki), USA/ *Administrative Professionals Day, formerly known as Secretary's Day, USA*

Dzień Ziemi, półkula płn., nazwa akcji prowadzonych corocznie wiosną, których celem jest promowanie postaw ekologicznych w społeczeństwie/ *Earth Day, northern hemisphere, intended to inspire awareness of and appreciation for the Earth's environment*

Dzień św. Jerzego, Katalonia, tego dnia kobiety obdarowuje się czerwonymi różami symbolizującymi krew św. Jerzego przelaną w walce ze smokiem/ *Saint George's Day, Catalonia, women are given red roses, a symbol of St. George's blood shed in his fight with the dragon*

Narodowy Dzień Niepodległości (1920) i Dzień Dziecka (od. 1935), Turcja/ *National Sovereignty (1920) and Children's Day (since 1935), Turkey*

Święto Orderu Podwiązki, Wielka Brytania, najwyższe cywilne i wojskowe odznaczenie Wielkiej Brytanii, w hierarchii orderów świata zajmuje drugie miejsce po papieskim Orderze Chrystusa/ *The Feast of the Most Noble Order of the Garter, UK, an order of chivalry, or knighthood, originating in medieval England*

Dzień św. Jerzego, Wielka Brytania (Anglia), dzień św. patrona i święto narodowe/ *Saint George's Day, England, patron saint and National Day*

Światowy Dzień Książki i Praw Autorskich, UNESCO, w rocznicę śmierci Szekspira i Cervantesa (od 1995)/ *World Book and Copyright Day UNESCO in honor of the death of both William Shakespeare and Miguel de Cervantes (since 1995)*

Dzień Męczenników, Dzień Upamiętnienia Ludobójstwa, Armenia/ *Martyrs' Day, Armenian Genocide Remembrance Day*

Dzień Kapyung, Australia, dzień pamięci weteranów wojny koreańskiej, bitwa Kapyung miała miejsce w 1951/ *Kapyong Day, Australia, a day of remembrance for Korean War veterans, named after the Battle of Kapyong in 1951*

Dzień Republiki, Gambia (od 1970)/ *Republic Day, Gambia (since 1970)*

Dzień Narodowej Zgody, Niger (1993)/ *Day of National Consent, Niger, (1993)*

Dzień Zwycięstwa, Togo/ *Victory Day, Togo*

Międzynarodowy Dzień Solidarności Młodzieży/ *International Day of Youth Solidarity*

Międzynarodowy Dzień Przeciwko Wiwisekcji/ *International Day Against Vivisection*

Anna Tomaszewska, Holenderski Dzień Królowej, Warszawa/ *Queen of the Netherlands Day*, Warsaw

ANZAC Day, Australia, Nowa Zelandia, Australian and New Zealand Army Corps (ANZAC)/ *ANZAC Day, Australia, New Zealand, Anzac is the Australian and New Zealand Army Corps*

Święto Wyzwolenia Synaju, Egipt (od Izraela, 1982)/ *Sinai Liberation Day, Egypt (from Israel, 1982)*

Święto Utworzenia Armii Ludowej, Korea Północna/ *The People's Army Establishng Day, North Korea*

Rocznica Rewolucji Portugalskiej, Makao (1974)/ *Anniversary of the Portugese Revolution, Macao (1974)*

Dzień Św. Marka, Meksyk/ *San Marcós Day, Mexico*

Rocznica rewolucji goździków, Portugalia, wojskowy zamach stanu (1974) przez zakonspirowaną grupę oficerów o poglądach lewicowych i demokratycznych zorganizowanych w Ruchu Sił Zbrojnych w celu obalenia dyktatury następcy Antonio Salazara – Marcelo Caetano. Nazwa pochodzi stąd, że zamach stanu odbył się w sposób praktycznie bezkrwawy, a żołnierzom w lufy karabinów wkładano goździki/ *Freedom Day, Portugal, to commemorate the Carnation Revolution, an almost bloodless military-led pro-democratic coup d'état, 1974, in Lisbon, Portugal, that effectively changed the Portuguese regime from an authoritarian dictatorship to a democracy*

Święto Państwowe Wyzwolenia Włoch od faszyzmu (1945), Włochy/ *Liberation from Nazism of Italy (1945), Italy*

Święto Flagi, Suazi i Wyspy Owcze/ *National Flag Day, Swaziland i Faroe Islands*

Międzynarodowy Dzień Świadomości Zagrożenia Hałasem, stworzone przez Ligę Niedosłyszących w celu zwrócenia uwagi na powszechne występowanie hałasu w życiu ludzi, jego wpływ na zdrowie i zwiększanie świadomości występowania tego szkodliwego zjawiska (od 1995)/ *Noise Hazard Day, initiated in 1995 by the League for the Hard of Hearing, to stress the presence of noise in our life and its hazards*

Dzień Red Hat Society (Stowarzyszenia Czerwonego Kapelusza), powstałej w 1998 organizacji skupiającej kobiety powyżej 50. roku życia (ok. 1,5 mln. członkiń)/ *Official Red Hat Society day, a social organization founded in 1998 for women over 50 (ca. 1.5 million registered members)*

Dzień DNA, na pamiątkę dnia (1953), kiedy James Watson i Francis Crick opublikowali artykuł o strukturze DNA/ *DNA Day, commemorates the day in 1953 when James Watson and Francis Crick's article on the structure of DNA was published*

Święto Polskiej Służby Więziennej, Polska/ *Polish Prison Service Day, Poland*

Dzień Drogowca i Transportowca, Polska/ *Transport and Road Service Employees Day, Poland*

Święto Unii, Tanzania (1954)/ *Union Day, Tanzania (1954)*

Międzynarodowy Dzień Własności Intelektualnej (od 2001), w dniu utworzenia WIPO, Światowej Organizacji Własności Intelektualnej (1970)/ *World Intellectual Property Day (since 2001), the date on which the Convention Establishing the World Intellectual Property Organization entered into force in 1970*

P/ 27 W/ 28 Ś/ 29 C/ 30

Dzień Rewolucji, Afganistan (1978)/ *Revolution Day, Afghanistan (1978)*

Dzień Montserrat, Katalonia, najświętsze miejsce Katalończyków, sanktuarium Czarnej Madonny z Montserrat/ *Montserrat's Day, Catalonia, the site of a Benedictine abbey, Santa Maria de Montserrat, which hosts the Virgin of Montserrat sanctuary*

Dzień Wolności, Republika Południowej Afryki, na pamiątkę pierwszych demokratycznych wyborów po zakończeniu apartheidu w 1994/ *Freedom day, South Africa, It celebrates freedom and commemorates the first democratic post-apartheid elections held on that day in 1994*

Święto Niepodległości, Sierra Leone (od Wielkiej Brytanii, 1971)/ *Republic Day, Sierra Leone (from UK, 1971)*

Dzień Powstania Przeciw Najeźdźcy, Słowenia, założenie Frontu Wyzwolenia przeciwko niemieckiej, włoskiej i węgierskiej okupacji Słowenii (1941)/ *Day of Uprising Against Occupation, Slovenia, marks the establishment (1941) of the Liberation Front to fight the German, Italian and Hungarian occupation of Slovenia*

Święto Niepodległości, Togo, od Francji (1960)/ *Independence Day, Togo, from France (1960)*

Światowy dzień projektowania graficznego (od 1995)/ *World Graphic Design Day, (since 1995)*

Dzień Bohaterów, Barbados/ *National Heroes Day, Barbados*

28/29 **Yom Ha'atzma'ut**, Dzień Niepodległości, Izrael, zaczyna się po zachodzie słońca, w 1948 członkowie rządu tymczasowego odczytali i podpisali Deklarację Niepodległości w Tel Awiwie/ *Yom Ha'atzma'ut, Independence Day, Israel, members of the provisional government read and signed a Declaration of Independence in Tel Aviv (1948)*

Święto Bounty, Pitcairn, HMS Bounty, fregata brytyjskiej admiralicji z XVIII w., sławna po buncie marynarzy w 1789 (pod wodzą Fletchera Christiana przeciwko kapitanowi Williamowi Bligh), niektórzy z nich osiedlili się na wyspie Pitcairn/ *Bounty Day, Pitcairn, anniversary of mutiny aboard a Royal Navy ship in 1789, led by Fletcher Christian against the captain, William Bligh*

Międzynarodowy Dzień Pamięci Ofiar Wypadków przy Pracy/ *Workers Memorial Day, International Commemoration Day for Dead and Injured*

Dzień Ziemi, Dzień Przyrody, Japonia, dzień poświęcony naturze/ *Earth Day, Greenery Day, Japan, dedicated to nature*

Międzynarodowy Dzień Tańca (od 1982)/ *International Dance Day (since 1982)*

Światowy Dzień Solidarności z Ofiarami Ludobójstwa w Darfurze/ *World Solidarity with Darfur Genocide Victims Day*

Dzień Edukacji, Demokratyczna Republika Konga/ *Education Day, Democratic Republic of Kongo*

Wigilia Święta majowego, Finlandia, większość pierwszomajowych obchodów odbywa się tego dnia/ *Mayday's eve, Finland, most Mayday celebrations take place day prior to the first of May*

Dzień Królowej, Holandia, Antyle Holenderskie, Aruba, urodziny królowej, dzień zgody narodowej/ *Queen's Day, The Netherlands, the Netherlands Antilles, and Aruba, celebrates the birthday of the Queen of the Netherlands and is supposed to be a day of national unity and "togetherness"*

Dzień Dziecka, Meksyk/ *Children's Day, Mexico*

Urodziny Króla Carla XVI Gustawa, Szwecja/ *Birthday of King Carl XVI Gustav, Sweden*

Dzień Zwycięstwa, Wietnam, wyzwolenie (zajęcie) Sajgonu (od Francji, 1975)/ *Liberation Day, Vietnam, Liberation (fall) of Saigon (from France, 1975)*

Noc Walpurgi, w mitologii nordyckiej noc zmarłych, złych duchów. W naszym regionie Europy najczęściej kojarzona jako sabat czarownic odbywający się na górze Brocken w noc z 30 kwietnia na 1 maja, którego obchodom przewodziła bogini śmierci Hel/ *Walpurgis Night, Germany, central, and western Europe, the current festival is in most countries celebrating it named after Saint Walpurga, born in Devonshire about 710. Due to her holy day falling on the same day, her name became associated with the celebrations*

Carodejnice (Noc Walpurgi), Czechy i Słowacja/ *Carodejnice (Walpurgis Night), witches' night, Czech Republic and Slovakia*

Wigilia Bealtaine, oryginalnie święta celtyckiego, drudzkiego/ *Bealtaine Eve, originally a Celtic Druid holiday, the festival that takes place on the first day of May*

Światowy Dzień Sprzeciwu wobec Bicia Dzieci/ *International Day Against Violence towards Children*

It all started during my studies. The time of practices gave me the greatest pleasure. Traveling to little villages, walking for hours in the picturesque scenery, along dusty lanes, looking for a cottage you could knock at or for a nice old lady you could talk to. And later on all the long conversations. Apart from situations when I was taken for a Jehovah's Witness wanting to convert the locals, I usually received a warm welcome: talking over some home-made soup or tea and cookies, lots of kindness and the joy of my interlocutors for having the chance of speaking. I liked talking to elderly people the most because they remembered the old world, the world that was full of magic. And since my ethnographical research concentrated on religion, rituals and feasts – the magical motives appeared in our long talks – because magic and religion intertwine.

I need such stories in today's world. Searching for spirituality, the attachment to rituals, deeper look into the substantial elements of feasting, simply – stopping by.

Long long time ago, during the feasting days time really stopped. The Easter palm protected against fire, the Christmas carol singers used to bring good luck, dancing with a bear ensured abundance of crops, drowning of Marzanna brought spring, destroying the dummy of Judas exorcised evil... Superstitions? Possible. Or maybe they were just other ways of explaining the world, of dealing with reality, passing of time or unhappiness.

And this passion remains with me. This desire to get to know other people, their customs, beliefs, feasting traditions. My interests matched my father's passion – photography, and that is why we started cooperating with each other. For several years now we have been traveling around Poland in search of places with different customs. The less common and known – the better. The more pristine elements they preserve – the more interesting.

Especially warm is my memory of Samborowice village where the inhabitants are very much devoted to keeping their traditional ceremonies. As they say, most of the local customs have "always" been present here. They have just slightly changed their form, they evolve. Today they have lost many of their original meanings and old magical functions. But they kept the form of rejoicing, of the spectacle – and that makes them a spectacular, unique theatrical feast. The fact that the celebration has to take place every year is obvious to everyone – it constitutes a meaningful part of the local community's life.

The end of carnival is celebrated by the Samborowice inhabitants in a parade of dressed up people with bears in the front. "Leading of the bear" is an old Shrovetide custom. Local population cultivated the tradition but adjusted the rite to their needs. It underwent some interesting transformation. The traditional time >>

of celebration falls on the Ash Wednesday but with regard to the inhabitants that work outside their farm – it has been moved to the last Saturday of the carnival. Also the participants changed. Before, only the bachelors were allowed to take part in the dance of the bear, but today because of the migration of young men to the cities, lots of participants in the parade are girls. The laborious bear outfit is made by elder men, pensioners. They gather in a barn in the mornings

Dzień Świętego Marcina, *czyli imieniny ulicy Św. Marcin w Poznaniu, 11 listopada*
Uroczystość ustanowiono na ten dzień w połowie VII wieku. Świętowano go obfitymi ucztami, na których główną potrawą były gęsi, młode wino, pieczywo świętomarcińskie. Powszechnym zwyczajem było dzielenie się z biednymi na wzór świętego Marcina, który według legendy oddał część swego płaszcza ukrytemu pod postacią żebraka Jezusowi. W Poznaniu wskrzeszono tradycję jedzenia rogalików, która towarzyszy barwnemu pochodowi świętego Marcina.

St. Martin's Day, *or the name day of St. Martin's Street in Poznań, November 11th.*
The very day for celebration was established in the mid-7th century. The celebration involved generous feasts in which the main food were geese, young wine, St. Martin's croissants. It was an occasion to share food with the poor, following thus St. Martin who, according to a legend, gave a part of his mantle to a beggar who turned out to be Jesus himself. An old custom of eating croissants and organizing colourful processions has been recently revived in Poznań.

przerwa w codzienności

a break in everyday life

tekst/ text by
Agnieszka Tomaszczuk-Rosołowska

zdjęcia/ photos by
Zbigniew Tomaszczuk
& Agnieszka Tomaszczuk-Rosołowska

(tr. atc, kw)

Zaczęło się od studiów. Największą przyjemnością były dla mnie praktyki. Jeżdżenie do małych wiosek, chodzenie godzinami po malowniczych okolicach, zakurzonych dróżkach, szukanie chatki, do której można by zapukać, albo sympatycznej babci na ławeczce, do której można by zagadać. A potem długie rozmowy. Poza sytuacjami, w których byłam postrzegana jako świadek Jehowy chcący nawracać na „swoją wiarę", byłam przyjmowana przyjaźnie: pogawędki przy domowej zupie albo herbacie i ciasteczkach, dużo życzliwości i radość moich rozmówców z tego, że mogą się wygadać. Najbardziej lubiłam rozmawiać ze starszymi ludźmi, bo oni pamiętali dawny świat, taki pełen magii. A że moje etnograficzne badania kręciły się wokół religijności, obrzędowości, świąt – w rozmowach pojawiało się wiele wątków magicznych, bo przecież magia i religia przeplatają się ze sobą.

Takich opowieści potrzeba mi w dzisiejszym świecie. Duchowości, przywiązania do rytuałów, głębszego wejrzenia w istotę święta, zatrzymania się...

Kiedyś w święto czas naprawdę się zatrzymywał. Palma wielkanocna chroniła przed pożarem, wizyta kolędników przynosiła szczęście, taniec z niedźwiedziem zapewniał urodzaj, utopienie marzanny sprowadzało wiosnę, zniszczenie Judasza wyganiało zło... Zabobony? Być może. A może po prostu sposób tłumaczenia świata, radzenia sobie z rzeczywistością, z przemijaniem, z nieszczęściem.

I taka pasja już we mnie została. Chęć do poznawania ludzi, ich zwyczajów, wierzeń, sposobów świętowania. Moje zainteresowania świetnie dopasowały się do pasji taty – fotografika, i tak zaczęliśmy realizować nasz wspólny projekt. Od kilku lat jeździmy po Polsce w poszukiwaniu miejsc, gdzie odbywają się rozmaite obrzędy. Im mniej znane, mniej powszechne, tym lepiej. Im więcej dawnych elementów zachowały, tym ciekawiej.

Szczególnie wspominam wioskę Samborowice, w której mieszkańcy bardzo mocno związani są z tradycją i wyjątkowo angażują się w to, aby ją podtrzymać. Jak mówią, większość lokalnych obrzędów odbywa się tu „od zawsze". Zwyczaje zmieniają swoją formę, ewoluują. Dziś zatraciły wiele pierwotnych znaczeń i dawnych magicznych funkcji. Ale nadal trwają w formie zabawy, widowiska, tworząc spektakularny, jedyny w swoim rodzaju świąteczny teatr. To, że musi być odgrywany co roku, jest oczywiste, gdyż stanowi część życia lokalnej społeczności.

Koniec karnawału mieszkańcy Samborowic świętują w pochodzie przebierańców z niedźwiedziami na czele. Wodzenie niedźwiedzia jest dawnym zwyczajem zapustnym. Tutejsza ludność kultywując tradycję dostosowała obrzęd do swoich potrzeb. Uległ on ciekawym przemianom. Zwyczajowym terminem obchodów była Środa Popielcowa, jednak ze względu na sposób życia mieszkańców, którzy pracują poza własnym gospodarstwem, przeniesiono go >>

na ostatnią sobotę karnawału. Zmienili się też uczestnicy. Wedle starej tradycji udział w tańcu misia brali głównie kawalerowie, dziś ze względu na migrację młodych mężczyzn do miast, dużą część pochodu stanowią dziewczęta. W zrobienie pracochłonnego stroju dla misiów angażują się starsi mężczyźni, renciści. Od rana zbierają się w stodole i skręcają słomę w kilkumetrowe sznury. Chłopcy wcielający się w rolę misiów zostają owinięci pasami słomy, które są

Szopki Bożonarodzeniowe w Krakowie
„Konkurs na Najpiękniejszą Szopkę Krakowską", pierwszy czwartek grudnia
Zwyczaj tworzenia szopek wśród chrześcijan pojawił się w IV wieku w Rzymie, a historia szopek krakowskich sięga XIX wieku. Twórcy prezentują swe dzieła na rynku pod pomnikiem Adama Mickiewicza. Oryginalna szopka krakowska nawiązuje w swej architekturze i budownictwie do zabytkowych budowli Krakowa. Jest fenomenem, jedyną w swoim rodzaju tradycją rodzinną, która nie występuje w takiej formie w żadnym innym miejscu na świecie.

Nativity Scenes (szopka) in Cracow
"The Best Cracow Nativity Scene Competition", the first Thursday of December
The tradition of making Nativity Scenes by Christians dates back to the 4th century in Rome but in Cracow it started in 19th century. The artists present their works at the Main Market beneath the statue of Adam Mickiewicz. Original Cracow Nativity scenes refer to features of Cracow's architectural landmarks. Such family tradition is impossible to find in any other part of the world.

of celebration falls on the Ash Wednesday but with regard to the inhabitants that work outside their farm – it has been moved to the last Saturday of the carnival. Also the participants changed. Before, only the bachelors were allowed to take part in the dance of the bear, but today because of the migration of young men to the cities, lots of participants in the parade are girls. The laborious bear outfit is made by elder men, pensioners. They gather in a barn in the mornings and form the straw strands into long ropes. Boys playing the bears are wrapped around with belts of straw sewed together with a string. The outfit can be only taken off after cutting it. Only the heads of the bears are masks that can be kept for years. Playing a bear is an honor. It requires a big physical effort because the "fur" weights about fourty kilos and it's difficult to move in it. In the old version of the ritual the bears were symbolically killed at the end of the parade. Explaining this can be ambiguous though. One of the interpretations says the annihilation of the bear was supposed to accelerate the change of seasons and symbolised the winter withdrawal together with all the evil connected with this season – illnesses, hunger and death. The Samborowice inhabitants kill the bear too, but to make it less sad they introduced the figure of a little bear that stays for the next year and symbolises – as they say – their hope and promise that summer will come soon. The symbolic annihilation of the big bear figure ends the Samborowice procession. The character playing the role of a butcher "cuts" the head of the bear while the red wine imitating blood is furtively poured into a bowl at the same time. This quite drastic performance was often criticised by priests and some locals mostly because it scared children who took it all literally. After the panic attack evoked in a kid by the view of his father playing the dead bear – this "bloody" procedure was given up.

The inhabitants of the village couldn't really explain to me why the bear has to be killed. It was only obvious for them that it happens because the carnival is finishing. I've noticed that many customs are continued but their old meaning is blurred, changed. The interesting thing for example are the elements of the bear's outfit. Bells and red pompons placed on its tale are the symbol of fertility just like the bear itself in the old tradition used to be the omen of abundance. Still, I think that most of the people participating in the spectacle have no idea about it. Dancing with the bear performed by the community during the parade used to be the ritual dance bringing abundance. Today it's become more of an entertainment. Bears lie down on the ground from time to time. I was told that its their way of getting some rest. But maybe there is some deeper, already forgotten meaning hidden behind it. The bear as the animal symbolising fertility and vital forces can wallow about to give its life-giving powers to the wasteland. Such examples can be multiplied. The locals added to the parade some new figures. At the beginning only the bear and monkeys rubbing soot mixed with oil into people's faces participated in it to remind of the approaching Lent. Gradually some new figures were added, like the chimney sweep that smeared people with ash >>

in a more delicate manner – shaking hands or touching somebody's cheek. This change was introduced by the village administrator who played this character himself after his son got scared by the monkeys.

The Polish carnival is associated with fun, youth discotheques, masquerades at schools, with baking crisp cakes and eating doughnuts on the last Thursday before Lent. In our tradition an especially strong pressure has always been put on

Otrąbianie Adwentu w Ciechanowcu, konkurs gry na ligawkach w Siedlcach,
grudzień
Kiedyś na ligawkach grano codziennie przed domem przez cały czas adwentu, aby przypomnieć o Sądzie Ostatecznym i konieczności oczyszczenia się z grzechów. Wierzono, że tak samo zatrąbi archanioł budząc świat na nieuchronny sąd. Gra na ligawce była oznajmieniem Adwentu, czterotygodniowego oczekiwania na dzień Bożego Narodzenia, przypomnieniem, że na ten czas mają ustać wszelkie huczne zabawy.

The announcing of Advent in Ciechanowiec, *by playing Ligawka (a wooden musical wind instrument) Competition in Siedlce, December*
Once the people from the region played everyday in front of their houses during the whole Advent period in order to remind others about the Last Judgement and necessity to repent their sins. It was believed the archangel will thus blow his trumpet to awake the world before inevitable judgement. People blowed ligawkas to announce the Advent time, the four week period before Christmas and to remind that parties are forbidden during this time.

Prezentacje Kolędowania i Widowisk Bożonarodzeniowych w Siedlcach, *styczeń*
Kolędowanie, nieodłączny element świąt Bożego Narodzenia, znane było już w średniowieczu. Dawniej wierzono, że wizyta kolędników śpiewających kolędy i przyśpiewki, składających życzenia, odgrywających jasełkę i zbierających datki, przyniesie szczęście, urodzaj i powodzenie w pracach gospodarskich. Ominięcie jakiejś chaty przez grupy kolędnicze było złym znakiem. Podczas wizyty kolędników z kozą zwyczajowo była odgrywana scenka choroby lub śmierci kozy, która następnie, dzięki różnym zabiegom, powracała do zdrowia. Obrządek ten miał głębokie znaczenie w magii wegetacyjnej. Wierzono, że w ten sposób przekazuje się siły witalne obumarłej ziemi.

Christmas carols and Nativity performances in Siedlce, *January*
Caroling, an inseparable element of Christmas season dates as far back as the Middle Ages. It was once believed that a visit of carolers singing carols and other short songs, expressing their wishes of happiness, performing Nativity scenes and collecting treats will bring happiness, good harvest and successes in household works. Skipping of a homestead was considered to be ominous. There was a custom to perform during their visit a scene about a sick or dying goat which – after various treatments – recovered. This ritual was deeply rooted in the vegetation magic. It was believed to be the way to transfer vital powers to dead earth.

na ostatnią sobotę karnawału. Zmienili się też uczestnicy. Wedle starej tradycji udział w tańcu misia brali głównie kawalerowie, dziś ze względu na migrację młodych mężczyzn do miast, dużą część pochodu stanowią dziewczęta. W zrobienie pracochłonnego stroju dla misiów angażują się starsi mężczyźni, renciści. Od rana zbierają się w stodole i skręcają słomę w kilkumetrowe sznury. Chłopcy wcielający się w rolę misiów zostają owinięci pasami słomy, które są na nich zszywane przy pomocy sznurka. Strój można zdjąć tylko przez rozcięcie. Jedynie głowy niedźwiedzi są maskami przechowywanymi z roku na rok. Odgrywanie roli misia jest zaszczytem. Wymaga dużego wysiłku, gdyż „futro" waży około czterdziestu kilogramów i trudno się w nim poruszać. Zgodnie ze starodawnym rytuałem wodzony niedźwiedź na końcu swego pochodu zostawał symbolicznie uśmiercony. Wytłumaczenie tego faktu nie jest jednoznaczne. Według jednej z interpretacji unicestwienie niedźwiedzia miało przyspieszyć zmianę pór roku i symbolizować odejście zimy, a wraz z nią wszelkiego zła wiążącego się z tą porą roku – chorób, głodu, śmierci. Mieszkańcy Samborowic również unicestwiają niedźwiedzia, ale żeby nie było zbyt smutno, wprowadzili do obchodów postać małego misia, który zostaje na następny rok i jak mówią, jest ich nadzieją, obietnicą, że znów nadejdzie lato. Symboliczne zabijanie postaci dużego misia kończy samborowicki korowód. Postać odgrywająca rolę rzeźnika „odcina" głowę niedźwiedzia, a w tym czasie ukradkiem wlewane jest do misy czerwone wino imitujące krew. Ten dość drastyczny sposób przedstawienia był swego czasu krytykowany przez księży i niektórych mieszkańców wsi, głównie ze względu na przerażenie dzieci, które wszystko brały dosłownie. Po panice, jaką wywołał ten widok u dziecka, którego tata odgrywał postać misia, na jakiś czas zaniechano unicestwiania go w tak „krwawy" sposób.

Mieszkańcy wioski nie potrafili wytłumaczyć, dlaczego misia się zabija. Dla nich było to oczywiste, że tak się dzieje, bo kończy się karnawał. Zauważyłam, że wiele czynności jest powtarzanych, ale ich dawne znaczenie jest zatarte, zmienione. Ciekawe są np. elementy stroju niedźwiedzi. Zamieszczone na ogonach misiów dzwoneczki i czerwone pompony są symbolem płodności, tak jak sam niedźwiedź w dawnej tradycji był zapowiedzią urodzaju, obfitości. Choć myślę, że większość osób uczestniczących w zabawie nie ma o tym pojęcia. Taniec z misiem, który mieszkańcy wykonują podczas pochodu, kiedyś był obrzędowym tańcem na urodzaj. Dziś pełni funkcję rozrywki. Misie co jakiś czas kładą się na ziemi. Tłumaczono mi, że robią to, by odpocząć. Być może jednak kryje się za tym głębsze, dziś zapomniane znaczenie. Niedźwiedź jako zwierzę symbolizujące płodność i siły witalne może tarzać się, aby przekazać obumarłej ziemi życiodajne moce. Takie przykłady można mnożyć. Mieszkańcy sami dodawali do pochodu własne postacie. Początkowo uczestniczył w nim jedynie niedźwiedź i małpice smarujące ludzi sadzą wymieszaną z olejem, aby przypomnieć o zbliżającym się poście. Stopniowo dochodziły inne, jak np. kominiarz, który mazał popiołem w sposób bardziej delikatny, podając brudną rękę albo dotykając policzka. Tę zmianę wprowadził sołtys, który sam wcielił się w postać kominiarza, gdy jego synek przestraszył się małpic. >>

Polski karnawał kojarzy się nam zwykle z zabawą, z młodzieżowymi dyskotekami, balami przebierańców w szkołach, z pieczeniem faworków i jedzeniem pączków w Tłusty Czwartek. W naszej tradycji szczególny nacisk kładziono na ostatnie dni karnawału, zwane kusakami, zapustami, ostatkami. Trzy dni przed Środą Popielcową to kuse dni, czyli diabelskie. Powszechne były taneczne zabawy, turnieje, polowania, kuligi, jarmarki, uczty, na których często objadano się i upijano

Gody Żywieckie
Przegląd Zespołów Kolędniczych i Obrzędowych oraz Międzynarodowe Prezentacje grup kolędniczych w Milówce, styczeń, luty
Ta impreza to przegląd niesamowitych przebierańców. Jedną z ciekawszych i barwniejszych grup pojawiających się na terenie Beskidu Żywieckiego w Sylwestra i Nowy Rok są Dziady Noworoczne. Postacie te występowały przy akompaniamencie skocznej muzyki i trzaskających batów. Ich wizyty były zarówno z niecierpliwością oczekiwane, jak i budziły pewien niepokój. Dziady pojawiały się często znienacka i czyniły ogromne zamieszanie swymi psotami i figlami. Ich charakterystyczne cechy to niezwykła żywiołowość, dynamika i oryginalność strojów. Wierzono, że przybycie Dziadów do domu zapewni szczęście w Nowym Roku.

„Gody" Celebration in Żywiec
Review of Caroling and Ceremonial Ensembles and International Presentation of Carol Singers in Milówka, January, February.
This event involves a review of extraordinary fancy dresses. One of more interesting and colourful groups active in Żywiec Beskid on New Year's Eve and New Year day are New Year's Beggars. Performances of these characters were accompanied by lively music and cracking whips. Their visits were awaited both with impatience and some anxiety. They used to come out suddenly and were making great commotion with their tricks and frolics. Their characteristic features were unusual vitality, dynamics and originality of clothes. It was believed that their appearance at someone's house will ensure happiness in the coming year.

Kusaki w Siedlcach
luty, marzec
Prezentacje zwyczajów, wierzeń i potraw ostatkowych.
Zapustne zwyczaje znane są w Polsce już od XVI wieku. Huczne świętowanie karnawału ze szczególnym nasileniem w jego końcowej fazie (tzw. kusaki, kuse dni) wyrażało się w rozmaitych atrakcjach organizowanych, zależnie od stanu, z większym lub mniejszym rozmachem, w pochodach przebierańców zapustnych, zabawie i biesiadowaniu. Zgodnie z tradycją stoły w kusaki powinny być suto zastawione, bo to wróży syty rok.

Kusaki in Siedlce
February, March
Presentation of customs, beliefs and traditional Mardi Gras dishes.
In Poland, the customs date back to the 16th century. Lively celebration of carnival, especially during its final days (kusaki=devilish days) resulted in organisation of various events differing in scale, like fancy dressed processions, parties and banquets. Sumptuous food during celebration of Kusaki was believed to herald a rich year.

in a more delicate manner – shaking hands or touching somebody's cheek. This change was introduced by the village administrator who played this character himself after his son got scared by the monkeys.

The Polish carnival is associated with fun, youth discotheques, masquerades at schools, with baking crisp cakes and eating doughnuts on the last Thursday before Lent. In our tradition an especially strong pressure has always been put on the last days of carnival called "Shrovetide". Three days before the Ash Wednesday are called "tempting" or "devilish" days. In the past – dancing parties were common, tournaments, hunting, sleigh rides, fairs, feasts where people stuffed themselves with food and got drunk and generally broke all the rules controlling everyday life. Parades of dressed up, making lots of noise and tricks people were organised; they travestied different situations, presenting the world upside down through diverse theatrical means. During our travels we came across many other, apart from the bear dance, forgotten carnival rites. And we happened to get to Inowrocław to see the "walking with the goat". It is another custom that has its source in the old cult for harvest deities, fertility and rural rituals. Once it was believed that the visit of the costumed people with a goat will bring the abundance of crops and luck into the household and family.

Another interesting custom is the "beheading of death" taking place in Jedlińsk. The whole village participates in a regional folk party. The symbolic decapitation of death – the figure symbolising all the evil, but also the end of carnival – finishes with a joyful party. Today, the death seizure, its condemnation and decapitation and the parades of dressed up people are accompanied by contemporary music, fairs, and meals from the cauldrons in the field kitchen. The modern world and customs reaching 17th century make an interesting blend.

The funeral of a double bass in Krzanowice is another way of saying good bye to carnival. Putting the musical instrument into the grave is to remind people that party time has finished and serious fasting period has begun. People used to believe that having fun was only allowed till midnight on Tuesday before the Ash Wednesday. Those who continued to have fun were – in a way – possessed by the devil. It is significant that wherever we appeared during the last days of the carnival we were always invited to party. Masquerades in the villages in Silesia are popular not only amongst the kids. The adults really seem to enjoy dressing up as Smurfs, dwarfs and other funny creatures. The clothes are incredibly ingenious and elaborate – you can see it brings them lots of pleasure. That is why we felt a bit awkward at the parties wearing our regular clothes except for the paper hats bought at the last moment.

Long time ago feasts used to be treated as something extraordinary and because they meant different time than the time of everyday life, they were accompanied by different scenery, specific atmosphere, mysteriousness, and the game that was played by its own rules. The festive space was created, the festive rules were in force. >>

In Poland most of the holidays are connected with Christian tradition. Still, some earlier customs and rituals, older than Christianity, were kept in our celebrations. They were preserved within the folkloristic tradition. Magic practices and spells, the elements of the old pagan feasts interweaved with Christian elements. This is what I was finding out in our search.

Ścięcie Śmierci w Jedlińsku
ostatni wtorek karnawału
Regionalna zabawa ludowa odbywająca się w tzw. „kusy wtorek", jeden z nielicznych obrzędów zapustnych, który przetrwał do naszych czasów. Jedliński obrzęd odbywał się prawdopodobnie już w XVII w. Obyczaj ścięcia śmierci może być traktowany jako relikt starodawnych słowiańskich obrzędów i praktyk magicznych mających spowodować nadejście kolejnej pory roku i przyczynić się do wegetacji roślinności poprzez obrzędowe zniszczenie symbolu śmierci i zimy.

Beheading of Death in Jedlińsk
the last Tuesday of Carnival
Regional folk carnival celebration on Shrove Tuesday, one of few carnival customs that survived till our times.
The Jedlińsk rituals can be traced back to the 17th century. The custom of beheading death can be considered a relic of old Slavic rituals and magical practices preformed to bring about the coming of next season and give a boost to vegetation of plants through ritual destruction of the symbol of death and winter.

Taniec Misia w Samborowicach
ostatnia sobota karnawału
Zapustny zwyczaj wodzenia niedźwiedzia jest interpretowany jako relikt rytuałów agrarnych i kultu zwierząt – bóstw urodzaju. Barwny korowód przebierańców odwiedza każdy dom we wsi, zbierając datki i wykonując obrzędowe tańce, które w dawnych czasach miały zapewnić dostatek.

Dancing Bear in Samborowice
the last Sunday of Carnival
The custom of walking with the bear is interpreted as a relic of agricultural rituals and worship of animals – deities of good harvest. A colourful procession of fancy dressed people tours all homes in the village, collecting treats and performing ritual dances, which once were believed to bring about wealth.

Polski karnawał kojarzy się nam zwykle z zabawą, z młodzieżowymi dyskotekami, balami przebierańców w szkołach, z pieczeniem faworków i jedzeniem pączków w Tłusty Czwartek. W naszej tradycji szczególny nacisk kładziono na ostatnie dni karnawału, zwane kusakami, zapustami, ostatkami. Trzy dni przed Środą Popielcową to kuse dni, czyli diabelskie. Powszechne były taneczne zabawy, turnieje, polowania, kuligi, jarmarki, uczty, na których często objadano się i upijano oraz łamano zakazy obowiązujące w codziennym życiu. Organizowano pochody przebierańców, którzy robili wiele hałasu i figli parodiując różne sytuacje, przedstawiając świat na opak przez rozmaite działania teatralne. Podczas naszych podróży natknęliśmy się na jeszcze wiele innych, poza tańcem misia, zapomnianych zwyczajów karnawałowych. I tak trafiliśmy do Inowrocławia na chodzenie z kozą. To jeszcze jeden, obok wodzenia niedźwiedzia, zwyczaj mający swe źródło w dawnym kulcie bóstw urodzaju, płodności i rytuałach rolniczych. Kiedyś wierzono, że wizyta przebierańców z kozą przyniesie obfitość plonów i szczęście w gospodarstwie i rodzinie.

Ciekawym wydarzeniem jest ścięcie śmierci w Jedlińsku. Cała wioska uczestniczy w regionalnej zabawie ludowej. Symboliczne ścięcie śmierci, postaci uosabiającej wszelkie zło, ale także koniec karnawału, kończy się wesołą zabawą. Dziś obok samego widowiska pojmania śmierci, jej skazania i ścięcia oraz pochodów przebierańców, na rynku gra nowoczesna muzyka, ustawia się jarmark, a w kotłach polowej kuchni przygotowywany jest posiłek. Stanowi to ciekawe połączenie współczesności ze zwyczajem sięgającym XVII wieku.

Pogrzeb basa w Krzanowicach to kolejny sposób pożegnania karnawału. Symboliczne złożenie do grobu instrumentu muzycznego przypomina o tym, że skończył się czas zabaw i nastaje poważny okres postu. Dawniej wierzono, że można się bawić jedynie do północy we wtorek przed środą popielcową. Osoby, które kontynuowały zabawę, były niejako w mocy diabła. Znamienne jest to, że tam gdzie pojawialiśmy się w ostatnich dniach karnawału, byliśmy zapraszani do zabawy. Bale przebierańców w wioskach na Śląsku są powszechne nie tylko wśród dzieci. Dorośli wspaniale bawią się przebrani za smerfy, krasnoludki i różne śmieszne postacie. Stroje są zrobione niezwykle pomysłowo i misternie, widać, że sprawia im to frajdę. Dlatego trochę niezręcznie czuliśmy się na zabawie jedynie w kupionych na ostatnią chwilę papierowych czapeczkach.

Dawniej święto było czymś niezwykłym, a ponieważ był to inny czas niż dzień powszedni, towarzyszyła mu też odmienna sceneria, specyficzna atmosfera, tajemniczość, zabawa rządząca się własnymi regułami. Kreowano świąteczną przestrzeń, obowiązywały świąteczne reguły.

W Polsce święta są w większości związane z tradycją chrześcijańską. W naszym świętowaniu zachowały się też wcześniejsze, starsze niż chrześcijaństwo zwyczaje i obrzędy. Przechowała je tradycja ludowa. Praktyki >>

i zaklęcia magiczne, elementy dawnych pogańskich świąt splotły się z elementami chrześcijańskimi. Takie ślady odnajdywałam w naszych poszukiwaniach.

Wyjątkowo różnorodne są polskie obrzędy wiosenne i wchodzące w ich skład obchody najważniejszego chrześcijańskiego święta – Wielkanocy. Poczynając od znanej wszystkim Marzanny, przez misteria pasyjne, procesje

Wodzenie Niedźwiedzia
w Tarnowie Opolskim
miejsce zmienne – Opolszczyzna
Tradycyjny Regionalny Przegląd Grup Obrzędowych.

Walking with Bear in Tarnów Opolski
various places in Opole region
Traditional Regional Review of Ritual Groups.

Pogrzebanie Basa w Krzanowicach.
Zwyczaj będący punktem kulminacyjnym ostatniej sobotniej zabawy karnawałowej. Jest to odbywająca się tuż przed północą parodia obrzędu pogrzebowego, podczas której składa się do „grobu" instrument muzyczny. Przez salę przechodzi osobliwy kondukt zabawnie przebranych uczestników. Następnie odprawiane są ceremonie pogrzebowe. Widowisko jest symbolicznym pożegnaniem z instrumentami, muzyką i zabawą na okres Wielkiego Postu.

Double-bass Burying in Krzanowice.
The culminating moment of the last Saturday of Carnival.
Just before midnight participants of a party perform a parody of burial ceremony during which they place the musical instrument in a "grave". The funeral procession of fancy dressed people crosses the room and after that funeral rituals are performed. A symbolic parting with instruments, music and fun for the period of Lent.

In Poland most of the holidays are connected with Christian tradition. Still, some earlier customs and rituals, older than Christianity, were kept in our celebrations. They were preserved within the folkloristic tradition. Magic practices and spells, the elements of the old pagan feasts interweaved with Christian elements. This is what I was finding out in our search.

The Polish spring rituals are exceptionally diverse and with them the most important Christian holiday — Easter. It all starts with the well-known "drowning of Marzanna", goes through Passion plays, palm processions, the Great Week ceremonies, and finishes with the Easter Monday. Because of such a big amount of events that we wanted to take part in, we decided to share our trips with my mother too – she helped us in collecting all the necessary material. The lack of a car often turned out to be an advantage, it helped us approach the locals, who eagerly used to give us a lift, provided with information or even organized accommodation.

Every travel is an adventure; traveling is always connected with meeting interesting people, penetrating the local communities and the possibility of participating in a "different time". Today, when even Sunday has no such meaning as it used to because of work or shopping that make it hard to distinguish from the everyday; when the Christmas days or Easter become simply a consumer binge; when the notion of "tradition" is limited to only one fashionable word, and the words such as Pucherok, Siuda Baba, Judaszki don't mean much; when we forget that it is possible to pray for rain bringing abundance in crops; when we don't know how beautiful it can be to arrange a flower blanket for the procession during Corpus Christi; when we don't believe in happiness that can be brought to us by touching an Easter palm or by the visit of Christmas Carol singers; when the sound of an old pipe sounds strange, and looking for the fern during the Midsummer Night is just a fairy tale – then such travels and diving into the atmosphere of such celebrations at least for a moment become an amazing experience.

Chodzenie z Kozą w Inowrocławiu
ostatni dzień karnawału
Pochody kozy mątewskiej i szymborskiej w towarzystwie barwnych przebierańców przypominają o końcu beztroskiego czasu zabawy. Wraz z wesołą orkiestrą zbierają „datki na sianko", a wieczorem tradycyjnie bawią się na „podkoziołku". Zwyczaj jest interpretowany jako relikt kultów agrarnych, a koza uosabia bóstwo urodzaju.

Walking with goat in Inowrocław
the last day of Carnival
Walking with goats from Szymborze and Mątwy districts in company of fancy dressed people reminds about the end of period of light-hearted fun. Participants together with members of an orchestra solicit people for "donations for hay" and in the evening they have "a goat party". The custom is interpreted as a relic of agricultural cults in which the goat personified a deity of good harvest.

I got the foretaste of Ukraine already at the market in Przemyśl. Near the borderland – suspicious deals. The dull-eyed muscular thugs with golden teeth are not just a stereotype.

I walked across the border. Two Ukraine women had a fight because everybody was in a hurry to catch the last train to Lviv. The visa paper is not a problem there.

Mazowieckie Zapusty we Wróblewie
ostatnia niedziela karnawału,
miejsce zmienne
Zabawa na pożegnanie karnawału. Korowód przebierańców zapustnych przemierza wieś, pieszo lub jadąc na ciągnikach. Towarzyszy mu wesoła muzyka i śpiewy. Przebierańcy odwiedzają chaty, odgrywają śmieszne scenki, psocą, składają życzenia. Po obchodzie wsi odbywa się konkurs oceniający najciekawsze i najbardziej zgodne z tradycją przebrania i występy poszczególnych grup.

Mazovian Carnival in Wróblewo
the last Sunday of Carnival, various locations
Party marking the end of Carnival. Procession of fancy dressed people goes through village with lively music and singing, walking or driving tractors. They visit houses, perform funny scenes, and wish people all the best. After touring the whole village there is a competition of most interesting and traditional dresses and performances by individual groups.

i zaklęcia magiczne, elementy dawnych pogańskich świąt splotły się z elementami chrześcijańskimi. Takie ślady odnajdywałam w naszych poszukiwaniach.

Wyjątkowo różnorodne są polskie obrzędy wiosenne i wchodzące w ich skład obchody najważniejszego chrześcijańskiego święta – Wielkanocy. Poczynając od znanej wszystkim Marzanny, przez misteria pasyjne, procesje palmowe, uroczystości Wielkiego Tygodnia, na Lanym Poniedziałku kończąc. Ze względu na tak dużą ilość wydarzeń, w których chcieliśmy wziąć udział, zdarzało się, że dzieliliśmy się wyjazdami także z mamą, która pomagała nam w gromadzeniu potrzebnych materiałów. Brak samochodu często okazywał się zaletą, pomagało to nam bowiem w nawiązaniu kontaktów z miejscowymi, którzy bardzo chętnie służyli pomocą, podwózką, informacją, a nawet noclegiem.

Każdy wyjazd jest przygodą, każdy jest spotkaniem z ciekawymi ludźmi, zagłębieniem się w lokalną społeczność i możliwością uczestniczenia w „innym czasie". Dziś, gdy nawet niedziela nie ma już takiego znaczenia jak kiedyś, bo często przez pracę, czy zakupy trudno odróżnić ją od dnia powszedniego; kiedy święta Bożego Narodzenia i Wielkanocy sprowadzają się do konsumpcyjnego szału; gdy pojęcie „tradycja" ogranicza się jedynie do modnego słowa, a niewiele nam mówią takie nazwy jak Pucherok, Siuda Baba, Judaszki; gdy zapominamy, że można modlić się o deszcz, który przeniesie urodzaj, nie wiemy o tym, jak piękny może być wysiłek włożony w układanie kwietnych kobierców na procesję Bożego Ciała, gdy nie wierzymy w szczęście, jakie może przynieść dotknięcie wielkanocnej palmy, czy wizyta kolędników; kiedy dźwięk ligawki brzmi obco, a poszukiwania kwiatu paproci w noc świętojańską są tylko bajką – wtedy takie podróże i zanurzenie się choć na chwilę w atmosferę świętowania jest niezwykłym doświadczeniem.

Przedsmak Ukrainy już na targowisku w Przemyślu. Wokół strefy przygranicznej podejrzane interesy. Tępe osiłki ze złotymi zębami to nie tylko stereotyp.

Przekraczam granicę pieszo. Pobiły się dwie Ukrainki, bo wszyscy śpieszyli się na ostatni pociąg w kierunku Lwowa.

Powitanie wiosny w Sierpcu
21 marca
Impreza odbywająca się w przepięknej scenerii Muzeum Wsi Mazowieckiej. Konkurs na marzannę oraz najciekawsze przebranie wagarowicza. Rytualne niszczenie obrzędowej kukły – marzanny, będącej dawniej uosobieniem wszelkiego zła, chorób, śmierci i zimy odbywało się zwykle przez jej topienie, czasami także podpalenie następujące po uroczystym pochodzie z kukłą po wsi. Być może źródłem tego obrzędu są przedchrześcijańskie rytuały mające na celu przywołanie wiosny, zaklinanie urodzaju, odrodzenie roślinności po czasie zimowym.

Welcoming of Spring in Sierpc
March 21st.
An event taking place in the beautiful setting of the Museum of Mazovian Village. Competition for Marzanna and the most interesting dress – for truant student. Ritual destruction of dummy – Marzanna that personifies evil, diseases, death and winter – usually by drowning it or sometimes by burning after a ceremonial procession through village. Perhaps the source for this custom were pre-Christian rituals whose purpose was to bring about spring, good harvest and revival of vegetation after winter time.

Marzanna w Samborowicach
niedziela poprzedzająca Niedzielę Palmową
Dziewczęta noszą po wsi kukłę Marzynkę i Marzynioka oraz przystrojoną gałąź zwaną Gaikiem. Chodząc od domu do domu życzą mieszkańcom szczęścia i śpiewają piosenki. Do pchanych przez siebie wózków zbierają żywność darowaną im przez mieszkańców.

Marzanna in Samborowice
the last Sunday before Palm Sunday
Girls are walking around the village with dummies of Marzynka and Marzyniok and a decorated branch called Gaik. They visit every house wishing people all the best and sing songs. They push baby carriages to which they put food given to them by local people.

Marzanna w Raciborzu – Sudole
niedziela poprzedzająca Niedzielę Palmową
Pochód dzieci obnosi kukłę Marzanny oraz Nowe Latko po mieście śpiewając układane przez siebie okolicznościowe przyśpiewki dotyczące poszczególnych mieszkańców i bieżących sytuacji. W nagrodę dzieci dostają cukierki.

Marzanna in Racibórz – Sudół
the last Sunday before Palm Sunday
A procession of children carries the dummy of Marzanna and a decorated tree branch through the town singing occasional songs composed by themselves. The songs are about particular people from the town and about current events. The children get sweets in return for their performance.

Pucheroki w Bibicach
Zwyczaj praktykowany w Niedzielę Palmową przez małych chłopców, którzy chodzą od rana po wsi i zbierają datki do koszyków. Chłopcy są ubrani w kożuszki, mają pomazane sadzą twarze, a na głowach noszą charakterystyczne wysokie czapki przyozdobione kolorową bibułą. Pucheroki chodząc od chaty do chaty śpiewają bezsensowne piosenki i mówią wierszyki. W nagrodę otrzymują drobne pieniądze oraz żywność wielkanocną, przede wszystkim jajka i słodycze. Zwyczaj wywodzi się z przedświątecznych kwest i zabaw studentów krakowskich i sięga XVII wieku. W Bibicach pochody Pucheroków wieńczy oficjalny przegląd ich występów.

Pucheroki in Bibice
A Palm Sunday custom observed by young boys who since early hours of the day go around village and collect treats to baskets they carry with them. The boys wear sheepskin jackets and have their faces blackened with soot, their heads are covered with typical tall caps decorated with colourful crêpe paper. Pucheroki go from house to house and sing nonsensical songs and recite short poems. In return they get small change and traditional Easter food, mostly eggs and sweets. The custom originated as collections and parties held by the students from Cracow before Easter and dates back to the 17th century. In Bibice the procession of Pucheroki ends with official show of their performances.

Niedziela Palmowa, Tokarnia
Barwna procesja z palmami góralskimi i z figurą Jezuska Palmowego. Od XV do XVIII wieku w Europie odbywały się inscenizacje wjazdu Zbawiciela do Jerozolimy na święto Paschy. Obchody Jezuska Palmowego zostały zakazane w XVIII wieku, ponieważ podniosła uroczystość zamieniła się w hałaśliwą zabawę. W Tokarni po II wojnie światowej wznowiono ten obrzęd łącząc go z procesją palmową. Niezwykłe palmy góralskie, które charakteryzują się zdobieniami w postaci kolorowych wstążek łatwo trzepoczących na wietrze dodają oryginalności tutejszym obchodom Niedzieli Palmowej.

Palm Sunday, Tokarnia
Colourful procession with Highlanders' palms and statue of Jesus of the Palms. From 15th to 18th century in Europe people were staging the entrance of the Saviour into Jerusalem for the feast of Passover. The celebrations of Jesus of the Palms were prohibited in the 18th century since the solemn ceremony turned into a noisy party. After the II World War this ritual was revived in Tokarnia by combining it with Palm Sunday procession. Unusual Highlanders' palms typically decorated with color ribbons fluttering in the wind make local celebrations of the Palm Sunday even more original.

Niedziela Palmowa w Łysych
W Łysych tradycja tworzenia ogromnych, barwnych, precyzyjnie dekorowanych palm jest w niektórych rodzinach przekazywana z pokolenia na pokolenie. Palma – jeden z ważniejszych atrybutów świąt wielkanocnych jest symbolem męki Jezusa, zmartwychwstania i nieśmiertelności duszy ludzkiej. Według wierzeń ludowych ma wiele właściwości magicznych. Stanowi też element ozdobny. Ogromne palmy w Łysych zdobią wnętrze kościołów.

Palm Sunday in Łyse
In Łyse the tradition of making big, colourful and precisely decorated palms is for some people a family tradition handed down from generation to generation. The palm – one of important attributes of the Easter celebrations symbolizes the passion of Christ, resurrection and immortality of the human soul. According to folk tradition palms have many magical properties. It is also a decorative element. The huge palms of Łyse are used for decorating churches.

Judaszki w Pruchniku

Wielki Czwartek, Wielki Piątek

Zwyczaj polegający na rytualnym zniszczeniu kukły wyobrażającej zdrajcę Jezusa – Judasza Iskariotę. Prawdopodobnie obrzęd ma swe źródło w pogańskich praktykach niszczenia zimy, zła i śmierci. Bezskutecznie tępiony przez Kościół został połączony z tradycją chrześcijańską i uroczystościami Wielkiego Tygodnia.

Judas in Pruchnik

Holy Thursday, Good Friday

A custom of destroying the dummy of the traitor of Jesus – Judas Iscariot. Perhaps the ritual comes from pagan practices of destroying winter, evil and death. After futile efforts of uprooting it was integrated into Christian tradition and celebrations of the Holy Week.

Pochód Judasza w Skoczowie

Dwudniowy obchód miasta (w Wielki Piątek i w Wielką Sobotę) przez słomianego Judasza prowadzonego pod eskortą strażników w towarzystwie gromady dzieci hałasujących drewnianymi kołatkami. Drugiego dnia pochód kończy się rytualnym wypędzeniem z miasta zdrajcy Chrystusa, czyli spaleniem słomy ze stroju przebierańca.

Judas Procession in Skoczów

Lasting two days walking around the town (Good Friday and Holy Saturday) with a straw dummy of Judas escorted by guards and children making noise with wooden rattles. On the second day the procession ends with ritual expulsion of the traitor of Christ, i.e. with burning the straw clothing of the dummy.

Parada Straży Grobowych w Łańcucie

okolice Wielkanocy, zarówno termin, jak i miejsce zmienne

Zwyczaj pełnienia warty przy Grobach w okresie od Wielkiego Piątku do rezurekcji w Niedzielę Wielkanocną prawdopodobnie był praktykowany w Polsce od połowy XVII wieku. Wartę pełnią wojskowi, strażacy, harcerze, przedstawiciele organizacji patriotycznych, występujący także w strojach narodowych, historycznych. Zwyczaj jest czasem tłumaczony jako pamiątka straży rzymskiej mającej pilnować ciała Jezusa przed zabraniem Go przez apostołów. Jest też wyrazem hołdu i czci oddawanej Jezusowi Zbawicielowi.

Parade of the Holy Sepulchre Guards in Łańcut

around Easter, various dates and places

Most probably, in Poland the custom of guarding the Holy Sepulchre from Good Friday to Easter Sunday morning dates from the 17th century. Members of the guard are soldiers, scout boys, members of patriotic organizations. Some of them are in national or historical costumes. The custom is interpreted as a remembrance of Roman guards who were ordered not to let Apostles to steal the body of Jesus. It is also an expression of tribute and veneration for Jesus the Saviour.

Misterium Wielkanocne w Kalwarii Zebrzydowskiej

Wielki Czwartek

W Niedzielę Palmową oraz w Wielką Środę, Wielki Czwartek i Wielki Piątek odbywają się widowiska pasyjne, czyli misteria męki i śmierci Jezusa. Dzieje się to w sanktuariach zwanych kalwariami. Wielki Czwartek to dzień wspominania obrzędów Wieczernika, czyli ustanowienie Najświętszego Sakramentu. W ten dzień istnieje zwyczaj obmywania nóg starcom praktykowany przez dostojników kościelnych. Czynią oni tak na wzór Jezusa, który obmywał nogi swym uczniom przed Ostatnią Wieczerzą.

Passion Ceremony in Kalwaria Zebrzydowska

Holy Thursday

On Palm Sunday, Holy Wednesday, Holy Thursday and Good Friday passion plays or mysteries of the passion and death of Jesus are performed. The plays take place in sanctuaries called Calvaries. Holy Thursday is a day dedicated to remembering the Last Supper and establishment of the Holy Communion. On this day church dignitaries wash feet of old men – following Christ who washed feet of his disciples before the Last Supper.

Emaus w Krakowie

drugi dzień świąt Wielkanocy

Kiermasz o nazwie biblijnego miasteczka jest stałym elementem krakowskich obchodów wielkanocnych. Pierwsze wzmianki o Emausie pochodzą z XVII wieku. Kramy z zabawkami i odpustowymi słodyczami, małe wesołe miasteczka, są licznie odwiedzane przez krakowian oraz przyjezdnych. Charakterystyczne są zabawki wykonywane specjalnie na tą okazję, takie jak drewniane kołatki, czy gliniane dzwonki. Typowe dla tego kiermaszu są rzeźbione figurki Żydów w tradycyjnych strojach z różnymi atrybutami, które kiwają się na umieszczonych wewnątrz sprężynkach.

Emmaus in Cracow

Easter Monday

A parish fair named after biblical town is a permanent element of Easter celebrations in Cracow. The first information about Emmaus dates back to the 17th century. Stands with toys and sweets, small-scale amusement parks are frequented by locals and tourists. There are typical toys made especially for this occasion, like wooden rattles, bells made of clay or carved figures of Jews in traditional costumes with various attributes, swaying on springs placed inside.

Siuda Baba w Wieliczce

drugi dzień świąt Wielkanocy

W Lany Poniedziałek po mieście chodzą przebierańcy. Wśród nich najważniejszą rolę pełnią mężczyźni ubrani w kobiece, niedbałe stroje, z czarną pończochą na twarzy. Polewają wodą i domagają się datków od przechodniów. Przypuszcza się, że zwyczaj przebierania się mężczyzn za kobiety i odwrotnie jest reliktem obrzędów przywoływania wiosny.

Siuda Baba in Wieliczka

Easter Monday

On Easter Monday fancy dressed men are going around Town. The most important are these in sloppy women's dresses with black stockings pulled on their faces. They pour water on passers-by and solicit them for treats. There is an opinion that the custom of men wearing women's clothes and the other way round is a relic of spring rites.

Kawalkada Wielkanocna w Pietrowicach Wielkich

Poniedziałek Wielkanocny

Malownicza procesja o charakterze błagalnym. Uroczystości towarzyszy nabożeństwo o urodzaje. Po mszy odbywa się widowiskowy objazd pól, a ostatni fragment trasy wielu jeźdźców przebiega galopem, ścigając się. Przypuszczalnie pietrowicka kawalkada wielkanocna jest pozostałością obyczaju wiosennego okrążania pól, co jest archaicznym rytuałem rolniczym. Jego celem było zabezpieczenie upraw przed takimi nieszczęściami jak klęski żywiołowe, złe czary, działanie nieczystych mocy. Wierzono też, że sprzyja pracom rolniczym, uprawom i obfitym zbiorom.

Easter Cavalcade in Pietrowice Wielkie

Easter Monday

Picturesque procession of propitiatory character accompanied by a Mass for good harvest. After the Mass there is a spectacular tour around fields – with some of the horsemen galloping through the last stretch. This Pietrowice Cavalcade is probably a relic of spring custom of going around the fields – an old agricultural ritual. Its purpose was to save crops from natural disasters, black magic and acts of evil spirits. It was also believed to create good conditions for farming, crops and good harvest.

Boże Ciało w Łowiczu

Święto Bożego Ciała wprowadzono do kalendarza liturgicznego Kościoła katolickiego w XIII wieku, natomiast procesje w XV wieku. Łowicka procesja jest nie tylko uroczystością religijną, ale także pełni rolę atrakcji turystycznej stając się barwną paradą na chwałę bożą. Regionalne stroje uczestniczących w święcie Księżaków, przedstawicieli całego przekroju pokoleniowego świadczą o chęci zaznaczenia odrębności etnicznej i podtrzymania tradycji.

Corpus Christi in Łowicz

The Corpus Christi Day was introduced to the liturgical calendar of the Catholic Church in the 13th century and processions date back to the 15th century. The procession in Łowicz is not only a religious ceremony but also a tourist attraction and a colourful parade for the glory of God. Regional costumes of Księżacy (inhabitants of the former Principality of Łowicz) of all generations are a symbol of strong ethnic identity and local tradition.

Procesja po kwietnych kobiercach w Spycimierzu

Jeden z najbardziej oryginalnych obchodów święta Bożego Ciała. Tradycja układania kwietnych dywanów jest tu pielęgnowana od blisko 200 lat. W niezwykłe dzieło angażuje się cała parafia, przekazując tradycję z pokolenia na pokolenie. Przepiękne wzory o niespotykanej nigdzie indziej kompozycji kolorów i zapachów układane są z kwiatów, mchów, liści i kamyków. Po tak utworzonym, prawie dwukilometrowym kobiercu przechodzi procesja w regionalnych strojach sieradzkich.

Procession through flower carpets in Spycimierz

One of the most original ways of celebrating Corpus Christi Day. Tradition of making flower carpets is almost 200 years old. This unusual work involves the whole parish and the tradition is handed down from generation to generation. Beautiful designs with exceptional compositions of colours and fragrances are made from flowers, mosses, leaves and pebbles. The procession of people in costumes from Sieradz region passes through the almost two kilometers long carpet.

Harce Lajkonika w Krakowie

pierwszy czwartek po święcie Bożego Ciała

Tradycyjne widowisko jest prawdopodobnie pozostałością po zabawach cechowych organizowanych w Boże Ciało i oktawę jeszcze w XVIII wieku. Egzotyczne stroje uczestników pochodu lajkonika, muzyka, monotonny rytm bębna, tańce, razy buławą na szczęście – tworzą niepowtarzalny nastrój uroczystości, która owiana tajemnicą łączy legendy z historią i specyfiką polskiej religijności.

Frolics of Lajkonik in Cracow

first Thursday after Corpus Christi Day

This traditional spectacle seems to be a relic of outdoor celebrations organized by guilds on Corpus Christi Day and during the octave of this feast up to 18th century. Exotic costumes of the participants of procession, music, monotonous beating of drum, dances, striking with scepter for good luck – all this creates an exceptional atmosphere of this mysterious event combining legends and specific Polish religiousness.

Intronizacja Króla Kurkowego w Krakowie
W oktawę Bożego Ciała odbywają się tu zawody w strzelaniu do celu oraz wybory Króla Kurkowego. W średniowieczu, we wszystkich większych miastach Polski tworzyły się bractwa strzeleckie, cechowe, których rolą była obrona miasta. Raz w roku bractwa urządzały zawody w strzelaniu do celu, zwykle w okresie oktawy Bożego Ciała. Godłem bractw był srebrny blaszany kogut będący znakiem gotowości do walki i obrony. Strzelec, który w zawodach trafił w serce kurka – drewnianej figurki albo tarczy o kształcie koguta, zostawał Królem Kurkowym i pełnił tą funkcję cały rok. Następowała intronizacja: poprzednik z honorami oddawał swemu następcy insygnia w postaci srebrnego kurka oraz łańcucha i berła.

Placing Marksmen's King on the Throne, in Cracow
During the octave of Corpus Christi Day there is a shooting competition and elections of the Marksmen's King. In the Middle Ages in bigger Polish towns there were marksmen's societies organized by guilds. Their aim was to defend the town. They organised shooting competitions once a year, usually during the octave of Corpus Christi. Their symbol was a tin rooster – a sign of readiness to fight and to defend. The marksman who hit the head of a rooster-shaped wooden target became the Marksmen's King for the next year. He was placed on the throne and his predecessor handed him royal insignia – a silver rooster, chain and scepter.

Noc Świętojańska w Drohiczynie
23/ 24 czerwca
Źródła tego archaicznego obrzędu należy szukać w czasach przed przyjęciem chrześcijaństwa. Pierwsze wzmianki o tanecznych kręgach kobiet wokół ogniska wykonujących magiczne praktyki pochodzą z XIII wieku. Impreza w Drohiczynie przywołująca dawną atmosferę czarodziejskiej nocy cudów ma miejsce w urokliwym zakolu Bugu. Odbywa się tu święcenie wody, puszczanie wianków, palenie ogniska, poszukiwanie kwiatu paproci, występy zespołów ludowych.

Midsummer's Night in Drohiczyn
June 23/ 24th
Sources of this archaic ritual are pre-Christian. First mentions of women dancing in circles around bonfires and performing magical practices are from the 13th century. The Drohiczyn event recalling the ancient atmosphere of magical night of miracles takes place in the charming bend of Bug River. There is blessing of water, chase after fern flower, performances of folk groups.

Dożynki Województwa Mazowieckiego w Węgrowie,
wrzesień
Uroczystość świętująca pomyślnie zakończone żniwa, prezentacja wyszukanych, oryginalnych wieńców dożynkowych, a także smacznych wypieków ciast i chleba. Odbywają się liczne konkursy, np. na najsmaczniejszy chleb wiejski, wystawy żywności ekologicznej i płodów rolnych, kiermasz sztuki ludowej oraz występy okolicznościowe, w tym szczególnie ciekawy, bo przywołujący dawną tradycję oborywania przepiórki, prezentowany przez zespół ludowy. Prawdopodobnie dożynki obchodzono od XVI wieku. Charakterystycznym zwyczajem końca żniw było strojenie przepiórki. Tak nazywano ostatnią kępkę zboża, którą pozostawiano na skoszonym polu. Po ustrojeniu następował zwyczaj oborywania przepiórki, który polegał na tym, że parobkowie wraz z dziewczętami ciągnęli za ręce lub nogi wokół kępki żniwiarkę, która pierwszy raz w danym roku pracowała przy żniwach. Wierzono, że w ostatniej kępce zboża tkwią tajemnicze siły mające magiczną moc wpływania na urodzaj.

Harvest Festival of Mazovia in Węgrów
September
Celebration of the end of harvest, presentation of intricate original wreaths, tasty pastries and bread, accompanied by numerous competitions for the best bread etc., exhibitions of organic food and agricultural products, folk art fair and special performances, with the most interesting, reminding old tradition of plowing around "a quail", presented by a folk group. The harvest festivals have been probably organized since the 16th century.
A typical custom performed at the end of harvest was dressing "a quail" – this was the name given to the last tussock of corn left on a scythed field. It was followed by plowing around the "quail" what actually meant dragging around the tussock a woman harvester who took part in harvesting for the first time. It was believed that this last tussock of corn possesses magic power enabling good crops in the future.

Pogrzeb Matki Boskiej w Kalwarii Zebrzydowskiej
15 sierpnia
Przedstawienie religijne polegające na uroczystej procesji z leżącym posągiem Matki Boskiej będące inscenizacją Jej zaśnięcia i wniebowzięcia. Folklorystyczny charakter misterium pogrzebu Matki Boskiej przejawia się w procesji będącej także przeglądem strojów ludowych i dekoracji. Uczestnikami są przede wszystkim rolnicy, orkiestry strażackie, ludowe zespoły muzyczne, dziewczęta w bieli. Wiele osób składa tego dnia rozmaite ślubowania i odnawia przyrzeczenia małżeńskie.

Funeral of Mother of God in Kalwaria Zebrzydowska
August 15th
A religious play with solemn procession carrying a lying statue of Holy Mary illustrating her dormition and assumption. Folkloristic character of this mystery of funeral of Mary manifests itself in a procession which is also a show of regional costumes and decorations. Farmers, firemen's bands, folk musical groups, girls who received their First Communion during that year (dressed in white) are among participants of this event. On this day many people take various oaths and renew their marriage vows.

Dorota Kozińska, Młoda Afganka Samia uczy się obsługiwać maszynę hafciarską w jednym z ośrodków nauki kroju i szycia w Andchoj/ *Young Afghan woman Samia learns how to operate an embroidering machine in one of the sewing schools in Andkhoy*, Prowincja Farjab, północny Afganistan/ *Farjab province, north of Afghanistan*, 08. 2006

P/F 1 S/S 2 N/S 3

Święto Pracy (1. Maja, Dzień Robotnika, Dzień Ludu), w wielu krajach/ *May Day, Labour Day, Workers' Day, Day of the International Solidarity of Workers, People's Day*

Narodowy dzień Miłości, Czechy, pary zbierają się przy pomniku Poety Karela Hynka Máchy w Pradze/ *National Love Day, Czech Republic, couples go to the memorial of the poet Karel Hynek Mácha in Prague*

Vappu, Finlandia, Karnawał Studencki/ *Vappu, Finland, Student Carnival*

Dzień Lei, Hawaje, Lei oznacza wieniec lub girlandę/ *Lei Day, Hawaii, Lei is a Hawaiian word for a garland or wreath.*

Maharasztra Diwas, Indie, święto stanu Maharashtra/ *India, the day of Maharashtra state*

Beltane lub Beltaine, święto celtyckie rozpoczynające lato, Irlandia, neopogańskie/ *Beltane, Lá Bealtaine, the 1st day of Summer in modern Ireland, celebrated by Neopagans and Wiccans*

Ogólnopolskie Święto Kaszanki, Polska/ *National Black Pudding Day, Poland*

Święto Konstytucji, Wyspy Marshalla/ *Proclamation of the Republic Day, Marshall Islands*

Dzień Prawa/ Lojalności, USA, dla kultywowania lojalności wobec USA i uznania dziedzictwa wolności/ *Law Day, USA, Loyalty Day, for the reaffirmation of loyalty to the United States and for the recognition of the heritage of American freedom*

Wesak, buddyjskie, najważniejsze święto celebrujące narodziny, oświecenie i śmierć Buddy/ *Vesak (also known as Sinhalese or Visakah Puja) is the most important holiday in the Buddhist calendar. Vesak celebrates the birth, enlightenment and death of the Buddha*

Dzień Edukacji Narodowej, Indonezja/ *National Education Day, Indonesia*

Dzień Nauczyciela, Iran/ *Teacher's Day, Iran*

Święto Flagi Rzeczypospolitej Polskiej, Polska, od 2004, w rocznicę zdobycia Berlina w 1945 i zawieszenia polskich flag na Kolumnie Zwycięstwa/ *Flag Day, Poland, on anniversary of day when after the capture of Berlin, Polish soldiers planted flags on the Berlin Victory Column*

Dzień Polonii i Polaków za Granicą/ *Day of the Polish Diaspora*

Discoflux, dyskordianizm, 2. święto sezonu Discord/ *Discoflux, discordianism, 2nd holiday of the Discord season*

Uroczystość Najświętszej Maryi Panny Królowej Polski, głównej Patronki Polski, Hetmanki Żołnierza Polskiego, polski kościół katolicki/ *Black Madonna of Częstochowa Queen and Protector of Poland, Polish Catholic Church*

Święto Konstytucji, Japonia (1947)/ *Constitution Day, Japan (1947)*

Święto Konstytucji, Litwa (1791) Konstytucja 3 Maja, w Unii z Polską/ *Constitution Day, Lithuania (1791), 3rd of May Constitution, in Union with Poland*

Dzień Św. Krzyża, Meksyk/ *Holy Cross Day, Mexico*

Święto Narodowe Trzeciego Maja, Polska, w rocznicę uchwalenia przez Sejm Wielki (1791) pierwszej konstytucji w nowożytnej Europie, a drugiej, po amerykańskiej, na świecie/ *Constitution Day, Poland, anniversary of proclaiming the first modern European Constitution (1791), and second in the world (after the American one)*

Międzynarodowy Dzień Wolności Prasy, ONZ (1991)/ *World Press Freedom Day, UN (1991)*

maj/ may

P/M 4 W/T 5

Dzień Młodzieży, Chiny, upamiętnia Ruch 4 maja, chiński antyimperialistyczny ruch polityczny i kulturalny powstały 4 maja 1919/ *Youth Day, People's Republic of China, to commemorate the May Fourth Movement (1919), an anti-imperialist, cultural, and political movement in early modern China, Beginning on May 4, 1919, it marked the upsurge of Chinese nationalism*

Dzień Pamięci Ofiar Wojny, Holandia/ *Remembrance of the Dead, The Netherlands*

Dzień Przyjęcia Deklaracji Niepodległości, Łotwa (1990)/ *Day of adoption of the Declaration of Independence, Latvia (1990)*

Święto Cassingi, Namibia, upamiętnia Bitwę w Cassinga w Płd. Angoli (1978) i ok. 600 zabitych/ *Cassinga Day, Namibia, remembering the Battle of Cassinga (1978, in southern Angola) and approximately 600 killed*

Dzień Garncarza, Dzień Hutnika, Dzień Kominiarza, Dzień Piekarza, Polska/ *Baker's Day, Chimney sweep's Day, Poter's Day, Steelworker's Day, Poland*

Urodziny Księcia, Tonga/ *Prince's Birthday, Tonga*

Międzynarodowy Dzień Strażaka/ *International Firefighters' Day*

Dzień Męczenników, Albania/ *Martyrs' Day, Albania*

Święto Pracy, Terytorium Północne, Australia/ *May Day, Northern Territory, Australia*

Dzień Wyzwolenia, Dania (1945)/ *Liberation Day (1945), Denmark*

Dzień Patriotów, Etiopia/ *Liberation Day (1941), Ethiopia*

Dzień Dziedzictwa Indian, Gujana/ *Indian Heritage Day (1838), Guyana*

Święto Niepodległości, Holandia (1945)/ *Liberation Day (1945), The Netherlands*

Dzień Chłopca (odpowiednik Dnia Dziecka), Japonia/ *Tango no Sekku, Boy's Day, or Kodomo no hi* (Children's Day), Japan

Święto Konstytucji, Kirgistan/ *Constitution Day, Kirgistan*

Dzień Dziecka, Korea Południowa/ *Children's Day, South Korea*

Rocznica Bitwy o Puebla, Meksyk, USA, przeciw Francuzom (1862) pod wodzą generała Ignacio Zaragoza/ *Cinco de Mayo (Spanish for "5th of May") Mexico, USA, commemorates an initial victory of Mexican forces led by General Ignacio Zaragoza over French forces in the Battle of Puebla (1862)*

Święto Ludzi Starszych Palau/ *Senior Citizen's Day, Palau*

Dzień Kultury, Oświaty, Książki i Prasy, Polska/ *Day od Culture, Education, Book and Press, Poland*

Dzień Leśnika i Drzewiarza, Polska/ *Forrester's Day, Poland*

Święto Koronacji, Tajlandia, króla Bhumibola Adulyadeja/ *Coronation Day of King, Thailand*

Hidrellez, Turcja, święto powitania wiosny/ *Hidrellez, Turkey, welcoming Spring*

Międzynarodowy Dzień Położnej, od 1987/ *International Midwives Day, since 1987*

Dzień mówiących po portugalsku/ *Day of the Lusophone (someone who speaks Portuguese)*

Dzień Godności Osoby z Niepełnosprawnością Intelektualną/ *Day of Dignity of Mentally Disabled People*

Dzień Europy, w rocznicę ustanowienia Rady Europy, w 1949, jako dzień tolerancji, praw człowieka i integracji europejskiej/ *Europe Day, on the anniversary of establishment of Council of Europe in 1949, to foster unity among Europeans.*

Michał Pawluśkiewicz, FOOD, Chicago, 2007

Ś/W 6 C/T 7 P/F 8 S/S 9 N/S 10

Dzień Św. Georga (Jerzego) i Święto Armii, Bułgaria/ *St. George's and Army Day, Bulgaria*

Dzień Męczenników, Gabon, Liban, Syria/ *Martyrs' Day, Syria, Liban, Gabon*

Narodowy Dzień Młodzieży, Fidżi/ *National Youth Day, Fiji*

Święto Gwardii Szwajcarskiej, Watykan, na pamiątkę jedynej (ale bardzo krwawej) bitwy stoczonej przez żołnierzy Gwardii Szwajcarskiej (1527) w liczbie 189 z dziesięciotysięczną armią najemników cesarza Karola V. Dzięki ich bohaterskiej postawie papież Klemens VII uszedł z życiem/ *Day of the Swiss Guards, Vatican, to commemorate the only (but significant) battle fought by the Swiss Guards in 1527. 147 of the 189 Guards died fighting 10.000 troops of Emperor Charles V during the Sack of Rome in order to allow pope Clement VII to escape*

Międzynarodowy Dzień bez diety (od 1992), aby promować akceptację własnego ciała i wskazać na zagrożenia związane z dietą i zaburzeniami jedzenia, symbolem dnia jest błękitna wstążeczka/ *International No Diet Day, (since 1992), an annual celebration of body acceptance, also dedicated to raise awareness of the dangers in diets and eating disorders, its symbol is a blue ribbon*

Dzień Radia, Rosja, upamiętnia dzieło Aleksandra Popowa, fizyka, który zademonstrował praktyczne zastosowanie fal elektromagnetycznych/ *Radio Day, Russia, commemorating the work of Alexander Popov, a Russian physicist who demonstrated the practical application of electromagnetic waves*

Dzień zawieszenia broni, Francuska Polinezja/ *Armistice Day, French Polynesia*

Dzień Rodziców, Korea Południowa/ *Parents' Day, South Korea*

Dzień Bibliotekarza i Bibliotek, Polska/ *Librarian and Library Day, Poland*

Dzień Pamięci o Ofiarach Holokaustu, USA, z inicjatywy Stevena Spielberga/ *Holocaust Victims Memorial Day, USA, proposed by Steven Spielberg*

Międzynarodowy Dzień Zwycięstwa nad Faszyzmem, dawniej w ZSRR i krajach bloku socjalistycznego, obecnie w niektórych byłych republikach radzieckich, święto obchodzone niegdyś 9 maja z okazji zakończenia II wojny światowej/ *V-E Day, Russia, Ukraine and Belarus and some other parts of the former Soviet Union, commemorates the days when the World War II Allies formally accepted the unconditional surrender of the armed forces of Nazi Germany and the end of Adolf Hitler's Third Reich*

Światowy Dzień Czerwonego Krzyża i Czerwonego Półksiężyca/ *World Day of the Red Cross and the Red Crescent*

Dzień zwycięstwa, Armenia, jednocześnie z okazji zakończenia II wojny światowej i zajęcia miasta Susa w Karabachu/ *Victory Day, Armenia, to simultaneously mark the capture of Shusha in the Karabakh War and the victorious end of World War II*

Dzień Wyzwolenia, wyspy Jersey, Guernsey, upamiętnia zakończenie niemieckiej okupacji wysp Kanału La Manche w czasie II wojny światowej/ *Liberation Day, Jersey, Guernsey, commemorating the end of the German Occupation of the Channel Islands during World War II*

Dzień Niepodległości, Rumunia/ *Independence Day, Romania*

Dzień Europy, UE, w rocznicę przedstawienia planu utworzenia Europejskiej Wspólnoty Węgla i Stali znanego jako Deklaracja Schumana przez Roberta Schumana w 1950, czasami dla odróżnienia od Dnia Rady Europy, jest nazywany Dniem UE/ *Europe Day, EU, commemorating the Schuman declaration, sometimes called the Day of EU to discern from Europe Day of the Council of Europe*

Dzień Matki, Gwatemala, Meksyk, Salwador/ *Mother's Day, El Salvador, Guatemala, and Mexico*

Dzień Instytucji Państwowych, Kamerun/ *National Institutions Day, Cameroon*

Święto Federacji Stanów Mikronezji, Mikronezja/ *Constitution Day, Federated States of Micronesia*

maj/ may

Klara Kopcińska, Florencja/ *Florence, Italy,* 2008

P/M 11 W/T 12 Ś/W 13 C/T 14 P/F 15

Lag BaOmer, żydowskie,18. dnia miesiąca Ijar, w tym dniu miał umrzeć Szymon ben Jochaj, uchodzi za idealny dzień na zawarcie małżeństwa, ponieważ śmierć Szymona ben Jochaja przedstawia się jako zaślubiny duchowe z Bogiem/ *Lag Baomer, Jewish, on the thirty-third day of the counting of the Omer, on the 18th of Iyar, the day Shimon bar Yochai died, it is regarded as the best day for marriage, as Shimon's death is presented as "marriage to God"*

Dzień Konstytucji, Laos/ *Constitution Day, Laos*

Festiwal Plonów, Tajlandia/ *Harvest Festival, Thailand*

Dzień Fińskości, Finlandia, upamiętniający osobę J. V. Snellmana, fińskiego filozofa i męża stanu (1806-1881)/ *Day of Finnishness, Finland, commemoration day of J. V. Snellman, philosopher and Finnish statesman (1806-1881)*

Święto ponownego zjednoczenia Jerozolimy, Izrael, (1967)/ *Jerusalem Reunification Day, Israel, (1967)*

Światowy Dzień Sprawiedliwego Handlu/ *World Fair Trade Day*

Światowy Dzień Ptaków Wędrownych/ *World Day of Migratory Birds*

Międzynarodowy Dzień Pielęgniarek, w dniu urodzin Florence Nightingale (1820)/ *International Nurses Day, commemorating the birthday of Florence Nightingale in 1820*

Uroczystość Matki Bożej Fatimskiej, katolickie/ *Our Lady of Fatima, Catholic*

Dzień Rotumy, Fidżi, wyspa, terytytorium zależne Fidżi, w rocznicę cesji na rzecz Wielkiej Brytanii (1881)/ *Rotuma Day, Fiji, an island, Fijian dependency, on the anniversary of the island's cession to the United Kingdom in 1881*

Dzień Drogowca, Polska/ *Roadman's Day, Poland*

Dzień Jedności, Liberia/ *Unification & Integration Day, Liberia*

Dzień Kamuzu, Malawi, Hastings Kamuzu Banda (1896?-1997), przywódca Malawi w l. 1961-1994/ *Kamuzu Day, Malawi, Hastings Kamuzu Banda (1896?-1997), the leader of Malawi between 1961-1994*

Dzień Farmaceuty, Polska/ *Pharmacist's Day, Poland*

Dzień Matek, Samoa/ *Mothers' Day, Samoa*

Święto Narodowe, Austria/ *National Day, Austria*

Święto Malwy, Japonia, parada, jedno z najważniejszych świąt, sięgające VI w., kiedy wierzono, że malwa chroni przed klęskami żywiołowymi/ *Hollyhock Festival, Japan, a traditional parade, one of the most important festivals dating back to 6th century, when the hollyhock was believed to have the power to ward off lightning and earthquakes*

Dzień Nauczyciela, Meksyk, Korea Południowa/ *Teacher's Day, Mexico, South Korea*

Dzień Nakba, społeczność palestyńska, „dzień katastrofy", upamiętnia powstanie państwa Izrael, co zapoczątkowało exodus Palestyńczyków w 1948 i utratę terenów/ *Nakba Day, Palestinian communities, "day of the catastrophe", commemoration of the "anniversary of the creation of Israel" which marks the beginning of the 1948 Palestinian exodus and their displacement and dispossession as a result*

Święto Niepodległości, Paragwaj/ *Independence Day, Paraguay*

Święto Polskiej Niezapominajki, Polska, akcja autorstwa dziennikarza Andrzeja Zalewskiego mająca na celu przypominanie o ochronie i zachowaniu różnorodności biologicznej Polski/ *Day of the Polish Forget-me-not, Polska, est. by journalist Andrzej Zalewski in order to promote and protect biodiversity*

Dzień Sił Zbrojnych, Słowenia/ *Day of Slovenian Armed Forces, Slovenia*

Dzień Pamięci Oficerów Służb Porządku Publicznego, USA/ *Peace Officers Memorial Day, USA*

Międzynarodowy Dzień Rodziny, ONZ (1993)/ *International Day of Families, the focal point within the United Nations system on matters related to family*

Dzień Bez Samochodu/ *No-Car Day*

Światowy Dzień osób odmawiających odbycia obowiązkowej służby wojskowej z powodów religijnych, moralnych lub etycznych/ *International Conscientious Objectors' Day, an individual who, on religious, moral or ethical grounds, refuses to participate as a combatant in war or, in some cases, to take any role that would support a combatant organization armed forces*

Święto Wyzwolenia Narodowego, Demokratyczna Republika Konga/ *National Independence Day, Democratic Republic of Kongo*

Dzień Literatury Galicyjskiej, Galicja w Hiszpanii, swięto języka galicyjskiego/ *Día das Letras Galegas (Galician Literature Day), in Galicia, Spain, honouring the Galician language*

Dzień Konstytucji, Norwegia (1814)/ *Constitution Day, Norway (1814)*

Dzień Sił zbrojnych, USA/ *Armed Forces Day, USA*

Światowy Dzień Społeczeństwa Informacyjnego, ONZ, od 2006, (wcześniej Światowy Dzień Telekomunikacji)/ *World Information Society Day, UN, since 2006, prev. known as World Telecommunication Day*

Międzynarodowy Dzień Przeciw Homofobii (IDAHO), na pamiątkę wykreślenia w 1990 homoseksualizmu z listy chorób Światowej Organizacji Zdrowia/ *International Day Against Homophobia (IDAHO) on the day when homosexuality was removed from the International Classification of Diseases of the World Health Organization in 1990*

Dzień Nauczyciela, Malezja/ *Teachers' Day, Malaysia.*

Święto Straży Granicznej, Polska/ *Day of the Border Guards, Poland*

Święto Sił Zbrojnych, USA, 3. sobota maja/ *Armed Forces Day, USA, on the 3rd Sat. in May*

maj/ may

Dorota Kozińska, „Wolny Tybet"/ *"Free Tibet"*, Nepal, 04.2008

P/M 18 W/T 19 Ś/A 20 C/T 21 P/F 22 S/S 23 N/S 24

Święto Flagi i Uniwersytetów, Haiti/ *Flag Day, University Day, Haiti*

Dzień Królowej Wiktorii, Kanada/ *Victoria Day, Canada*

Dzień Odrodzenia, Jedności i Poezji, Turkmenistan, pamięci Magtymguly Pyragy (1733-1783), duchowego przywódcy i poety-filozofa, walczącego o autonomię narodu w XVIII w./ *Renascence, Unity and Poetry Day, Turkmenistan, commemorating Magtymguly Pyragy (1733-1783), a spiritual leader and philosophical poet who made significant efforts to secure independence and autonomy for his people in the 18th century*

Rocznica Bitwy pod Las Piedras, Urugwaj, przeciw Hiszpanom (1811)/ *Battle of Las Piedras, Uruguay, anniversary of battle against Spain (1811)*

Międzynarodowy Dzień Muzeów, temat w 2009: Muzea i turystyka/ *International Museum Day, theme for 2009 "Museums and tourism"*

Dzień Flagi Armii Fińskiej, Finlandia/ *Flag Day of the Army, Finland*

Dzień Pamięci Ludobójstwa Greków Pontyjskich, Grecja i Cypr, (1914-1923), w wyniku działań podjętych przez turecki rząd Imperium Ottomańskiego/ *Commemoration of the Pontic Greek Genocide, Greece and Cyprus, and its aftermath (1914-1923), the Turk government of the Ottoman Empire instigated a violent campaign against the Greek*

Dzień Dobrych Uczynków, Polska/ *Good Deeds Day, Poland*

Dzień Młodzieży, Turcja, dzień pamięci Atatürka, na pamiątkę początku wojny o niepodległość (1919), Mustafa Kemal (późn. Atatürk), późniejszy prezydent, wylądował wtedy w Anatolii/ *Youth and Sports Day, Turkey, commemoration of Atatürk, (1919), the start of the Turkish War of Independence (1919) is the day Mustafa Kemal (l. Atatürk), who would become independent Turkey's first president came to Anatolia*

Urodziny Ho Chi Minha, Wietnam (1890), polityk komunistyczny, założyciel i przywódca polityczny Komunistycznej Partii Indochin, premier (1954) i prezydent (1954-1969) Demokratycznej Republiki Wietnamu/ *Ho Chí Minh's birthday, Vietnam, (1890), was a Communist, Marxist-Leninist Vietnamese revolutionary and statesman, who later became prime minister and president of the Democratic Republic of Vietnam*

Dzień Walki z Żółtaczką/ *World Hepatitis Day*

Dzień Nienawiści, Kambodża, stworzony w 1984, żeby pomóc narodowi w wychodzeniu z traumy po rządach Pol Pota (1975-1979), kiedy to zamordowano ponad 2,7 mln. ludzi/ *Day of Hatred, Cambodia, since 1984, to help overcome national trauma and commemorate the more than 2.7 million people who died during the reign of terror by the Pol Pot regime from 1975 to 1979*

Święto Narodowe, Kamerun, upamiętnia zniesienie systemu federalnego i stworzenie zjednoczonego państwa (1972)/ *National Day, Cameroon, to commemorate President Ahmadou Ahidjo's abolishment of the federal system of government and creation of a unitary state in 1972*

Dzień Niepodległości, Kuba/ *Independence Day, Cuba*

Święto Niepodległości, Timor Wschodni/ *National Day, East Timor*

Dzień MPR, Zair, Ludowego Ruchu Rewolucyjnego, partii założonej w 1967 przez ówczesnego prezydenta Mobutu/ *MPR Day, Zaire, was a Zairian political party established in 1967 by then-President Joseph-Désiré Mobutu*

Dzień Marynarki Wojennej, Chile/ *Navy Day (Día de las Glorias Navales) in Chile*

Święto Niepodległości, Czarnogóra (2006)/ Independence Day, Montenegro (2006)

Dzień Żałoby i Pamięci, Czerkiesi, grupa etniczna z północno-zachodniego Kaukazu, obecnie zamieszkująca głównie Republikę Karaczajo-Czerkieską (ok. 10% ludności), upamiętnia straty ludności w wojnie rosyjsko-czerkieskiej (1763-1864)/ *Circassian Day of Mourning Memorial Day, to mourn the losses in the Russian-Circassian War and the Circassian Genocide, b. 1763-1864 the Circassians fought against the Russians in the Russian-Circassian War*

Dzień Zniesienia Niewolnictwa, Kolumbia (1851)/ *Dia de la Afrocolombianidad, Colombia, marks the abolition of slavery (1851)*

Dzień Św. Heleny, Wyspa Św. Heleny, w rocznicę odkrycia (1502)/ *Saint Helena Day, Island of Saint Helena, to celebrate its discovery (1502)*

Światowy Dzień Różnorodności Kulturowej na rzecz dialogu i rozwoju, aby lepiej się rozumieć, współpracować i współżyć/ *World Day for Cultural Diversity for Dialogue and Development, The Day provides us with an opportunity to deepen our understanding of the values of cultural diversity and to learn to "live together" better*

Dzień Suwerenności Narodowej, Haiti/ *National Sovereignty Day, Haiti*

Dzień Jedności, Jemen/ *National Day, Republic of Yemen*

Święto Zniesienia Niewolnictwa, Martynika/ *Emancipation Day, Martinique*

Dzień Republiki (Dzień Bohaterów Narodowych), Sri Lanka/ *Republic Day (National Heroes Day), Sri Lanka*

Narodowy Dzień Morza, USA/ *National Maritime Day, USA*

Dzień Praw Zwierząt/ *Animal Rights Day*

Światowy Dzień Różnorodności Biologicznej, ONZ/ *World Biodiversity Day, UN*

Deklaracja Bába, bahaickie, Siyyid `Alí Muhammad (1819-1850) był jedną z trzech centralnych postaci wiary bahaickiej/ *Declaration of the Báb, Bahá'í Faith, Siyyid `Alí Muhammad (1819-1850) the founder of Bábism, and one of three central figures of the Bahá'í Faith*

Dzień braku jedności, dyskordianizm/ *Day of Disunity, Discordianism*

Święto Pracy, Jamajka/ *Labour Day, Jamaica*

Dzień Wolnego Tybetu/ *Tibet Liberation Day*

Światowy Dzień Żółwia, od 2000, z inicjatywy American Tortoise Rescue, działającej na rzecz ochrony żółwi/ *World Turtle Day, started in 2000 by the American Tortoise Rescue*

Wspomnienie Matki Bożej Wspomożenia Wiernych, katolickie/ *Memorial of Mother of God Supporter of the Faithful, Catholic*

Dzień Aldersgate, metodyści, na pamiątkę dnia (1738), kiedy John Wesley nawrócił się przy Aldersgate Str. w Londynie/ *Aldersgate Day, Methodism, to commemorate the day in 1738 when John Wesley experienced his conversion on Aldersgate Street, London*

Święto Św. Cyryla i Metodego, prawosławne, Niosących Oświecenie, Macedonia/ *Saints Cyril and Methodius Day, Eastern Orthodox, Slavonic Enlighteners' Day, Republic of Macedonia*

Dzień Wspólnoty Narodów, Belize/ *Commonwealth Day, Belize*

Dzień Bermudów, Bermudy, dzień 1. w roku kąpieli w morzu/ *Bermuda Day, Bermuda islands, the 1st day that local residents go into the sea*

Dzień Prezydenta, Botswana/ *President's Day, Botswana*

Dzień Imperium, Brytyjska Wspólnota Narodów/ *Empire Day, British Commonwealth*

Dzień Edukacji i Kultury, Bułgaria/ *Education Day, Bulgaria*

Dzień Bitwy pod Pichinchą, Ekwador, 1822, zwycięstwo sił patriotycznych nad pro-hiszpańskimi rojalistami pod wulkanem Pichincha/ *Battle of Pichincha Day, Ecuador, 1822, on the slopes of the Pichincha volcano, resulted in victory of patriotic forces over Royalists loyal to Spain*

Święto Niepodległości, Erytrea (od Etiopii, 1993)/ *National Day, Eritrea (indep. from Etiopia, 1993)*

Święta Sara, Romowie, Camargue, Francja/ *St. Sarah, Roma community, Camargue, France*

Rocznica Rewolucji, Argentyna, (1810)/ *Day of May Revolution/ National Day (1810), Argentina*

Dzień Niepodległości, Jordan/ *Independence Day, Jordan*

Dzień Wyzwolenia Południowego Libanu (2000), Liban/ *Liberation Day (2000), Lebanon*

Dzień Pamięci, USA, dla uczczenia wojskowych poległych dla ojczyzny, ostatni pon. maja/ *Memorial Day, USA, commemorates U.S. men and women who died while in military service to their country, the last Mon. of May*

Dzień jedności Afryki, diaspora afrykańska na całym świecie, święto kontynentu, w rocznicę powstania Organizacji Jedności Afrykańskiej (1963)/ *Africa Day, African diaspora, commemorating the 1963 founding of he AU's precursor, OAU*

Dzień Wyzwolenia Afryki, Czad, Liberia, Mali, Mauretania, Namibia, Zambia, Zimbabwe/ *African Liberation Day, Chad, Liberia, Mali, Mauritania, Namibia, Zambia and Zimbabwe*

Dzień Ciepłownika, Polska/ *Heating Industry Worker's Day, Poland*

Międzynarodowy Dzień Dzieci Zaginionych/ *International Day of Missing Children*

Dzień Ręcznika, obchodzony jako hołd składany pisarzowi Douglasowi Adamsowi przez jego fanów (od 2001), którzy tego dnia noszą ze sobą ręczniki przez cały czas, nawiązując do cyklu powieści Adamsa, „Autostopem przez Galaktykę", najczęściej mają napis „Don't panic!" (ang. Nie panikuj!) oraz liczbę 42, znane motywy z twórczości Adamsa/ *Towel Day, a tribute by fans of Douglas Adams (since 2001), which carry a towel with them during the day – a reference to Adams's popular fiction series The Hitchhiker's Guide to the Galaxy.*

Dzień Nerda, (od 2006) nerd – ang. osoba pasjonująca się naukami ścisłymi, informatyką, grami komputerowymi itp., często kosztem nieprzystosowania do życia społecznego, święto przyznaje każdemu prawa bycia nerdem, w dniu premiery „Wojen Gwiezdnych" (1977)/ *Nerd Pride Day or Geek Pride Day, claims the right of every person to be a nerd, (since 2006), celebrating the premiere of the first Star Wars movie in 1977*

Początek **Tygodnia solidarności z narodami terytoriów kolonialnych walczących o wolność, niepodległość i prawa człowieka**/ *Week of Solidarity With the Peoples of All Colonial Territories Fighting for Freedom, Independence and Human Rights*

maj/ may

Dorota Kozińska, Kobieta uzbecka z siódmą, urodzoną dziewięć godzin wcześniej córką/ *Uzbek woman with her seventh daughter born nine hours earlier*, Andchoj, prowincja Farjab, północny Afganistan/ *Andkhoy, Farjab province, north of Afghanistan*, 08. 2006

P/ 25 W/ 26 Ś/ 27 C/ 28 P/ 29 S/ 30 N/S 31

Narodowy dzień przeprosin, Australia (od 1998), dzień pamięci dzieci aborygeńskich odbieranych rodzinom/ *National Sorry Day, Australia (since 1998), to commemorate the removal of Aboriginal children from their families*

Święto Niepodległości, Gruzja (1918)/ *National Day (Independence Day), Georgia (1918)*

Święto Niepodległości, Gujana (od Wielkiej Brytanii, 1966)/ *Independence Day, Guyana (from Great Britain, 1996)*

Dzień Matki, Polska/ *Mother's Day, Poland*

Kalifat-e-Ahmadija, islam, Ahmadija – ruch reformatorski w islamie założony przez Mirzę Ghulama Ahmada (1839-1908), który ogłosił się mahdim i powtórnie przybyłym Jezusem, a także inkarnacją Kryszny/ *Khilafat-e-Ahmadiyya, Islam, Ahmadiyya is a movement that arose out of mainstream Islam towards the end of the 19th century, originating with the life and teachings of Mirza Ghulam Ahmad (1835-1908) an important religious figure who claimed to have fulfilled the prophecies about the world reformer*

Dzień Matki, Boliwia/ *Mother's Day, Bolivia*

Dzień Dziecka, Nigeria/ *Children's Day in Nigeria*

Dzień Wojska, Nikaragua/ *Army Day, Nicaragua*

Dzień Samorządu Terytorialnego, Polska/ *Local Government Day, Poland*

Dzień Wolności i Konstytucji, Turcja/ *Freedom and Constitution Day, Turkey*

28/ 29, **Szawuot**, żydowskie, Święto Tygodni, zwane też Świętem Żniw, upamiętnia danie Tory Mojżeszowi na górze Synaj, wiąże się także ze starożytnymi obyczajami rolniczymi, podczas święta synagogi są przystrojone na zielono/ *Shavuot, one of the three major Jewish Biblical pilgrimage festivals, also referred to as the Feast of Weeks, Shavuot commemorates the anniversary of the day God gave the Ten Commandments to Moses and the Israelites at Mount Sinai*

Duanwu, Święto Smoczych Łodzi, chińskie, Tajwan, 5. dzień piątego miesiąca w kalendarzu chińskim, pamięci poety Qu Yuan/ *Dragon Boat Festival, Chinese, Taiwan, falls on the 5th day of the 5th month of the Chinese calendar, commemorating the death of Qu Yuan, a famous Chinese poet*

Święto Niepodległości, Armenia/ *Republic Day, Armenia*

Proklamacja Pierwszej Demokratycznej Republiki, Azerbejdżan, Armenia (1918)/ *Republic Day, Azerbaijan and Armenia (both 1918)*

Koniec Reżimu Wojskowego, Etiopia/ *End of Military regime, Ethiopia*

Dzień Pamięci, Portoryko/ *Memorial Day, Puerto Rico*

Dzień Flagi, Filipiny/ *National Flag Day, Republic of the Philippines*

Oświecenie Buddy, Wietnam/ *Buddha's Enlightenment, Vietnam*

Odejście Bahá'u'lláha, proroka, bahaizm, założyciela wiary Baha'i/ *Ascension of Bahá'u'llah, Bahá'í Faith, the founder of Baha'i faith*

Dzień Demokracji, Nigeria/ *Democracy Day, Nigeria*

Międzynarodowy Dzień Uczestników Misji Pokojowych/ *International Day of Peace Mission Participants*

Dzień Anguilli, Anguilla, upamiętnia początek rewolucji 1967/ *Anguilla Day, Anguilla, commemorates the beginning of the Anguillian Revolution in 1967*

Dzień Geologa, Brazylia/ *Geologist's Day, Brazil*

Dzień Republiki, Chorwacja/ *Republic Day, Croatia*

Dzień Przybycia Indian, Trynidad i Tobago/ *Indian Arrival Day (National Holiday), Trinidad and Tobago*

Dzień Bohaterów Narodowych, Turks i Caicos/ *National Heroes Day, Turks and Caicos Islands*

Dzień Wysp Kanaryjskich/ *Region Day of Canary Islands*

Dzień Rodzicielstwa Zastępczego/ *Foster Care Day*

Syaday, dyskordianizm, 1. święto sezonu Confusion/ *Syaday, Discordianism, 1st holiday of the season of Confusion*

Zesłanie Ducha Świętego (Zielone Świątki), chrześcijańskie, podczas wieczerzy m.in. Apostołowie zaczęli przemawiać w wielu językach oraz otrzymali charyzmaty. Zesłanie Ducha św. uważa się za początek Kościoła/ *Pentecost, Christian, to celebrate the gift of the Holy Spirit. It is regarded as the birthday of the Christian church*

Dzień Energii Nuklearnej, Argentyna/ *Nuclear Energy day, Argentina*

Święto Matki Boskiej Jagodnej, Polska, ludowe określenie Święta Nawiedzenia Najświętszej Marii Panny, do 1969 roku obchodzonego 2 lipca, potem przeniesionego na 31 maja/ *Holy Mary of Berries, Poland, traditional name for the Visitation of the Holy Virgin Feast (until 1969 on July 2)*

Dzień Bociana Białego, Polska/ *Day of the Storck, Poland*

Dzień Republiki, RPA/ *Republic Day, South Africa*

Światowy Dzień Rozwoju Kulturalnego/ *World Day of Cultural Development*

Światowy Dzień Bez Papierosa (od 1987)/ *World No Tobacco Day (since 1987)*

Dorota Kozińska, Chłopcy puszczają latawce na wzgórzu Marandżan w Kabulu/ *Boys flying kites on the Maranjan hill in Kabul*, Afganistan/ *Afghanistan*, 08.2006

P/M 1 W/T 2 Ś/W 3 C/T 4 P/F 5 S/S 6 N/S 7

Święto Wysp Azorów, Azory/ *Day of Azores*

Święto Gawai Dayak, Sarawak, Borneo, część Malezji, Gawai znaczy rytuał, święto, a Dayak to zbiorowa nazwa grup zamieszkujących Sarawak. W tym dniu odwiedza się rodzinę i przyjaciół/ *Gawai Dayak festival, Sarawak, Borneo part of Malaysia, the word Gawai means a ritual or festival whereas Dayak is a collective name for the native ethnics of Sarawak. Dayak would visit their friends and relatives on this day.*

Dzień Królewskich Sił Zbrojnych, Brunei/ *Royal Brunei Armed Forces Day, Brunei*

Krajowy Dzień Walki z Homofobią, Kanada/ *National Day Against Homophobia, Canada*

Dzień Madaraka, Kenja, Kenja zyskała samodzielny rząd (1963)/ *Madaraka Day, Kenya, Kenya attained internal self-rule (1963)*

Dzień Dziecka i Matki, Mongolia/ *Mother and Child Day, Mongolia*

Dzień Prezydenta, Palau/ *President's Day, Palau*

Dzień bez alkoholu, Dzień Dziękczynienia, Polska/ *No Alkohol Day, Thanksgiving Day, Poland*

Dzień Niepodległości, Samoa Zachodnia/ *Independence Celebration Day, Western Samoa*

Święto narodowe, Tunezja/ *National Holiday, Tunisia*

Światowy Dzień Dziecka, m. in. Polska, Czechy, Słowacja, Ukraina/ *Children's Day in some countries, e. g. Poland, Czech Republic, Slovakia, Ukraine*

Rocznica śmierci Hristo Boteva, Bułgaria, narodowy poeta i rewolucjonista (1848-1876)/ *The death of Hristo Botev, Bulgaria, poet and national revolutionary* (1848-1876)

Światowy dzień pétanque (forma gry w bule), Francja/ *World Pétanque Day, France, a form of boules*

Święto Niepodległości, Samoa (od Nowej Zelandii, 1962)/ *Independence Day Samoa (from New Zealand, 1962)*

Święto Republiki, Włochy (1947)/ *Anniversary of the Republic, Italy, (1947)*

Europejski Dzień Sąsiada/ *European Neighbour Day*

Dzień bez Krawata/ *No Tie Day*

Dzień Niepodległości, Czarnogóra (2006)/ *Independence Day, Montenegro (2006)*

Wspomnienie Rozbitych Lalek, Japonia, buddyjskie, dzieci przynoszą zespute zabawki, by je pochować w świątyni/ *Memorial to Broken Dolls Day, Japan, Buddhist, observance when broken dolls are burried and enshrined by a priest*

Urodziny Króla, Malezja/ *King's Birthday, Malaysia*

Dzień Dobrej Oceny, Polska/ *Good Grade Day, Poland*

Dzień Męczenników Ugandy, Uganda, Św. Charles Lwanga I jego towarzysze/ *Martyr's Day, Uganda, Saint Charles Lwanga and Companions, Martyrs of Uganda*

Wladimirskaja, Rosja, Teotokos (Matka Boża), jedna z najbardziej czczonych ikon, wystawiona w Galerii Trietiakowskiej/ *Vladimirskaya, Russia, the Theotokos of Vladimir, one of the most venerated Orthodox icons, displayed in the Tretyakov Gallery, Moscow*

Dzień Flagi Wojsk Obronnych Finlandii, Finlandia, w dniu urodzin Barona Mannerheima, marszałka Finlandii, regenta i prezydenta (ur. 1867)/ *National flag day of the Finnish Defence Forces, Finland, on Mannerheim's birthday, the Marshal of Finland, Regent and President of Finland (1944-1946)*

Rocznica Przewrotu 1979 Roku, Ghana/ *Uprising Day, Ghana (1979)*

Rocznica protestów na Placu Tiananmen, Hong Kong, zakończonych masakrą (1989)/ *Tiananmen Square Protests of 1989 memorial day, Hong Kong, culminating in the Tiananmen Square Massacre (1989)*

Śmierć Ajatollaha Chomeiniego, Iran (1902-1989)/ *Khomeini's Death, Iran,* (1902-1989)

Dzień Emancypacji, Tonga/ *Emancipation Day, Tonga*

Urodziny Królowej, Wspólnota Narodów/ *Queen's Birthday, British Commonwealth*

Międzynarodowy Dzień Dzieci Będących Ofiarami Agresji, ONZ/ *International Day of Innocent Children Victims of Aggression, UN*

Święto Konstytucji, Dania/ *Constitution Day, Denmark*

Dzień Prezydenta, Gwinea Równikowa/ *President's Birthday, Equatorial Guinea*

Rocznica Powstania Przeciw Szachowi, Iran/ *Anniversary of Rising against the Shah*

Święto Dziękczynienia, Kolumbia/ *Thanksgiving Day, Columbia*

Święto Wyzwolenia, Seszele/ *Liberation Day, Seychelles*

Dzień przybycia Hindusów, Surinam, (XIX w.)/ *Indian Arrival Day, Surinam, in the 19th century*

Światowy Dzień Środowiska, ONZ/ *World Environment Day, UN*

Dzień Polaka, Argentyna/ *Pole's Day, Argentina*

Dzień Upamiętnienia Ofiar Wojny Koreańskiej, Korea Południowa/ *Memorial Day, South Korea, to commemorate the victims of the Korean War*

Święto Narodowe, Szwecja/ National holiday, Sweden

Dzień Choroby Huntingtona, USA, inaczej pląsawica, (od 2008)/ *National Huntington's Disease Awareness Day, USA (since 2008)*

Światowy Dzień Pocałunku/ *World Day of Kissing*

D-Day, Dzień Pamięci Lądowania Aliantów (1944)/ *D-Day, Allied Landing Observance Day, (1944)*

Sette giugno, Malta, rocznica zamieszek, które doprowadziły do niepodległości (1919)/ *Sette giugno, Malta, anniversary of riot that began the road to independence (1919)*

Dzień Rozwiązania Unii, Norwegia, w rocznicę rozwiązania unii szwedzko-norweskiej (1905)/ *Union Dissolution Day, Norway, observing the 1905 decision to dissolve the Union between Sweden and Norway*

czerwiec/ june

P/M 8 W/T 9 Ś/M 10 C/T 11 P/F 12 S/S 13 N/S 14

Światowy Dzień Oceanu (od 1992)/ *World Ocean Day (since 1992)*

Urodziny Królowej, Australia/ *Queens' Birthday Holiday, Australia*

Dzień Przyjaciół, Polska/ *Friends' Day, Poland*

Dzień Bohaterów Narodowych, Uganda/ *Heroes Day, Uganda*

Zniesienie Niewolnictwa, Gujana Francuska/ *Emancipation Day, French Guyana*

Rocznica Powstania Antytureckiego, Jordania/ *Anniversary of the Uprising against the Turks, Jordan*

Dzień Elektryka, Polska/ *Electrician's Day, Poland*

Rocznica Śmierci Camõesa, Portugalia, Luís Vaz de Camões (1524-1580), portugalski renesansowy poeta nazywany często „Księciem Poetów", banita/ *Camões Day, Portugal and the Portuguese Communities, national poet (1524-1580), called the Prince among Poets*

Boże Ciało, katolickie, Uroczystość Najświętszego Ciała i Krwi Pańskiej, uroczystość liturgiczna ku czci Najświętszego Sakramentu/ *Corpus Christi, Catholic, to honour the Eucharist*

Dzień Kamehamehy, Hawaje, ku czci pierwszego monarchy (1756-1819)/ *Kamehameha Day, Hawaii, USA, in honor of its first monarch* (1756-1819)

Dzień Zakochanych, Brazylia/ *Dia dos Namorados, Brazil, Lover's Day*

Święto Niepodległości, Filipiny (1898 od Hiszpanii)/ *Independence Day, Philippines, (1898 from Spain*)

Rocznica Zakończenia Wojny o Chaco, Paragwaj, (z Boliwią, 1932-1935)/ *Peace of Chaco Day, Paraguay, (with Bolivia, 1932-1935)*

Święto Biura Ochrony Rządu, Polska/ *Government Protection Bureau Day, Poland*

Dzień Rosji, Rosja, od 1990, dzień przyjęcia deklaracji suwerenności w 1990/ *Russia Day, Russian Federation, since 1990, on this day, in 1990, Russian parliament formally declared its sovereignty*

Dzień Miłości, USA, w rocznicę zalegalizowania małżeństw mieszanych w 1967/ *Loving Day, USA, celebrates the legalisation of interracial marriage in 1967*

Dzień Księżniczki Gwenllian, Walia, (1282-1337), jest symbolem walijskiego patriotyzmu/ *Princess Gwenllian's Day, Wales, (1282-1337), she became symbol of Welsh patriotism*

Rocznica przewrotu 1969, Jemen, dokonanego przez radykalne marksistowskie skrzydło Frontu Narodowego/ *Corrective Movement Anniversary, Yemen, the name given by the Abdel Fattah Ismail Marxist faction of the South Yemeni National Liberation Front to its successful internal coup in 1969*

Święto Żandarmerii Wojskowej, Polska/ *Day of Military Gendarmerie, Poland*

Święto Wyzwolenia, Falklandy, 1982, zakończenie wojny o Falklandy/ *Liberation Day, Falkland Islands, 1982, to commemorate the end of Falkland Islands War*

Dzień Wolności, Malawi/ *Freedom Day, Malawi*

Dzień Flagi, USA, flagę przyjęto w 1777/ *Flag Day, USA, the flag was adopted in 1777*

Międzynarodowy Dzień Krwiodawstwa/ *International Blood Donation Day*

czerwiec/ june

P/M 15 W/T 16 Ś/W 17 C/T 18 P/F 19 S/S 20 N/S 21

Dzień Flagi, Dania/ *Flag Day, Denmark*

Sanno Mitsuri, Japonia, szintoizm, święto ku czci boga góry Sanno/ *Sanno Matsuri, Japan, a shinto festival honoring the mountain god Sanno*

Dzień rolnika, Korea Południowa/ *Farmer's Day, South Korea*

Dzień pamięci Evelyn Underhill, angilkańskiej mistyczki i poetki (1875-1941)/ *Commemoration of Evelyn Underhill, Anglican mystic and poet (1875-1941)/*

Europejski Dzień Wiatru, m. in. w celu promowania elektrowni wiatrowych/ *European Day of the Wind, among other issues to promote wind energy*

Bloomsday, Dublin, Irlandia, pamięci Jamesa Joyce'a, dzień, 16.06.1904 ma miejsce akcja „Ulissesa"/ *Bloomsday, Dublin, Ireland, to celebrate the life of Irish writer James Joyce and relive the events in his novel Ulysses, all of which took place on the same day in Dublin in 1904*

Dzień Młodzieży, RPA/ *Youth Day, South Africa*

Międzynarodowy Dzień Dziecka Afrykańskiego, od 1991 z inicjatywy Organizacji Jedności Afrykańskiej/ *International African Childrens' Day, initiated in 1991 by the Organization of African Unity*

Leylet en-Nuktah, Egipt, dzień podniesienia się poziomu Nilu/ *Leylet en-Nuktah, Egypt, day of the rise of Nile*

Rocznica Proklamacji Republiki, Islandia, w rocznicę niepodległości od Danii (1944)/ *National day, Iceland, celebrating independence from Denmark in 1944*

Światowy Dzień Zwalczania Skutków Pustynnienia Gleby i Suszy, ONZ/ *World Day to Combat Desertification and Drought, UN*

Dzień Ewakuacji, Egipt, upamiętnia wycofanie obcych wojsk w 1956/ *Evacuation Day, Egypt, commemorates the withdrawal of foreign troops in 1956*

Święto Narodowe, Seszele/ *National Day, Seychelles*

Dzień Waterloo, Wielka Brytania, w rocznicę bitwy pod Waterloo (1815)/ *Waterloo Day, UK, the date of the Battle of Waterloo in 1815*

Dzień Osób z Autyzmem/ *Autistic Pride Day*

Dzień Fi, odnosi się do złotego podziału (1.618...) w matematyce i sztuce/ *Phi Day This refers to the Golden Ratio, which is 1.618... in mathematics and the arts*

Święto narodowe, Algieria/ *National Day, Algeria*

Dzień Pamięci, Kambodża/ *Memorial Day, Cambodia*

Dzień Niepodległości, Kuwejt (od Wielkiej Brytanii, 1961)/ *Independence Day, Kuwait (from UK, 1961)*

Święto pracy, Trynidad i Tobago/ *Labor Day, Trinidad and Tobago*

Juneteenth, Dzień Emancypacji, USA, w rocznicę zniesienia niewolnictwa w Teksasie (1865)/ *Juneteenth, Emancipation Day, US, commemorates the announcement of the abolition of slavery in Texas (1865)*

Dzień Artigasa, Urugwaj, José Gervasio Artigas Arnal (1764-1850), urugwajski bohater narodowy nazywany niekiedy ojcem urugwajskiej niepodległości/ *Artigas Day, Uruguay, José Gervasio Artigas Arnal (1764-1850) was a national hero of Uruguay and is sometimes called the father of Uruguayan independence*

Dzień Kota Garfielda/ *Garfield the Cat Day*

Dzień Flagi, Argentyna (od 1938)/ *Flag Day, Argentina (1938)*

Dzień Męczenników, Erytrea, pamięci poległych w walkach o niepodległość/ *Martyrs' Day, Eritrea, to commemorate those who were killed in struggle for independence*

Międzynarodowy Dzień Uchodźcy, ONZ/ *World Refugee Day, UN*

Międzynarodowy Dzień Surfingu, dzień poświęcony surfingowi, surferom i zachowaniu zasobów oceanów/ *International Surfing Day, environmentally-conscious holiday that celebrates the sport of surfing and the surfing lifestyle and the sustainability of ocean resources*

Najdłuższy Dzień w Roku, Grenlandia/ *National Day (Longest Day of the Year) Greenland*

Narodowy Dzień Ludności Rdzennej, Kanada (od 1996)/ *National Aboriginal Day in Canada (since 1996)*

Dzień Męczenników z Pya, Togo/ *Martyrs of Pya Day, Togo*

Wybory Pierwszego Prezydenta, Turkmenistan (1990)/ *First Presidential Elections Anniversary, Turkmenistan*

Noc Kupały, etn. słowiańskie, przesilenie letnie, też Kupalnocka, Noc Świętojańska, Sobótka, w najkrótszą noc w roku, analog. święto także w innych krajach pod różnymi nazwami/ *Midsummer, Neopagan festival, many European countries, also known as Summer Solstice, St. John's Feast Day, Līgo, Litha, Ivan Kupala Day, on the shortest night of the year*

Dzień Muzyki Europejskiej, (od 1982) Święto Muzyki, wymyślony w 1981 przez M. Landowskiego, kompozytora polskiego pochodzenia i spopularyzowany przez Maurice Fleureta i Jacka Langa, ówczesnego min. kultury Francji/ *World Music Day, Fête de la Musique, began in France, the idea by composer M. Landowski was taken up by Maurice Fleuret and Minister of Culture Jack Lang (since 1982)*

Narodowy Dzień Deskorolki, USA/ *National Go Skateboarding Day, USA*

Światowy Dzień Humanizmu, w celu promowania wartości humanistycznych i pozytywnej zmiany na świecie/ *World Humanist Day, to promote positive change in the world and the values of Humanism*

czerwiec/ june

P/ 22 W/ 23 Ś/ 24 C/ 25 P/ 26 S/ 27 N/ 28

Dzień Antyfaszystowskiego Ruchu Oporu, Chorwacja/ *Day of Anti-Fascist Resistance Movement, Croatia*

Dzień Prezydenta, Haiti/ *President's Day, Haiti*

Dzień Armii, Kongo/ *Army Day, Kongo*

Dzień Kultury Fizycznej, Polska/ *Physical Culture Day, Poland*

Dzień Nauczyciela, Salwador/ *School-teachers' Day, in El Salvador*

Przesilenie letnie, Szwecja, jedno z najważniejszych szwedzkich świąt/ *Midsummer Celebration, Sweden, one of the most important holidays in Sweden*

Międzynarodowy Dzień Volkswagena Garbusa/ *International Day of VW Beetle*

Dzień Rewolucji, Egipt, rocznica rewolucji 1952/ *Revolution Day, Egypt, the anniversary of the 1952 Revolution*

Dzień Zwycięstwa, Estonia/ *Victory Day, Estonia*

Urodziny Wielkiego Księcia (lub Wielkiej Księżnej), Luksemburg, data nie związana z autentycznymi urodzinami któregokolwiek z panujących/ *Grand Duke's Official Birthday, Luxembourg, it has never been the actual birthday of any ruler of Luxembourg. When the monarch is female, it is known as the Grand Duchess's Official Birthday*

Dzień Ojca, Polska, Nikaragua, Uganda/ *Father's Day, Poland, Nicaragua and Uganda*

Dzień Służby Publicznej, ONZ/ *Public Service Day, UN*

Ratha Jatra, hinduizm, święto pochodzące z miasta Puri, związane z Kryszną, procesja ogromnych wozów/ *Rath Yatra, Hindu, festival originating in the city of Puri, based around the worship of Lord Jagannath (Krishna), a procession of huge chariots*

Uroczystość narodzenia Jana Chrzciciela, kościół katolicki/ *Birth of St. John the Baptist, Catholic Church*

Dzień Indian, Peru/ *The Indians' Day, Peru*

Dzień Odkrycia Nowofunlandii i Labradoru (1497, przez Johna Cabota)/ *Discovery Day, Newfoundland and Labrador (in 1497 by John Cabot)*

Dzień Bannockburn, Szkocja, upamiętnia bitwę pod Banockburn (1314), w tym dniu partia narodowa organizują przemarsz z centrum miasta Stirling na pole bitwy/ *Bannockburn Day, Scotland, commemorates the Battle of Bannockburn (1314), each year the Scottish Nationalist movement, commemorates the battle with a march to Bannockburn field from Stirling town centre*

Rocznica Bitwy o Carabobo, Wenezuela, (1821)/ *Battle of Carabobo Day, Venezuela (1821)*

Dzień Konstytucji, Zair/ *Constitution Day, Zaire*

Pamiątka Wyznania Augsburskiego, kościoły luterańskie, w rocznicę ogłoszenia Konfesji Augsburskiej (1530), dokumentu spisanego przez Filipa Melanchtona i zaakceptowanego przez Marcina Lutra, zawierającego podstawowe zasady doktrynalne ruchu reformacyjnego/ *Memorial of the Augsburg Confession, the primary confession of faith of the Lutheran Church (1530) edited by Philipp Melanchthon, and approved by Martin Luter*

Dzień Państwowości, Chorwacja, Słowenia/ *Statehood Day, Croatia, Slovenia*

Święto Niepodległości, Mozambik, (od Portugalii, 1975) / *Independence Day, Mozambique, (from Portugal, 1975)*

Narodowy Dzień Suma, USA, od 1987/ *National Catfish Day, USA, since 1987*

Święto Armii i Marynarki Wojennej, Azerbejdżan/ *Army and Navy Day, Azerbaijan*

Święto Niepodległości, Madagaskar, Somalia/ *Independence Day, Madagascar, Somalia*

Dzień Flagi, Rumunia/ *Flag Day, Romania*

Dzień Sunthorna Phu, Tajlandia, (1786-1855), najbardziej znany tajski poeta/ *Sunthorn Phu Day, Thailand, (1786–1855) Thailand's best-known poet*

Międzynarodowy Dzień Pomocy Ofiarom Tortur, ONZ, od 1987/ *International Day in Support of Torture Victims, UN, since 1987*

Światowy Dzień Zapobiegania Narkomanii, ONZ/ *International Day against Drug Abuse and Illicit Trafficking, UN*

Dzień Ras Mieszanych, Brazylia/ *Mixed Race Day, Brazil*

Święto Niepodległości, Dżibuti, (od Francji, 1977)/ *Independence Feast Day, Djibouti (from France, 1977)*

Rocznica Objęcia Władzy przez Emira Hamada ibn Chalifa as-Sani, Katar/ *Anniversary of taking power by Emir Hamad ibn Chalif as-Sani, Quatar*

Dzień Siedmiu Śpiących, Niemcy, jeśli tego dnia pada, następne 7 tygodni będzie deszczowe/ *Seven Sleepers Day, in Germany, if it rains that day, the next seven weeks or the rest of summer is supposedly going to be rainy*

Narodowy Dzień Weterana, Wielka Brytania/ *National Veterans' Day, UK*

Narodowy Dzień Testów na HIV, USA/ *National HIV Testing Day, USA*

Narodowy Dzień Pamięci Poznańskiego Czerwca 1956, Polska, ustanowione uchwałą Sejmu RP z okazji 50. rocznicy Poznańskiego Czerwca 1956/ *National Memorial of the June 56 in Poznań, Poland, est. On the 50th anniversary of the anti-communist revolt of 1956*

Dzień Konstytucji, Ukraina/ *Constitution Day, Ukraine*

czerwiec/ june

P/ 29 W/ 30

Dzień Weteranów, Holandia/ *Veterans Day, The Netherlands*

Mnarja Malta, l-Imnarja, Malta, narodowe święto św. Piotra i Pawła, jednak jego korzenie sięgają rzymskiego święta Luminaria/ *Mnarja Malta, l-Imnarja, Malta, national festival dedicated to the feast of Saints Peter and St. Paul. In fact its roots can be traced back to the pagan Roman feast of Luminaria*

Dzień Ratownictwa Wodnego, Polska/ *Life-boat Service Day, Poland*

Dzień polskiej Marynarki Wojennej, Polska/ *Polish Navy Day, Poland*

Święto Niepodległości, Seszele/ *Independence Day, Seychelles*

Święto Armii i Święto Rewolucji, Gwatemala/ *Army Day and Revolution Day, Guatemala*

Święto Niepodległości, Demokratyczna Republika Konga, od Belgii (1960)/ *Independence Day, Democratic Republic of the Congo, from Belgium (1960)*

Dzień Modlitwy Narodowej, Republika Środkowoafrykańska/ *National Prayer Day, Central African Republic*

Święto Rewolucji, Sudan/ *Revolution Day, Sudan*

Michał Pawluśkiewicz, Chicago, 2007

I got the foretaste of Ukraine already at the market in Przemyśl. Near the borderland – suspicious deals. The dull-eyed muscular thugs with golden teeth are not just a stereotype.

I walked across the border. Two Ukraine women had a fight because everybody was in a hurry to catch the last train to Lviv. The visa paper is not a problem there.

My first impressions are shaped by the view of a fight between two huge dogs – in the middle of the road between the exchange offices and the bus shelter. Something barbarian hangs in the air. I set the right time on my watch.

First I was given a lift by a Spanish guy, an experienced traveller. "Dark, dark, dark..." – he says there are more street lights even in the Republic of Mali.

Entering Lviv – no speed limitations because the main road is covered by pre-war, bulging cobblestone pavement. But if Lviv underwent a few "plastic surgeries" Cracow would look rather pale next to it.

Plenty of coaches. Everyone sells everything everywhere. Sometimes they double the prices or cheat with the scales. The old abacuses are still in use here. Incredible greed. The pestering touts. Lots of small groceries, but the attitude of dedication to provide exemplary client service has only just started. In the pharmacies as many people as in the groceries.

Some local guy compares Ukraine to Honduras. An older man apologizes for having already forgotten Polish.

I guess almost every city seen from above, from some watchtower loses its charm and character – it becomes somehow similar to any other. It's the same for Lviv.

The municipal police don't get preoccupied with petty trifles. You don't feel that it's Sunday – the traffic is just the same. On the pavements there are people who offer measuring body weight on bathroom weighting scales for several copecks, and sell sunflower seeds. Not much music around.

Lots of primitive games in the amusement arcades, slot machines where you only insert a coin and wait for the result. The complete passivity of the player. And all willing to play stand in a long queue.

You accidentally jostle someone or ask about the price more inquisitively and because of so much frustration built up inside them they can burst out at you in anger – they are touchy, easily offended, quarrelsome, unfriendly, in best cases – indifferent. Crudeness inside, despondency and depression on the outside. But I'm slowly getting used to it. And it doesn't mean that there aren't any people who smile and are willing to talk.

I'm heading for Lviv. Shepherds and shepherdesses riding their bicycles and goading cattle. On the mountain road the lorry drivers overtaking each other. Desolated, rusty factory remains. >>

I'm going to Ukraine. Hitchhiking.
On my own.
People hearing about it tend to say:
"It's dangerous", "It's controlled by Mafia",
"They can rob you and kill you",
"Aren't you afraid?"
I am.
Afraid of people who live in such fear...

Roadside inspection – phew, they didn't even mention the bribe. It's said that the first measurable effect of Yushchenko government was elimination of the old traffic control police that used to extort money.

Mess. In certain places – terrible poverty. But the main rhythm is not indicated by the poverty and hunger as much as by hopelessness. Squat toilets – with just a hole in the floor charged 50 copecks. In the country – gray, dull clothes.

Ukraina

Ukraine

Jadę na Ukrainę. Autostopem. Sam.
Ludzie, którzy o tym słyszą, powtarzają:
„To jest niebezpieczne", „Tam działa mafia",
„Mogą Cię okraść i zabić", „Nie boisz się?"
Boję się.
Ludzi, którzy żyją w takim strachu...

tekst/ text by
Leszek Szczasny

zdjęcia/ photos by
Dorota Kozińska
(tr. atc)

Przedsmak Ukrainy już na targowisku w Przemyślu. Wokół strefy przygranicznej podejrzane interesy. Tępe osiłki ze złotymi zębami to nie tylko stereotyp.

Przekraczam granicę pieszo. Pobiły się dwie Ukrainki, bo wszyscy śpieszyli się na ostatni pociąg w kierunku Lwowa. Z wizowym karteluszkiem nie ma najmniejszego problemu.

Pierwsze wrażenia kształtuje walka olbrzymich psów – na środku drogi pomiędzy ciągiem kantorów i przystankiem. Coś barbarzyńskiego wisi w powietrzu. Przestawiam czas.

Zabiera mnie stopem Hiszpan, wytrawny podróżnik. Ciemno, ciemno, ciemno... – mówi, że nawet w Mali jest więcej nocnego oświetlenia ulicznego...

Wjazd do Lwowa – nie trzeba żadnych ograniczeń prędkości, bo główna arteria przykryta przedwojennym, silnie powybrzuszanym brukiem. Ale gdyby tak parę operacji plastyczno-kosmetycznych, to Kraków wyglądałby przy Lwowie bardzo blado.

Zatrzęsienie busów. Sprzedaje się wszędzie i wszystko. Ceny nieraz podwójne, albo próby oszukiwania na wadze. Funkcjonują staruteńkie liczydła. Ogromna pazerność. Nagabywacze. Dużo małych spożywczych sklepów, ale myślenie „klient nasz pan" dopiero raczkuje. W aptekach tyle samo ludzi, co w spożywczych.

Jakiś tubylec porównuje Ukrainę do Hondurasu. Starszy mężczyzna przeprasza, że już zapomniał polską mowę.

Chyba każde miasto widziane z góry, z wieży widokowej, traci swój urok i specyfikę – staje się jakieś podobne do wszystkich innych. Z Lwowem jest podobnie.

Straż miejska nie goni za pierdołami. Nie czuje się, że niedziela – ruch taki sam. Na chodnikach siedzą ludzie, którzy oferują zważenie się na wadze łazienkowej, za parę naście kopiejek, a do tego sprzedają słonecznik. Wokoło mało muzyki.

Sporo prymitywnych salonów gier, a na ulicach automaty, do których wrzuca się tylko pieniążek i czeka na wynik. Przy zupełnej bezwolności grającego. Chętni stoją w długiej kolejce.

Potrącisz kogoś niechcący, dopytasz o cenę, a mogą na ciebie sfrustrowani wybuchnąć – drażliwi, obrażalscy, swarliwi, nieraz nieprzychylni, w najlepszym razie obojętni. Nieokrzesanie w środku, na zewnątrz przygnębienie i depresja. Ale powoli się z tym oswajam. Co nie znaczy, że nie ma ludzi, którzy się uśmiechną i są skorzy do rozmowy.

Kieruję się na południe od Lwowa. Pasterze i pasterki jadąc na rowerach, poganiają dobytek. Na górskiej drodze wyprzedzają się ciężarówki. Opustoszałe, zardzewiałe resztki zakładów. >>

Kontrola drogowa – uff, nawet się nie zająknęli o łapówce. Ponoć pierwszym wymiernym efektem rządów Juszczenki było zlikwidowanie starej milicji drogowej, wymuszającej pieniądze.

Syf. W niektórych miejscach bieda aż piszczy. Ale główny rytm wyznacza nie tyle bieda i głód, co beznadzieja.

Dorota Kozińska, Strach na wróble w jednym z sadów Bakczysaraju/ *Scarecrow in one of the orchards in Bakhchisaray,* Krym, Ukraina/ *Crimea, Ukraine*, 07.2008

Roadside inspection – phew, they didn't even mention the bribe. It's said that the first measurable effect of Yushchenko government was elimination of the old traffic control police that used to extort money.

Mess. In certain places – terrible poverty. But the main rhythm is not indicated by the poverty and hunger as much as by hopelessness. Squat toilets – with just a hole in the floor charged 50 copecks. In the country – gray, dull clothes. Babushkas in head kerchiefs. Younger generation dressed slightly better. Wild, but not in the natural sense. Stinking pitch on the roads with shocking holes. Plenty of farm carts. Military equipment used for many things including harvesting.

Moskvitches, Zaporogetzes, Lada cars – endlessly fixed still work great. Also the luxury models of Volga cars, three wheeled motorbikes, and top-shelf Mercedeses. Plenty of cars with darkened windscreens. With all passenger seats usually taken. The imported cars still have their country identification stickers.

Carpathian Ruthenia next to the border with Romania – ordinary mountains, having seen Dolomites or Pyrenees I find them quite average while the author of the guidebook falls into an unjustified rapture – he must have never been outside Ukraine...

People don't travel, they are not aware of the touristic qualities of their region. Not very quick-witted either when I lack some word. Tourist information – if it is anywhere – is closed. You have to ask again and again. It all has it's charm as you can get to know the distinctive characteristics of the local mentality.

The attitude towards women often doesn't reach beyond animalistic instincts. It reminds me of a verse from one song: "You have to make the kids just like the cookies". And the nipples of local girls and women unusually stick out through their tops – thick, hard, fleshy, real sexy. From the depths of this animality the Europeanised Ukraine shyly peers out. Old Yushchenko election campaign posters: "I believe in Ukraine". I would like to believe but I still can't.

It's quite common to see people swimming in the rivers. Either the rivers are that clean or their tolerance to dirt is that high. Very few football fields and generally no infrastructure. But the villages behind the mountains are slightly closer to Polish standards. Naturally. Nobody gets upset by nakedness – and by nakedness I mean here a traveller wearing just pants. In the West it may be problematic.

The picturesque Khotyn fortress by Dniester River. The growling, bossy frump at the cash desk. No, I won't get inside. But the post-woman takes a card from Avon and draws for me how to – using alleyways – get there and see the fortress from outside. Well, well, well...

By the spring of high quality mineral water open for general use a grannie sells the acid-flavoured pearmains. Seeing how thirsty I am while drinking water she gives me a whole bag of the apples. Sweet gesture. I share them later on the bus with the kids going to a camp. >>

It feel totally safe.

Lots of very nice talks – people either worked in Poland themselves or know someone who does. I'm also given a lift by a nouveau riche very satisfied with his financial situation. He wouldn't change his life for life in Poland.

They want money from a hitch hiker! It works here as a taxi service, people even approach you and ask if you don't need

Kontrola drogowa – uff, nawet się nie zajęknęli o łapówce. Ponoć pierwszym wymiernym efektem rządów Juszczenki było zlikwidowanie starej milicji drogowej, wymuszającej pieniądze.

Syf. W niektórych miejscach bieda aż piszczy. Ale główny rytm wyznacza nie tyle bieda i głód, co beznadzieja.

Kible kucane – nic oprócz dziury w podłodze i opłaty w kwocie 50 kopiejek. Na prowincji szare, nieciekawe ubrania. Babiny w chustach. Młodzi trochę lepiej ubrani. Dziko, wcale nie w znaczeniu przyrodniczym. Śmierdząca smoła na jezdniach. Dziury, że „ho ho". Liczne furmanki. Sprzęt powojskowy, używany do wszelkich innych rzeczy, ze żniwami włącznie.

Moskwicze, zaporożce, łady – w nieskończoność naprawiane, wciąż działają. Do tego wołgi klasy lux, trzykołowe motory, ale także mercedesy z pierwszej półki. Dużo samochodów z przyciemnianymi szybami. Z reguły miejsca zajęte w całości. Auta, które sprowadzono z zagranicy, dalej jeżdżą z nalepkami identyfikacyjnymi tamtych państw.

Zakarpacie przy granicy z Rumunią – góry jak góry, po Dolomitach czy Pirenejach dosyć przeciętne. Autor przewodnika wpada w nieuzasadniony zachwyt, chyba nigdzie poza Ukrainą nie był...

Ludzie nie podróżują, nie znają walorów turystycznych swojego regionu. Mało domyślni, gdy brakuje mi jakiegoś słowa. Informacja turystyczna, jeśli jest, to zamknięta. Trzeba pytać i pytać samemu. Ma to wszystko swój urok, można poznać do głębi odmienność tutejszej mentalności.

Stosunek do kobiet często nie wykracza nic poza zwierzęcość. Przypomina mi się tekst pewnej piosenki: „jak ciastka musisz robić dzieci". A sutki tutejszych dziewczyn i kobiet wyjątkowo sterczą spod bluzek – grube, twarde, mięsiste, rzeczywiście seksowne. Spomiędzy tej zwierzęcości nieśmiało wyziera Ukraina europeizująca się. Stare plakaty wyborcze Juszczenki: „Ja wierzę w Ukrainę". Ja chciałbym, ale na razie nie bardzo mi się udaje.

Często widać kąpiących się w rzekach. Albo te rzeki są tak czyste, albo ich tolerancja na brud jest tak wysoka. Czasami to pierwsze, a czasami to drugie. Mało boisk i w ogóle wszelkiej infrastruktury. Ale za górami wioski już trochę bliższe polskim standardom. Naturalnie. Nie bulwersuje nikogo golizna – to znaczy wędrownik w samych „batkach" (*śląskie: „majtki", przyp. red.*). Na Zachodzie różnie z tym bywa.

Malownicza twierdza chocimska nad Dniestrem. Burczące, apodyktyczne babsko w kasie. No to nie wejdę do środka, żeby wiedziała. Listonoszka wyrysowuje mi na kartce z Avonu jak bocznymi ścieżkami dojść i zobaczyć twierdzę z zewnątrz. No, no, no...

Przy ogólnodostępnym źródle wysokojakościowej wody mineralnej babcia sprzedaje kwaśne papierówki. Widząc w jakim spragnieniu poję się wodą, daruje mi jeden worek. Słodki gest. Potem rozdzielam to wśród dzieciaków jadących autobusem na kolonie. >>

Zupełnie bezpiecznie.

Sporo sympatycznych rozmów – każdy albo sam pracował kiedyś w Polsce, albo zna kogoś, kto to robi. Wiezie mnie też nowobogacki – bardzo zadowolony ze swojej sytuacji materialnej. Ten nie zamieniłby się na życie w Polsce.

It feel totally safe.

Lots of very nice talks – people either worked in Poland themselves or know someone who does. I'm also given a lift by a nouveau riche very satisfied with his financial situation. He wouldn't change his life for life in Poland.

They want money from a hitch-hiker! It works here as a taxi service, people even approach you and ask if you don't need a lift. You don't even have to use a thumb, it's enough to stand on the side of the road. Everybody travels like this, even those wearing suits. I am radical – I'm not going to contribute to destroying such beautiful ideology with money. Before I get into the car I ask if it's going to be free of charge. Refusals prevail but I manage to get to Kamianets-Podilskyi.

The New Town is more or less fine. The Old – regardless of its huge historical potential – deserted... Hustlers accosting in Polish, supposedly for bread.

Behind the castle – spacious meadows – just perfect for the night's rest.

On Saturday morning a woman scrambles up the hill – she is going to a wedding carrying two bunches of flowers – she says: "Let the newlyweds choose the one they like more".

A Polish parish – with a Polish priest. But unkind and – I'm sorry to say it – dumb.

At the Russian Soldier Square a parade of the newly confirmed recruits – nobody sees any problem. Shoes with an exaggerated pointed toe are in male fashion.

Impressive, huge, dusty bazaars are a big attraction. To stop, sit down, and... who has ears to hear and eyes to see will find out... The commodity available to buy everywhere is a mouse trap.

Where did all the cats go? Have they all run away from the pack of stray dogs? Dogs that at the first sight can look scary, but when you take a second and a third look they are just sad, meek and harmless. Sometimes they even impudently scrounge for meal with you.

The butcher's hall smells (at first, second and third sniff) awful.

If the official dollar exchange rate doesn't satisfy you your dollars can be exchanged without any problem at any time in any shop or stall. When you buy food you can always hear the honest "Na zdarovye!"; they often want to throw something in for the amount of change, and very little change can be given to you in sweets without asking for permission. The food prices are comparable with Polish or cheaper.

I share my watermelon with an old man – he speaks very indistinctly; his son was killed by the Gypsies. Moldavian Gypsies. The kids begging next to us also came from Moldavia. >>

Internet is sometimes strangely charged for, in minutes and megabytes at the same time.

Very few bearded men but plenty of adds about hair purchase on the bill-posts.

A trip on a train. Ticket chaos, fees for information as well as for waiting rooms of higher standard. Sometimes it's

Zupełnie bezpiecznie.

Sporo sympatycznych rozmów – każdy albo sam pracował kiedyś w Polsce, albo zna kogoś, kto to robi. Wiezie mnie też nowobogacki – bardzo zadowolony ze swojej sytuacji materialnej. Ten nie zamieniłby się na życie w Polsce.

Za autostop chcą pieniędzy! Działa to tutaj jak taksówka, ludzie nawet sami podchodzą i pytają, czy gdzieś nie podwieźć. Nie trzeba wystawiać ręki, wystarczy stanąć przy drodze. Jeżdżą tak wszyscy, nawet ludzie w garniturach. Jestem pryncypialny – nie przyłożę ręki do splamienia tak pięknej idei opłatami. Przed pytam, czy to będzie bezpłatne. Przeważają odmowy, do Kamieńca Podolskiego jednak dojeżdżam.

Nowe miasto jako takie. Stare – mimo ogromnego potencjału zabytkowego – wymarłe. Małe cwaniaczki zaczepiają po polsku, rzekomo chcą na chleb.

Za zamkiem wielkie przestrzenie łąk – w sam raz na nocleg.

W sobotni ranek na wzgórze zamkowe gramoli się kobiecina – idzie na wesele, niesie dwa bukiety kwiatów, mówi: „niech nowożeńcy któryś sobie wybiorą".

Polska parafia – polski ksiądz. Ależ nieuprzejmy i w dodatku, przepraszam, zakuty łeb.

Na placu żołnierza radzieckiego parada nowo zaprzysięganych rekrutów – nikt nie widzi problemu. W modzie męskiej buty z wydłużonym i lekko zakrzywionym ku górze szpicem.

Imponujące, olbrzymie, zakurzone bazarzyska same w sobie są wielką atrakcją. Usiąść, przystanąć, a kto ma uszy do słyszenia i kto ma oczy do widzenia, ten się dowie ... Produktem obowiązkowym są wszędzie łapki na myszy.

Gdzie się podziały koty? Uciekły przed sforami bezpańskich psów? Które na pierwszy rzut oka mogą być zatrważające, ale na drugi i trzeci rzut oka są osowiałe, pokorne, niegroźne. Czasem nienachalnie wpraszają się na wspólny posiłek.

Hala mięsna na pierwszy, drugi i trzeci rzut nosa śmierdzi niemiłosiernie.

Jeśli kurs kantorowy nie zadowala, dolary można na bieżąco wymieniać bez problemu w każdym sklepie czy na każdym stoisku. Kupując jedzenie, słyszy się szczere „na zdarowije" – często chcą coś za resztę dorzucić, a bardzo małą resztę bez pytania wydają chętnie cukierkami. Ceny jedzenia porównywalne z polskimi, albo tańsze.

Arbuzem dzielę się z dziadkiem – mówi bardzo niewyraźnie, syna zabili mu Cyganie. Mołdawscy Cyganie. Te dzieci, które obok żebrzą, też przyjechały z Mołdawii. >>

Internet czasem jest dziwacznie rozliczany równocześnie i minutowo, i megabajtowo.

Mało brodaczy, a na słupach ogłoszeniowych liczne anonse o skupie włosów.

Podróż pociągiem. Chaos biletowy, płatna informacja, poczekalnie o podwyższonym standardzie też płatne! Nieraz

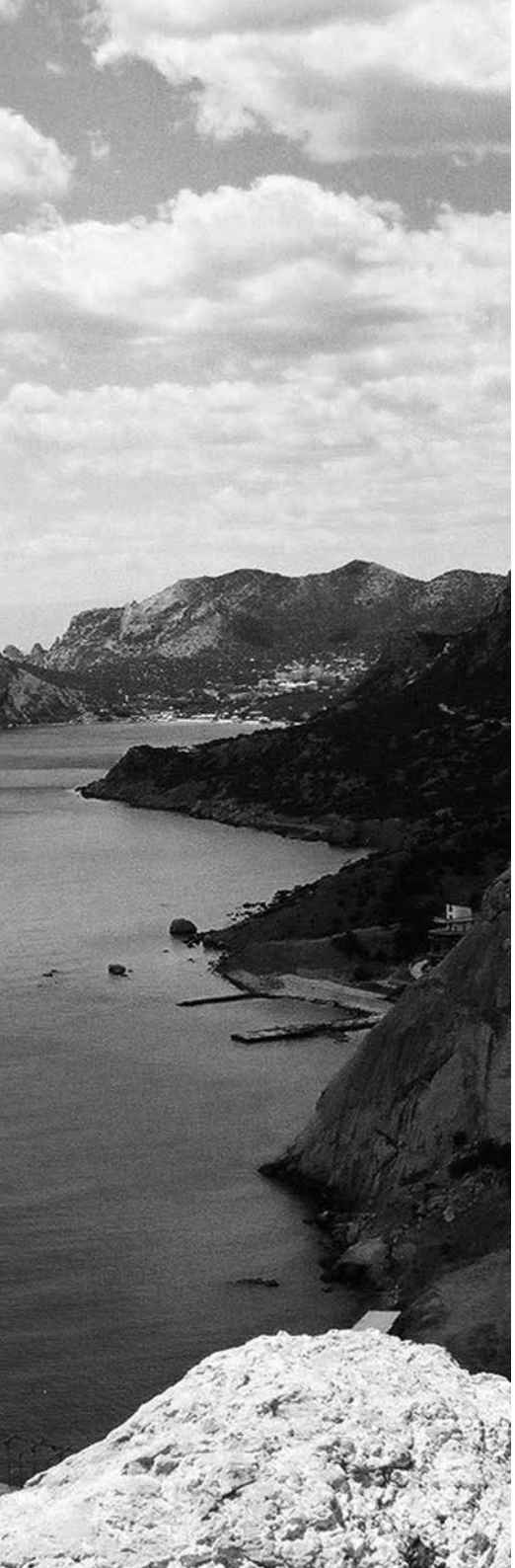

Internet is sometimes strangely charged for, in minutes and megabytes at the same time.

Very few bearded men but plenty of adds about hair purchase on the bill-posts.

A trip on a train. Ticket chaos, fees for information as well as for waiting rooms of higher standard. Sometimes it's hard to find a sound clock. When you finally get to buying the tickets (very low prices) they ask you to give your name – probably checking if in all this circus you haven't by chance forgotten who you were. For the long run trains there are only numbered seats – the rest of the tickets can be illegally bought on the black market. Somebody warns the ticket inspectors: "Wait until we all start to buy tickets at the ticket office!"

In the railroad car playing cards becomes a way for strengthening the marital ties. While the family ties – through mutual fanning. There are even disc-mans and ipods. I meet a young Dutch woman – she also wants to get to Crimea. We will join our efforts in trying to make it, step by step. English versions of the guidebook Froukje hits the bull's eye: "In Ukraine it's not worth asking where the toilets are – they are everywhere."

A stoned youngster touts travelers to go to the railway bars. He boasts about being of pure blood native, some noble Jew. He works in Germany now.

Odessa. People are showered with accommodation offers already at the station – but night accommodation doesn't apply to me. The city has its charm, it is a kind of metropolitan Ukrainian Barcelona, only slightly neglected and untidy. Paradise for artistic photography.

In the Orthodox church they make an extensive, precise, repeated sign of a cross over themselves. They kneel and bow – their foreheads towards the floor. They light very slim candles. Some woman goes crazy, spits the holy water. She must be a well-known character here because she's taken care of by the priest's helper. He's got electrifying gaze, parents from Prague and an unpleasant smell coming from his mouth. Some mother makes a triple sign of a cross over her child that has eyes fixed on me.

On a deserted lane there is a pile of discarded books. I'm rummaging through them. I find a biography of one of my many masters: Gandhi. Some Polish people pass me by saying: "There's nothing on this street". I correct them: "But there are books". They pretend they didn't hear me – you don't talk to junk man...

How many times I have heard: "30 years old and still not married!?" – and surprised they offer me a matchmaking help. And the bazaar female stall-holders declare interest in me.

For dinner – huge, delightful plums – the trades-woman is a Moldavian ex-teacher of Russian. They come here to earn some extra money. When she hears that I want to sleep on the street she offers me a night accommodation for only 6 Hryvnias. The price of a kilo of plums. First time after two weeks I use a deodorant. >>

They make crumpets with jam. Having closed the shutters I check if I didn't go blind – it is so immensely dark.

A junk woman being given one Hryvnia makes a sign of a cross. At the Polish Consulate I'm asking what I should do about my flawed passport with the photo constantly detaching itself. They propose making a "travel passport" that would cost 40 dollars. That sounds ridiculous – it is the total amount of money I've got for two whole weeks of traveling;

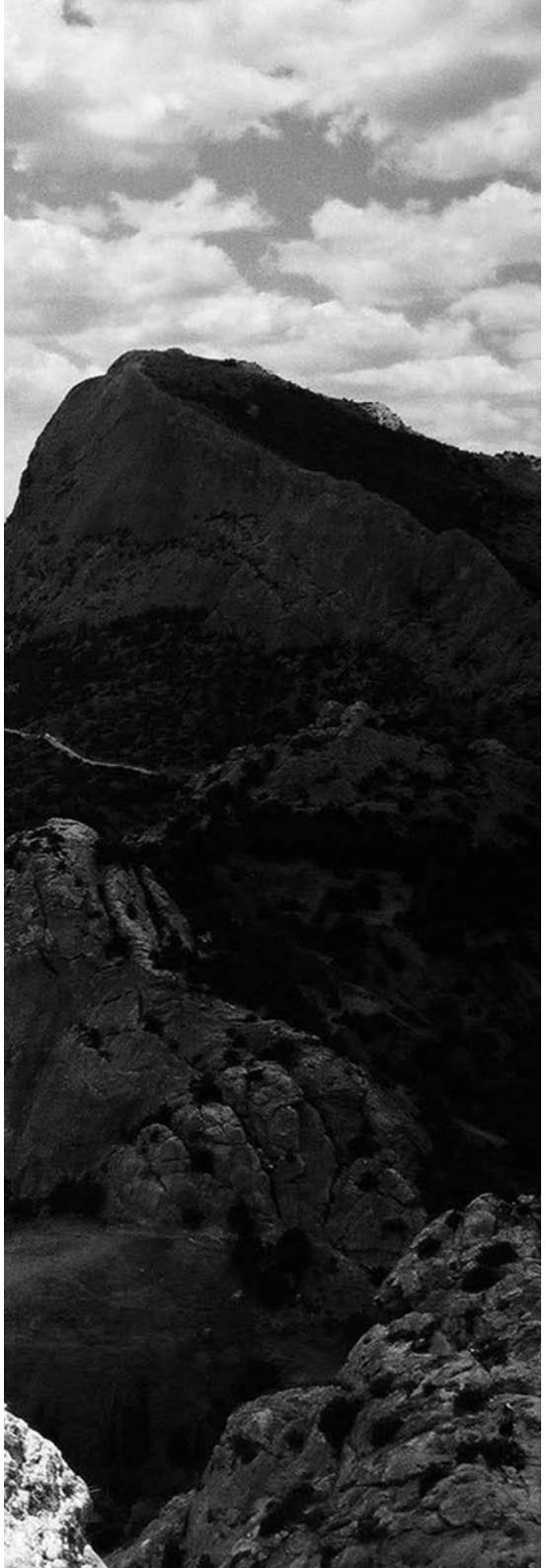

Internet czasem jest dziwacznie rozliczany równocześnie i minutowo, i megabajtowo.

Mało brodaczy, a na słupach ogłoszeniowych liczne anonse o skupie włosów.

Podróż pociągiem. Chaos biletowy, płatna informacja, poczekalnie o podwyższonym standardzie też płatne! Nieraz trudno znaleźć porządny, widoczny zegar. Przy szczęśliwym zakupie biletu (ceny bardzo niskie) podajesz swoje nazwisko – sprawdzają, czy w całym tym cyrku nie zapomniałeś kim jesteś. Na dalekobieżne pociągi miejsca tylko numerowane – reszta na lewo. Ktoś straszy konduktorów: „poczekajcie, aż wszyscy będziemy kupować bilety w kasie!".

W wagonie więź małżeńska umacniana grą w karty. Rodzinna – wzajemnym wachlowaniem się. Są nawet discmany i ipody. Poznaję młodą Holenderkę – też chce się dostać na Krym. Będziemy kombinować razem, kawałek po kawałku. Anglojęzyczny przewodnik Froukje trafia w dziesiątkę: „Na Ukrainie nie warto pytać, gdzie są toalety – toalety są wszędzie".

Młodzian pod wpływem narkotyków nagania do przydworcowych barów. Chwali się, że jest czystej krwi tutejszym, rzekomo jakimś szlachetniejszym „jewrejem". Teraz pracuje w Niemczech.

Odessa. Ofertami noclegowymi zasypują już na dworcu – mnie to nie dotyczy. Miasto ma coś w sobie – taka metropolitalna ukraińska Barcelona, ale dosyć zaniedbana i brudna. Raj dla fotografii artystycznej.

W cerkwi robią obszerny, precyzyjny, wielokrotnie powtarzany znak krzyża. Przyklękają i biją pokłony, również czołem do ziemi. Zapalają chudziutkie świeczki. Jakaś kobieta szaleje, pluje święconą wodą. Chyba tu znana, bo przez pomocnika popa traktowana dosyć familiarnie. Ten ma elektryzujące oczy, rodziców z Pragi i nieprzyjemny zapach z ust. Matka wyręcza zapatrzone we mnie dziecko – sama robi mu przy wyjściu potrójny znak krzyża.

Na opustoszałej uliczce leży stos wyrzuconych książek. Szperam. Jest m. in. biografia jednego z moich wielu mistrzów: Gandhiego. Przechodzą obok Polacy – mówią: „na tej ulicy nic nie ma". Prostuję: „są książki". Udają, że nie słyszą – ze śmietnikarzami się nie gada....

Ileż razy to słyszę: „30 lat i jesteś nieżonaty!?" – zdziwieni, oferują pomoc swacką. A te handlarki na bazarze same się deklarują jako zainteresowane.

Na kolację wielkie, słodkie, rozkoszne śliwki – sprzedająca jest byłą mołdawską nauczycielką rosyjskiego. Na Ukrainę przyjeżdżają dorobić. Gdy słyszy, że chcę spać na dziko, proponuje mi nocleg za jedyne 6 hrywien. Tyle co dwa kilo śliwek. Pierwszy raz po dwóch tygodniach używam dezodorantu. Przyrządzają placki z dżemem. Po zamknięciu okiennic, sprawdzam, czy nie straciłem wzroku, tak bezgranicznie ciemno. >>

Śmietnikarka obdarowana hrywną robi znak krzyża. W konsulacie polskim pytam, co robić z felernym paszportem, w którym odkleja się zdjęcie. Proponują wydanie wyjazdowego paszportu za 40 dolarów. Pani się puknie w czoło, tyle to ja mam na dwa tygodnie podobnej włóczęgi, a mam język w gębie i przemówię celnikom do rozumu.

They make crumpets with jam. Having closed the shutters I check if I didn't go blind – it is so immensely dark.

A junk woman being given one Hryvnia makes a sign of a cross. At the Polish Consulate I'm asking what I should do about my flawed passport with the photo constantly detaching itself. They propose making a "travel passport" that would cost 40 dollars. That sounds ridiculous – it is the total amount of money I've got for two whole weeks of traveling; thank God I can speak so I will try to reason with the customs officers.

An open tram, with iron balustrades, a female ticket inspector and a motor-woman that announces the names of current stations. The ticket is cleverly made to look like a stamp.

It's almost impossible to buy one interesting postcard. In a luxurious supermarket a young shop assistant speaks about the average salaries in Odessa – about 100-250 dollars. His fondness for Poland is undermined by a pro-Russian man who, uninvited, joins the conversation – mentioning the anti-Russian incident in Warsaw. OK, I got to go now or I'll miss the train – I'm finally going to Crimea.

Hot water is constantly available from the carriage samovar and it's free. During the longer stopovers the salesmen of fresh dumplings and "mineral" tap water attack us. A ribald women – my next-seat neighbour got taken in. She proudly announces she she wouldn't go to Poland to pick blackberries for a pittance. She perceives Ukraine to be the country of morons. Another, younger one, is reading a colourful tabloid – I like its tittle: "Get some rest!".

Changing of the electric locomotive into steam engine – through the open window I can smell the combustion gases. The alternative would be stuffy air. I'm traveling the rock bottom class. They pant, they snore, they wheeze, sometimes they are worse than swine.

Simferopol. You can buy cheap essential oils in very small bottles – the choice is amazing. Not necessary to stay here any longer.

Eupatoria. Already by the Black Sea. It's proud of its twenty five centuries of tradition. But you get an impression that cleaning or renovation haven't taken place here for the same amount of time. The streets already flooded after a small downpour. The girl selling excursions around the town pretends not to know where the most important historic buildings and monuments are. And there is an orthodox church, a mosque, a catholic church, and an old Armenian church and Karaitic kenas and a synagogue...

You can buy foreign phrase-books really cheaply – I take the Arabian, Turkish, Portuguese, Greek, Finnish, Swedish, Romanian...

Don't they ever watch the weather forecasts here? – the railway track-woman looks perplexed when I ask about the long term weather predictions. Luckily the rain turned out to be only temporary. >>

I'm gonna enjoy my vacations a little longer; it doesn't mean physical relaxation though. Sometimes I do relax but it's very rare. I am very mobile, I walk, I travel by car, I ask, observe, peep in – just like my name suggests. Because the Hungarians inform me later on that in their language "Leszek" means "to peep".

They often ask me if I'm not bored on my own. If someone is dull and flat then he might get bored...

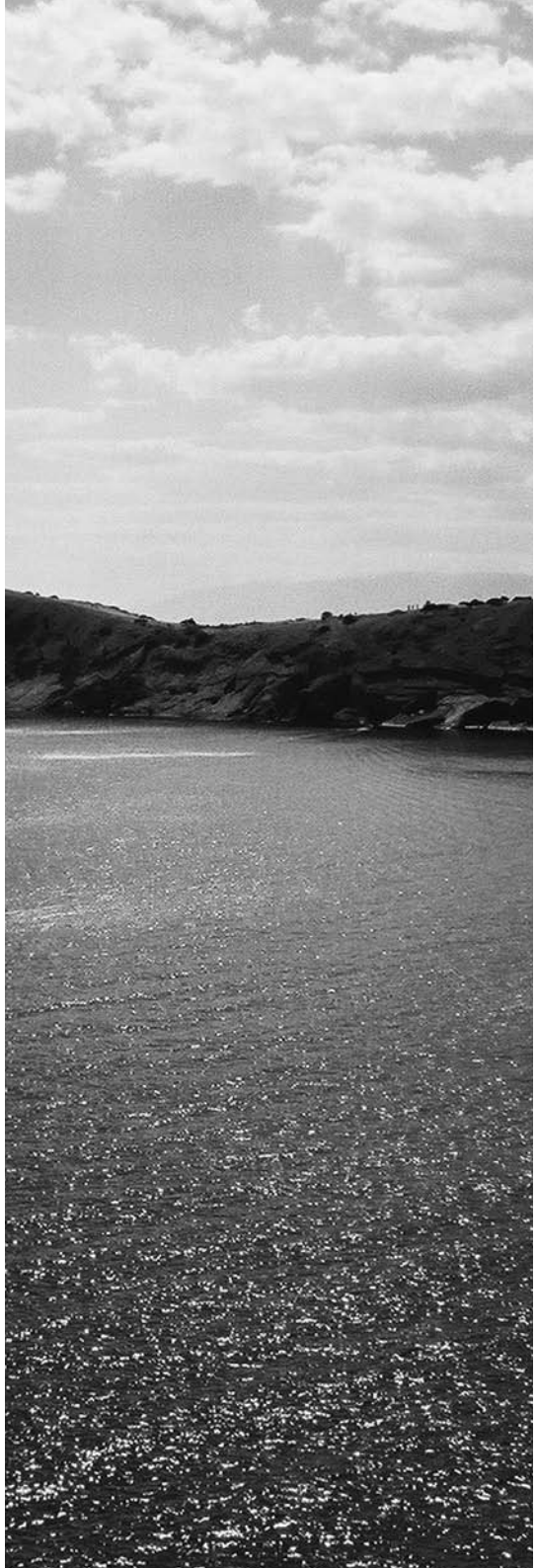

Śmietnikarka obdarowana hrywną robi znak krzyża. W konsulacie polskim pytam, co robić z felernym paszportem, w którym odkleja się zdjęcie. Proponują wydanie wyjazdowego paszportu za 40 dolarów. Pani się puknie w czoło, tyle to ja mam na dwa tygodnie podobnej włóczęgi, a mam język w gębie i przemówię celnikom do rozumu.

Otwarty tramwaj, z żelaznymi balustradami, konduktorką-bileterką i motorniczą, która ogłasza na bieżąco nazwy stacji. Bilet zmyślny jak znaczek pocztowy.

Kupienie ciekawej widokówki graniczy z cudem. W luksusowym domu towarowym młody ekspedient mówi o średnich odeskich zarobkach około 100-250 dolarów. Jego propolską sympatię próbuje podważyć mężczyzna-rusofil, który nieproszony włącza się do rozmowy – wytyka antyrosyjski incydent w Warszawie. Dobra, bo nie zdążę na pociąg – już na sam Krym.

Można skorzystać z gorącej wody z wagonowego samowaru, a na stacjach z dłuższym postojem czatują sprzedawcy świeżych pirożków i wody z kranu, która jest rzekomo mineralna. Nabrała się moja sąsiadka, rubaszna kobieta. Dumnie oświadcza, że nie pojedzie do Polski zbierać za grosze jagody. Ukrainę uważa za kraj duraków. Inna sąsiadka, młodsza, czyta kolorowego szmatławca – podoba mi się jego tytuł: „Odpocznij!".

Zmiana elektrowozu na parowóz – przez otwarte okno czuć spaliny w środku. Alternatywą byłby zaduch. Podróżuję najniższą z możliwych klas. Sapią, chrapią, charczą, czasem gorzej jak świnie.

Symferopol. Można kupić sobie taniutkie olejki eteryczne w małych fioleczkach, w przeogromnym wyborze. I dłużej można się tu nie zatrzymywać.

Eupatoria. Już bezpośrednio nad Morzem Czarnym. Szczyci się 25 wiekami tradycji. Ale ma się wrażenie, że od takiego samego czasu nie robiono tu porządków ani remontów. Ulice zalane już po małej ulewie. Dziewczyna sprzedająca wycieczki po mieście udaje, że nie wie, gdzie są najważniejsze zabytki. A jest i sobór i meczet, i kościół katolicki, i świątynia staroarmeńska, i kenasy karaimskie, i synagoga...

Za grosze można kupić rozmówki turystyczne – biorę arabskie, tureckie, portugalskie, greckie, fińskie, szwedzkie, rumuńskie...

Nie oglądają tu pogody? – dróżniczka dziwi się, gdy pytam o długoterminowe prognozy. Na szczęście deszcz okazał się tylko chwilowy.

Jeszcze powakacjuję, co jednak nie równa się wypoczywaniu fizycznemu. Zdarza się, że wypoczywam, ale to rzadkość. Jestem bardzo mobilny, chodzę, jeżdżę, pytam, obserwuję, zaglądam – jakby zgodnie z przekazem >>

zawartym w moim imieniu. Bo Węgrzy mnie potem informują, że w ich języku „leszek" oznacza właśnie jakieś podglądanie.

Pytają często, czy nie nudno samemu. Jeśli ktoś jest nudny i nijaki, to może mu jest nudno...

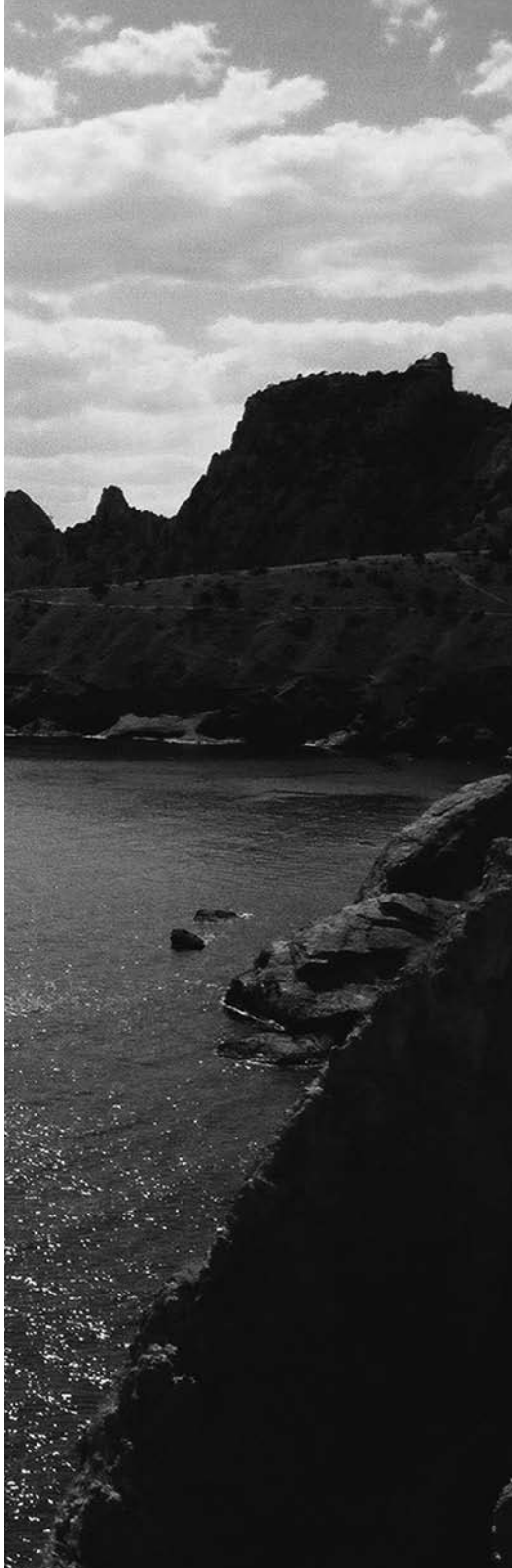

I'm gonna enjoy my vacations a little longer; it doesn't mean physical relaxation though. Sometimes I do relax but it's very rare. I am very mobile, I walk, I travel by car, I ask, observe, peep in – just like my name suggests. Because the Hungarians inform me later on that in their language "Leszek" means "to peep".

They often ask me if I'm not bored on my own. If someone is dull and flat then he might get bored...

The Black Sea – smooth, waveless. In certain places the stones are amazing! Some over forty year old guys from Zaporizhia watch me picking them up with admiration. This is their first time by that sea.

This is a typical tourist zone and you can finally buy here some sensible postcards. The enchantments begin. So far I've had rich cognitive impressions and very few aesthetic ones.

I immediately note down all little details. In the local train a slightly tipsy, droll grandpa makes a comment about me gnawing a pen like a child. Since I was the only person in the carriage that spoke English I helped a Turkish guy. In the meantime young people carelessly throw rubbish out of the window.

Khan's Palace – Hansaray – in Bakhchisaray renovated like no other historic building in Ukraine. Parents reprimand their kids for not being able to stand still and properly for a photo.

Outside the city there are rocky plateaus. Uspiensky monastery is cut in one of them. I can't find words to describe it, it's simply wonderful. And how can one not write the new "Crimean sonnets"...

A brusque nun forbids the monks to give me a temporary shelter. I sleep as usual in the wild – amongst the rocky blocks. A delightful night.

In the morning I find Andrei and Elvira from Russia not far from me. We spend this day together admiring Chufut-Kale, the remaining relics of the rocky city with marvelous views. They got low ceilings – I hit my head twice. I didn't lose any of my 190 cm on the way there, have I.... Contrary to my weight – since leaving home I dropped a few kilograms.

How important the accentuation in Eastern languages is. In Russian, that is spoken in Crimea everywhere now, maybe not as much as in Chinese, but too. I find out about it trying to buy "kiefir".

I meet a group of Estonians riding on hired bikes. The most outgoing – Riina, a sociologist, this year will study in Bologna taking part in an Erasmus project.

Lenin is still present. I walked on of many streets of his name and passed by many monuments of him where the social life of the villages takes place. But apart from that – capitalism is taking over. You can earn doing anything. On the beaches, in trains, on the pavements – there is always somebody offering something. Especially >>

frustrating are the "hyena taxis". But maybe it is such a safe tourist destination only because they constantly think about earning money? It's one of many Ukrainian paradoxes.

At the outlet road where I stop, an old woman cuts the grass and collects leaves for hens and goats. I give her some crusts. It's Ljuda – almost 70-year-old, self-taught, folkloristic artist (poetess, singer, dancer). She invites me to spend the

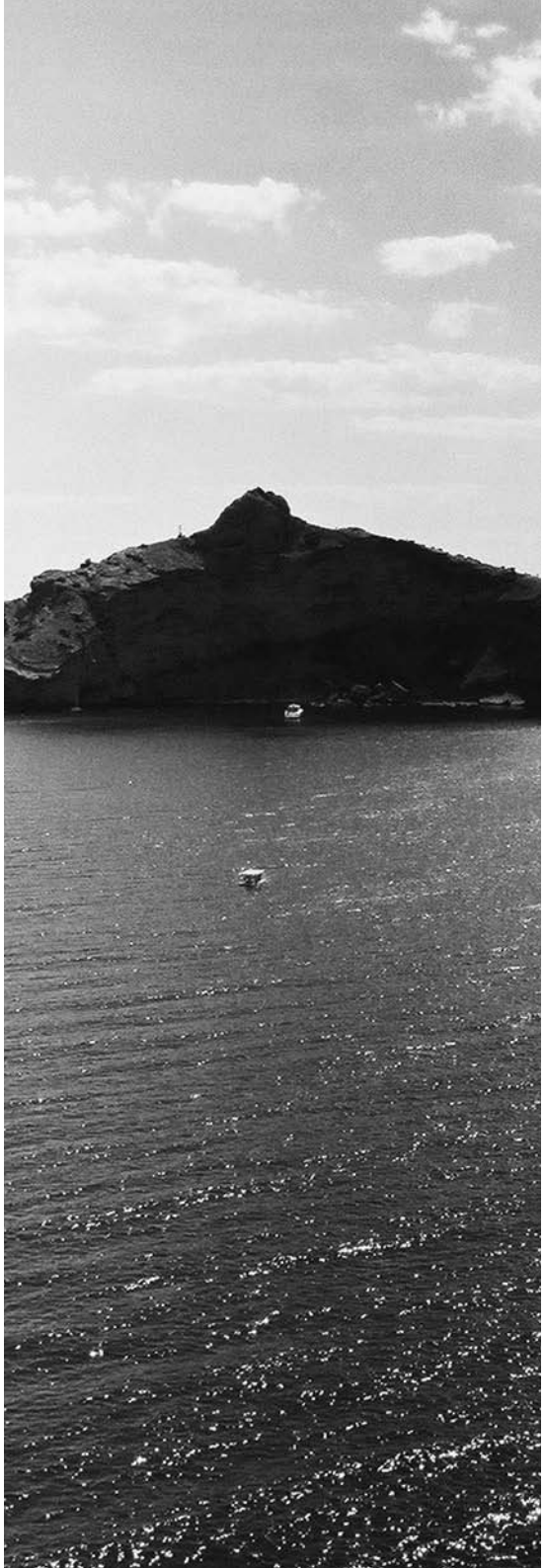

zawartym w moim imieniu. Bo Węgrzy mnie potem informują, że w ich języku „leszek" oznacza właśnie jakieś podglądanie.

Pytają często, czy nie nudno samemu. Jeśli ktoś jest nudny i nijaki, to może mu jest nudno...

Morze Czarne – gładkie, niefaliste. W niektórych miejscach kamyki takie, że poezja! Ponad czterdziestoletni zaporożanie patrzą z podziwem, jak je selekcjonuję. Oni są pierwszy raz w życiu nad tym morzem.

To już strefa wybitnie turystyczna i można kupić wreszcie sensowne widokówki. Zaczynają się zauroczenia. Jak do tej pory było bardzo bogato poznawczo, ale estetycznie dużo mniej.

Spisuję drobiazgi na gorąco. W lokalnym pociągu podpity, pocieszny dziadek zwraca mi uwagę, że podgryzam długopis jak dziecko. Jako jedyna osoba w wagonie znająca angielski udzielam pomocy Turkowi. W międzyczasie młodzi ludzie beztrosko wyrzucają śmieci za okno.

Pałac chanów w Bakczysaraju odrestaurowany, jak mało który zabytek na Ukrainie. Rodzice karcą swoich malców, że nie potrafią się ustawić do zdjęcia.

Za miastem skalne płaskowyże. W jednym wykuty monastyr Uspieński. Brakuje słów, cudnie. Jak tu nie napisać nowych „Sonetów krymskich"...

Opryskliwa siostrzyca zabrania zakonnikom, by udzielili jakiegoś tymczasowego schronienia. Śpię tradycyjnie na dziko – pośród skalnych bloków. Przenajlepsza noc.

Rano się okazuje, że Andriej i Elwira z Rosji rozbili się niedaleko mnie. Ten dzień spędzamy razem, zachwycając się Czufut-Kale, pozostałościami miasta skalnego, skąd widoki pierwszego sortu. Niskie tam progi, dwa razy się rąbnąłem w głowę. Nie zmniejszyło się przecież moje 190 cm wzrostu. W odróżnieniu od wagi, która od wyjazdu z domu, spadła o kilka kilogramów.

Jak ważne jest akcentowanie w językach wschodnich. W rosyjskim, który na Krymie dominuje już niepodzielnie, może nie tyle, co w chińskim, ale też. O czym przekonuje mnie próba kupna „kiefiru".

Spotykam grupę Estończyków na wypożyczonych rowerach. Najbardziej kontaktowa Riina, socjolożka, w tym roku będzie studiować w ramach Erasmusa w Bolonii.

Lenin wiecznie żywy. Po niejednej jego ulicy przechodzę i przy niejednym jego pomniku toczy się życie towarzyskie miasteczek. Ale poza tym kapitalizm, aż się iskrzy. Zarabia się na wszystkim. Na plażach, w pociągach, >>

na chodnikach non-stop ktoś coś oferuje. Szczególnie namolne są hieny taksówkarskie. Ale może, dlatego, że się aż tak intensywnie myśli o zarabianiu, jest tutaj tak bezpiecznie dla turysty. Niejedyny to paradoks ukraiński.

Przy drodze wylotowej, gdzie stopuję, starsza kobieta ścina trawę i liście dla kur i kóz. Daję jej okrajki z przysychającego chleba. To Ljuda – prawie 70-letnia, domorosła, ludowa artystka (poetka, śpiewaczka, tancerka). Zaprasza na nocleg na

frustrating are the "hyena taxis". But maybe it is such a safe tourist destination only because they constantly think about earning money? It's one of many Ukrainian paradoxes.

At the outlet road where I stop, an old woman cuts the grass and collects leaves for hens and goats. I give her some crusts. It's Ljuda – almost 70-year-old, self-taught, folkloristic artist (poetess, singer, dancer). She invites me to spend the night in their garage. I help her drag the cart home. I eat with them a simple and austere meal... Her husband is still sick after having been beaten by his brother who wants to take their house away.

The south coast of Crimea. Beautiful landscapes. On one side the sea, on the other – rocky mountains. Sunny. Cicadas with their resonant screech announce Mediterranean climate.

To the west of Yalta where the coast is more rocky there are plenty of guest-houses and sanatoriums, sometimes state owned and they block access to the beaches. They ask tourists to pay for it. Free spaces only out of the way but it's possible to find something. Even though it is generally very crowded – plenty of new Russians and new Belorussians. Poles can be found there, too.

To the east of Yalta where tree and wine hills predominate, there is no problem with the beaches. The only problem may be dirt. Although the water – another paradox – is clean.

The villages themselves are less interesting than nature. But there are some exceptions. For example in Alupca – a dignified palace. People haven't undergone desensitization to others so far here. In the morning some woman noticed me under the trees and asks: "Hey, young man, are you OK?". In a moment a guy approaches me and says I'd better leave as soon as possible because I'm sleeping in a legally protected park.

You got to wait for the cars taking hitchhikers – possibly some Russians or Latvians will take you. So sometimes I'm just walking, like almost 30 kilometers to Pharos. They project their touristic ignorance on me and roar: "You will get lost!". They are unable to give the distance in kilometers or if they try to – the divergence is enormous. My map fails me too. Understanding is also hindered by the different names of the attractions I've got in my guidebook. I'm finding out that my rucksack can be pulled on the wheels – but it doesn't seem any easier. The noise of engines and exhaust fumes intensify my anti-automobile and anti-civilization mood. But I got there – a half of a watermelon is my reward.

I get to the beach and immediately a monstrous rainstorm begins. I hide under the roof of some guest-house.
I'm lying on a deck-chair, 20 meters away from the vexed sea where the festival of elements takes place.
All cinemas of the world and all special effects are helpless when it comes to repeating something like this.
An incredible catharsis!!! All the drudgery of my day can flow together with the rain. And the big-hearted guard lets me spend the night there luckily. >>

Before the proper Yalta there is Livadia Palace. This is where Poland was sold. Nothing changed much. They still trade and sell things there – not countries though anymore but tones of souvenirs. I see Yalta for a very short while. On one hand – ugly, wrinkled sadness, on the other – trinketed, expensive, big world. In the middle – some inconspicuous pearl – the Alexander Nevsky Cathedral.

na chodnikach non-stop ktoś coś oferuje. Szczególnie namolne są hieny taksówkarskie. Ale może, dlatego, że się aż tak intensywnie myśli o zarabianiu, jest tutaj tak bezpiecznie dla turysty. Niejedyny to paradoks ukraiński.

Przy drodze wylotowej, gdzie stopuję, starsza kobieta ścina trawę i liście dla kur i kóz. Daję jej okrajki z przysychającego chleba. To Ljuda – prawie 70-letnia, domorosła, ludowa artystka (poetka, śpiewaczka, tancerka). Zaprasza na nocleg na ich garażu. Pomagam jej zaciągnąć wózek do domu. Częstują czym chata niebogata ... Mąż schorowany po pobiciu przez brata, który chce im odebrać dom.

Południowy brzeg Krymu. Przyrodniczo cudowny. Po jednej stronie morze, po drugiej – skaliste góry. Słonecznie. Cykady swym donośnym skrzeczeniem oznajmiają klimat śródziemnomorski.

Na zachód od Jałty, gdzie wybrzeże bardziej skalne, liczne domy wypoczynkowe i sanatoria, czasem rządowe, blokują dostęp do plaż. Każą sobie za to płacić. Bezpłatne miejsca tylko gdzieś na uboczu, ale znajdzie się coś i to wcale nie przeludnione. Choć generalnie bardzo tłoczno – dużo nowych ruskich i nowych białoruskich. Polacy też się zdarzają.

Na wschód od Jałty, gdzie przeważają pagóry drzewiasto-winne, problemu z plażami nie ma. Problemem może być nieraz brud. Chociaż woda – to kolejny paradoks – czysta.

Same miejscowości mniej ciekawe od przyrody. Ale są wyjątki. Np. w Ałupce dostojny pałac. Ludzie jeszcze się nie znieczulili na drugiego człowieka. Rano dostrzegła mnie pod drzewami jakaś kobieta i pyta: „młody człowieku, żyjesz?". Za chwilę facet ostrzega, żebym się stąd lepiej już wyniósł, bo leżę w parku chronionym.

Na autostop trzeba się naczekać – ewentualnie zabiorą Rosjanie czy Łotysze. No to nieraz idę, np. prawie 30 kilometrów do Faros. Swą ignorancję turystyczną przenoszą na mnie i huczą: „zgubisz się". Nie potrafią podawać odległości w kilometrach, a jeśli już, to rozbieżności są kosmiczne. Moja mapa też zawodzi. Porozumieniu nie sprzyja funkcjonowanie głównych atrakcji pod innymi nazwami niż to, co mam wypisane z przewodnika. Wypróbowuję to, że plecak, obrywający się do kamyków, można ciągnąć na kółkach – ale niespecjalnie jest to wygodniejsze. Hałas silników i spaliny potęgują nastrój antysamochodowy i „anty-cywilizacyjny". Ale doszedłem – w nagrodę dostaję pół arbuza.

Docieram na plażę i wnet zaczyna się potężna burza z ulewą! Chowam się pod zadaszeniem domu wypoczynkowego. Leżę na leżaku 20 metrów od wzburzonego morza, na którym rozgrywa się festiwal żywiołów. Wszystkie kina i wszystkie efekty specjalne są bezradne, by coś podobnego powtórzyć. Niesłychane katharsis!!! Mordęga z całego dnia może spłynąć razem z tym deszczem. A wyrozumiały strażnik na szczęście pozwala tam przenocować. >>

Przed Jałtą właściwą, Pałac Liwadyjski. To tu sprzedano Polskę. Niewiele się zmieniło. Wokół nadal się handluje i sprzedaje – teraz już nie państwa, ale tony pamiątkarstwa. Jałtę widzę króciutko. Z jednej strony brzydka, pofałdowana smętkowatość, a z drugiej świecidełkowaty, drogi, wielki światek. Pośrodku dosyć niepozorna perełka w postaci cerkwi Aleksandra Newskiego.

Before the proper Yalta there is Livadia Palace. This is where Poland was sold. Nothing changed much. They still trade and sell things there – not countries though anymore but tones of souvenirs. I see Yalta for a very short while. On one hand – ugly, wrinkled sadness, on the other – trinketed, expensive, big world. In the middle – some inconspicuous pearl – the Alexander Nevsky Cathedral.

I limp because of corns. I'm starting to count days to coming home. On the side of the street on the grass drunk Andriushka is lying and waiting for holiday-makers to become his new lodgers. There are many of them on the coast – with a cardboard saying their details leaning against a tree or a fence – they spend whole days like this.

In Sudak – ruins of a Genoese fortress. This is the magic of Crimea – all the foreign influences, even Italian... Acrobatic poses of a beautiful dark-haired stall-holder wearing a vivid green dress – she's helping her father in roof making. Supper on the square next to the bolshevik bust of a forewoman from the local vine grape co-op.

Heading towards a far away vineyard to spend the night there I'm listening to the confessions of a young Muscovite who rides a bike (obviously brought here on a train). He works in the subway. Not used to traveling like this he says: "It's my first and last trip of this sort".

Landscapes are simply breathtaking. Lovely. You can feel joie the vivre here. Kocktieble seems like a fairy tale. They play Vivaldi's "Four Seasons" here. What the heck am I talking about; what four seasons?! One! Summer, summer!!! Total beach idleness.

During the day I sink my hand and both feet (to soften the corns) in the Black Sea, and during the night I use my other hand to touch the sky whitened by stars. I sleep in a thousand star hotel. The nights are warm. The other creatures that sleep with me do it their way – we don't get in our ways. If some unlucky drizzle wakes me up I'm going under the road bridge trying to avoid the holes of the ghostly wells on the way.

On the bus (falsely delayed to help taxi drivers earn more) people are crammed like cattle. And to make things worse all seats have their number written with a marker. To show how orderly everything is. And amongst this crowd there is a woman with a big suitcase, totally foreign. Dressed in Paris, but of the Italian looks.

The central quarter of Theodosia: ridiculous – one big amusement park. "How to get here or there?" – some fellow pretends he doesn't know what I'm talking about, but usually they know and just carelessly shrug their shoulders. But I am asking about the ruins of a castle, not about a supermarket started a month ago. And if they do know they advice to use a bus. They don't like walking on foot for too long.

A night spent on a hill outside the city. This is another night when I watch fireworks before sleep. Are they to celebrate my successful journey? Don't count your chickens before they're hatched! >>

In the morning instead of the morning coffee that I don't drink anyway my pressure increases because of the view of a huge dangerous dog. An exception proving the rule. It runs towards me. Suddenly an old woman appears on this desert and tells me to pick up a stone. There's no time to do that but her voice somehow manages to throw the dog off the balance. It still barks but doesn't want to attack me anymore. I'm not hungry. I'm full of fear. Savings again. But what if it

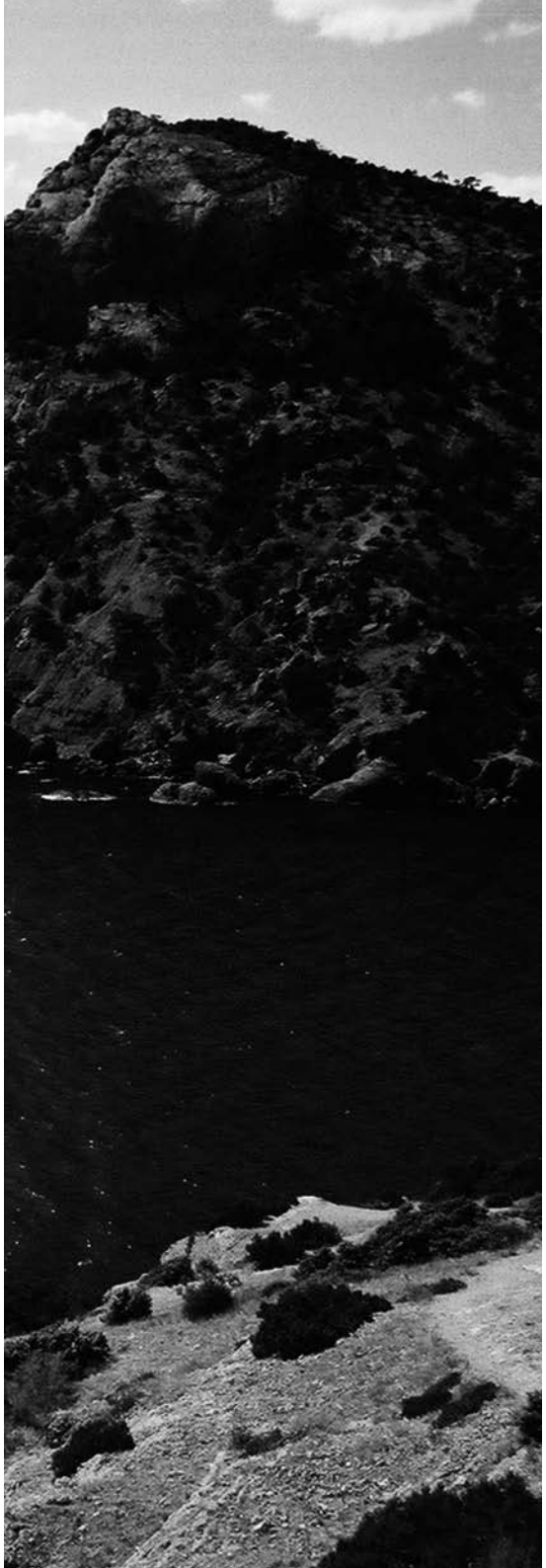

Przed Jałtą właściwą, Pałac Liwadyjski. To tu sprzedano Polskę. Niewiele się zmieniło. Wokół nadal się handluje i sprzedaje – teraz już nie państwa, ale tony pamiątkarstwa. Jałtę widzę króciutko. Z jednej strony brzydka, pofałdowana smętkowatość, a z drugiej świecidełkowaty, drogi, wielki światek. Pośrodku dosyć niepozorna perełka w postaci cerkwi Aleksandra Newskiego.

Kuleję, bo odciski. Trochę liczę dni do domu. Przy drodze podpity Andriuszka leży na trawniku i czeka na wczasowiczów chętnych do jego kwatery. Wielu takich na całym wybrzeżu – z kartonem informacyjnym wspartym o drzewo czy płot, spędzają tak całe dnie.

W Sudaku pogenueska twierdza. Na tym polega magia Krymu: jakich wpływów tu nie było – nawet włoskie... Akrobatyczne pozy przepięknej czarnowłosej straganiarki w jaskrawozielonej opiętej sukience – pomaga ojcu w zamontowaniu zadaszenia. Kolacja na skwerze przy popiersiu bolszewickiej przodowniczki pracy z miejscowej spółdzielni winogronowej.

Wychodząc na nocleg do odległej winnicy, słucham zwierzeń młodego moskwiczanina, jadącego na rowerze (przywiezionym tu oczywiście pociągiem). Jest pracownikiem metra. Nienawykły do trudu zapowiada: „to moja pierwsza i ostatnia taka podróż".

Krajobraz zapiera dech w piersiach (a co się tyczy piersi, to opalanie topless, w odróżnieniu od np. Hiszpanii, tu prawie nie istnieje). Pięknie. Można piszczeć z radości. W Koktieblu prawie bajkowo. Przygrywają „Cztery pory roku" Vivaldiego. Ach tam cztery pory – jedna: lato, lato!!! Kompletna laba plażowa.

W dzień zanurzam rękę, nogi też (żeby rozmiękczyć odciski) w Morzu Czarnym, a nocą, drugą ręką, nogami nie, sięgam nieba białego od gwiazd. Śpię w tysiącgwiazdkowym hotelu. Noce są ciepłe. Inne żyjątka, które śpią ze mną, przędą własną melodię – nie wchodzimy sobie w drogę. Jeśli na nieszczęście jeszcze budzi mnie lekki deszczyk, to się chowam pod mostem drogowym, omijając wcześniej dziury po studzienkach-widmach.

W autobusie (ponoć sztucznie opóźnianym, żeby mogli zarobić taksówkarze) ludzie stłoczeni jak bydło. A jak na ironię, nad miejscami dopisane flamastrem numerki siedzisk. Że niby porządek. Pomiędzy tą ciżbą siedzi kobieta z wielką klasą, zupełnie nietutejsza. Ubrana w Paryżu, o urodzie włoskiej.

Centralna dzielnica Teodozji: cyrk na kółkach – jeden wielki lunapark. „Jak dojść tu czy tam"? – Jakiś typ udaje, że nie wie, o co go pytam, ale najczęściej nie wiedzą, co kwitują beztroskim wzruszeniem ramion. A ja pytam przecież o ruiny zamku, czyli nie o sklep, który otworzono miesiąc temu. A jeśli już wiedzą, to proponują wsiąść w autobus. Nie uznają długiego chodzenia pieszo. >>

Nocleg na wzgórzu poza miastem. Któryś już raz przed snem oglądam pokaz sztucznych ogni. Na cześć udanego wyjazdu? Nie mów „hop".

Rankiem zamiast porannej kawy, której nie pijam, ciśnienie podnosi mi groźne wielkie psisko. Wyjątek potwierdzający regułę. Rzuca się w moją stronę. Na tym odludziu ni stąd ni zowąd przechodzi babuszka, która radzi wziąć do ręki

In the morning instead of the morning coffee that I don't drink anyway my pressure increases because of the view of a huge dangerous dog. An exception proving the rule. It runs towards me. Suddenly an old woman appears on this desert and tells me to pick up a stone. There's no time to do that but her voice somehow manages to throw the dog off the balance. It still barks but doesn't want to attack me anymore. I'm not hungry. I'm full of fear. Savings again. But what if it did bite me... I haven't got the travel insurance...

Peace can be found in the little Orthodox churches. Some of them extremely positive, really colourful, just like children's rooms.

Contrary to my expectations I can't find a little element of my bicycle – a 25 year old Ural. But I find a very cheap light and effective torch. Better later than never...

Thank you Crimea, see you again.

Back on a train, this time towards Odessa. After leaving the coast landscapes become quite boring... Kids overfed with ice-creams and chocolate bars cough terribly – nothing happens without a reason. I hear a voice of an old railway, pro-soviet propagandists. I am too tired and sleepy to give place to anyone.

At the transfer to the long-distance train – if you want to go and have a place on the floor – you must pay the conductress because the tickets at the ticket office are sold for the next two weeks in advance. I'm going with a group of fourteen people from Lodz. I wouldn't be able to survive more than two days with such a big group of people. Too many compromises despite a few facilities.

I come back another route. Through Bilhorod-Dnistrovskyi. Average sea and beach but the kids are totally infatuated. They don't notice the dirty hovels, squats, scrap yards. People are happy to rent some miserable garage if it's only by the sea...

You can't leave Ukraine not having drank a glass of bread acid. More sweet than sour, poured from the popular water carts. All I've got left is 15 kopecks in my pocket.

I'm leaving a country where it's quite obvious that people don't yet live. They merely try to survive, or go on living.

Live to Eat

Applying this principle to everyday life inevitably leads to weight gain. The overall world's overweight is estimated to be over one million six thousand tons. To transport such monstrosity 40 thousand lorries would have to be used. Every third

Nocleg na wzgórzu poza miastem. Któryś już raz przed snem oglądam pokaz sztucznych ogni. Na cześć udanego wyjazdu? Nie mów „hop".

Rankiem zamiast porannej kawy, której nie pijam, ciśnienie podnosi mi groźne wielkie psisko. Wyjątek potwierdzający regułę. Rzuca się w moją stronę. Na tym odludziu ni stąd ni zowąd przechodzi babuszka, która radzi wziąć do ręki kamień. Nie ma czasu, ale jej głos jakimś cudem zbija psa z pantałyku. Ujada, ale odstępuje od ataku. Nie jestem głodny. Najadłem się strachu. Znowu oszczędności. A gdyby mnie ugryzł.... Przecież nie wykupuję turystycznego ubezpieczenia...

Ubezpieczenie można znaleźć w cerkiewkach. Niektóre bardzo pozytywne, bardzo kolorowe, jak pokój dziecinny.

Wbrew przypuszczeniom nie mogę znaleźć części do mojego roweru – 25-letniego urala. Znajduję za to bardzo tanią, lekką, wydajną latarkę. Rychło w czas...

Dziękuję Krymie, do zobaczenia.

Pociągiem znowu w stronę Odessy. Już po wyjeździe z wybrzeża krajobraz staje się generalnie nudny jak flaki. Dzieciaki przekarmione lodami i batonami potwornie kaszlą – nic nie dzieje się przypadkowo. Spomiędzy nich brzmi wagonowy, prosowiecki stary propagandysta. Jestem akurat tak zmęczony i niedospany, że nie ustępuję nikomu miejsca.

Przy przesiadce do dalekobieżnego, żeby w ogóle jechać i mieć miejsce na podłodze, trzeba zapłacić konduktorce. Bo bilety w kasie na miejsca siedzące wyprzedane na dwa tygodnie naprzód. Jadę z grupą czternastu Łodzian. W tak licznym składzie osobowym nie wytrzymałbym dłużej niż dwa dni. Za dużo kompromisów, mimo paru udogodnień.

Wracam inną trasą. Przez Białogród. Bylejaki kawałek morza i plaży, a dzieciaki wniebowzięte. Nie dostrzegają brudnych ruder, pustostanów, złomowisk. Ludzie zadowoleni, nawet jeśli mogą wynająć nad morzem tylko jakiś lichuteńki garaż...

Nie można wyjechać z Ukrainy, nie wypiwszy stakańczyka kwasu chlebowego. Bardziej słodki niż kwaśny, nalewany z popularnych, wszechobecnych beczkowozów. Zostaje mi w kieszeni 15 kopiejek.

Opuszczam kraj, dla którego warto stworzyć neologizm. Tu się jeszcze nie tyle żyje, co głównie „przetrwuje", czy „przetrwywa".

Żyć aby jeść

Stosowanie na co dzień takiej zasady nieuchronnie doprowadza do nadwagi. Szacuje się ją na przeszło milion sześćset tysięcy ton. Do przetransportowania takiego horrendum trzeba by użyć 40 tysięcy czterdziestotonowych ciężarówek.

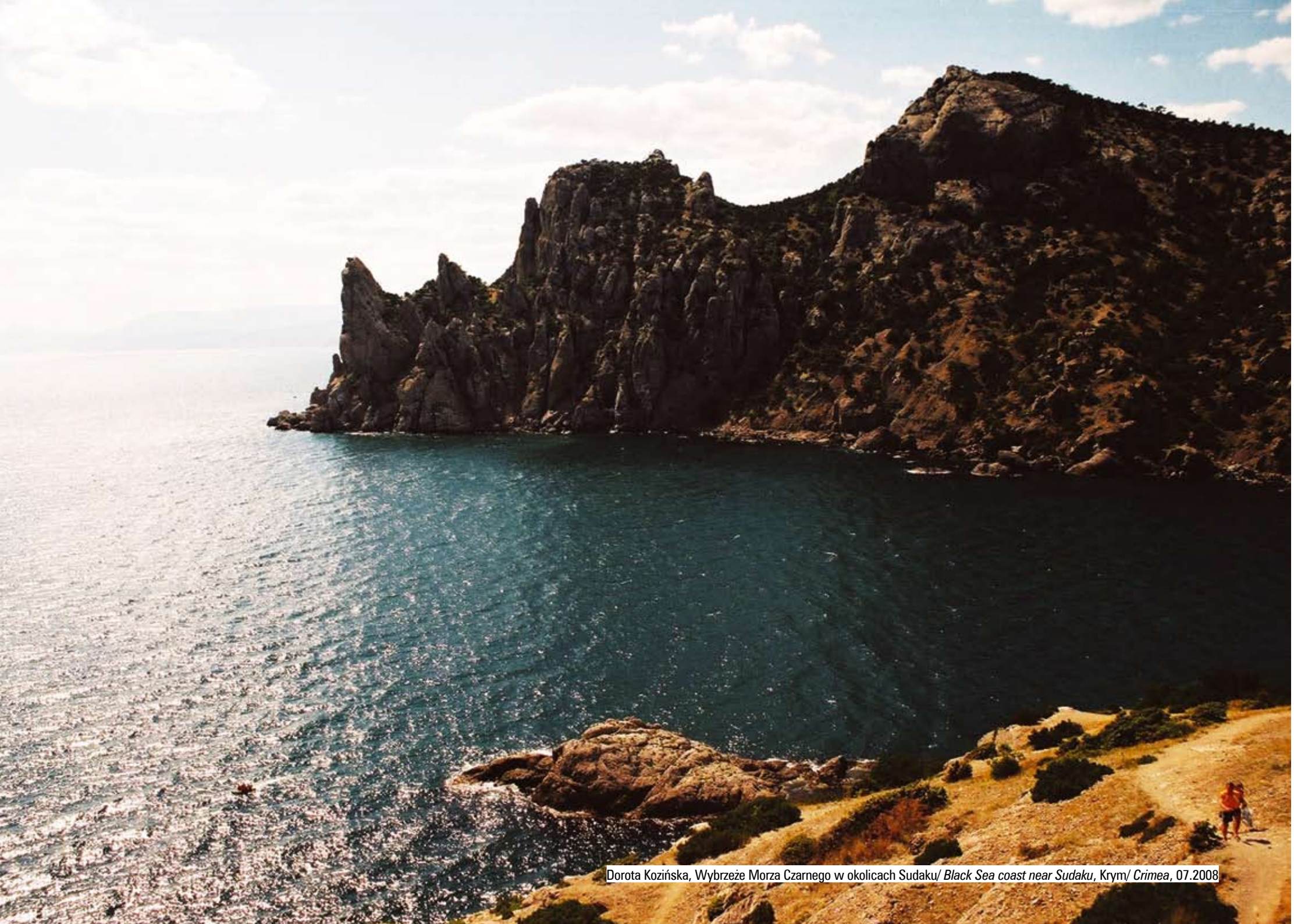

Dorota Kozińska, Wybrzeże Morza Czarnego w okolicach Sudaku/ *Black Sea coast near Sudaku*, Krym/ *Crimea*, 07.2008

Ś/W 1 C/T 2 P/F 3 S/S 4 N/S 5

Dzień Emancypacji, Antyle Holenderskie, Surinam (1863)/ *Emancipation Day, The Netherlands Antilles, Surinam (1863)*

Dzień terytorium, Brytyjskie Wyspy Dziewicze/ *Territory Day, British Virgin Islands*

Lipcowy poranek, Bułgaria, echo ery hippisów, wiele osób jedzie nad Morze Czarne, by tam powitać pierwsze promienie slońca w tym dniu/ July Morning tradition, Bulgaria, an echo from the hippy era, people from all over the country travel (often hitchhike) to the Black Sea coast to meet the first sun rays on the 1st of July

Święto Niepodległości, Burundi, Rwanda (od Belgii, 1962)/ *Independence Day, Burundi, Rwanda, (from Belgium, 1962)*

Narodziny Partii Komunistycznej, Chiny/ *Chinese Communist Party Birthday, People's Republic of China*

Święto Republiki, Ghana (1960)/ *Republic Day, Ghana (1960)*

Dzień utworzenia Specjalnego Regionu Administracyjnego Hongkong, Chiny, obchodzone od 1997, po powrocie Hong Kongu spod zarządu Wielkiej Brytanii do ChRL)/ *Hong Kong Special Administrative Region Establishment Day, China, (since 1997), commemorates the transfer of the sovereignty of Hong Kong from the United Kingdom to the People's Republic of China*

Dzień Pracownika Banku, Gwatemala/ *Bank Employees' Day, Guatemala*

Święto Kanady, Kanada, w rocznicę wejścia w życie Aktu Brytyjskiej Ameryki Północnej, na mocy którego zjednoczono Kanadę (1867)/ *Canada Day, Canada, celebrating the anniversary of the enactment of the British North America Act of 1867, which united Canada as a single country*

Dzień Niepodległości, Somalia (od Włoch,1960)/ *Independence Day, Somalia (from Italy, 1960)*

Dzień Decentralizacji, Sudan/ *Decentralization Day, Sudan*

Dzień Marynarki Wojennej i Handlowej, Turcja/ *Navy and Merchant Marine Day, Turkey*

Światowy Dzień Architektury/ *World Day of Architecture*

Święto Flagi, Curaçao (Antyle Holenderskie)/ *Curaçao Day, Curaçao (Netherlands Antilles)*

Pielgrzymka do Mariańskiej Hory, Słowacja, gdzie znajduje się Bazylika Najświętszej Marii Panny/ *Annual pilgrimage at Mariánska hora, Slovakia, the location of the Basilica of the Visitation of the Blessed Virgin Mary*

Światowy Dzień Dziennikarza Sportowego/ *World Day of the Sports Journalist*

Dzień Niepodległości, Białoruś (od Niemiec,1944)/ *Independence Day in Belarus (from Germany, 1944)*

Ogólnopolski dzień fanów Red Hot Chili Peppers (znane też jako dzień czerwonej ostrej papryki chili), Polska/ *Red Hot Chili Peppers Fans Day, Poland*

Dzień Zniesienia Niewolnictwa, Wyspy Dziewicze/ *Danish West Indies Emancipation Day, Virgin Islands*

Dzień Pokoju i Jedności, Rwanda, rocznica zamachu 1973/ *Peace and Unity Day, Rwanda, Anniversary of the 1973 coup*

Urodziny Króla, Tonga/ *King's Birthday, Tonga*

Dzień Niepodległości, USA, (od Wielkiej Brytanii, 1776)/ *Independence Day, USA (from UK, 1776)*

Dzień Przyjaźni Filipińsko-Amerykańskiej/ *Filipino-American Friendship Day*

Międzynarodowy dzień Przytulania, dzień bezinteresownej serdeczności/ *International Free Hugs Day*

lipiec/ july

Klara Kopcińska, Warszawa/ *Warsaw*, 2008

Dzień Niepodległości, Algieria, (od Francji, 1962)/ *Independence Day, Algeria, (from France, 1962)*

Święto Konstytucji, Armenia, (1995)/ *Constitution Day, Armenia, (1995)*

Dzień Warmii, Polska/ *Warmia District Day, Poland*

Przyjęcie Chrześcijaństwa, Republika Czeska, ku czci Św. Cyryla i Metodego/ *Introduction of Christianity, Czech Republic, honors the apostles St. Cyril and St. Methodius*

Święto Niepodległości, Republika Zielonego Przylądka, (od Portugalii, 1975)/ *Independence Day, Cape Verde, (from Portugalii, 1975)*

Krwawy Czwartek, USA, Święto Unii Longshoremen's, pamięci Strajku Zachodniego Wybrzeża (1934)/ *Bloody Thursday, USA, Longshoremen's Union Holiday, to commemorate the West Coast Waterfront Strike (1934*)

Święto Niepodległości, Wenezuela (od Hiszpanii, 1811)/ *Independence Day, Venezuela (from Spain, 1811)*

Dzień Tynwaldu, Wyspa Man, Tynwald – dwuizbowy parlament wyspy, działający nieprzerwanie od 979 roku/ *Tynwald Day, Isle of Man, the Isle's Parliament in continuous existence since 979*

Dzień Jedności, Zambia/ *Unity Day, Zambia*

Międzynarodowy Dzień Spółdzielczości, ONZ (0d 1995)/ *International Day of Cooperatives, UN (since 1995)*

X-Day, Kościół SubGeniusza (od 1998), część mitologii satyrycznego kościoła SubGeniusza, będącego parodią kultu i religijnych ekstremistów. W tym dniu co roku obchodzi się koniec świata/ *X-Day, Church of the SubGenius, (since 1998), part of the mythology of the satirical Church of the SubGenius, an organization formed as a parody of cults and extreme religious groups. X-Day is the scheduled "end of the world" in 1998, and has been celebrated since then*

P/M 6 W/T 7 Ś/W 8 C/T 9 P/F 10 S/S 11 N/S 12

Dzień Jana Husa, Czechy, w rocznicę śmierci (1415)/ *Jan Hus Day, Czech Republic, anniversary of death (1415)*

Święto Niepodległości, Komory, (od Francji, 1975)/ *Independence Day, Comoros, (from France, 1975)*

Dzień Państwowości, Litwa/ *Statehood Day, Lithuania*

Dzień Niepodległości, Malawi, (od Wielkiej Brytanii, 1964)/ *Independence Day, Malawi (from the UK,1964)*

Dzień Republiki, Malawi (1966)/ *Republic Day, Malawi (1966)*

Asalha Puja (Asanha Puja), buddyzm, na pamiątkę 1. kazania Buddy w Benares, składa się ofiary i słucha kazania/ *Asalha Puja (Asanha Puja) commemorates Buddha's first sermon in Benares and the founding of the Buddhist sangha. The day is observed by donating offerings to temples and listening to sermons*

Tanabata, Japonia, 7. dnia 7., miesiąca, gdy zbliżają się do siebie dwie gwiazdy północnego nieba rozdzielone przez Drogę Mleczną (wg. legendy para kochanków Orihime – Wega i Hikoboshi – Altair), którzy mogą się spotkać tylko raz w roku. To dzień, w którym spełniają się marzenia/ *Tanabata, Japan, celebrates the meeting of Orihime (Vega) and Hikoboshi (Altair), two stars (lovers according to a legend) separated by the Milky Way. It is the day when dreams come true*

Urodziny Króla Gyanendry, Nepal/ *King Gyanendra's Birthday, Nepal*

Noc Kupały, Noc Świętojańska, Rosja, Ukraina/ *Ivan Kupala Day, Russia, Ukraine*

Dzień Saba Saba, Tanzania, m. in. obchody powstania w 1954 Tanzańskiej partii TANU (Narodowy Związek Afrykański Tanganiki). Saba Saba oznacza „siedem siedem" w suahili/ *Saba Saba Day, Tanzania, celebrates among others the 1954 founding of the Tanzanian political party, TANU, the Tanganyika African National Union. Saba Saba means "seven seven" in Swahili*

Święto Niepodległości, Wyspy Salomona (od Wielkiej Brytanii, 1978)/ *Independence Day, Solomon Islands, (from UK, 1978)*

Warta przy grobie Soapy Smitha, Skagway, Alaska, słynnego oszusta, króla złodziei i ganstera (1860-1898)/ *Annual Soapy Smith wake, Skagway, Alaska, Jefferson Randolph ("Soapy") Smith II (1860-1898) American con artist and gangster, perhaps the most famous bunko man of the old west*

Męczeństwo Bába, bahaizm/ *Martyrdom of the Báb, Bahá'í Faith*

Święto Niepodległości, Argentyna, (od Hiszpanii, 1816)/ *Independence Day, Argentina, (from Spain, 1816)*

Święto Konstytucji, Palau/ *Constitution Day, Palau*

Dzień ciszy, obchodzony przez naśladowców Meher Baby, właśc. Merwan Sheriar Irani (1894-1969), indyjskiego mistrz duchowego, który ogłosił się awatarem, od 1925 do swojej śmierci w 1969, Meher Baba zachowywał milczenie/ *Silence Day, celebrated by followers of Meher Baba, an Indian mystic and spiritual master who declared that he was the Avatar of the age. He stayed silent from 1925 until his death in 1969*

Dzień Wojska, Albania/ *Army Day, Albania*

Święto Niepodległości, Bahamy (od Wielkiej Brytanii, 1973)/ *Independence Day, Bahamas (from UK, 1973)*

Święto Sił Zbrojnych, Mauretania/ *Armed Forces Day, Mauritania*

Dzień Wspólnoty Flamandzkiej, Belgia, w rocznicę bitwy pod Courtrai (1302, podczas powstania tkaczy w Brugii)/ *Flemish Day, Flanders, region in Belgium, on the anniversary of the 1302 Battle of the Golden Spurs*

Narodowy Dzień Morza, Chiny, upamiętnia wyprawy żeglarza Zheng He, w okresie Dynastii Ming (1368-1644), który wg. badaczy dotarł nawet do Ameryki/ *National Maritime Day, China, It marks the anniversary of the ocean voyages of Zheng He, the Ming Dynasty (1368–1644) navigator, who, according to researchers, led Chinese fleets on seven ocean voyages as far as America*

Święto Niepodległości, Mongolia, w rocznicę ustanowienia republiki w 1921, odbywa się wówczas Nadom, tradycyjny, coroczny festiwal sportowy/ *National Day, Mongolia, traditionally associated with the establishment of the present republic in 1921, accompanied by Naadam, a traditional festival with games such as Mongolian wrestling, horse racing and archery*

Światowy Dzień Ludności ONZ, od 1989, by promować wiedzę o zagadnieniach zw. z populacją na świecie/ *World Population Day, UN, (since 1989) to raise awareness of global population issues*

Rocznica Bitwy nad Boyne, Irlandia Północna, Dzień Oranżystów (1690)/ *Battle of the Boyne Day (1690), Ireland Northern Ireland, also known as Orangemen's Day or the Twelfth*

Święto Niepodległości, Kiribati, (od WB, 1979)/ *Independence Day, Kiribati (from UK, 1979)*

Święto Niepodległości, Wyspy Świętego Tomasza i Książęca (od Portugalii, 1975)/ *Independence Day, São Tomé and Príncipe, (from Portugal, 1975)*

lipiec/ july

Leszek Szczasny, Turcja/ *Turkey*, 2007

P/M 13 W/T 14 Ś/W 15 C/T 16 P/F 17 S/S 18 N/S 19

Święto Narodowe, Czarnogóra, w rocznicę ogłoszenia Czarnogóry 27. niepodległym państwem na świecie w 1878 podczas Kongresu berlińskiego i wybuchu powstania przeciwko państwom Osi w 1941/ *National Holiday, Montenegro, marks the date in 1878 when the Congress of Berlin recognised Montenegro as the 27th independent state in the world and the start of one of the first popular uprisings in Europe against the Axis Powers in 1941*

O-bon lub Bon, Japonia, buddyjski odpowiednik Święta Zmarłych, podczas którego oddaje się cześć przodkom, obchodzony wg. 2 różnych tradycji 15 lipca lub ok. 15 sierpnia/ *Bon Festival, Obon, Japan, is a Japanese Buddhist custom to honor the departed spirits of one's ancestors, celebrated according to two different traditions on July 15 or around August 15*

Dzień Matki, Afganistan/ *Mother's Day, Afghanistan*

Święto Narodowe, Dzień Zdobycia Bastylii, Francja (1789), rocznica wybuchu Rewolucji Francuskiej/ *National Holiday, Bastille Day, France and all French dependencies, (1789), anniversary of the start of the French Revolution*

Święto Narodowe, Irak, rocznica obalenia Monarchii i zamachu stanu znanego jako Rewolucja 14 lipca 1958/ *Republic Day, Iraq, anniversary of coup d'etat of July 14, 1958, in which the monarchy was overthrown*

Męczeństwo Imama Alego, Iran, (599-661) przez wielu muzułmanów, w szczególności szyitów, Ali jest uważany za najważniejszą po Mahomecie postać wczesnego okresu islamu/ *Martyrdom of Imam Ali, Iran, (599-661) one of the most important figures of early Islam (esp. acc. to Shia Islam)*

Dzień Społeczności Afrykańskiej, Senegal/ *African Community Day, Senegal*

Urodziny Księżniczki Wiktorii (1977), Święto Flagi, Szwecja/ *Birthday of Victoria, Sweden, Crown Princess of Sweden, (1977) an official flag day*

Confuflux, dyskordianizm, 2. Święto sezonu Confusion/ *Confuflux, discordianism, 2nd holiday of the Confusion season*

Urodziny Sułtana, Brunei/ *Sultan's Birthday, Brunei*

Światowy Dzień bez Telefonu Komórkowego/ *World No Mobile Phone Day*

Święto Matki Boskiej z Góry Karmel, katolickie/ *Our Lady of Mount Carmel, Catholic*

Dzień La Paz, Boliwia, stolica, założona w 1548/ *La Paz Day, Bolivia, capital city, founded in 1548*

Dzień Rosyjskiej Rodziny Królewskiej, kośc. prawosławny, uznani za świętych, rodzina ostatniego cara zamordowana w tym dniu w 1918 przez Bolszewików/ *The Russian Royal Family, Russian Orthodox Church, regarded as saints, the family was murdered in 1918 by the Bolsheviks*

Dzień Rewolucji Lipcowej, Irak, w rocznicę powrotu do władzy (1968) Partii Baas, która ręduje za jednym socjalistycznym państwem arabskim/ *July Revolution Day, Iraq, celebrating the return to power in 1968 of the Ba'th Party, which advocates a single Arab Socialist nation*

Gion Matsuri, Japonia, Kioto, jedno z najbardziej znanych świąt japońskich, trwa przez cały lipiec, 17 odbywa się parada, wywodzi się z rytuału oczyszczającego w celu przebłagania bogów ognia, powodzi, trzęsienia ziemi/ *Gion Matsuri, Kyoto, Japan, one of the most famous festivals in Japan, lasts all July crowned by the parade of July 17, originated as part of a purification ritual to appease the gods thought to cause fire, floods and earthquakes*

Dzień Konstytucji, Korea Południowa/ *Constitution Day, South Korea*

Urodziny Króla, Lesotho/ *King's Birthday, Lesotho*

Dzień Muñoza Rivery, Portoryko, rocznica urodzin Luisa Muñoza Rivery (1859-1916) poety, dziennikarza/ *Muñoz Rivera Day, Puerto Rico, celebrates the birthday of Luis Muñoz Rivera (1859-1916) poet, and journalist*

Światowy Dzień Międzynarodowej Sprawiedliwości/ *World Day for International Justice*

Miradż, Islam, święto upamiętniające drugą część najważniejszego objawienia proroka Mahometa. Pierwszy etap tego objawienia znany jest jako al-isrā „nocna podróż"/ *Lailat al Miraj, Islam, festival celebrating the Isra and Mi'raj, the two parts of a journey that Muhammad took in one night, around the year 620*

Święto Pracy, Hiszpania/ *Labour Day, Spain*

Święto Proklamowania Pierwszej Konstytucji, Urugwaj, (1951)/ *Constitution Day, Uruguay, (1951)*

Dzień Męczenników, Birma, w 1947 kilku birmańskich przywódców niepodległościowych zostało zastrzelonych przez grupę uzbrojonych mężczyzn/ *Martyrs' Day, Burma, in 1947 several of Burma's independence leaders were gunned down by a group of armed men*

Dzień Niepodległości, Laos, (od Francji, 1949)/ *Independence Day, Laos, (from France, 1949)*

Dzień Rewolucji, Nikaragua, (1979), obalenie dyktatury Somozy przez Sandinistów/ *Revolution Day, Nicaragua, (1979), marks the day that the National Liberation Army defeated the Somoze dictatorship*

lipiec/ july

P/M 20 W/ 21 Ś/ 22 C/ 23 P/ 24 S/ 25 N/ 26

Dzień Przyjaźni, Argentyna/ *Día del Amigo (Friendship Day), Argentina*

Dzień Pokoju i Wolności, Cypr, rocznica inwazji tureckiej w 1974/ *Peace and Freedom Day, Cyprus, anniversary of the Turkish invasion in 1974*

Święto Niepodległości, Kolumbia, od Hiszpanii, 1810)/ *Independence Day, Colombia, (from Spain, 1810)*

Dzień Uznania Niepodległości, Tunezja, (od Francji, 1956)/ *Independence Recognition Day, Tunisia, (from France, 1956)*

Święto Niepodległości, Belgia, inauguracja Leopolda I, pierwszego króla Belgii (1831)/ *National holiday, Belgium inauguration of Léopold I, first king of the Belgians (1831)*

Dzień Męczenników, Boliwia/ *Martyrs' Day, Bolivia*

Święto Wyzwolenia, Guam (przez USA, z rąk Japończyków, 1944)/ *Liberation Day, Guam, (by USA from Japan, 1944)*

Dzień Schoelchera, Gwadelupa, Martynika, Victor Schoelcher (1804-1893), francuski pisarz orędujący za zniesieniem niewolnictwa, zwłaszcza na Karaibach/ *Schoelcher Day, Guadeloupe, Martinique, Victor Schoelcher (1804-1893), a French abolitionist writer and the main spokesman for the abolition of slavery, esp. on the Caribbean islands*

Dzień Harmonii Rasowej, Singapur, w rocznicę zamieszek na tle rasowym (1964)/ *Racial Harmony Day, Singapore, to commemorate the 1964 Race Riots*

Święto Rewolucji (1994), Gambia/ *Revolution Day (1994), Gambia*

Urodziny byłego króla Sobhuzy II, Suazi/ *Birthday of former King Sobhuza II, Swaziland*

Dzień aproksymacji π, (22/7 jest w przybliżeniu równe liczbie Pi), od 1988, odbył się wówczas marsz wokół jednego z budynków Eksploratorium w San Francisco, jedzono tarty (Ples), a następnych latach także Plzzę/ *Pi Approximation Day (22/7 is approximately equal to π), The first Pi Day celebration was held at the San Francisco Exploratorium in 1988, with staff and public marching around one of its circular spaces, and then consuming fruit pies; the museum has since added pizza pies to its Pi Day menu*

Dzień Flecisty z Hameln, kraje anglojęzyczne, data odpowiada tej przedstawionej w poemacie Roberta Browninga, Flecista jest bohaterem legendy, wg. której wyprowadził z Hameln najpierw szczury, a potem (gdy nie chciano mu zapłacić za tę usługę) również dzieci/ *Ratcatcher's Day, commemorates the Pied Piper of Hamelin, in English-speaking countries, based upon the date of the Pied Piper incident as reported in the Poem by Robert Browning, The Pied Piper of Hamelin is a legend about the abduction of first rats and then children from the town of Hamelin, Germany*

Obchody rocznicy urodzin Haile Sellasie, Rastafarianizm, ostatniego cesarza Etiopii (1892), znanego jako symbol religijny ruchu Rastafari/ *Celebration of the birthday of Haile Selassie, Rastafari movement, Emperor of Ethiopia, the religious symbol for God incarnate among the Rastafari movement*

Święto Rewolucji Lipcowej (1952), Egipt, Libia/ *Revolution Day (1952), Egypt, Libya*

Święto Konstytucji, Fidżi/ *Constitution Day, Fiji*

Święto Narodowe, Oman, wstąpienie na tron sułtana/ *National Day, Oman, Commemorates the accession of the sultan*

Dzień Pamięci, Papua-Nowa Gwinea/ *Remembrance Day, Papua New Guinea*

Dzień Simóna Bolívara, Ekwador, Wenezuela, rocznica urodzin (1783) bohatera walk o wyzwolenie Ameryki Południowej spod władzy Hiszpanów/ *Simón Bolívar Day, Ecuador, Venezuela, one of the most important leaders of Spanish America's successful struggle for independence from Spain*

Święto Policji Państwowej, Polska/ *Police Day, Poland*

Dzień Tequili, USA/ *National Tequila Day, USA*

Święto Narodowe, Galicja (Hiszpania), od 1980/ *National Day (Día da Pátria Galega), Galicia (Spain), since 1980*

Święto Niepodległości, Holandia, po wojnie osiemdziesięcioletniej, spod władzy Filipa II Hiszpańskiego (1581)/ *Independence Day, The Netherlands, through the Eighty Years' War from Philip II of Spain, (1581)*

Rocznica Aneksji Guanacaste, Kostaryka/ *Anniversary of Annexation of Guanacaste, Costa Rica*

Dzień Bezpiecznego Kierowcy, Polska, w imieniny Krzysztofa (od 2006)/ *Safe Driver's Day, Poland, on St. Christopher's Day (since 2006)*

Święto Konstytucji, Portoryko, (1952)/ *Constitution Day, Puerto Rico, (1952)*

Święto Republiki, Tunezja/ *Republic Day, Tunisia*

Widżaj Diwas, Indie, koniec wojny o Kargil, m. Indiami i Pakistanem (1999) w okręgu Kargil w Kaszmirze/ *Vijay Divas, India, end of Kargil War, an armed conflict between India and Pakistan that took place in 1999 in the Kargil district of Kashmir*

Święto Rewolucji, Kuba, na pamiątkę wydarzeń z 1953 r., kiedy to Fidel Castro i jego towarzysze przeprowadzili szturm na koszary bazy wojskowej Moncada w Santiago de Cuba, rewolucjoniści ponieśli klęskę, a jednak ten atak stał się początkiem rewolucji kubańskiej/ *Day of the National Rebellion, Cuba, Anniversary of the Moncada Barracks Attack (1953) by Fidel Castro in Santiago de Cuba, which became the beginning of the Cuban Revolution*

Święto Niepodległości, Liberia, (od USA, 1847)/ *Independence Day, Liberia, (from USA, 1847)*

Święto Niepodległości, Malediwy (od Wielkiej Brytanii, 1965)/ *Independence Day, Maldives (from UK, 1965)*

lipiec/ july

P/ 27 W/ 28 Ś/ 29 C/ 30 P/ 31 S/S 1 >>

Święto Pracy, Bośnia i Hercegowina/ *Labour Day, Bosnia & Herzegovina*

Dzień Zwycięstwa, Korea Północna, koniec wojny koreańskiej (1953)/ *Victory Day, North Korea, end of Korean War (1953)*

Rocznica Urodzin Jose Celso Barbosy, Portoryko, (1857), lekarza, socjologa i polityka/ *José Celso Barbosa Day, Puerto Rico, medical Physician, sociologist, and political leader*

Dzień Samotnych/ *Singles' Day*

Dzień Somersa, Bermudy, George Somers, (1554-1610), założyciel brytyjskiej kolonii Bermudy/ *Somers Day, Bermuda, George Somers (1554-1610), founder of British colony of Bermuda*

Święto Niepodległości, Peru (od Hiszpanii, 1921)/ *Independence Day, Peru, (from Spain, 1821)*

Rocznica Upadku Faszyzmu, San Marino/ *Fall of Fascism Day, San Marino*

Wigilia święta narodowego Ólavsøka, Wyspy Owcze, wigilia sw. Olafa/ *Ólavsøka Eve, Faroe Islands, the literal meaning is St. Olaf's Wake*

29/30 **Tisza be-Aw**, judaizm, święto upamiętniające rocznicę zburzenia Pierwszej i Drugiej Świątyni Jerozolimskiej, poprzedzone jest trzema tygodniami pokuty, nazywane „najsmutniejszym dniem w historii żydowskiej"/ *Tisha B'av, Judaism, annual fast day in Judaism, named for the ninth day (Tisha) of the month of Av in the Hebrew calendar, it commemorates the destruction of the First and Second Temples in Jerusalem, which occurred about 656 years apart, but on the same date, the day has been called the "saddest day in Jewish history"*

Dzień Hymnu Narodowego, Rumunia (przyjętego w 1989)/ *National Anthem Day in Romania adopted 1989*

Ólavsøka, Wyspy Owcze, otwarcie sesji parlamentu/ *Ólavsøka, Faroe Islands, opening of the Løgting (Parliament) session*

Dzień Marsylianki, Francja/ *Marseillaise Day, France*

Święto Tronu, Maroko/ *Throne Day, Morocco*

Święto Niepodległości, Vanuatu (od Wielkiej Brytanii i Francji, 1980)/ *Independence Day, Vanuatu (from UK and France, 1980)*

Dzień Flagi, Hawaje/ *Flag Day, Hawaii*

Hari Pahlawan, Malezja, dzień malajskiego wojownika/ *Hari Pahlawan, Malysia, Malaysian warrior's day*

Dzień Żałoby, Meksyk, w rocznicę śmierci Miguela Hidalgo y Costilla (1811), księdza i bohatera rewolty przeciw Hiszpanom/ *Day of Mourning, Mexico, Memorializes the death of Miguel Hidalgo y Costilla (d.1811), priest and hero in the 1810 revolt against Spain*

Klara Kopcińska, Warszawa/ *Warsaw*, 2008

Lughnasadh, celtyckie, święto boga Lugha, święto plonów/ *Lughnasadh, Celtic, harvest festival, devoted to God Lugh, first day of Autumn*

Obchody wyzwolenia z niewolnictwa, Rastafarianizm/ *Celebration of the liberation from slavery, Rastafari movement*

Dzień Sił Zbrojnych, Angola/ *Armed Forces Day, Angola*

Święto Niepodległości, Benin (od Francji, 1960)/ *National Day, Benin (independence from France, 1960)*

Święto Armii, Chińska Republika Ludowa, rocznica powstania Chińskiej Armii Ludowo-Wyzwoleńczej (1927)/ *Anniversary of the Founding of the People's Liberation Army, People's Republic of China (1927)*

Dzień Rodziców, Demokratyczna Republika Konga/ *Parent's Day, Democratic Republic of Congo*

Dzień zniesienia niewolnictwa, Barbados, Dominika, Gujana, Jamajka, Trynidad i Tobago (1834)/ *Emancipation Day, Barbados, Dominica, Guyana, Jamaica, Trinidad and Tobago (1834)*

Homowo, Ghana, święto dziękczynienia/ *Homowo, Ghana, Thanksgiving*

Eid al-Jaysh, Liban, Dzień Wojska/ *Army's Day, Lebanon*

Dzień Pamięci Warszawy, Polska, rocznica wybuchu Powstania Warszawskiego (1944)/ *Warsaw Memorial Day, Poland, the anniversary of Warsaw Uprising (1944)*

Święto Narodowe, Szwajcaria, rocznica utworzenia konfederacji (1291)/ *National Day, Switzerland, anniversary of establishing the confederation (1291)*

Narodowy Dzień Rolnictwa, Wielka Brytania/ *National Farming and Agriculture Day, UK*

Światowy Dzień Skauta, rocznica powstania obozu skautów na wyspie Brownsea w 1907, a tym samym utworzenia ruchu skautowskiego przez Baden-Powella/ *World Scout Day, anniversary of the first day of the Brownsea Island Camp in 1907, where Robert Baden-Powell began scouting*

Święto Objawienia Dzieła Wielkiego Miłosierdzia, kościół katolicki Mariawitów, zbiór objawień (1893-1918) siostry zakonnej św. Marii Franciszki Kozłowskiej, będących, po Piśmie Świętym, podstawowym źródłem wiary mariawickiej/ *Feast of the revelation of the The Work of Great Mercy, Mariavite Church (Christian), a series of revelations by nun Feliksa (Maria Franciszka) Kozłowska, the most important religious source for the Mariavites beside the Bible*

Dzień kina azerskiego, Azerbejdżan, przemysł filmowy w tym kraju istnieje od 1898/ *Day of Azerbaijani cinema, Azerbaijan, the film industry in this country dates back to 1898*

Ilinden, Bułgaria, Macedonia, rocznica powstania ilindeńskiego (1903)/ *Ilinden (St. Ilya Day), Bulgaria, Republic of Macedonia, day of remembrance of the Ilinden-Preobrazhenie Uprising*

Święto Dziewicy Los Angeles, Kostaryka, patronka Kostaryki/ *Feast of the Los Angeles Virgin, Costa Rica, patron of Costa Rica*

Dzień wojsk powietrznodesantowych, Rosja, Ukraina/ *Day of Airborne Forces, Russia and Ukraine*

Dzień Pamięci o Zagładzie Romów/ *Roma Holocaust Remembrance Day*

P/M 3 W/T 4 Ś/W 5 C/T 6 P/F 7 S/S 8 N/S 9

Dzień Męczenników Kolonizacji, Gwinea Bissau/ *Colonization Martyr's Day, Guinea-Bissau*

Święto Sił Zbrojnych, Gwinea Równikowa/ *Armed Forces Day, Equatorial Guinea*

Święto obywatelskie, Kanada, ogólna nazwa święta obchodzonego w większości miast kanadyjskich pod różnymi nazwami, święto ma charakter rodzinno-rozrywkowy, pierwszy pon. sierpnia/ *Civic Holiday, Canada, the most widely used name for a public holiday celebrated in parts of Canada, first Mon. in Aug.*

Święto Niepodległości, Niger (od Francji, 1960)/ *Independence Day, Niger (from France, 1960)*

Dzień Bourgiby, Tunezja, Habib Bourgiba (1903-2000), pierwszy w historii prezydent niepodległej Tunezji, nazywany afrykańskim Atatürkiem, ponieważ zredukował wpływy religii na państwo/ *Bourguiba's Day, Tunisia, Habib Bourguiba (1903-2000), Tunisian statesman and the Founder and First President of the Republic of Tunisia, often compared to Turkish leader Mustafa Kemal Atatürk because of the pro-Western reforms enacted during his presidency*

Dzień Flagi, Wenezuela (od 2006)/ *Flag Day, Venezuela (since 2006)*

Święto Rewolucji, Burkina Faso, rocznica przejęcia władzy przez Thomasa Sankarę w 1983 (wówczas kraj nazywał się Górna Wolta, zmienił nazwę na Burkina Faso w 1984)/ *National Day, Burkina Faso, anniversary of coup d'etat in 1983 which made Thomas Sankara President of the then Upper Volta (remaned Burkina Faso in 1984)*

Dzień Młodzieży, Kiribati/ *Youth Day, Kiribati*

1. dzień Festiwalu San Salwador, Salwador/ *1st Day of San Salvador Festival, Salvador*

Dzień Nicole Robin, Wyspy Dziewicze, w rocznicę szczęśliwego powrotu statku Nicole Robin, przetrzymywanego przez 23 dni przez władze kubańskie w 1973/ *Nicole Robin Day, Virgin Islands, in commemoration of the safe return of the Nicole Robin and her crew in 1973, after a harrowing twenty-three day experience, most of which was spent in the hands of Communist Cuban Authorities*

Raksza Bandan (znany też jako Rakhi), hinduizm, nazwa oznacza „więzy opieki", festiwal poświęcony miłości siostrzano-braterskiej/ *Raksha Bandhan (also known as Rakhi), Hindu, means "the bond of protection", celebrates the relationship between brothers and sisters*

Lailat ul-Bara'at (zwane także Mid-Sha'ban), islam, wg. szyitów to dzień urodzin Imama al-Mahdiego, bardzo ważnej postaci łączonej czasem z osobą ostatniego ukrytego imama, który ma poprzedzać Mahdiego, bądź być nim, wg. sunnitów to noc wybawienia, na pamiątkę dnia, gdy Allah uratował następców Noego przed potopem/ *Lailat ul-Bara'at (also called Mid-Sha'ban), Islam, in the Shia view it is the date when Imam al-Mahdi was born, Shias believe him to be the twelfth, final and current Shia Imam and also the Mahdi, a very important Islamic figure who is believed by all Muslims to bring absolute justice to the world by establishing Islam as the global religion, in the Sunni view it is a night of worship and salvation, commemorating when Allah saved Noah followers from the deluge*

Dzień Niepodległości, Burkina Faso (od Francji, 1960)/ *Independence Day, Burkina Faso (from France, 1960)*

Narodowy Dzień Dziecka, Chile, Tuvalu/ *National Children's Day, Chile, Tuvalu*

Dzień Zwycięstwa i Dumy Państwowej, Chorwacja (od 1995)/ *Victory and Homeland Thanksgiving Day, Croatia (since 1995)*

Dzień Konstytucji, Iran (1906)/ *Constitution Day, Iran (1906)*

Święto Przemienienia Pańskiego, kościoły chrześcijańskie, wprowadzone przez Papieża Kaliksta III jako podziękowanie Bogu za odniesione zwycięstwo Węgrów nad Imperium Osmańskim pod Belgradem w 1456 roku/ *Transfiguration of Christ, Christian, est. in 1456 by Pope Callixtus III after the victory of Hungary over the Ottoman Empire, in the Siege of Belgrade*

Święto Niepodległości, Boliwia (od Hiszpanii, 1825)/ *Independence Day, Bolivia (from Spain, 1825)*

Święto Niepodległości, Jamajka (od Wielkiej Brytanii i Indii Zachodnich 1962), *Independence Day, Jamaica (from GB and West Indies, 1962)*

Toro Nagashi, Japonia (Hiroszima), Święto pokoju, ceremonia wypuszczenia pływających lampionów, by uczcić pamięć ofiar wybuchu amerykańskiej bomby atomowej w Hiroszimie (1945)/ *Toro Nagashi, Japan (Hiroshima), Hiroshima Peace Festival, floating lantern ceremony to honor those killed by the U.S. atomic bomb in Hiroshima (1945)*

Rocznica dojścia do władzy szejka Zayeda bin Sultan Al Nahayana, Zjednoczone Emiraty Arabskie (1966)/ *H.H. Sheikh Zayed bin Sultan Al Nahyan's Accession Day, United Arab Emirates (1966)*

Święto Imienia Jezusa, kościół anglikański/ *Feast of the Name of Jesus, Anglican Church*

Rocznica bitwy nad rzeką Boyacá, Kolumbia, zwycięstwo powstańców pod wodzą Simona Bolivara nad Hiszpanami (1538)/ *Battle of Boyaca, Colombia, victory of the Republicans led by Simon Bolivar over the Spanish Monarchy (1538)*

Dzień zniesienia niewolnictwa, Turks i Caicos (1834)/ *Emancipation Day, Turks and Caicos Islands (1834)*

Święto Republiki, Wybrzeże Kości Słoniowej (niepodległość od Francji, 1960)/ *Republic Day, Côte d'Ivoire (independence from France, 1960)*

Dzień Pokoju, Irak/ *Peace Day, Iraq*

Haritalika, Święto kobiet, Nepal, ku czci Parwati, partnerki Sziwy – poświęcone kobietom/ *Tij Day (Woman's Holiday or Haritalika), Nepal, it honors Parvati, the consort of Shiva, greatest festival to celebrate womanhood*

Imieniny Królowej Sylwii, Szwecja/ *Namesday of Queen Silvia, Sweden*

Dzień Ojca, Tajwan, w języku mandaryńskim Ba Ba znaczy „ojciec" lub 8-8, czyli 8 sierpnia/ *Father's Day, Taiwan, in Mandarin, Ba Ba means father and 8-8, or August 8*

Nane Nane, Dzień Rolników, Tanzania/ *Farmer's Day, Tanzania*

Święto św. Teresy Benedykty od Krzyża, kościół katolicki, właść. Edyta Stein, (1891- ok. 9.08.1942 w Auschwitz), Żydówka z pochodzenia, obywatelka Niemiec, filozof, karmelitanka bosa, beatyfikowana, kanonizowana i ogłoszona patronką Europy (1999) przez Jana Pawła II/ *Feast of St. Teresa Benedicta of the Cross, Catholic church, b. Edith Stein (1891-9.08.1942 in Auschwitz), a German-Jewish philosopher, Carmelite nun, martyr, and saint of the Catholic Church, who died at Auschwitz, in 1922, she converted to Christianity, was canonized by John Paul II and became patron Saint of Europe*

Święto Armii Sanusi (Senussi), Libia, polityczno-religijnego ruchu stworzonego w Libii i Sudanie w 1837 (zaczątek w Mekce) przez Muhammada bin Ali al-Sanusi (1791-1859), zwanego Wielkim Sanusim/ *Sanusi Army Day, Libya, Sanusi (Senussi) is a political-religious organization in Libya and Sudan founded in Mecca in 1837 by Muhammad bin Ali al-Sanusi (1791-1859), known as the Grand Sanusi*

Narodowy Dzień Kobiet, RPA/ *National Women's Day, South Africa*

Święto Niepodległości, Singapur (od Wielkiej Brytanii i Malezji, 1965)/ *National Day, Singapore, Independence Day (from GB and Malaysia, 1965)*

Dzień Franka Zappy, USA, Baltimore, ur. w tym mieście kompozytora i muzyka (1940-1993)/ *Frank Zappa Day, Baltimore, USA, in honor of the Baltimore-born composer and musician*

Międzynarodowy Dzień Ludności Tubylczej na Świecie, ONZ/ *International Day of the World's Indigenous People UN*

sierpień/ august

Łucja Mikołajczuk, Kobieta z plemienia Ibanów/ *Woman from the Iban tribe*, Borneo

P/M 10 W/T 11 Ś/W 12 C/T 13 P/F 14

Święto Niepodległości, Ekwador, ruch wyzwoleńczy zaczął się w 1809 w Quito, ale niepodległość osiągnięto dopiero w maju 1822/ *Independence Day, Ecuador, movement began in Quito in 1809, independence not achieved till May 1822*

Krajowy Dzień S'more'ów, USA, s'more to tradycyjny poczęstunek podczas ognisk obozowych w USA i Kanadzie, są to dwa herbatniki przełożone czekoladą i słodkimi piankami/ *National S'mores Day, USA, s'more is a traditional campfire treat popular in the United States and Canada, consisting of a roasted marshmallow and a slab of chocolate sandwiched between two pieces of graham cracker*

Dzień Przewodnika i Ratownika Górskiego, Patron Święty Wawrzyniec/ *Mountain Guide and Rescuer's Day, Patron St. Laurent*

Święto Niepodległości, Czad (od Francji, 1960)/ *Independence Day, Chad (from France, 1960)*

Dzień Koronacji, Jordania, Husajn ibn Talal (1935-1999) został królem Jordanii w 1952/ *Coronation Day, Jordan, Hussein bin Talal (1935-1999) became King of Jordan (1952)*

Zaraday, dyskordianizm, 1. święto sezonu Bureaucracy/ *Zaraday, discordianism, 1st. holiday of the Bureaucracy season*

Dzień Ponce de Leona, Portoryko, (1570-1600) pierwszy Portorykańczyk, który (tymczasowo) został gubernatorem kraju/ *Ponce de Leon Day, Puerto Rico, (1570-1600), the first Puerto Rican to assume (temporarily) the governorship of Puerto Rico*

Urodziny Królowej Sirikit (1932), Dzień Matki, Tajlandia/ *The Queen's Birthday (1932), Mother's Day, Thailand*

Święto Obrony, Zambia/ *Defence Day, Zambia*

Święto Armii, Zimbabwe/ *Army Day, Zimbabwe*

Międzynarodowy Dzień Młodzieży, ONZ (od 1999)/ *International Youth Day, United Nations (since 1999)*

Święto Wolnego Laosu (Lao Issara), Laos (od Francji, 1949)/ *Lao Issara, Day of the Free Laos, Laos (from France, 1949)*

Święto Niepodległości, Republika Środkowoafrykańska (od Francji, 1960)/ *Independence Day, Central African Republic (from France, 1960)*

Dzień Kobiet, Tunezja/ *Women's Day, Tunisia*

Międzynarodowy Dzień Osób Leworęcznych (od 1992)/ *International Lefthanders Day (since 1992)*

Kriszna Dżanmasztami (także znane jako Krisznasztami, Gokulasztami, Śrikryszna Dżajanti, Śri Dżajanti), hinduizm, święto z okazji urodzin Kriszny, 8. awatara Wisznu/ *Krishna Janmaashtami (also known as Krishnaashtami, Gokulaashtami, Srikrishna Jayanti, Sree Jayanthi or Janmaashtami), Hindu, celebrates the birth of Krishna, the 8th avatar (incarnation) of Vishnu*

Św. Maksymiliana Kolbe, katolickie, (1894-14.08.1941 w obozie koncentracyjnym Auschwitz), polski franciszkanin konwentualny, święty Kościoła katolickiego/ *Saint Maximilian Kolbe, Catholic, Polish Franciscan priest martyred by Nazis in 1941 in Auschwitz*

Odkrycie złota w Klondike, Jukon, Kanada (1896)/ Klondike Gold Discovery Day, Yukon, Canada (1896)

Święto Przyłączenia Prowincji Wadi Eddahab (Río de Oro), Maroko/ *Allegiance of Oued Eddahab or Río de Oro, Morocco*

Święto Niepodległości, Pakistan (od Wielkiej Brytanii, 1947)/ *Independence Day, Pakistan (from United Kingdom, 1947)*

Dzień Flagi, Paragwaj/ *Flag Day, Paraguay*

Dzień Nawajskiego Szyfranta, USA, indiańscy szyfranci (ang. codetalkers), specjalnie przeszkoleni amerykańscy żołnierze, głównie z okresu II wojny światowej, pochodzący z indiańskich plemion i posługujący się zakodowanymi słowami z mało znanych indiańskich języków w celu przekazywania zaszyfrowanych informacji i rozkazów/ *Day of Navajo Codetalkers, USA, Native Americans who served in the US Marine Corps whose primary job was the transmission of secret tactical messages, over military telephone or radio communications nets using formal or informally developed codes built upon their native languages*

Dzień Energetyka/ *Power Engineer's Day*

Klara Kopcińska,
Moskwa, Kreml, trofea wojenne – armaty z inicjałem Napoleona/ *Moscow, Kremlin, war trophies – cannons with Napoleon's symbol*, 2008

Wniebowzięcie Najświętszej Maryi Panny (święto Matki Bożej Zielnej), Kościół katolicki/ *Feast day of the Assumption of Mary, Catholic, patron of vegetation*

Święto Zaśnięcia Matki Boskiej, Prawosławie, katolickie kościoły wschodnie (unickie)/ *Feast of the Dormition of the Theotokos (Mother of Jesus), Eastern Orthodoxy and Eastern Catholicism*

Wafaa El-Nil, Święto wylewania Nilu, Egipt, trwa 2 tygodnie, obchodzone także w kościele koptyjskim poprzez wrzucenie relikwii męczennika do rzeki, stąd nazwa Esba`al-shahīd (palec męczennika)/ *Flooding of the Nile Day, Egypt an annual holiday for two weeks, it is also celebrated in the Coptic Church by ceremonially throwing a martyr's relic into the river, hence the name Esba`al-shahīd (the martyr's finger)*

Dzień Konstytucji, Gwinea Równikowa/ *Constitution Day, Equatorial Guinea*

Dzień Niepodległości, Indie (od Wielkiej Brytanii, 1947)/ *Independence Day, India (from the United Kingdom, 1947)*

Shuusen-kinenbi, Japonia, dzień upamiętniający koniec wojny (z Koreą), nazwa oficjalna: dzień żałoby po śmierci na wojnie i modlitwy za pokój (1945). W Korei dzień ten znany jest pod nazwą „dzień zwycięstwa nad Japonią"/ *Shuusen-kinenbi, Japan, the memorial day for the end of the war, official name – the day for mourning of war dead and praying for peace. In Korea this day is known as Victory over Japan Day*

Narodowe Święto Akadian, Kanada, w dniu Wniebowzięcia NMP, Akadianie – francuska wspólnota żyjąca na terenie Nowej Szkocji w Kanadzie/ *National Acadian Day, Canada, celebrating the Assumption of Mary, French Canadian community of Nova Scotia*

Dzień Niepodległości, Kongo (od Francji, 1960)/ *Independence Day, Congo (from France, 1960)*

Gwangbokjeol, Dzień Wyzwolenia, Dzień zwycięstwa nad Japonią, Korea Południowa, Korea Północna (od Japonii, 1945)/ *Liberation Day, South Korea, North Korea (from Japan, 1945)*

Dzień Napoleona, Korsyka, rocznica ur. Napoleona w 1769/ *Napoleon's Day, Corsica, anniversary of Napoeleon's birthday in 1769*

Dzień Matki, Kostaryka/ *Mother's Day, Costa Rica*

Święto Wojska Polskiego, Polska, rocznica bitwy warszawskiej w 1920, w czasie wojny polsko-bolszewickiej. Uznana za 18. na liście przełomowych bitew w historii świata, zdecydowała o zachowaniu niepodległości przez Polskę i nie rozprzestrzenieniu się rewolucji komunistycznej na Europę Zachodnią/ *Polish Army Day, Poland, anniversary of the Warsaw battle of 1920, the decisive battle of the Polish-Soviet War, ranked as the 18th landmark battle in history which stopped the Soviet revolution from going further West*

Naadym, Republika Tuwy (republika autonomiczna w azjatyckiej części Federacji Rosyjskiej, przy granicy z Mongolią), tradycyjny, coroczny festiwal sportowy pochodzący z Mongolii, obejmuje tradycyjnie trzy konkurencje: łucznictwo, wyścig konny i zapasy/ *Naadam, Tuva (Republic of Tyva, autonomic republic of the Russian Federation, bordering with Mongolia), yearly sports festival of Mongolian origin, the games are special kind of wrestling, horse racing and archery*

Przeniesienie Acheiropoietos z Odessy do Konstantynopola, Prawosławie, pierwsze wyobrażenie Chrystusa – ikona Acheiropoietos (nie uczyniona ludzką ręką), przeniesienie w roku 944/ *Commemoration of the translation of the first Christ's representation – Acheiropoietos icon, Eastern Orthodox Church, in the year 944 was moved from Odessa to Constantinople*

Dzień Niepodległości, Cypr (od Wielkiej Brytanii, 1960)/ *Independence Day, Cyprus (from UK, 1960)*

Dzień Odrodzenia, Dominikana (1865), odzyskanie niepodległości po 4 latach walki z Hiszpanią/ *Restoration Day, Dominican Republic (1865), the Dominican Republic regains its independence after 4 years of fighting against the Spanish Annexation.*

Xicolatada, Palau-de-Cerdagne, Francja, święto czekolady o 300-letniej tradycji, czekoladę topi się w wielkich kadziach, w 2007 800 jej litrów wypiło 3000 osób/ *Xicolatada, Palau-de-Cerdagne, France, this holiday has had a 300 years old tradition, the chocolate is brewed in large cauldrons over a wood fire. In 2007, 800 litres were consumed by 3000 people*

Święto narodowe, Liechtenstein, urodziny Księcia Franciszka Józefa II (1906-1989)/ *National holiday, Birthday of Prince Franz Josef II (1906-1989), Liechtenstein*

P/M 17 W/T 18 Ś/W 19 C/T 20 P/F 21 S/S 22 N/S 23

Rocznica śmierci generała José de San Martína y Matorras (1778-1850), Argentyna/ *Anniversary of General José San Martin y Matorras death (1778-1850), Argentina*

Święto Niepodległości, Gabon (od Francji, 1960)/ *Independence Day, Gabon (from France, 1960)*

Dzień Niepodległości, Indonezja (od Holandii, 1945)/ *Independence Day, Indonesia (from the Netherlands, 1945)*

Rocznica urodzin Marcusa Garveya, Jamajka, (2887-1940) jamajski bohater narodowy uważany przez przedstawicieli ruchu rastafariańskiego za proroka. Wydawca, dziennikarz, przedsiębiorca, założyciel UNIA-ACL/ *Anniversary of Marcus Garvey's birthday, Jamaica, (1887-1940) national hero of Jamaica who was considered by the representatives of the rastafari movement as a prophet. Publisher, journalist, entrepreneur and a founder of UNIA-ACL*

Dzień Long Tan, Australia, (zwany również Dniem Wietnamskich Weteranów), nazwa pochodzi od najsłynniejszej bitwy, w której wzięły udział wojska australijskie podczas wojny wietnamskiej (1966)/ *Long Tan Day, Australia, (also called Vietnam Veterans' Day) named after the Battle of Long Tan, the most famous battle fought by the Australian Army during the Vietnam War (1966)*

Międzynarodowy Dzień Latarni Morskiej/ *International Day of the Lighthouse*

Dzień Przemienienia Pańskiego, Prawosławie, Rosja i Gruzja, znany powszechnie jako „Święto Jabłek" (pierwszy dzień w roku, kiedy można jeść jabłka)/ *The Saviour's Transfiguration, Russian and Georgian Orthodox churches, popularly known in Russia as the "Apples Feast" (it's the first day of the year when eating apples is allowed)*

Święto Niepodległości, Afganistan (od Wielkiej Brytanii, 1919)/ *Afghan Independence Day, Afghanistan (from GB, 1919)*

Święto Buhe, Etiopia, tego dnia przedstawiciele Ortodoksyjnego Kościoła w Etiopii celebrują przemianę Jezusa Chrystusa w obecności trzech Apostołów, która miała miejsce na górze Tabor/ *Buhe, Ethiopia, a ceremony of the Ethiopian Orthodox Church, on this date, the church celebrates the transfiguration of Jesus Christ on Mount Tabor in the presence of the three lead apostles.*

Narodowy Dzień Języka Filipińskiego, Filipiny/ *National Day of the Filipino Language, Philippines*

Dzień Miasta Quezon, Filipiny, nazwa pochodzi od nazwiska założyciela, pierwszego prezydenta Wspólnoty Filipin – Manuela Quezon / *Holiday for Quezon City, Philippines, named after Manuel Quezon, who was the first Filipino president of the Commonwealth of the Philippines*

Narodowy Dzień Lotnictwa, USA/ *National Aviation Day, USA*

Dzień Przywrócenia Niepodległości, Estonia (od ZSRR, 1991)/ *Day of Restoration of Independence, Estonia, (from the Soviet Union, 1991*

Święto Rewolucji Króla i Ludu, Maroko (1955)/ *Anniversary of the Revolution of the King and the People, Morocco (1955)*

Dzień Świętego Szczepana (święto narodowe), Węgry/ *St. Stephen's day, the main national holiday, Hungary*

Dzień Unii Światowej – apolityczna organizacja non-profit założona 29.11.1958 w Pondicherry jako organizacja wspierająca działania mające na celu szerzenie idei jedności, pokoju i rozwoju/ *World Union Day – World Union is a non-profit, non-political organization founded on the November 26, 1958 in Pondicherry, which carries an idea of human unity, world peace and progress*

Pierwszy dzień Ramadanu, Islam, rozpoczęcie przez Muzułmanów miesięcznego postu/ *First day of Ramadan, Islam, a day when Muslims begin their fast which lasts the whole month*

Dzień Ninoy Aquino, Filipiny, rocznica zamachu na senatora Benigno „Ninoy" Aquino Jr, podczas którego został postrzelony w głowę i zmarł (1983)/ *Ninoy Aquino Day, Philippines, it marks the anniversary of assassination of former Senator Benigno "Ninoy" Aquino, Jr. who was shot in the head and killed (1983)*

Gowri Habba, hinduskie, Gowri jest czczona za zdolność obdarzania odwagą/ *hindu, Gowri is worshipped for her ability to bestow courage*

Wspomnienie Maryi Królowej, katolickie, wprowadzone przez papieża Piusa XII, przeniesione na 22 sierpnia przez papieża Pawła VI/ *Queenship of Mary, Roman Catholic, Marian feast day in the liturgical calendar created by Pope Pius XII, moved to 22 August by Pope Paul VI*

Ganeśa Czaturti, hinduizm, Ganeśa – indyjski bóg z głową słonia, patron dobrobytu, rozwagi i sukcesu, Indie/ *Ganesh Chaturthi, Hindu, festival of the Indian god Ganesha with an elephant head – god of prosperity, prudence and success*

Święto Krwi Przenajdroższej Pana Jezusa i Ofiary Mateczki, kościół katolicki Mariawitów, na pamiątkę Krwi Jezusa Chrystusa wylanej dla zbawienia ludzi i ofiary Mateczki Feliksy Kozłowskiej/ *Holiday of Most Dear Blood of Jesus Christ and Sacrifice of Mother Feliksa Kozłowska, Catholic Church of Mariavits, memorial of Jesus Christ's blood shed to redeem all human beings and of the sacrifice of Mother Feliksa Kozłowska*

Wspomnienie św. Róży z Limy, kościół katolicki, patronki Ameryki Południowej i Filipin/ *Memorial of Saint Rose of Lima, Roman Catholic Church, patron of Latin America*

Narodowy Dzień Wyzwolenia spod okupacji niemieckiej, Rumunia (1944)/ *National Liberation Day from German (Nazi) occupation, Romania (1944)*

N/23

Noc św. Bartłomieja, kościoły protestanckie, rzeź, do której doszło na fali agresji prowokowanej przez kościół rzymsko-katolicki skierowanej przeciwko Hugenotom (francuskim protestantom). Podczas jednej nocy (1572), w Paryżu, zginęło 3 tys. Hugenotów/ *St. Bartholomew's Day, Protestant Church, the massacre was a wave of Roman Catholic mob violence against the Huguenots (French Calvinist Protestants), during the French Wars of Religion. During one night 3000 of Huguenots were killed in Paris (1572)*

Dzień Umhlanga (zwany również Dniem Tańca Trzciny), Suazi, tego dnia kobiety zbierają pędy trzciny na wiatrochron domu Królowej Matki, podczas gdy mężczyźni spotykają się i przygotowują synów do odbycia specjalnego rytuału/ *Umhlanga Day (also known as Reed Dance Day), Swaziland, during this day young women gather reeds to protect the windbreak of the Queen Mother's house. The men also gather and bring forth their sons for a special ritual*

Dzień Flagi, Ukraina (1990)/ *Flag Day, Ukraine (since 1990)*

Międzynarodowy Dzień Pamięci o Handlu Niewolnikami i jego Zniesieniu, ONZ/ *International Day for the Remembrance of the Slave Trade and its Abolition, ONZ*

Teresa Gierzyńska, Góra Krzyży, Litwa/ *The Mountain of Crosses, Lithuania*, 2006

P/ 24 W/ 25 Ś/ 26 C/ 27 P/ 28 S/ 29 N/ 30

Święto Flagi, Liberia/ *Flag Day, Liberia*

Święto Niepodległości, Ukraina (od ZSRR, 1991)/ *Independence Day, Ukraine (from the Soviet Union, 1991)*

Święto Niepodległości, Urugwaj (od Brazylii, 1825)/ *Independence Day, Uruguay (from Brazil, 1825)*

Święto Konstytucji, Paragwaj/ *Constitution Day, Paraguay*

Dzień Bohaterów Narodowych, Filipiny/ *National Heroes' Day, Philippines*

Dzień Bohaterów, Namibia/ *Heroes' Day, Namibia*

Urodziny Sułtana, Tanzania/ *Sultan's Birthday, Tanzania*

Dzień Równości Kobiet, USA, tego dnia w 1920 roku weszła w życie 19. poprawka do konstytucji USA: kobiety otrzymały prawa wyborcze/ *Women's Equality Day, USA, on that day, in 1920, the 19th amendment to the constitution came into effect: from this moment on women in the USA have the right to vote*

Rocznica „Rynkowego" Buntu Kobiet, Gwinea, bunt kobiet doprowadził do pomniejszenia wpływu państwa na gospodarkę (1977)/ *Anniversary of Market Women's Revolt, Guinea, it lead to a lessening of the state's role in the economy (1977)*

Święto Niepodległości, Mołdawia (od ZSRR, 1991)/ *Independence Day, Moldova (from the USSR, 1991)*

Święty Dzień Marii, Matki Jezusa, Prawoslawie, dzień wolny – Macedonia i Serbia/ *Feast day of the Assumption of Mary, the mother of Jesus, Eastern Orthodox Churches using the Julian calendar, public holiday in the Republic of Macedonia, Serbia*

Dzień Wyzwolenia, Hongkong (od Wielkiej Brytanii, 1996)/ *Liberation Day Hong Kong (from Great Britain, 1996)*

Święto Lotnictwa Polskiego, Polska, rocznica zwycięstwa kpt. pilota Franciszka Żwirki i inż. pilota Stanisława Wigury w międzynarodowych zawodach samolotów turystycznych Challenge w 1932/ *Polish Aviation Day, Poland, anniversary of captain Franciszek Żwirko's and engineer pilot Stanisław Wigura's victory in the international competition of the tourist airplanes (1932)*

Wspomnienie obowiązkowe Męczeństwa św. Jana Chrzciciela, kościół prawosławnyi i kościół rzymskokatolicki/ *Beheading of John the Baptist, Eastern Orthodox Christianity and Roman Catholic Church*

Rocznica Wybuchu Słowackiego Powstania Narodowego, Słowacja (1944)/ *Anniversary of Slovak National Uprising Day, Slovakia (1944, against the Germans/ Nazis)*

Dzień Dziecka, Afganistan/ *Children's Day, Afghanistan*

Święto Konstytucji, Kazachstan/ *Constitution day, Kazakhstan*

Święto Utworzenia Republiki Tatarstanu, Tatarstan (1990)/ *The Day of Foundation of the Republic of Tatarstan, Republic of Tatarstan (1990)*

Rocznica Piewszych Wolnych Wyborów, Timor Wschodni (2001)/ *Anniversary of first free election, East Timor (2001)*

Dzień Zwycięstwa, Turcja, rocznica zwycięskiej bitwy nad Grekami pod Dumlupinar (1922)/ *Victory Day, Turkey, to commemorate the Battle of Dumlupinar in 1922 where Turkey defeated Greece*

Święto Konstytucji, Wyspy Turks i Caicos (1976)/ *Constitution Day, Turks and Caicos Islands*

Międzynarodowy Dzień Pamięci Osób Zaginionych, obchody mające na celu skierowanie uwagi świata na los osób, które są więzione w miejscach nieznanych ich bliskim/ *International Day of the Disappeared, annual commemoration day created to draw attention to the fate of individuals imprisoned at places unknown to their relatives*

Święto Niepodległości, Kirgistan (od ZSRR,1991)/ *Independence Day, Kyrgyzstan (from USSR, 1991)*

Święto Języka Mołdawskiego, Limba Noastra (nasz język), Mołdawia/ *Day of Our Language, Limba Noastra, Moldova*

Święto narodowe Hari Merdeka, Malezja, (niepodległość od Wielkiej Brytanii, 1957)/ *National Day Hari Merdeka, Malaysia (independence from GB, 1957)*

Dzień Solidarności i Wolności, Polska, Europa, polskie święto państwowe, w rocznicę porozumień sierpniowych (od 1980)/ *Day of Solidarity and Freedom, Poland, Europe on the anniversary of August Agreement in Poland (since 1980)*

Święto Niepodległości, Trynidad i Tobago (od Wielkiej Brytanii, 1962)/ Independence Day, *Trinidad and Tobago (from United Kingdom, 1962)*

Międzynarodowy Dzień Blogu, tego dnia bloggerzy poznają kolegów z innych krajów i o innych zainteresowaniach/ *International Blog Day, dedicated to getting to know other bloggers from other countries and areas of interest*

live to eat

Applying this principle to everyday life inevitably leads to weight gain. The overall world's overweight is estimated to be over one million six thousand tons. To transport such monstrosity 40 thousand lorries would have to be used. Every third American carries on himself fifteen kilos of this burden.

There are exceptions though. A lady from Seattle shed tears on a television program declaring "I don't even want to be rich now, I just want to be slim...". But in her case there was as much as 250 kilos to lose. To turn to the other side of the bed she needed three of her friends to help her. A visit at the doctor's required using fire brigade equipment.

How is it possible that someone out of his free will allows for such situation to happen? Maybe even the strongest resolutions are not enough when confronted with excessive appetite?

I have recently visited my friend in Philadelphia whom I haven't seen for a few years. I have always remembered him to be slim and a chain smoker. But to my surprise I am welcomed by a real butter-ball! As it turned out he gave up smoking several months before and immediately revealed voracious appetite. He opened his wardrobe wide and said: "Michael, it's all yours!". And there it was – rows of brand name clothing, shirts, suits. In addition he also gave me his two pairs of new sneakers – everything got too tight for him. Maybe he too caved in to the environment pressure in the city considered to be the heaviest in USA.

The uncontrolled increase of the fatty tissue affects women mostly. So what if the faces are pretty, round and professionally smiling when the reception desks and cabinets, counters and tills keep hiding the rest of the "mountain". These examples perfectly illustrate how much the overall hormone economy must have been thrown off balance there.

It's all caused by food, still some people like to put it down to stress. If only this overweight was caused by organic food like it does in the manioc zone it wouldn't be that bad but unfortunately majority of food is genetically modified. Grains, soya, corn, fruit, vegetables, livestock are all overly treated with pesticides, vitamins, antibiotics and hormones.

If, additionally, during processing, the preservatives, additives, artificial colours and flavours are added – then the consumers, even though each to different extent – will as well get genetically modified. Why on earth do average bread crumbs have to contain 75, mostly chemical, ingredients other than dried bread?

To make a cake, apart from flour, eggs and sugar there is 34 of them, and for the decoration 26. How to estimate what would come out to be good and what will only cause overweight? >>

The food producers don't care about this aspect. They only want to sell the products well. To make sure it will all get into our shopping carts and baskets we are constantly bombarded with adverts and commercials that are rarely interrupted by films. The culinary art presented by ladies with "Miss of..." title and other stars of the silver screen reaches cosmos or the grandma type of cooking with the rich scent of homemade rustic bread. Promotions, tasting, all the encouragements

dwa kawałki z Ameryki

two bites of America

tekst i zdjęcia/ text & photos by
Michał Pawluśkiewicz
(tr. atc)

Stosowanie na co dzień takiej zasady nieuchronnie doprowadza do nadwagi. Szacuje się ją na przeszło milion sześćset tysięcy ton. Do przetransportowania takiego horrendum trzeba by użyć 40 tysięcy czterdziestotonowych ciężarówek. Zbędne, piętnastokilowe brzemię nosi na sobie co trzeci Amerykanin.

Są też wyjątki. Pani ze Seattle roniła łzy w programie telewizyjnym, deklarując „już nie chcę nawet być bogata, chcę być szczupła". Ale w jej przypadku do stracenia jest 250 kilo żywej wagi. Żeby się przewrócić na bok, musi prosić o pomoc trzy koleżanki. Wizyta u lekarza wymaga już użycia sprzętu straży pożarnej.

Jak to się dzieje, że ktoś z własnej woli doprowadza się do takiej sytuacji? Może w przypadku nadmiernego łaknienia już nie wystarczą najmocniejsze postanowienia?

Odwiedziłem ostatnio po kilku latach kolegę w Filadelfii. Pamiętałem go zawsze jako szczupłego, ale nałogowego palacza. Wita mnie grubasek! Kilka miesięcy temu rzucił palenie i ujawnił w sobie wilczy apetyt.

Otworzył szeroko szafę i powiada: „Michaś, to wszystko jest twoje!" Tam, jak okiem sięgnąć rzędy markowych koszul, garniturów. Do tego dołożył jeszcze dwie pary nowych adidasów, wszystko było na niego za ciasne. Może i on uległ presji środowiska w mieście uchodzącym za najcięższe w USA.

Niekontrolowany przyrost zbędnej tkanki tłuszczowej dotyka w większości kobiet. Cóż z tego, że buzie ładne, krągłe, zawodowo uśmiechnięte, gdy za kontuarami recepcji, biurek, gabinetów, za ladami, za kasami ukrywa się reszta góry. Na tych przykładach najwyraźniej widać, jak bardzo musiała zostać zachwiana gospodarka hormonalna.

To wszystko z jedzenia, choć czasami niektórzy przypisują wszystko stresowi. Gdybyż jeszcze ta nadwaga była pochodzenia naturalnego, jak to ma miejsce w strefie maniokowej. Znakomita jednak większość artykułów spożywczych jest napiętnowana genetycznie. Zboża, soja, kukurydza, owoce, warzywa, hodowla zwierząt są nadmiernie traktowane pestycydami, witaminami, antybiotykami i hormonami.

Jeśli do tego w trakcie przetwarzania doda się jeszcze konserwanty, ulepszacze, sztuczne barwniki, syntetyczne smaki i aromaty – to i konsumenci, choć każdy w różnym stopniu, też zmodyfikują się genetycznie. Po kie licho zwykła bułka tarta oprócz suchej bułki zawiera jeszcze 75 składników, chemicznych w większości?

Na tort, poza mąką, jajkami i cukrem wchodzi ich 34, a na dekorację 26. Jak ocenić, co komu pójdzie na zdrowie, a co na wagę? >>

Tym nie przejmują się producenci żywności. Oni chcą ją tylko sprzedać. Ale jest ona za słodka. Za słona i jest jej za dużo. Żeby to wszystko trafiło do wózków i koszyków, w prasie, radio, telewizji trwa nieustająca kampania reklamowa z rzadka przerywana filmami. Sztuka kulinarna prezentowana przez Miss(ki), gwiazdy ekranów sięga kosmosu lub babcinej kuchni pachnącej wiejskim chlebem. Promocje, degustacje, zachęty, przeceny robią swoje. Trzy w cenie dwóch, kup jedno,

The food producers don't care about this aspect. They only want to sell the products well. To make sure it will all get into our shopping carts and baskets we are constantly bombarded with adverts and commercials that are rarely interrupted by films. The culinary art presented by ladies with "Miss of..." title and other stars of the silver screen reaches cosmos or the grandma type of cooking with the rich scent of homemade rustic bread. Promotions, tasting, all the encouragements and sales have their impact on us. Three in the price of two; buy one, the second one is free. Food food food! Crusty on the outside, juicy inside, the delight of eating. Yummy! Pavlov's dog. Eat, wash down, eat, wash down! Tasty, cheap and plenty! Live to eat.

Most succumb to this illusion, fall into the smartly crafted traps and eat more than it's needed. Human organism is programmed for survival though, even in poverty. If something is not used immediately it is kept inside our body for the worse times. And because they never come – the weight arrow point goes higher and higher.

Meals served in restaurants are gigantic. The brunch plate of Noah's Arc size can hardly hold pancakes with mozzarella, chestnuts on bacon, chicken wings, onion rings, stuffed roast potatoes, cheddar balls in herbal sprinkle. Squid in sesame batter. Mushrooms in pastry shells and prawns. Each portion served with a separate sauce.

For the dessert a cake with jelly covered with whipped cream embellishments, toasted almonds and sprinkled with dark chocolate flakes.

This whole lot is topped with a cherry. Ice-cream must be served in a goblet of one litre capacity and together with a tsunami wave, this time made of pink whipped cream. In a separate pot – hot chocolate. Tea with no sugar, obviously! Diet! And all this, in our currency would cost – 30 zlotys.

On the very popular route towards the south there is a roadside restaurant that serves such a big steak that whoever eats it whole not only doesn't have to pay for it but will get 50 dollars.

The business functions very well – clearly not many daredevils managed to get the prize so far.

The richer the society (and this one is definitely a rich one) the less people spend on food (in percents). And because food is cheap the idea of buying it in big amounts comes up. If you buy a bottle of some beverage you got to make it a galloon, buying bakery products you don't take just one roll but the whole dozen. The wallet will not notice the difference, but the consumer will find this out the hard way on his or her own skin.

The unavoidable and undesirable phenomenon of overweight initiates the development of many undertakings and measures supposed to prevent it. Or even completely eliminate it. >>

The offer here is impressive as well. Various spa, more and more fancy specialist torture equipment created for home or garden use, some wondrous drinks, pills and slimming plasters gain popularity.

The owner of one of the biggest gyms in Wisconsin plugged all the bikes, machines and equipment that helps get rid of

Tym nie przejmują się producenci żywności. Oni chcą ją tylko sprzedać. Ale jest ona za słodka. Za słona i jest jej za dużo. Żeby to wszystko trafiło do wózków i koszyków, w prasie, radio, telewizji trwa nieustająca kampania reklamowa z rzadka przerywana filmami. Sztuka kulinarna prezentowana przez Miss(ki), gwiazdy ekranów sięga kosmosu lub babcinej kuchni pachnącej wiejskim chlebem. Promocje, degustacje, zachęty, przeceny robią swoje. Trzy w cenie dwóch, kup jedno, drugie gratis. Food food food! Z wierzchu chrupiące, w środku soczyste, rozkosz jedzenia. Palce lizać! Pies Pawłowa. Jeść, jeść, popijać, popijać! Smacznie, tanio, dużo! Żyć, aby jeść.

Większość ulega tej ułudzie, wpada w zręcznie zastawione pułapki i je więcej niż potrzeba. Organizm ludzki zaprogramowany jest na przetrwanie, choćby w biedzie. Jeśli czegoś nie zużyje, to gromadzi na gorsze czasy. Ale te nie nadchodzą i strzałka wagi podnosi się coraz wyżej i wyżej.

Dania podawane w restauracjach są gigantyczne. Na późno śniadaniowym talerzu wielkości Arki Noego z trudem pomieściły się naleśniki z mozarellą, kasztany w bekonie, skrzydełka drobiowe, krążki cebulowe, ziemniaki z farszem (zapiekane), kuleczki cheddarowe z posypce ziołowej. Kalmar w panierce sezamowej. Grzyby w cieście i krewetki.

Do każdej porcji stosowny sos. Na deser lekkie ciasto biszkoptowe z galaretką nakrytą zaspą bitej śmietany, prażonymi migdałami i poprószone płatkami gorzkiej czekolady.

Całość zwieńczała likierowa wiśnia. Jeśli lody, to w litrowym szklanym pucharze z falą tsunami, tym razem z różowej śmietany. W osobnej czarce gorąca czekolada. Herbata bez cukru! Jak dieta to dieta. Wszystko, w przeliczeniu na nasze – 30 zł.

Przy bardzo popularnej trasie na południe, przydrożna restauracja serwuje steaka tak wielkiego, że kto go zje w całości, nie dość, że nie musi za niego zapłacić, to jeszcze dostanie 50 dolarów.

Biznes się kręci doskonale, bo jak dotąd niewielu śmiałkom udało się sięgnąć po nagrodę.

Im społeczeństwo bogatsze (a to z pewnością się do takich zalicza), tym mniej procentowo wydaje na jedzenie. Ponieważ jest też ono tanie, stąd łatwość kupowania go w dużych ilościach. Jeśli butla czegoś, to najlepiej od razu galonowa (3,6 litra), nie jedna bułka, ale cały tuzin. Portfel tego nie zauważy, ale odczuje na własnej skórze kupujący.

Nieuniknione i niepożądane zjawisko nadwagi inicjuje powstawanie i rozwijanie się wielu przedsięwzięć i środków mających mu zapobiec. Czy wręcz zlikwidować.

Tu oferta jest też imponująca. Kluby odnowy bio, specjalistyczne coraz bardziej wymyślne sprzęty do tortur w domu lub zagrodzie, cudowne napoje, tabletki, plastry zdobywają coraz większą popularność. >>

Właściciel jednej z największych siłowni w stanie Wisconsin podłączył wszystkie rowerki, maszyny i urządzenia, na których tracone są w pocie czoła zbędna kalorie, do centralnego generatora. Dzięki temu w godzinach szczytu elektryczność i ciepłą wodę ma za darmo.

Świadome powagi sytuacji organizacje pozarządowe opracowują narodowy program aktywności fizycznej 6x30. 30 minut

The offer here is impressive as well. Various spa, more and more fancy specialist torture equipment created for home or garden use, some wondrous drinks, pills and slimming plasters gain popularity.

The owner of one of the biggest gyms in Wisconsin plugged all the bikes, machines and equipment that helps get rid of the superfluous calories into the central generator. In this way during the peak hour he has electricity and warm water for free.

The non-governmental organizations aware of the seriousness of the situation work on creating the national program of physical activity 6x30. 30 minutes of exercises throughout 6 days of the week. It' s has also become fashionable recently to park the car as far away as possible from the shop entrance to prolong the walk with at least few more footsteps. Limiting food has become easier as well, it's possible to buy a specially designed plate with a cover that will let a chop of a certain size and a defined potato portion or salad in.

Those most desperate go to the diet advisors or psychiatrists: "Is there any correlation between my overweight, big appetite and overspending, doc?" The specialist during one-hour session (150 $) answers "yes, there is" and encourages the client to continue therapy.

If this doesn't help, the only thing left then is self-acceptance. "I'm okay with this". Now you can join the group gathered around BBW – Big Beautiful Women. You can share common problems and interests with your friends in the magazine for XXXLs. The permanent subscribers might receive 30% discount in the shops for untypical sizes. The weight of more than 300 kilos gives a big chance of appearing on TV.

After reaching certain popularity the participants of the programs start their own websites where they advertise themselves as models or ladies adding splendour to occasional receptions (e.g. stag parties). Their honorarium accounts for 1 dollar per hour for each kilogram – 300 kg=300 dollars.

There are plenty of fans of such intriguing entertainment. And anything that brings profits is socially accepted. And wouldn't it be simply delightful after such a successful party to plunk oneself into a comfy armchair with a box of popcorn or pralines? Switch the food TV channel on and satiate one's eyes and stomach at the same time?

But it is also possible to turn the TV off, put the boxes aside and go for a walk. To burn the calories contained in a chocolate bar or a doughnut you have to take a 5 km walk or run for 4 km; it won't be easy. But I guess it is worthwhile. >>

A Country (Also) for Old Men

Just like all other countries America is for people of all ages. But the respect and care shown here to the white haired could be the role model for any other nation. It doesn't apply only to seniors though.

Właściciel jednej z największych siłowni w stanie Wisconsin podłączył wszystkie rowerki, maszyny i urządzenia, na których tracone są w pocie czoła zbędna kalorie, do centralnego generatora. Dzięki temu w godzinach szczytu elektryczność i ciepłą wodę ma za darmo.

Świadome powagi sytuacji organizacje pozarządowe opracowują narodowy program aktywności fizycznej 6x30. 30 minut ćwiczeń przez 6 dni w tygodniu. W modę też wchodzi zwyczaj parkowania samochodu jak najdalej od wejścia do sklepu, żeby chociaż przejść tych kilka kroków więcej. Można też pomyśleć o ograniczeniu jedzenia, wystarczy kupić specjalnie zaprojektowany talerz z przykrywką, przez którą przeciśnie się jedynie określonej wielkości kotlet, wyliczona ściśle określona porcja ziemniaków czy sałatek.

Najbardziej zdesperowani proszą o radę fachowców żywieniowych lub psychiatrów: „Panie Doktorze czy jest jakaś współzależność między moją nadwagą i ogromnym apetytem a nadmiernym wydawaniem pieniędzy?" Specjalista odpowiada w czasie godzinnej sesji (150 $), że tak, że istnieje taka i zaprasza na dalszą terapię.

Jeśli i ta nie przyniesie spokoju, pozostaje tylko samoakceptacja. „Dobrze mi z tym". Można już wtedy przystąpić do grona skupionego wokół BBW – Big Beatiful Woman. O wspólnych problemach i zainteresowaniach można się dzielić z przyjaciółkami w piśmie dla XXXL. Stali prenumeratorzy otrzymują m. in. 30% zniżki w sklepach o nietypowych rozmiarach. Waga ok. 300 kg daje już duże szanse występu w telewizji.

Po uzyskaniu względnej popularności uczestniczki programu zakładają własne www, gdzie reklamują się jako modelki czy panie uświetniające okolicznościowe imprezy (np. wieczory kawalerskie). Honorarium: 1 dolar za godzinę od każdego kilograma – 300 kg=300 dolarów.

Amatorów tych ciekawych widowisk nie brakuje. To wszystko, co tylko przynosi profit, jest społecznie akceptowane. Czyż to nie rozkosz, po takiej udanej imprezie, zagłębić się w wygodnym fotelu z pudłem prażonej kukurydzy czy pralinek. Włączyć kanał TV z jedzeniem i sycić oczy i żołądek?

Ale można też wyłączyć TV, odstawić pudełka i pójść na spacer. Żeby spalić tabliczkę czekolady czy pączka trzeba przejść 5 km lub przebiec 4. nie będzie łatwo. Ale chyba warto. >>

To nie jest kraj tylko dla młodych ludzi

Jak i wszystkie kraje Ameryka jest dla ludzi w każdym wieku. Ale szacunek i troska okazywane tu białym włosom mogłyby być wzorem do naśladowania. Dotyczy to nie tylko seniorów.

a country (also) for old men

Just like all other countries America is for people of all ages. But the respect and care shown here to the white haired could be the role model for any other nation. It doesn't apply only to seniors though.

The disabled people can count here on equally good treating. Everywhere in the world usually the old age is accompanied by having difficulties with moving about. Here such problems don't affect normal functioning. Wherever it is possible any barriers standing on the way to full value existence are swept away. Mental as well as technical. Together with the social and technological development everybody gets access to city space. The ramp a wheelchair can go along is the first step when designing any infrastructure and architecture.

It applies in the same degree to banks, factories, offices, hotels. Schools, kindergartens. Student houses, airports, stations, stadiums, view points, parking spaces, and obviously – hospitals.

The facilities begin with the simplest solutions like the gently profiled pavements intersecting the streets.

What is more – this unbelievable comfort doesn't require any additional expenditures, only a bit of thinking. The wheelchairs are more and more perfected. They have utility values as well as aesthetic ones. They are able to go along the stairs and overcome any impediments. Brackets, lifts, grips and ergonomic installations are in common use now providing safety to people in their kitchens, bedrooms and bathrooms. In the nature of Americans there is the desire to get rid of all limitations and general openness towards the world. Neither the fact of being old nor handicapped is hidden, just on the contrary, people of these groups can be met in large numbers on concerts, festivities, conventions, gatherings.

The universities of the third or even fourth age develop amazingly fast. Seminars, exhibitions, therapeutic and recreational workshops, special-interest circles (herbs, birds, squirrels, cosmos), board games, recitation, music and dance competitions are organized with no age limit.

Keeping the longest social activeness possible is in everybody's interest. The young and younger of today will be the elder in the future. Then they will gradually fill their houses with the life facilitating props. Or they will move to care-houses that will provide them with all they need to function on an equally good level, at least. They can use a wide spectrum of medical services, exercise or rehabilitation rooms, swimming pools, ballet rooms, libraries, tennis courts, meditation spaces, or a chapel of proper creed.

The only downside is they can't live there together with their beloved pets. Payments for staying in such a place are not small but it is possible to provide oneself with equally good or even better conditions in one's own house as well. >>

Madam Daisy (age 85) with full acceptation of her closest family can for the next several dozen years spend hundreds thousands of dollars per year.

And she does! She loves travels, those close and those far away. Around America, but also around the world.

to nie jest kraj tylko dla młodych ludzi

Jak i wszystkie kraje Ameryka jest dla ludzi w każdym wieku. Ale szacunek i troska okazywane tu białym włosom mogłyby być wzorem do naśladowania. Dotyczy to nie tylko seniorów.

Na równie dobre traktowanie mogą liczyć osoby niepełnosprawne. Wszędzie – z wiekiem na ogół pojawiają się trudności z poruszaniem się. Tu nie stanowią one żadnej przeszkody w normalnym funkcjonowaniu. Gdzie tylko jest to możliwe, znoszone są wszelkie bariery w dostępności do pełnowartościowego życia. Mentalne i techniczne. Wraz z rozwojem społecznym i technologicznym do powstającej przestrzeni wszystkim zapewnia się dostęp. Rampa, po której podjedzie wózek inwalidzki, jest podstawa wszelkiej infrastruktury i architektury.

W jednakowym stopniu dotyczy to banków, fabryk, biur, hoteli. Szkół, przedszkoli. Akademików, lotnisk, dworców, stadionów, sklepów, punktów widokowych, parkingów, żeby nie wspomnieć szpitali.

Ułatwienia zaczynają się już od najprostszego rozwiązania, jakim są łagodnie wyprofilowane chodniki względem przecinających je ulic.

Ta nieprawdopodobna wygoda nie wymaga żadnych dodatkowych nakładów, a jedynie odrobiny pomyślunku. Wózki inwalidzkie są coraz bardziej doskonałe. Projektowane z myślą nie tylko o walorach użytkowych, ale i estetycznych. Są zdolne pokonywać schody i przeszkody. Podpórki, wyciągi, uchwyty i ergonomiczne instalacje są w powszechnym użytku. I zapewniają bezpieczeństwo w kuchni, sypialni czy łazience. Już w naturze Amerykanów jest to znoszenie ograniczeń i otwartość do świata. Ani starość ani ułomność nie są skrywane, wręcz przeciwnie, ludzi z tej grupy spotkać można licznie na koncertach, festynach, zjazdach, zlotach.

Lawinowo rozwijają się uniwersytety trzeciego czy nawet czwartego wieku. Seminaria, wystawy, warsztaty terapeutyczno-rekreacyjne, kółka zainteresowań (zioła, ptaki, wiewiórki, kosmos), gry towarzyskie, konkursy recytatorskie, muzyczne, taneczne, nie znają tu limitu wieku.

Zachowanie jak najdłużej aktywności społecznej jest w interesie wszystkich. Młodzi i młodsi też kiedyś będą starszymi. Wówczas będą wyposażać stopniowo w ułatwiające życie rekwizyty własne domy. Albo przeniosą się do domu opieki. Ten zapewni im wszystko niezbędne do funkcjonowania na co najmniej poprzednim poziomie. Mogą korzystać z szerokiego wachlarza usług medycznych, sali do ćwiczeń, rehabilitacji, basenu (do pływania), sali baletowej, biblioteki, kortu tenisowego, kącika medytacyjnego czy ze stosownej do wyznania kaplicy. >>

Niestety nie mogą zamieszkać razem ze swoim ukochanym Czarkiem czy Mruczkiem. Opłaty za pobyt w takim miejscu nie są małe, ale i we własnym domu można zapewnić sobie równie dobre czy nawet lepsze warunki. Ameryka to kraj olbrzymich możliwości finansowych.

Pani Daisy (l. 85) przy pełnej akceptacji najbliższej rodziny może jeszcze przez kilkadziesiąt lat wydawać po kilkaset

Madam Daisy (age 85) with full acceptation of her closest family can for the next several dozen years spend hundreds thousands of dollars per year.

And she does! She loves travels, those close and those far away. Around America, but also around the world. She prefers her home coziness though (25 rooms). And this brings quite nice profits to all who want to to help her, too.

Mrs Daisy employs a cook, a cleaning person, a gardener, three nurses. A hair-dresser, a driver and a girl from Poland who is responsible for setting the table, changing flowers and taking care of Daisy's parrot – Tracy.

Every second Thursday Ricardo – a lyric tenor – visits her together with his accompanist. Then the whole crew, together with the lovely host listens to the songs from the good old days.

Those who wouldn't be able to keep such a merry team but like contact with nature, don't want to part with their beloved pets, and still have some savings – can live in a small but luxuriously equipped house for the elder. It costs only 100 thousand dollars.

There they can do whatever they feel like doing: DIY works, planting vegetables or flowers. They can also fish from specially adjusted bridges built across quite a shallow pond.

It is also possible to do without one's own car in here which is a very rare phenomenon. A minibus ordered in advance can take everyone wherever they want and bring them safely back. The payment for this service is symbolic because it's financed from the local budget. Despite such facilities not everyone is willing to abandon their independence.

Grandma Margaret loves her little house more than anything else as well as the car that remained after her husband. Although she just turned 90 she doesn't want to give her car keys back. She studies embroidery and sewing. She must get on time to her classes. She often visits her older friends, too. She drives along the road very carefully, risking a ticket for too slow driving but she goes faster on the district little lanes. Unfortunately, it happens quite often to such and similar drivers – that are about 40 millions and their average age constantly rises – that they don't necessarily react well to traffic lights, especially the red ones. They also often mistake the brake with the accelerator.

And it happens that sometimes some senior falls into a shop through a display window. If such adventure doesn't end tragically for the driver then his or her driving route will have to be limited to fewer places: house, church, shop.

But in case of another bump they will only be allowed to visit the closest grocery, unfortunately. The Word of God can be listened to via television; but man – no matter how old – doesn't live by God's Word alone.

One can rent a house with a swimming-pool for the summer. One may also end up renting a house with a peasant from a little village near Szepietowo included. The peasant was not mentioned in the catalogue nor in the contract so I felt like taking all my stuff and immediately going back to Warsaw. The host settled Mr Stanislaw in without any warning. Because there isn't anything to be warned about, is there? He would gladly mend the fence, clean the orchard, guard

Niestety nie mogą zamieszkać razem ze swoim ukochanym Czarkiem czy Mruczkiem. Opłaty za pobyt w takim miejscu nie są małe, ale i we własnym domu można zapewnić sobie równie dobre czy nawet lepsze warunki. Ameryka to kraj olbrzymich możliwości finansowych.

Pani Daisy (l. 85) przy pełnej akceptacji najbliższej rodziny może jeszcze przez kilkadziesiąt lat wydawać po kilkaset tysięcy dolarów rocznie. I wydaje! Uwielbia podróże, bliskie i dalekie. Dookoła Ameryki, ale i dookoła świata. Nade wszystko jednak przedkłada zacisze domowe. (25 pokoi). Jakież to korzyści dla wszystkich, którzy zechcą jej pomagać. Pani Daisy daje pracę kucharce, sprzątaczce, ogrodnikowi, trzem pielęgniarkom. Fryzjerce, kierowcy i dziewczynie z Polski, do której obowiązków należy podawanie do stołu, wymiana kwiatów i doglądanie papugi Tracy. Co drugi czwartek przyjeżdża Ricardo (tenor liryczny) wraz z akompaniatorem. Wówczas, cała załoga wraz z dobrą gospodynią słucha piosenek z dawnych lat.

Kto miałby trudność w utrzymaniu takiej wesołej czeladki, lubi kontakt z przyrodą, nie chce się rozstawać ze swoim pupilem, a ma trochę oszczędności, może zamieszkać w niedużym, ale luksusowo wyposażonym domku dla starszaków. Wystarczy 100 tysięcy dolarów.

Tam może nadal oddawać się ulubionemu majsterkowaniu, uprawie warzyw czy kwiatów. Może też wędkować w niegłębokim stawie ze specjalnie przystosowanych pomostów. Tu obejdzie się nawet bez własnego samochodu, co jest niezmiernie rzadkim zjawiskiem. Zamówiony z odpowiednim wyprzedzeniem minibus zawiezie każdego dokąd zechce i przywiezie bezpiecznie z powrotem Odpłatność jest symboliczna dzięki finansowaniu tej usługi z lokalnego budżetu. Mimo takich ułatwień nie wszyscy są skłonni zrezygnować z własnej niezależności.

Babcia Margaret nade wszystko przedkłada własny domek i samochód po mężu. Mimo, że dawno temu ukończyła 90 lat, ani myśli oddawać kluczyków. Jest studentką haftu i szycia. Musi się punktualnie dostać na zajęcia. Często też odwiedza starsze koleżanki. Po autostradzie jeździ ostrożnie, narażając się na mandat za zbyt wolną jazdę, ale już po osiedlowych uliczkach pomyka żwawo. Niestety, zdarza się często takim i podobnym kierowcom, których liczba szacowana jest na 40 milionów i których średnia wieku stale się podnosi, że nie zawsze prawidłowo reagują na światła, zwłaszcza czerwone. Często też mylą hamulec z pedałem gazu.

Wówczas niejednemu seniorowi zdarzy się wpaść do sklepu przez okno wystawowe. Jeśli taka przygoda nie skończy się tragicznie dla sprawcy wypadku, to na ogół zostanie mu ograniczona trasa, po której będzie mógł jeździć: dom, kościół, sklep. Jeśli jednak znów coś przeskrobie, to już będzie mógł odwiedzać tylko sklep i to najbliższy i tylko spożywczy. Słowa bożego ostatecznie może wysłuchać za pośrednictwem telewizji, ale przecież nie samym słowem bożym żyje człowiek, choćby był w najbardziej podeszłym wieku.

Można wynająć na wakacje dom z basenem. Można też wynająć dom z chłopem spod Szepietowa. Chłopa w katalogu ani w umowie nie było, miałam więc ochotę zwinąć manatki i wrócić do Warszawy. Właścicielka zainstalowała pana Stanisława bez uprzedzenia. Bo i o czym tu uprzedzać? Naprawi ogrodzenie, sprzątnie sad, popilnuje mnie i terenu. Nie jest kłopotliwy w obsłudze. Zamieszka w komórce, trzeba go tylko przez kilka miesięcy karmić.

Dorota Kozińska, Starszyzna wioski na uroczystym otwarciu jednej z nowych szkół wybudowanych przez niemieckie stowarzyszenie Afghanistan-Schulen/ *The elders of the village at the opening of a new school built by the German Afghanistan-Schulen association*, Prowincja Farjab, północny Afganistan/ *Farjab province, north of Afghanistan*, 08. 2006

W/T 1 Ś/W 2 C/T 3 P/F 4 S/S 5 N/S 6

Początek roku liturgicznego w Kościele Prawosławnym i Greckim Kościele Katolickim/ *Beginning of liturgical year in the Eastern Orthodox Church and Eastern (Byzantine) Catholic Church*

Pierwszy dzień wiosny, Australia i Nowa Zelandia/ *First day of Spring, Australia and New Zealand*

Początek Zbrojnego Powstania (1961-1991), Erytrea, rocznica wybuchu 30-letniej wojny między rządem Etiopii a erytrejskimi separatystami/ *Eritrean War of Independence (1961-1991), Eritrea, anniversary of beginning of conflict fought between the Ethiopian government and Eritrean separatists*

Święto Rewolucji (1969), Libia/ *Revolution Day (1969), Libya*

Narodowy Dzień Dobrych Uczynków, Nowa Zelandia/ *National R.A.K. (Random Act of Kindness) Day, New Zealand*

Dzień Kombatanta (Dzień Weterana), Polska/ *Veteran's Day, Poland*

Święto Wojsk Obrony Przeciwlotniczej, Poland/ *Day of Anti-aircraft Defense Troops, Poland*

Dzień wiedzy, Rosja, wyjątkowo ważny dla pierwszoklasistów/ *Knowledge Day, Russia, with special significance for the incoming class of 1st graders*

1-7, **Narodowy Tydzień Drzewa**, RPA/ *National Arbor Week, South Africa*

Dzień Nauczyciela, Singapur/ *Teacher's Day, Singapore*

Święto Konstytucji, Słowacja, przyjęta w Bratysławie w 1992/ *Day of the Constitution of the Slovak Republic, adopted in Bratislava, 1992*

Święto Niepodległości, Uzbekistan (od ZSRR, 1991)/ *Independence Day (from USSR, 1991), Uzbekistan*

Międzynarodowy Dzień Pokoju, w rocznicę wybuchu II wojny światowej (1939)/ *International Day of Peace, on the anniversary of the outbreak of WWII (1939)*

Początek roku szkolnego w wielu krajach/ *Beginning of School Year in many countries*

Anant Czaturdaszi, hinduskie, ostatni dzień festiwalu Ganeśi. Tego dnia wyznawcy idą nad wodę niosąc figury Ganeśi, tańcząc i śpiewając/ *Hindu, the last day of the Hindu festival of Ganesha. On this day, people travel to the waterfront with the idols, dancing and singing*

Onam, hinduskie, święto plonów, obchodzone głównie w Kerali/ *Hindu, a harvest festival, celebrated mainly in the Indian state of Kerala*

Święto Pracy, Boliwia/ *Labour Day, Bolivia*

Dzień Niepodległości, Naddniestrze (od Mołdawii, 1990, nieuznawane)/ *Independence day, Transnistria (from Moldova, 1990, not recognised)*

Dzień Sedanu, Niemcy, pamięci pruskiego zwycięstwa nad Francją w 1870/ *Sedan Day, Germany, to commemorate Prussia's victory over France in 1870*

Święto Niepodległości (od Japonii i Francji, 1945), Wietnam/ *National Day (independence from Japan and France, 1945), Vietnam*

Rocznica Śmierci Ho Chi Minha (1969), Wietnam, polityka komunistycznego, premiera i prezydenta Demokratycznej Republiki Wietnamu/ *Ho Chi Minh's death anniversary (n 1969), Vietnam, Marxist-Leninist Vietnamese revolutionary and statesman, prime minister and president of the Democratic Republic of Vietnam*

Dzień Flagi, Australia/ *Flag Day, Australia*

Święto Niepodległości (od Wielkiej Brytanii, 1971), Katar/ *Independence Day (from Great Britain, 1971), Qatar*

Dzień Energetyka, Polska/ *Day of Power Industry Worker, Poland*

Święto Republiki, San Marino, rocznica założenia (w 301) przez świętego Maryna/ *National Holiday, San Marino, Foundation (301) by Saint Marinus*

Święto sił zbrojnych, Tajwan/ *Armed Forces Day, Taiwan*

Dzień Pamięci, Tunezja/ *Memorial Day, Tunisia*

Dzień Imigranta, Argentyna (od 1949)/ *Immigrant's Day, Argentina (since 1949)*

Dzień Nauczyciela, Indie, dzień urodzin Sarvepalliego Radhakrishnana, hinduskiego filozofa i męża stanu/ *Teacher's Day, India, the birthdate of Sarvepalli Radhakrishnan, Indian philosopher and statesman*

Dzień Osadnika, Niger/ *Settler's Day, Niger*

Dzień Zjednoczenia, Bułgaria, rocznica zjednoczenia Rumelii wschodniej z Księstwem Bułgarskim w 1885/ *Unification Day, Bulgaria, Day of the Union of Eastern Rumelia with the Bulgarian Principality, in 1885*

Dzień Pamięci o Dzieciach Martwo Urodzonych, USA, Kanada, pamięci Breanny Lynn Bartlett-Stewart urodzonej martwo w Paragould, USA/ *Stillbirth Remembrance Day, US, Canada, in remembrance of Breanna Lynn Bartlett-Stewart, baby girl who was stillborn in Paragould*

Dzień Obrony, Pakistan (przed Indiami, 1965)/ *Defence Day, Pakistan (against India, 1965)*

Święto Niepodległości (od Wielkiej Brytanii, 1968), Suazi/ *Independence Day (from the United Kingdom, 1968), Swaziland*

Święto Narodowe, Bonair, 15.12 2008 Antyle Holenderskie miały przestać istnieć, a Bonaire stać się holenderską „gminą zamorską", która będzie mogła zostać włączona do UE, zostało to opóźnione/ *National Day, Bonair, Netherlands Antilles were meant to cease to exist and Bonair to become a Dutch outermost region which may belong to the UE, postponed*

Dzień sił zbrojnych/ Wyspy Św. Tomasza i Książęca/ *Armed Forces Day, São Tomé & Príncipe*

wrzesień/ september

Leszek Szczasny, Turcja/ *Turkey*, 2007

P/M 7 W/T 8 Ś/W 9 C/T 10 P/F 11 S/S 12 N/S 13

Dzień Niepodległości, 1822 (od Portugalii), Brazylia/ *Independence Day, (from Portugal), Brasil*

Dzień Niepodległości (po zakończeniu wojny grecko-tureckiej, 1922), *Turcja/ Independence Day, Turkey (after the Greek-Turkish war), 1922*

Dzień Zwycięstwa (1974), Mozambik, koniec wojny o niepodległość m. Portugalią i Mozambikiem/ *Victory Day, Mozambique, end of the Mozambican War of Independence, between Portugal and Mozambique*

Narodowy Dzień Sadzenia Drzew, Namibia/ *National Tree Planting Day, Namibia*

Dzień Ojca, Australia, Nowa Zelandia/ *Father's Day, Australia, New Zealand*

Święto pracy, Kanada, USA, Palau, Bermudy (pierwszy poniedziałek września) uczczenie osiągnięć robotników i ruchu robotniczego/ *Labour Day, Bermuda, Canada, USA (first Monday in September) celebrates the achievements of workers and the labor movement*

Święto Narodzenia Najświętszej Maryi Panny (Matki Bożej Siewnej) (katolickie)/ *Birth of Mary, Mother of Jesus, RC*

Dzień Dobrej Wiadomości, Polska, od 2002, inicjatywa artystów i naukowców/ *Day of Good News, Poland, since 2002, an informal initiative of artists and scientists*

Międzynarodowy Dzień Walki z Analfabetyzmem/ *International Literacy Day*

Święto Niepodległości, Macedonia (od b. Jugosławii, 1991)/ *Independence Day, Macedonia (from former Yugoslavia, 1991)*

Dzień Zwycięstwa, Malta, Matka Boska Zwycięska, rocznica zwycięstwa Kawalerów maltańskich nad Imperium Osmańskim (1565); rocznica kapitulacji Włoch przed Aliantami w 1943/ *Victory Day, Malta, Feast of Our Lady of Victories, anniversary of the 1565 victory of the Knights of Malta over the Ottoman Empire; anniversary of the 1943 surrender of Italy to the Allied forces*

Święto narodowe, Andora/ *National day, Andorra*

Dzień Chryzantemy, Japonia, 9. dnia 9. miesiąca, jeden z najstarszych festiwali japońskich, od 910 n.e., kiedy to ogłoszono, że chryzantema jest narodowym kwiatem Japonii/ *Chrysanthemum Day, Japan, the 9th day of the 9th month, one of the five ancient sacred festivals of Japan, dating 910 A.D. when chrysanthemum was declared the national flower*

Rocznica utworzenia KRL-D, Korea Północna/ *Republic Day (1948), North Korea*

Święto Niepodległości (od ZSRR, 1991), Tadżykistan/ *Independence Day, Tajikistan (from USSR, 1991)*

Święto św. George'a Caye, Belize, na pamiątkę bitwy z 1798/ *The Battle of St. George's Caye, Belize, a short military engagement in 1798*

Dzień Nauczyciela, Chiny/ *Teacher's Day, China*

Święto narodowe, Gibraltar/ *National Day, Gibraltar*

Dzień Dziecka, Honduras/ *Children's Day, Honduras*

Dzień Babci i Dziadka, USA/ *Grandmother's and Grandfather's Day, USA*

Światowy Dzień Zapobiegania Samobójstwom/ *World Suicide Prevention Day*

Nowy Rok Koptyjski/ *Feast of Neyrouz, the New Year's Day, Coptic calendar*

Nowy Rok wg. kalendarza etiopskiego/ *New Year's Day in the Ethiopian calendar*

Dzień Nauczyciela, Argentyna, Ameryka Łacińska, w rocznicę śmierci Domingo F. Sarmiento (1811-1888), działacza, intelektualisty, pisarza i prezydenta Argentyny/ *Latin America Teacher's Day, Argentina, Latin America, after the death of Domingo F. Sarmiento (1811-1888), activist, intellectual, writer, and President of Argentina*

Święto narodowe, Katalonia na pamiątkę obrony Barcelony przed armią francusko-hiszpańską Burbonów (1714) i zdobycia jej podczas wojny o sukcesję (przegrana Katalonii)/ *National Day, Catalonia, the Siege of Barcelona, in defense of the city against the Franco-Spanish army (1714) in the succession war, actually lost by Catalonia*

Dzień Patrioty, USA, W rocznicę ataków 11 września 2001/ *Patriot Day, USA, Anniversary of the September 11, 2001 attacks*

Narodowy Dzień Rewolucji (1974), Etiopia/ *National Revolution Day (1974), Ethiopia*

Dzień pamięci masowych egzekucji członków Batalionu Św. Patryka (w wojnie meksykańsko-amerykańskiej 1846-1848, Meksyk/ *Commemoration of the mass hanging of the Saint Patrick's Battalion, Mexico*

Święto Wojsk Lądowych, Polska/ *The Day of the Land Troops, Poland*

Święto Narodowe, Republika Zielonego Przylądka/ *National Day, Cape Verde*

Dzień Freddy'ego Kruegera, swięto żartobliwe, fikcyjna postać, główny bohater serii horrorów „Koszmar z ulicy Wiązów", psychopatyczny morderca. Kultowa postać kina grozy/ *Freddy Krueger Day, humorous holiday, fictional character from the "Nightmare on Elm Street" film series, serial killer*

Dzień Bohaterskich Kadetów, Meksyk, na pamiątkę bitwy pod Chapultepec w wojnie meksykańsko-amerykańskiej, 1847/ *"Boy Heroes" or "Heroic Cadets", Mexico, celebrates the Battle of Chapultepec during the Mexican-American War of 1847*

Railwayman's Day/ *Dzień Kolejarza, Poland*

Laylat al-Qadr, muzułmanskie, szyickie, podczas Ramadanu, na pamiątkę objawienia Koranu Mohametowi, szyici wierzą, że w tym dniu ważą się losy na najbliższy rok i spędzają noc na modlitwach o przebaczenie i zbawienie/ *Laylat al-Qadr, Shia Muslim, the "Night of Decree" or "Night of Measures", commemorates, among other things, the revelation of the Qur'an to the Prophet Muhammed, Shia Muslims believe that this night is when their fate in the following year is decided and hence pray for God all night long and pray for mercy and salvation*

Święto Matki Boskiej Bolesnej (patronki Słowacji), w kościele katolickim i na Słowacji/ *Feast day of Our Lady of Sorrows (patron saint of Slovakia), Catholic and in Slovakia*

Dzień Niepodległości, Gwatemala, Honduras, Kostaryka, Nikaragua, Salwador, rocznica Deklaracji Niepodległości Ameryki Śr. w 1821/ *Independence Day, Costa Rica, El Salvador, Guatemala, Honduras, Nicaragua, to celebrate Central America's declaration of Independence in 1821.*

Dzień Inżyniera, Indie, w dniu ur. Mokshagundami Visvesvarayyi, wybitnego inżyniera i męża stanu/ *Engineer's Day, India celebrated on birthday of Mokshagundam Visvesvarayya, eminent Indian engineer and statesman*

Wezwanie z Dolores, Meksyk (1810), na pamiątkę wydarzenia podczas wojny z Hiszpanią, w kaplicy w Dolores Hidalgo/ *Cry of Dolores, Mexico, celebrates the event that marked the start of the independence war against Spain, at a church chapel in Dolores Hidalgo*

Ponowne przyłączenie Primorskiej (Przymorza) do Ojczyzny, Słowenia/ *Restoration of Primorska to the Fatherland Day, Slovenia*

Dzień upamiętniający bitwę o Anglię, Wielka Brytania, w rocznicę zmasowanego ataku Luftwaffe w 1940/ *Commemoration of the Battle of Britain, United Kingdom, on the day of the last massive Luftwaffe attack in 1940*

Dzień Silpy Bhirasriego, Tajlandia, ojciec sztuki współczesnej w Tajlandii, z pochodzenia Włoch (Conrado Feroci), rzeźbiarz, zaproszony w 1923 do Tajlandii, by uczyć rzeźby, założyciel Uniwersytetu Silpakorn/ *Silpa Bhirasri Day, Thailand, Silpa Bhirasri was the father of modern arts in Thailand, (born Conrado Feroci), Italian sculptor invited in 1923 to Thailand to teach Western sculpture, founder of what would become Silpakorn University.*

Międzynarodowy Dzień Demokracji/ *International Day of Democracy*

Święto Podwyższenia Krzyża Świętego, kościoły chrześcijańskie (zachodnie)/ *Exaltation of the Holy Cross, Western Christian Churches*

Dzień szacunku dla ludzi starszych, Japonia, trzeci poniedziałek września/ *Respect for the Aged Day, Japan,* held on the third Monday of September

Rocznica bitwy pod San Jacinto (1856), Nikaragua/ *Battle of San Jacinto, Nicaragua*

wrzesień/ september

Klara Kopcińska, Wiedeń/ *Vienna*, 2008

Ś/W 16 C/T 17 P/F 18 S/S 19 N/ 20

Dzień Malezji i urodziny Yang Di-Pertua (Gubernatora) Sabahu, Malezja/ *National Holiday and birthday of Yang Di-Pertua (Governor) of Sabah, Malaysia*

Dzień Niepodległości, Meksyk, dzień wybuchu wojny o niepodległość pod wodzą ojca Miguela Hidalgo y Costilla w 1810/ *Independence Day, Mexico, Commemorates the start of the Independence War by Father Miguel Hidalgo y Costilla in 1810*

Dzień Niepodległości (od Australii, 1975) Papua Nowa Gwinea/ *Independence Day (from Australia, 1975), Papua New Guinea*

Dzień Polskiego Bluesa, Polska/ *The Day of Polish Blues, Poland*

Międzynarodowy Dzień Ochrony Warstwy Ozonowej/ *International Day for the Preservation of the Ozone Layer*

Rocznica Urodzin Prezydenta Neto, Angola, António Agostinho Neto (1922-1979), angolskiego polityka i poety, w latach 1975-1979 pierwszego prezydenta niepodległej Angoli/ *Birthday of President Neto, Angola, first President of independent Angola (1975–1979), poet*

Rocznica Operacji Market Garden (1944), Holandia, największej operacji z udziałem wojsk powietrznodesantowych podczas II wojny światowej/ *Commemorating Operation Market Garden, Netherlands, an Allied military operation fought in the Netherlands and Germany in World War II*

Dzień Sybiraka, Polska, pamięci ludzi zesłanych na Sybir, na „katorgę" – karę dla osób represjonowanych z przyczyn politycznych w Rosji/ *Sybirak's Day, Poland to commemorate persons sent to the far North to "katorga", a system of penal servitude of the prison farm type in Imperial Russia*

Dzień Konstytucji (1787)/ Dzień Obywatelstwa, święto państwowe poświęcone ratyfikacji konstytucji i wszystkim obywatelom USA/ Constitution Day/ *Citizenship Day, USA, federal holiday that recognizes the ratification of the United States Constitution, and all who have become citizens*

Święto Niepodległości (od pierwszej junty 1810), Chile/ *Independence Day (from first junta 1810), Chile*

Dzień floty wojennej, Chorwacja, w rocznicę zwycięstwa floty Księcia Branimira w 887/ *Day of the Croatian War Navy, Croatia, on the anniversary of a naval victory by Duke Branimir in 887*

Międzynarodowy Dzień Geologa/ *International Geologist Day*

19/20 **Rosh Hashanah**, Nowy Rok, żydowskie/ *Rosh Hashanah, Jewish New Year, moveable*

Nawratri, hinduskie, (nazwa znaczy „9 nocy"), święto kultu religijnego i tańca, celebruje się 9 form kobiecego bóstwa/ *Navratri, Hindu festival of worship and dance. In Sanskrit the term literally means "9 nights", 9 forms of female divinity are worshipped*

Dzień Sił Zbrojnych, Chile/ *Armed Forces Day, Chile*

Święto Niepodległości (od Wielkiej Brytanii, 1983), Saint Kitts i Nevis/ *Independence Day (from Great Britain, 1983), Saint Kitts and Nevis*

Dzień von Steubena, USA, (ur. von Steubena przypadają 17.09), poświęcony baronowi Friedrichowi von Steuben (1730-1794), który przybył do USA jako ochotnik z pomocą Generałowi Georgowi Washingtonowi/ *Von Steuben Day, USA, on a weekend in mid-September (von Steuben was born September 17th), celebrating Baron Friedrich von Steuben* (1730-1794)*, who arrived in the United States as a volunteer offering his services to General George Washington*

Dzień Dzikiej Flory, Fauny i Naturalnych Siedlisk/ *Day of Wildlife and Natural Habitat*

Międzynarodowy Dzień Pirata, żartobliwe święto wymyślone w 1995 przez Johna Baura i Marka Summersa z Corvallis, Oregon/ *International Talk Like a Pirate Day, a parodic holiday invented in 1995 by John Baur ("Ol' Chumbucket") and Mark Summers ("Cap'n Slappy"), of Corvallis, Oregon*

Koniec Ramadanu, Eid al-Fitr, muzułmańskie, zakończenie miesiąca postu/ *Muslim holiday that marks the end of Ramadan, the Islamic holy month of fasting*

wrzesień/ september

P/ 21 W/ 22 Ś/ 23 C/ 24 P/ 25 S/ 26 N/ 27

Post Gedaliasza, żydowskie, post w rocznicę zamordowania prawego władcy Judei Gedaliasza/ *Fast of Gedaliah, Judaism, fast day to lament the assassination of the righteous governor of Judah of that name*

Mabon, neopogaństwo, równonoc jesienna, nazwa być może pochodzi od postaci z mitologii walijskiej/ *Mabon, Neopaganism, on the Autumnal Equinox. The name may derive from a character from Welsh mythology.*

Święto Niepodległości, Armenia (od ZSRR, 1991)/ *Independence Day, (from the Soviet Union, 1991)*

Święto Niepodległości, Belize (od Wielkiej Brytanii, 1981)/ *Independence Day, Belize (from UK, 1981)*

Święto Niepodległości, Malta (od Wielkiej Brytanii, 1964)/ *Independence Day, Malta (from UK, 1964)*

Dzień Służby Celnej, Polska/ *Custom Officer's Day, Poland*

Międzynarodowy Dzień Pokoju (od 2001), wezwanie do zachowania pokoju i zawieszenia broni na całym świecie/ *International Day of Peace (since 2001), calls for peace and ceasefire throughout the world*

Światowy Dzień Osób z Chorobą Alzheimera/ *World Alzheimer's Day*

Światowy Dzień Dziecięcego Orderu Uśmiechu, międzynarod. odznaczenie (powstałe w Polsce) nadawane za działania przynoszące dzieciom radość/ *World Day of Order of the Smile, an international award (established in Poland) given to adults distinguished in their love, care and aid for children*

Dzień Niepodległości (od Imperium osmańskiego, 1908), Bułgaria/ *Independence Day (from The Ottoman Empire, 1908), Bulgaria*

Święto Niepodległości (od Francji, 1960), Mali/ *Independence Day (from France,1960), Mali*

Urodziny księżniczki Marty Luizy, Norwegia (1971)/ *Birthday of Princess Märtha Louise of Norway (1971)*

Europejski Dzień Bez Samochodu/ *European No Car Day*

OneWebDay (od 2006), z inicjatywy Susan Crawford, wykładowcy mediów z Michigan, celem jest udowodnienie, że istnieje światowa społeczność, której leży na sercu przyszłość internetu/ *OneWebDay (since 2006), initiated by Susan Crawford, prominent media and Internet legal scholar, the goal is to create and make visible a global constituency that cares about the future of the Internet*

Thimphu Drupchen Dromchoe, Bhutan, święto mieszkańców Thimphu poświęcone bóstwom Mahakala i Penden Lhamo/ *Thimphu Drupchen Dromchoe, Bhutan, festival dedicated to Mahakala and Penden Lhamo deities, for residents of Thimpu*

Święto Zjednoczenia Królestwa (1932), Arabia Saudyjska/ *National Day (unification, 1932), Saudi Arabia*

Równonoc jesienna, Japonia, od 1948 dzień szacunku dla przodków i pamięci o zmarłych/ *Autumnal equinox, Japan, established in 1948 as a day on which to honor one's ancestors and remember the dead*

Dożynki, Święto Plonów (etniczne słowiańskie), Polska i in./ *Harvest Festival (ethnic Slavic)/ Poland and other countries*

Dzień biseksualizmu (od 1999), USA, Kanada, Europa, Australia/ *Celebrate Bisexuality Day, first recognized in 1999, observed mainly in the U.S., Canada, Europe, and Australia*

(data niepewna, bo co roku jest specjalnie kalkulowana) **Dzień Błogosławionego Deszczu**, Bhutan, koniec monsunu i początek czasu żniw/ *(date not confirmed as it is calculated every year) Blessed Rainy Day, Bhutan, marks end of monsoon and the beginning of harvesting season*

Święto Matki Boskiej z Las Mercedes, Dominikana/ *Dia de las Mercedes, Dominican Republic*

Święto Niepodległości (od Portugalii, 1973), Gwinea Bissau/ *Independence Day (declared, from Portugal, 1973), Guinea-Bissau*

Święto Konstytucji, Kambodża, w rocznicę podpisania konstytucji przez króla Sihanouka/ *Constitution Day, Cambodia, celebrates the signing of the Cambodian constitution by King Sihanouk*

Dzień Terytorium (Dzień Traktatu z Francją), Nowa Kaledonia/ *Territory Day (French Treaty Day), New Caledonia*

Dzień Dziedzictwa, RPA, święto państwowe poświęcone dziedzictwu kulturowemu i różnorodności wiar i tradycji w RPA/ *Heritage Day, South Africa, public holiday on which South Africans are encouraged to celebrate their cultural heritage and the diversity of their beliefs and traditions*

Dzień Republiki (1976) Trynidad i Tobago/ *Republic Day (1976), Trinidad and Tobago*

Dzień Rewolucji, Mozambik/ *Revolution Day, Mozambique*

Dzień Budowlańca, Polska/ *Construction Engineer's Day, Poland*

Święto Republiki, Rwanda/ *Republic Day, Ruanda*

Bureflux, dyskordianizm, 2. święto sezonu Bureaucracy/ *Bureflux, discordianism, 2nd holiday of the Bureaucracy season*

Święto Rewolucji, Jemen/ *Revolution Day, Yemen*

Międzynarodowy Dzień Głuchego/ *World Day of the Deaf*

Europejski Dzień Języków ogłoszony przez Radę Europy w 2001, jego celem jest promowanie nauki języków obcych w Europie/ *European Day of Languages, proclaimed by the Council of Europe, in 2001. Its aim is to encourage language learning across Europe*

Światowy Dzień Antykoncepcji/ *World Day of Contraception*

Meskel, ortodoksyjny kościół Etiopski, święto religijne upamiętniające odnalezienie relikwii krzyża Pańskiego przez Św. Helenę w 4 wieku/ *Ethiopian Orthodox Church, annual religious holiday commemorating the discovery of the True Cross by Queen Eleni (Saint Helena) in the IVth century*

Święto Społeczności Francuskiej (święto Walonii), Belgia/ *French Community Holiday (only held in Wallonia), Belgium*

Koniec Wojny o Niepodległość, Meksyk, w rocznicę zakończenia wojny 1821 roku, 11 lat po ropoczęciu jej przez ojca Hidalgo/ *End of Independence War, Mexico, celebrates the end of the Mexican Independence War on 1821, 11 years after Father Hidalgo started it*

Dzień Podziemnego Państwa Polskiego, Polska, w rocznicę powołania Służby Zwycięstwu Polski (1939) w okupowanej Warszawie/ *Day of the Underground Polish State, Poland, the anniversary of establishing the Polish Victory Service, the first resistance movement in 1939*

Światowy Dzień Turystyki, ustanowiony w 1979 r. przez Światową Organizację Turystyki, agendę ONZ/ *World Tourism Day, established by the World Tourism Organization in 1979*

wrzesień/ september

P/ 28 W/ 29 Ś/ 30 C/T 1

Yom Kippur, Dzień Pojednania, najważniejsze święto żydowskie – proszenie o wybaczenie i wybaczanie win/ *Day of Atonement, Jewish, the holiest day in the Jewish calendar, asking and granting forgiveness for one's transgressions*

widżajadaszami (Dussehra), hind., kulminacja Navaratri, zwycięstwo dobra nad złem (Ramy nad królem demonem Ravana), zdobi się w tym dniu wejścia do domów i sklepów kwiatami nanizanymi na sznurki/ *Hindu, celebration of victory of good over evil. The festival of Dussehra (also spelled Dasara or Vijaya Dasami) marks the triumph of Lord Rama over Demon king Ravana, people decorate the house and shop entrances with flower studded strings*

(data niepewna) **Thimphu Tshechu**, Bhutan, święto uczynków Guru Rinpoche/ *(date uncertain) celebrating the deeds of Guru Rinpoche, Bhutan*

Święto Państwowości Czeskiej (Dzień św. Wacława patrona Czech), Czechy/ *St. Wenceslas Day (Czech Statehood Day), Czech Republic*

Dzień świadomości i sprzeciwu wobec pornografii dziecięcej, Filipiny/ *Day of Awareness and Unity Against Child Pornography, The Philippines*

(data niepewna) **Pchum Ben**, Kambodża, Dzień Przodków/ *(date to be confirmed) Pchum Ben, Cambodia, Ancestor's Day*

Dzień nauczyciela, Tajwan, Filipiny/ *Teacher's Day, Taiwan and The Philippines*

Światowy Dzień Serca/ *World Heart Day*

Dzień walki z wścieklizną/ *World Rabies Day*

Dzień Wynalazcy, Argentyna, rocznica urodzin László Bíró, węgierskiego wynalazcy i dziennikarza (wynalazł długopis), od 1943 w Argentynie/ *Inventor's Day, Argentina, László József Bíró's birthday, Hungarian inventor and journalist (invented a ball pen)*

Rocznica Zwycięstwa pod Boqueron, Paragwaj/ *Anniversary of Boqueron Victory*

Dzień Aptekarza, Polska/ *Pharmacist's Day, Poland*

Święto Niepodległości (od Wielkiej Brytanii, 1966), *Botswana/ Independence Day (from UK, 1966), Botswana*

Urodziny Morelosa, Meksyk, na pamiątkę urodzin w 1765 ojca José María Morelos y Pavón, jednego z ojców narodu meksykańskiego/ *Morelos' birthday, Mexico, Commemorates the birth in 1765 of Father José María Morelos y Pavón, one of the founding fathers of the Mexican nation*

Dzień Chłopaka, Polska, męski odpowiednik Dnia Kobiet, z tym że świętują go raczej młodzi mężczyźni, mało znane/ *Boy's Day, Poland, honouring young men, not very popular*

Dzień Reformy Agrarnej (nacjonalizacji), Wyspy Św. Tomasza i Książęca/ *Agricultural Reform (Nationalization) Day, São Tomé and Príncipe*

Światowy Dzień Tłumaczeń (od 1991), utworzony przez Światową Federację Tłumaczy/ *International Translation Day, introduced in 1991 by International Federation of Translators*

Dzień Opieki Matki Boskiej, wschodnie kościoły katolickie, od X w. (Konstantynopol), kiedy to miała objawić się wiernym podczas ataku na miasto. Drugie najstarsze święto maryjne kościoła wschodniego/ *Protection of the Theotokos (Virgin Mary, Mother of God), Eastern (Byzantine) Catholic Church, dating to 10th Century Constantinople, when she appeared holding her mantle over the faithful who were praying in a church during a military attack on the city. Second oldest Marian Feast in the Eastern Church*

Dzień Nauczyciela, Armenia/ *Teachers' Day, Armenia*

Święto Pracy, Nowa Płd. Walia (Australia)/ *Labour Day, New South Wales (Australia)*

Narodowy Dzień Biblii, Boliwia/ *National Bible Day, Boliwia*

Rocznica Proklamowania ChRL (1949), Chińska Republika Ludowa, Hong Kong/ *National Day of the People's Republic of China (1949), China, Hong Kong*

Święto Niepodległości (od Wielkiej Brytanii, 1960), Cypr/ *Independence Day (from UK, 1960), Cyprus*

Święto Zjednoczenia, Kamerun (1961)/ *Unification Day, Cameroon (1961)*

Dzień Żołnierza, Korea Płd/ *Soldier's Day, South Korea*

Święto Niepodległości (od Wielkiej Brytanii, 1960), Nigeria/ *Independence Day (from United Kingdom 1960), Nigeria*

Święto Niepodległości, Palau (przestało być terytorium powierniczym ONZ, 1994)/ *Independence Day, Palau (stopped being an UN Trust Territory, 1994)*

Inwestytura Regenta, San Marino, dwóch kapitanów regentów obejmuje urząd głowy państwa na 6 miesięcy/ *Two Captain Regents, elected by parliament, take office for six months, San Marino*

Dzień Dziecka, Singapur/ *Children's Day, Singapore*

1. dzień Święta Tuvalu, Tuvalu, rocznica niepodległości od Wysp Gilberta/ Kiribati, 1975/ *Independence Day (from Gilbert Islands/ Kiribati, 1975), Tuvalu*

Światowy Dzień Muzyki UNESCO/ UNESCO *World Music Day*

Międzynarodowy Dzień Wegetarianizmu/ *World Vegetarian Day*

Międzynarodowy Dzień Lekarza/ *International Doctor's Day*

Międzynarodowy Dzień Ludzi Starszych/ *International Senior's Day*

Klara Kopcińska, Gdynia, 2008

wrzesień–październik/ september-october

Klara Kopcińska, Florencja/ *Florence*, 2008

październik/ october

P/F 2 S/S 3 N/S 4

Święto Aniołów stróżów, chrześcijańskie/ *Memorial of Guardian Angels, Roman Catholic Church*

Święto Republiki (niepodległość od Francji 1958), Gwinea/ *Independence Day (from France, 1958), Guinea*

Urodziny Mahatmy Gandhiego (1869), Indie/ *Gandhi Jayanti (birthday of Mahatma Gandhi, 1869), India*

Dzień Babć i Dziadków, Włochy/ *Gradmother's and Grandfather's Day, Italy*

Międzynarodowy Dzień bez Przemocy, w rocznicę urodzin Mahatmy Ghandiego (1869-1948)/ *International Day of Non-Violence, to commemorate birthday of Mahatma Gandhi* (1869-1948)

Światowy Dzień Zwierząt Hodowlanych/ *World Day of Breeding Animals*

Europejski Dzień Ptaków/ *European Day of Birds*

3-10, **Sukkot**, Święto namiotów, Kuczki, żydowskie, trwa 7 dni, przywołuje czasy, gdy Izraelici żyli na pustyni w namiotach w drodze do ziemi obiecanej/ *Feast of Booths or Feast of Tabernacles, lasts for 7 days. Recalls the time when Israelites lived in the sukkots in the desert during their journey to the promised land*

Święto Połowy Jesieni, Chiny, Hong Kong, Tajwan, Malezja, Singapur, znany też jako Święto Księżyca, Ciastka Księżycowego albo Święto Lampionów, obchodzone od ponad 3000 lat święto dostatku i wspólnoty/ *The Mid-Autumn Festival, China, Hong Kong, Taiwan, Malaysia, Singapore, also known as the Moon Festival, Lantern Festival or "Mooncake Festival", a popular celebration of abundance and togetherness, dating back over 3,000 years*

Święto Morazana, Honduras, Generał José Francisco Morazán Quezada, mąż stanu, prawnik, mówca (1792-1842)/ *Morazan Day, Honduras, General José Francisco Morazán Quezada, statesman, lawyer, orator (1792-1842)*

Święto Utworzenia Państwa, Korea Płd./ *National Foundation Day, South Korea*

Rocznica Zjednoczenia Niemiec (1990), Niemcy/ *Day of German Unity (1990) Germany*

Międzynarodowy Dzień Lokatora, promuje bezpieczeństwo lokatorów i prawo do przystępnego mieszkalnictwa/ *International Tenant's Day, promotes security of tenure and the right to affordable housing*

Poya, pełnia księżyca Vap, buddyjskie, Sri Lanka, obchodzone co miesiąc podczas pełni/ *Vap Full Moon Poya Day, full moon, Buddhist, Sri Lanka*

Koniec postu buddyjskiego, Święto świateł, Burma/ *End of Buddhist Lent, Festival of Lights, Burma, Full Moon of Thadingyut*

Dzień po święcie połowy jesieni, chińskie/ *The Day after the Mid-Autumn Festival, Chinese*

Dzień Niepodległości (od Wielkiej Brytanii, 1966), Lesotho/ *Independence Day (from UK, 1966), Lesotho*

Dzień Pokoju i Pojednania, Mozambik/ *Day of Peace and Reconciliation, Mozambique*

Światowy Dzień Ochrony Zwierząt, w dniu Św. Franciszka, patrona zwierząt/ *World Animal Day, originaly chosen for World Animal Day because it is the feast day of Francis of Assisi, patron saint of animals and the environment*

początek **Światowego Tygodnia Kosmosu**, w dniu wystrzelenia Sputnika, pierwszego sztucznego satelity (1957), koniec w dniu podpisania Traktatu o Przestrzeni Kosmicznej (10.10.1967)/ *The beginning of World Space Week, the start and end dates recognize the launch of the first human-made Earth satellite, Sputnik 1, in 1957; end on the anniversary of signing of the Outer Space Treaty on October 10, 1967*

P/M 5 W/T 6 Ś/W 7 C/T 8 P/F 9 S/S 10 N/S 11

Dzień Wojska, Indonezja/ *Army Day, Indonesia*

Narodowy Dzień Sportu, Lesotho/ *National Sports Day, Lesotho*

Dzień Ojca, Luksemburg/ *Father's Day, Luxembourg*

Święto Republiki, Makao/ *Republic Day, Macao*

Święto Republiki, Portugalia, w rocznicę zakończenia Monarchii i proklamowania Republiki (1910)/ *Republic Day, Portugal, celebrates the end of Monarchy and the beginning of the Portuguese Republic in 1910*

Święto Konstytucji, Vanuatu/ *Constitution Day, Vanuatu*

Światowy Dzień Nauczyciela/ *International Teachers' Day*

Święto urodzin królowej, Australia zachodnia/ *Queen's birthday, Western Australia*

Święto pracy, nowa południowa Walia (Terytorium Australii Płd.)/ *Labour Day, New South Wales (South Australia)*

Dzień Sił Zbrojnych, Egipt, w rocznicę przekroczenia kanału Sueskiego przez wojska egipskie podczas wojny październikowej, tzw. wojny Yom Kippur, 1973/ *Armed Forces Day, Egypt, celebrates the Crossing of the Suez Canal by Egyptian forces during the October War, 1973*

Rocznica Październikowej Wojny Wyzwoleńczej, Syria (tzw. wojny Yom Kippur, 1973)/ *October Liberatory War Anniversary, Syria (tzw. wojny Yom Kippur, 1973)*

Dzień Pamięci (dzień żałoby narodowej), Turkmenistan/ *Remebrance Day (day of national mourning), Turkmenistan*

Dzień Niemiecko-Amerykański (od 1987), USA/ *German-American Day, USA (since 1987)*

Światowy Dzień Mieszkalnictwa/ *International Housing Day*

Matki Boskiej Różańcowej, katolickie/ *Memorial of Our Lady of the Rosary, Roman Catholic*

Dzień Kompozytora, Brazylia/ *Composer's Day, Brazil*

Dzień wygnania faszystowskich osadników, Libia, w rocznicę deportacji z Libii tysięcy Włochów (1970)/ *Expulsion of the Fascist Settlers Day, Libya, In 1970, Libya deported thousands of Italians*

Światowy Dzień Ludzkich Siedlisk/ *World Day of Human Habitat*

Święto Niepodległości (od Jugosławii, 1991), Chorwacja/ *Independence Day (from Yugoslavia, 1991), Croatia*

Dzień Marynarki Wojennej, Peru, rocznica bitwy pod Angamos (1879)/ *Navy Day, Peru, Battle of Angamos Anniversary (1879)*

Dzień Sympatycznego Prawnika, Polska/ *Nice Lawyer's Day, Poland*

Międzynarodowy Dzień Ograniczania Klęsk Żywiołowych/ *International Day for Natural Disaster Reduction*

Święto Armii i Marynarki Wojennej, Azerbejdżan/ *Army and Navy Day, Azerbaijan*

Dzień Niepodległości Guayaquilu (od Hiszpanii, 1820), Ekwador/ *Guayaquil's Independence Day (from Spain 1820), Ecuador*

Święto Hangyl, sztucznie stworzonego alfabetu koreańskiego, Korea Płd./ *Hangul Day, South Korea, celebrating the invention of hangul, the native Korean phonetic alphabet*

Dzień Pamięci Holokaustu, Rumunia/ *Holocaust Remembrance Day, Romania*

Święto Niepodległości (od Wielkiej Brytanii, 1962), Uganda/ *Independence Day (from GB,1962), Uganda*

Dzień Leifa Erikssona, USA, Islandia, Norwegia, wikinga ok. (975-1020), pierwszego Europejczyka w Ameryce/ *Leif Erikson Day, USA, Iceland and Norway, the first European landing in North America*

Światowy Dzień Poczty; Dzień Znaczka Pocztowego/ *World Post Day, Post Stamp Day*

Shemini atzeret, święto 8. dnia, żydowskie, święto miłości Boga/ *Shemini atzeret, Jewish, on the eight day of Sukkot, dedicated to the love of God*

Święto Niepodległości (od Wielkiej Brytanii1970), Fidżi/ *Independence Day, Fiji (from United Kingdom,1970)*

Dzień Fińskiej Literatury, Finlandia, szkolne święto w rocznicę ur. Aleksisa Kivi (1834)/ *The Day of Finnish literature, Finland, school holiday celebrating the birthday of the Finnish author Alexis Kivi*

Święto Prezydenta Moi, Kenia/ *Was Moi Day, Kenya*

Rocznica Utworzenia Partii Robotniczej (1949) Korea Północna/ *Party Foundation, North Korea/ celebration of the founding of the Workers Party of Korea*

Dzień Wojny Niepodległości (1868, przeciwko Hiszpanii), Kuba/ *Independence day, Cuba, (against the Spanish colonial power)*

Dzień Krugera (Oom Paula), RPA, polityk burski, lider oporu Burów przeciw Brytyjczykom i prezydent Transwalu (1825-1904)/ *Kruger Day, South Africa, the birthday of Paulus Kruger, or Oom Paul (1825-1904), State President of Transvaal, the face of Boer resistance against the British during the 2nd Boer War*

Święto Republiki (Dzień dwóch dziesiątek), Tajwan/ *National Day (Double Ten Day), Republic of China (Taiwan)*

Światowy Dzień Zdrowia Psychicznego/ *World Mental Health Day*

Dzień Przeciw Karze Śmierci, UE i Międzynarodowy/ *Day Against Death Penalty, EU and International*

Święto Drzewa/ *Day of the Tree*

Święto radości Tory, Simchat Torah, żydowskie, zwoje Tory obnoszone są w radosnej procesji wokół świątyni/ *Rejoicing the Torah, a joyous celebration which concludes the annual cycle of the reading of the Torah, the first five books of the Bible*

Dzień Rewolucji, Macedonia, na pamiątkę działań politycznych i militarnych Ludowej Armii Wyzwolenia Macedonii (1941-1944)/ *Revolution Day, Macedonia, commemorating a political and military operation of the People's Liberation Army of Macedonia (1941-1944)*

Rocznica Rewolucji, Panama, Gwardia Narodowa obaliła rząd mniejszościowy w 1968/ *Revolution Anniversary Day, Panama, The National Guard overthrew the elitist government on this day in 1968*

Dzień Pułaskiego, USA, obchodzony od 1933 w rocznicę śmierci Kazimierza Pułaskiego (1746-1779)/ *Pułaski Day, USA, since 1933 to commemorate the death of Kazimierz Pułaski (1746-1779)*

Narodowy Dzień Coming-outu, dzień dyskusji nt. zagadnień homoseksualizmu, biseksualizmu i transeksualizmu/ *National Coming Out Day, USA, awareness day for coming out and discussion about lesbian, gay, bisexual, and transgender issues*

Biała Niedziela, Samoa Zachodnia, święto dzieci, podczas którego ubierają się na biało/ *White Sunday, Western Samoa, children's holiday on which everyone dresses in white*

październik/ october

Klara Kopcińska, Indianie tańczą przed gotycką katedrą/ *Indians dancing in front of a gothic cathedral,* Wiedeń/ *Vienna*, 2008

Święto narodowe, Hiszpania, w roznicę odkrycia Ameryki/ *National Holiday of Spain, the date when Christopher Columbus first set a foot in America*

Dzień Kolumba, USA, na pamiątkę odkrycia Ameryk w 1492 przez Krzysztofa Kolumba/ *Columbus Day, USA, commemorates the Discovery of the Americas in 1492 by Christopher Columbus.*

W Ameryce Płd. obecnie pod różnymi nazwami/ *recently under various names in South America:*

Rocznica Odkrycia, Dzień Bohaterów Narodowych, Bahamy/ *Discovery Day/ National Heroes Day, Bahamas;*

Dzień Panamerykański, Belize/ *Pan American Day, Belize;*

Dzień Spotkania Kultur, Kostaryka/ *Meeting of Cultures Day, Costa Rica*;

Dia de la Raza, Meksyk/ *"Day of the Race", Mexico;*

Dzień Oporu Ludności Rdzennej, Nikaragua/ *Indigenous Resistance Day, Nicaragua.*

* * *

Święto Matki Bożej z Aparecida (patronki Brazylii) i **Dzień Dziecka**, Brazylia/ *Children's Day and the day of Our Lady of Aparecida (patron saint of Brazil), Brazil*

Święto Niepodległości, Gwinea Równikowa (od Hiszpanii, 1968)/ *Independence Day (from Spain, 1968), Equatorial Guinea*

Święto Dziękczynienia, Kanada/ *Thanksgiving Day, Canada*

Dzień Matki, Malawi/ *Mother's Day, Malawi*

Święto Plonów, Nigeria/ *Harvest Festival, Nigeria*

Dzień Bezpiecznego Komputera, Polska/ *Safe Computer Day, Poland*

Dzień Wolnomyślicielstwa, USA, w rocznicę zakończenia procesów Czarownic z Salem (1693)/ *Freethought Day, USA, the annual observance of the anniversary of the end of the Salem Witch Trials (1693)*

P/M 12 W/T 13 Ś/W 14 C/T 15 P/F 16 S/S 17 N/S 18

Dzień Rwagasore, Burundi, premiera (1932-1961)/ *Rwagasore Day, Burundi, Prime Minister (1932-1961)*

Dzień Kultury Fizycznej, Japonia/ *National Health-Sports Day, Japan*

Dzień Ratownictwa Medycznego, Polska/ *First-Aid Service Day, Poland*

Dzień Dawcy Szpiku, Polska/ *Marrow Donor's Day, Poland*

Dzień Matki, Białoruś/ *Mother's Day, Belarus*

Dzień Kościoła Sweticchoweli, Gruzja, pierwszego kościoła chrześcijańskiego w Gruzji/ *Day of Svetitskhoveli Cathedral, Georgia, Celebration of first Christian church in Georgia*

Urodziny Walmikiego, Indie, legendarnego poety (ok. 400 p.n.e.), któremu przypisuje się autorstwo Ramajany/ *Valmiki's birthday, India, legendary poet (ca. 400 BC), possibly author of Ramajana*

Rocznica Rewolucji 1963 Roku, Jemen/ *National Day, Yemen, commemorates the revolts of 1963*

Dzień Edukacji Narodowej (d. Dzień Nauczyciela), Polska/ *Teachers' Day, or National Education Day in Poland*

Światowy Dzień Normalizacji/ *World Standardisation Day*

Rocznica zamachu stanu w 1987, Burkina Faso/ *Anniversary of the 1987 coup d'etat, Burkina Faso*

Święto Wojsk Radiotechnicznych, Polska/ *Communication Intelligence Day, Poland*

Narodowy dzień sadzenia drzew, Sri Lanka/ *National Tree Planting Day, Sri Lanka*

Dzień Ewakuacji, Tunezja, rocznica wycofania się wojsk francuskich w 1962/ *Evacuation Day, Tunisia, commemorates the withdrawal of French troops in 1962*

Międzynarodowy Dzień Niewidomych (Światowy Dzień Białej Laski)/ *White Cane Safety Day*

Dzień Papieża Jana Pawła II, Polska, w dniu wyboru na papieża (1978)/ *Pope John Paul II Day, Poland, on the day he was elected Pope (1978)*

Dzień Szefa, USA/ *Boss's Day, USA*

Narodowy dzień bezpańskiego kota, USA/ *National Feral Cat Day, USA*

Światowy Dzień Żywności/ *World Food Day*

Diwali (Dipawali), hinduistyczne, święto świateł z okazji zabicia demona Narakasura przez Krisznę i jego żonę/ *Deepavali (Divali), Hindu, Festival od lights, celebrated on the occasion of Lord Krishna and his wife Satyabhama killing a demon Narakasura*

Rocznica Śmierci Dessalinesa (1806), Haiti, polityk haitański, w latach 1804-1806 jako Jakub I cesarz Haiti/ *Death of Jean-Jacques Dessalines (1806), Haiti, leader of the Haitian Revolution and the first ruler as Emperor Jacques I of Haiti (1804-1806)*

Narodowy Dzień Edge, USA, nieoficjalne święto radykalnej subkultury hardcore punk – straight edge/ *National Edge Day, USA, unofficial holiday recognised by members of the straight edge subculture*

Dzień Przyjaźni z Portoryko, Wyspy Dziewicze Stanów Zjednoczonych/ *Day of Friendship with Puerto Rico/ US Virgin Islands*

Święto Republiki, Północna Osetia-Alania/ *Republic Day, North Osetia-Alania*

Międzynarodowy Dzień Walki z Ubóstwem/ *International Day for the Eradication of Poverty*

Święto Niepodległości, Azerbejdżan (od ZSRR, 1991)/ *Independence Day, Azerbaijan (from Soviet Union in 1991)*

Dzień Poczty Polskiej, Polska/ *Polish Post Day, Poland*

Dzień Łączności, Dzień Łącznościowca, Święto Wojsk Łączności i Informatyki, Polska/ *Day of Communication, Communications Workers' Day, Day of Communication and Information Technology Troops, Poland*

Dzień Alaski, USA (Alaska), rocznica przejęcia przez USA od Rosji (1867)/ *Alaska Day, USA (Alaska)/ the anniversary of the formal transfer of the Territory of Alaska from Russia to the United States (1867)*

Światowy Dzień Menopauzy i Andropauzy/ *World Day of Menopause and Andropause*

Klara Kopcińska, Moskwa/ *Moscow*, 2008

P/M 19 W/ 20 Ś/ 21 C/ 22 P/ 23 S/ 24 N/ 25

Dzień Bohaterów Narodowych, Jamajka, w 3. pon. października/ *National Heroes Day, Jamaica, observed on the third Monday in October, a celebration of the island's seven National Heroes*

Święto Dziękczynienia, Wyspy Dziewicze, 3. pon. października, dzień dziękczynienia za zakończenie sezonu huraganów/ *Local Thanksgiving Day, Virgin Islands, 3rd Mon. of Oct., day of thanks for the end of the hurricane season*

Dzień Matki Teresy, Albania/ *Mother Teresa Day, Albania*

Święto Konstytucji, Niue, w rocznicę niepodległości (autonomia w stowarzyszeniu z Nową Zelandią, 1974)/ *Constitution Day, Niue, in honour of the country's independence (self-governing in free association with New Zealand) in 1974*

Urodziny Bába (1819), bahaickie/ *Birth of the Báb (1819), Bahá'í Faith*

Święto Rewolucji, Gwatemala/ Revolution Day, Guatemala

Dzień Jomo Kenyatty, Kenia (1891-1978), polityk kenijski, prezydent w latach 1964-78, zwany ojcem narodu kenijskiego/ *Kenyatta Day, Kenya, Jomo Kenyatta (1891-1978) the first Prime Minister (1963-1964) and President (1964-1978) of Kenya, considered the founding father of the Kenyan nation*

Święto Antyli, Antyle Holenderskie/ *Antilles Day, Netherlands Antilles*

Dzień Św. Urszuli, Brytyjskie Wyspy Dziewicze/ *Saint Ursula's day (Patron saint of the British Virgin Islands)*

Dzień Ndadaye, Burundi, polityk i intelektualista (1953-1993)/ *Ndadaye Day, Burundi, politician and intellectual (1953-1993)*

Dzień Marynarki Wojennej, Egipt, w rocznicę zniszczenia izraelskiego niszczyciela Eilat w 1967/ *Egyptian Naval Day, Egypt, celebrates the destruction of Israeli destroyer Eilat in 1967*

Święto narodowe, Somalia, w rocznicę bezkrwawej rewolucji 1969/ *National day, Somalia, commemorates the bloodless revolution of 1969*

Święto Sił Zbrojnych, Honduras/ *Armed Forces Day, Honduras*

Dzień osteoporozy, Polska/ *Osteoporosis Awareness Day, Poland*

Dzień emigrantów chińskich, Chiny, Tajwan/ *Overseas Chinese Day, Republic of China, Tajwan*

Dzień Jabłka, Wielka Brytania, święto jabłek i sadów/ *Apple Day, UK, celebration of apples and orchards*

Dzień Porozumienia, Wyspy Marshalla, dzień uzyskania niepodległości (od USA, 1986)/ *Compact Day, Wyspy Marshalla, anniversary of Independence (from USA, 1986)*

Jidai Matsuri, Japonia, festival dostyczący historii Japonii od VIII do XIX w./ *Jidai Matsuri, Japan, a festival in Kyoto celebrating Japan's history between the 8th and 19th centuries*

Światowy Dzień Osób Jąkających się (od 1998)/ *International Stuttering Awareness Day (since 1998)*

Rocznica Paryskiego Porozumienia Pokojowego, Kambodża, 1991/ *Anniversary of the Paris Peace Pact/ Cambodia, 1991*

Święto rewolucji macedońskiej, Republika Macedonii/ *Day of the revolution, Macedonia*

Dzień Pamięci Króla Chulalongkorna, Tajlandia, (1853-1910), uważany za jednego z największych królów Tajlandii, zwany Ukochanym Wielkim Królem/ *Chulalongkorn Memorial Day, Thailand, (1853-1910), regarded as one of the greatest kings of Siam, called "The Great Beloved King"*

Święto Niepodległości, Węgry, Rocznica Rewolucji 1956 roku i Proklamacja Republiki (1989)/ *Independence Day, Hungary, anniversary of revolution of 1956 and the proclamation of the Republic of Hungary in 1989*

Dzień Mola, nieoficjalne święto obchodzone przez chemików w Ameryce Północnej (w amerykańskim systemie data wygląda tak: 10/23) pomiędzy 6:02 i 18:02. Data i godzina odnoszą się do stałej Avogadra, która wynosi ok. 6,022×1023 i jest związana z definicją jednostki liczności materii – mola/ *Mole Day, unofficial holiday celebrated among chemists in North America, between 6:02 AM and 6:02 PM, making the date 6:02 10/23 . The time and date are derived from the Avogadro constant, which is approximately 6.022×1023, defining the number of particles in a mole, one of the 7 base SI units*

Maladay, dyskordianizm, dzień dyskordiańskiego apostoła, 1. święto sezonu Aftermath/ *Maladay, day of Discordian Apostle, Discordianism, 1st. holiday of the Aftermath season*

Święto Zwycięstwa Suezu, Egipt, upamiętniające obronę mieszkańców Suezu podczas arabsko-izraelskiej wojny (wojna Yom Kippur) w 1973/ *Suez Day, Popular Resistance Day, Egypt, celebrates the resistance of local citizens in Suez during the Arab-Israeli October War (The Yom Kippur War) 1973*

Urodziny sułtana Pahangu, Malezja/ *Sultan Pahangu's Birthday, Malaysia*

Dzień Organizacji Narodów Zjednoczonych, ONZ, Mikronezja, Haiti, Suazi, Palau/ *United Nations Day, UN, Micronesia, Haiti, Suazi, Palau*

Święto Niepodległości, Zambia (od Wielkiej Brytanii, 1964)/ *Independence Day, Zambia (from UK, 1964)*

Dzień Walki z Otyłością/ *International Overweight Awareness Day*

Światowy Dzień Informacji/ *Kilobyte Day*

Święto Chrystusa Króla, katolickie, w niektórych krajach, ostatnia niedziela miesiąca/ *Feast of Christ the King, Catholic, in some countries, last Sunday in October*

Narodowy Dzień Sadzenia Drzew, Algieria/ *The national tree planting day (Jour de l'arbre), Algeria*

Męczeństwo Imama Jafara Sadegha, Iran/ *Martyrdom of Imam Jafar Sadegh, Iran*

Święto Dziękczynienia, Grenada, Wyspy Dziewicze/ *Thanksgiving Day, Grenada, Virgin Islands*

Święto Republiki, Kazachstan/ *Republic Day, Kazakhstan*

Dzień Armii, Rumunia/ *Day of the Romanian Army, Romania*

Dzień Retrocesji (1945), Tajwan, po 50 latach japońskiej okupacji Tajwan wrócił w ręce chińskie/ *Retrocession Day (1945), Taiwan, in 1945, after fifty years of occupation by the Japanese, Taiwan was returned to the Chinese Nationalists*

Dzień Ustawy o Ochronie Zwierząt, Polska/ *Animal Protection Day, Poland*

Dzień Kundelka (wszystkich wielorasowych psów), Polska/ *Mongrel's Day, Poland, devoted to all mixed-breed dogs*

Święto Sztabu Generalnego, Polska/ *General Military Staff Day, Poland*

Klara Kopcińska, Starsza pani ogląda wystawy w nadroższym domu towarowym w mieście/ *Old woman window shopping in the most expensive shopping mall*, Moskwa/ *Moscow*, 2008

P/ 26 W/ 27 Ś/ 28 C/ 29 P/ 30 S/S 31 N/S 1

Święto październikowe, Irlandia/ *Bank Holiday, Ireland*

Święto dwóch dziewiątek, Chung Yeung, chińskie, zwany też dniem 2 yang, aby uniknąć zagrożenia zw. z nadmiarem pierwiastka yang, należy wspiąć się na górę i pić wino z chryzantem, jest to też dzień szacunku dla ludzi starszych i zmarłych/ *Ninth day of the ninth moon, Chung Yeung Festival, Chinese calendar, the two yang day, in order to avoid danger associated with too much of the yang element, people climb a mountain and drink chrysanthemum wine, it is also the day for honouring the elderly and the deceased*

Święto Narodowe (Deklaracja Neutralności 1955), Austria/ *National Day (Anniversary of the Declaration of Neutrality, 1955), Austria*

Święto Sił Zbrojnych, Benin/ *Armed Forces Day, Benin*

Święto Angam, Nauru, czas refleksji, 2 razy w historii ludność Nauru stanęła u progu wyginięcia – jej liczba spadła poniżej 1500 osób, w obu przypadkach udało się temu zapobiec, uchwalono jednak święto, aby przypominać o potencjalnym kresie istnienia Nauru/ *Angam Day, Nauru, celebration and a time of reflection for the Nauruan people. Twice in its history, the Nauruan population fell below 1,500, and the Nauruan ethnic group have been considered in danger of extinction. On both occasions the Nauruan population recovered. Upon eclipsing a population of 1,500, Angam Day was declared*

Światowy Dzień Donacji i Transplantacji/ *World Donation and Transplantation Day*

Światowy Dzień Modlitwy o Pokój, katolickie/ *World Day of Praying for Peace, Catholic*

Dzień Flagi, Grecja/ *Flag Day, Greece*

Święto pracy, Nowa Zelandia/ *Labour Day, New Zealand*

Święto Niepodległości (od Wielkiej Brytanii, 1979), Saint Vincent i Grenadyny/ *Independence Day (from UK, 1979), Saint Vincent and the Grenadines*

Święto Niepodległości (od ZSRR, 1991), Turkmenistan/ *Independence Day (from USSR, 1991), Turkmenistan*

Dzień Marynarki Wojennej, USA/ *Navy Day, USA*

Dzień Nazwy, Zair, rocznica zmiany nazwy z Demokratyczna Republika Konga na Zair (1971), zwany też Świętem trzech „Z" (nazwa, flaga i hymn państwowy Zairu), nazwa Zair oznacza „rzekę"/ *Naming Day, anniversary of the day in 1971 when the country's name was changed from the Democratic Republic of the Congo to Zaire. The name, meaning "river", the flag, and the anthem are celebrated on October 27 with Naming Day, also known as Three Zs Day*

Rocznica Utworzenia Czechosłowacji (niepodległość od Austrowęgier, 1918), Czechy/ *Independent Czechoslovak State Day, Czech Republik, creation of Czechoslovakia, marking restored independence from Austria-Hungary in 1918*

Dzień Ochi, Grecja, Cypr, grecka społeczność na całym świecie, rocznica odrzucenia ultimatum Mussoliniego przez greckiego dyktatora Metaksę w 1940/ *Okhi Day, Greece, Cyprus and the Greek communities around the world, celebration of the refusal to yield to the powers of the Axis in 1940, commemorates Greek dictator Ioannis Metaxas's rejection of the ultimatum made by Italian dictator Mussolini on October 28, 1940*

Dzień Koronacji Norodoma Sihamoni, Kambodża, (ur. 1953), król Kambodży/ *Coronation Day of Norodom Sihamoni, Cambodia, (b. 1953), King od Cambodia*

Święto Republiki, Turcja, w rocznicę niepodległości od Imperium osmańskiego i proklamacji republiki (1923)/ *Republic Day, Turkey, commemoration of the proclamation of the republic, independence from Ottoman Empire in 1923*

Święto Nazwy, Tanzania, Tanganika i Zanzibar oficjalnie zmieniły nazwę na Zjednoczona Republika Tanzanii w 1964/ *Naming Day, Tanzania, the United Republic of Tanganyika and Zanzibar officially changed its name to the United Republic of Tanzania in 1964*

Dzień bez Zakupów/ *No Shopping Day*

Dzień Pamięci Ofiar Represji Politycznych, kraje b. ZSRR (z wyjątkiem Ukrainy)/ *Day of Remembrance of the Victims of Political Repressions, post-Soviet states (ecxept for Ukraine)*

International Orthopaedic Nurses Day/ *Międzynarodowy Dzień Pielęgniarki Ortopedycznej*

Pamiątka Reformacji (luterańskie), Święto Reformacji obchodzone w Kościołach protestanckich w rocznicę wystąpienia Marcina Lutra (1517)/ *Reformation Day, Protestant Church, Martin Luther nailed his 95 theses on the Wittenberg church on this day in 1517*

Halloween, Wielka Brytania, USA, Kanada (i stopniowo inne kraje), wywodzi się z celtyckiego obrządku Samhain, nazwa jest najprawdopodobniej skróconym All Hallows Eve – wigilia Wszystkich Świętych/ *Halloween, UK, Ireland, USA, has origins in the ancient Celtic festival known as Samhain, it derives from All Hallows Eve*

Urodziny Króla, Kambodża, Norodoma Sihanouka, ojca obecnego króla, ur. 1922/ *King's Birthday, Cambodia, of Narodom Sihanouk, father of present king, b. 1922*

Urodziny Chang Kaj-szeka, Tajwan, (1887-1975), przywódca, prezydent Republiki Chińskiej (Tajwanu)/ *Chiang Kai-shek, Taiwan, (1887-1975), leader, President of the Republic of China*

Światowy Dzień Oszczędności/ *World Money Saving Day*

Wszystkich Świętych, katolickie, uroczystość ku czci wszystkich znanych i nieznanych świętych, którzy już przebywają w chwale zbawionych/ *All Saints' Day, Roman Catholic, commemorates all those who have attained the beatific vision in heaven*

Święto Rewolucji (święto narodowe), Algieria, rocznica pierwszych skoordynowanych antyfrancuskich ataków Frontu Wyzwolenia Narodowego, 1954/ *Revolution Day, Algeria, commemorates the first well coordinated attacks, 1954, begun by the National Liberation Front, against French-operated military installations etc.*

Święto Niepodległości, Antigua i Barbuda (od Wielkiej Brytanii, 1981)/ *Independence Day (from Britain, 1981), Antigua and Barbuda*

Dzień Wolności (Dzień D. Hamiltona Jacksona), Brytyjskie Wyspy Dziewicze, w rocznicę ukazania się pierwszej prasy narodowej w 1915/ *Liberty Day (D. Hamilton Jackson Day), Virgin Islands, commemorates the first press in the nation in 1915*

Dzień Budzicieli Narodu, Bułgaria/ *Day of the Bulgarian Revival Leaders, Bulgaria*

N/S

Samhain pierwszy Dzień Zimy, Irlandia, najważniejsze celtyckie święto, którego nazwa oznacza koniec lata. Związane było z zakończeniem żniw i roku wg kalendarza celtyckiego/ *Samhain, the traditional first day of Winter, Ireland, generally regarded as The Celtic New Year*

Dzień Zmarłych, Meksyk, dzień spotkań rodzinnych i wspominania zmarłych/ *The Day of the Dead, Mexico, focuses on gatherings of family and friends to pray for and remember friends and relatives who have died*

Początek krajowego miesiąca pisania powieści, USA, uczestnicy starają się napisać powieść o długości 50.000 słów w ciągu jednego miesiąca/ *Start of National Novel Writing Month, United States, a creative writing project originating in the United States in which each participant attempts to write a 50,000 word novel in a single month*

Światowy Dzień Wegan, w rocznicę powstania Vegan Society (1944 r.), obchodzone przez wegan na całym świecie, w Polsce 1 października przy okazji Międzynarodowego Dnia Wegetarianizmu/ *World Vegan Day, an anniversary of the creation of The Vegan Society (1944), in Poland celebrated together with the Vegetarian Day, on October 1*

listopad/ november

One can rent a house with a swimming-pool for the summer. One may also end up renting a house with a peasant from a little village near Szepietowo included. The peasant was not mentioned in the catalogue nor in the contract so I felt like taking all my stuff and immediately going back to Warsaw. The host settled Mr Stanisław in without any warning. Because there isn't anything to be warned about, is there? He would gladly mend the fence, clean the orchard, guard me and look after the land. Not a troublesome character either. He would stay in the cubbyhole and all you have to do is feed him for a couple of months. Well, all right then.

After a few days I tried to drag Mr Stanisław out of the cubbyhole and make the bed for him at home.
But he wouldn't let me, he had his dignity. He worked a lot and with joy. One night he put a railed wooden bridge he made himself across the river just because he "was in the doldrums". On Sundays he suffered the most because it was too far to get to the church, so he just sat at the doorstep under the mallows and was demonstratively bored till Monday. He was a bit surprised by the city type of food we ate but quickly got used to it.

After a few weeks we couldn't think about having a dinner without Mr Stanisław. He observed the crowd passing through our cottage with horror, but in silence. When he got used to Mikołaj who drained water instead of potatoes, to bare-boobed Monika running across the porch, and to Michał who told us good night stories about the blue baby, he started talking. And he listened even more beautifully.

One evening, during one of our many talks with Klara we started getting more and more absorbed by artistic visions provoked by the beauty of Polish birds. Our metaphors were circling around like doves, our feathers sparkled in the brilliance of our self-satisfaction, we drank the words off each other's beaks like little birds. Finally, we got to the cranes. After a while we became silent – our conceptual apparatus ran low.
Mr Stanisław cleared his throat and said:
– A crane. A good bird.
We looked at him curiously.
– I've eaten it.

Slightly dismayed we couldn't say a word till the end of that supper. And so we had a chance to listen to vivid descriptions of the ways to hunt cranes, out of which the best seems to be the farm cart chase that goes winding across swamps. All you need is a wise horse then because your hands would be busy.

Twenty years later I went to Afghanistan, where I taught English to rural youth. The computers in this exemplary centre built by Germans seemed to remember the times of the Russian invasion so the pile of educational films >>

lied somewhere in the corner getting covered with dust. The administrator promised to bring a true multimedia projector from the city and everything would be fine.

He did. The expression of delight on his face made us aware he wouldn't give this gem into anybody else's hands. It was out of question. Son, please go and ask Cezar to install it for us. We are going to watch some film. The Polish one. We're

żuraw a sprawa globalna

the crane vs. global affairs

Można wynająć na wakacje dom z basenem. Można też wynająć dom z chłopem spod Szepietowa. Chłopa w katalogu ani w umowie nie było, miałam więc ochotę zwinąć manatki i wrócić do Warszawy. Właścicielka zainstalowała pana Stanisława bez uprzedzenia. Bo i o czym tu uprzedzać? Naprawi ogrodzenie, sprzątnie sad, popilnuje mnie i terenu. Nie jest kłopotliwy w obsłudze. Zamieszka w komórce, trzeba go tylko przez kilka miesięcy karmić.
I dobrze.

Po kilku dniach spróbowałam wyciągnąć pana Stanisława z komórki i pościelić mu w domu. Nie dał się, miał swój honor. Pracował dużo i radośnie. Którejś nocy przerzucił przez rzekę drewniany most z poręczą, bo mu się przykrzyło. W niedziele cierpiał, bo do kościoła miał daleko, siadał więc na przyzbie pod malwą i demonstracyjnie nudził się do poniedziałku. Dziwił się trochę miejskiemu jedzeniu, ale szybko się przyzwyczaił.

Po kilku tygodniach nie umieliśmy już sobie wyobrazić kolacji bez pana Stanisława. Przewijające się przez chałupę tłumy obserwował ze zgrozą, ale w milczeniu. Kiedy już nawykł do Mikołaja, który odsączał wodę zamiast kartofli, do Moniki, która latała z gołymi cyckami po werandzie, i Michała, który po nocach opowiadał o sinym dzieciątku, zaczął opowiadać. Ale jeszcze piękniej słuchał.

Któregoś razu snułyśmy z Klarą artystowskie rozważania o urodzie ptaków polskich. Metafory fruwały jak gołębice, pióra rozmówczyń skrzyły się w blasku samozadowolenia, skrzydlate słowa spijałyśmy sobie z dzióbków jak pisklęta. Zeszło na żurawie. Po chwili zapadła cisza, bo aparat pojęciowy nam się wyczerpał.
Pan Stanisław odchrząknął i rzekł:
– Żuraw. Dobry ptak.
Spojrzałyśmy na niego z zaciekawieniem.
– Jadłem.

Skonsternowane, nie odezwałyśmy się do końca wieczerzy. Dzięki temu mogłyśmy wysłuchać barwnej opowieści o sposobach polowań na żurawie, z których najlepiej sprawdza się gonitwa furmanką, jeżdżącą zakosami po mokradłach. Tylko trzeba mieć mądrego kunia, bo ręce zajęte.

Dwadzieścia lat później rzuciło mnie do Afganistanu, gdzie uczyłam wiejską młodzież angielskiego. Komputery we wzorcowym ośrodku zbudowanym przez Niemców okazały się pamiętać czasy inwazji radzieckiej, stosik filmów edukacyjnych obrastał więc pyłem w kącie. Zarządca obiecał, że przywiezie z miasta prawdziwy rzutnik multimedialny i wszystko będzie dobrze. >>

Przywiózł. Z zachwytu malującego się na jego twarzy wyciągnęliśmy słuszny wniosek, że nie odda tego cacka nikomu. Za żadne skarby. Synu, poproś Cezara, żeby nam to zainstalował. Obejrzymy sobie jakiś film. Ten z Polski. Zobaczymy, jak u was jest.

Film okazał się dokumentem przyrodniczym ze Słowińskiego Parku Narodowego. Zachwyt Afgańczyków wzrósł na

tekst/ text by
Dorota Kozińska
(tr. atc)

zdjęcia dzięki uprzejmości/
photos thanks to
antykwariat „Au petit Paris", Wrocław
www.antyk.ova.pl

i z archiwum autorki/
and from the author's archive

lied somewhere in the corner getting covered with dust. The administrator promised to bring a true multimedia projector from the city and everything would be fine.

He did. The expression of delight on his face made us aware he wouldn't give this gem into anybody else's hands. It was out of question. Son, please go and ask Cezar to install it for us. We are going to watch some film. The Polish one. We're gonna have a look what it's like in your country.

The film turned out to be a natural document from Słowiński National Park. The enchantment of the Afghanis increased at the view of the boundless stretch of sandy land speckled here and there with some shriveled little bushes. No, it's not a desert – we tried to explain patiently – these are sand dunes, by the sea. The sea? It's a beautiful thing, it looks like a desert but out of water. You've got nice in there.

The host couldn't take his eyes off two fighting beetles. We started to expect the guests to start making bets on the winning insect. Cut. Thicket covered swamp and there, inside, up to their ankle joints in the mud, a flock of cranes. The enthusiastic sparkles in the eyes of the administrator gave place to nostalgia.
– Cranes. We used to have them here. Until they are gone.
– Why aren't they here anymore?
– Because the war has come.
– Do you like cranes?
– I do. Good birds.
I didn't dare to ask if they chased them with a cart. The Afghanis have really wise horses.

Dream book analysis: cranes flying – good news; clanging cranes – joy.
Dictionary of Symbols: a crane is one of metaphors of a long life.
The crane flies across the sky and clangs. It brings joyful news. We will live long. Just like Mr Stanisław.

A crane. A good bird. I've never eaten it. Maybe I should have.

Przywiózł. Z zachwytu malującego się na jego twarzy wyciągnęliśmy słuszny wniosek, że nie odda tego cacka nikomu. Za żadne skarby. Synu, poproś Cezara, żeby nam to zainstalował. Obejrzymy sobie jakiś film. Ten z Polski. Zobaczymy, jak u was jest.

Film okazał się dokumentem przyrodniczym ze Słowińskiego Parku Narodowego. Zachwyt Afgańczyków wzrósł na widok bezkresnych połaci piachu, upstrzonych gdzieniegdzie zeschniętymi krzewinkami. Nie, to nie jest pustynia – wyjaśnialiśmy cierpliwie – to wydmy, nad morzem. Morze? Piękna rzecz, wygląda jak pustynia, tylko z wody. Ładnie macie.

Gospodarz wzroku nie mógł oderwać od dwóch walczących ze sobą chrząszczy. Tylko czekaliśmy, aż goście zaczną robić zakłady, który żuk wygra. Cięcie. Obrośnięte chaszczami zastoisko, a w nim, po stawy skokowe w błocie, stado żurawi. Iskierki zapału w oczach zarządcy ustąpiły miejsca nostalgii.

– Cranes. We used to have them here. Until they are gone.
– Czemu już ich nie ma?
– Bo wojna przyszła.
– Lubisz żurawie?
– Lubię. Dobre ptaki.
Nie spytałam, czy polowali z furmanki. Afgańczycy mają naprawdę mądre konie.

Z sennika: żurawie latające – dobre wieści; krzyczące – radość.
Ze słownika symboli: żuraw jest jedną z metafor długiego życia.
Żuraw leci po niebie i krzyczy. Niesie radosne wieści. Będziemy żyć długo. Jak pan Stanisław.

Żuraw. Dobry ptak. Nie jadłam. Może i szkoda.

Walter Moffka, Wnętrze cerkwi, Warszawa/ *Interior of Orthodox church*, *Warsaw*

P/M 2 W/T 3 Ś/W 4 C/T 5 P/F 6 S/S 7 N/S 8

Zaduszki, katolickie, niektóre kościoły anglikańskie, współczesny odp. pogańskiego święta Dziadów, tradycyjne wspomnienie wiernych zmarłych/ *All Souls' Day, Roman Catholic Church, churches of the Anglican Communion, Old Catholic Churches, and to some extent among Protestants, commemorates the departed faithful who have not yet been purified and reached heaven*

Koronacja Haile Selassie, Rastafarianie, cesarza Etiopii (1930-1974), postaci naczelnej dla ruchu Rastafari/ *The coronation of Haile Selassie, Rastafari movement, Emperor of Ethiopia (1930 to 1974), a defining figure in Ethiopian and African history*

Święto Tazaungdaing, Birma, Festiwal latających lampionów – balonów na gorące powietrze (data niepewna)/ *Tazaungdaing Festival, Burma, Festival of Flying Lanterns – Hot-air Balloons (date not confirmed)*

Dzień Guru Nanaka, Indie (Penjab), założyciel Sikhizmu, pierwszy z 10 sikhijskich guru (1469-1539)/ *Guru Nanak's Day, India (Punjab), the founder of Sikhism, and the first of the ten Sikh Gurus (1469-1539)*

Dzień Deklaracji Balfoura, Izrael, wydane w 1917 oświadczenie brytyjskiego ministra spraw zagranicznych lorda Arthura Jamesa Balfoura o poparciu Wielkiej Brytanii dla koncepcji utworzenia żydowskiej siedziby narodowej w Palestynie/ *Balfour Declaration Day, Israel, formal statement of policy by the British government stating that the British government "view with favour the establishment in Palestine of a national home for the Jewish people", 1917*

Dzień Niepodległości, Dominika (od Wielkiej Brytanii, 1978)/ *Independence Day, Dominica (from GB, 1978)*

Dzień Kultury, Japonia, od 1948, w rocznicę proklamowania konstytucji w 1946, dzień pokoju, wolności i promocji kultury/ *Culture Day, Japan, established in 1948, commemorates the 1946 announcement of the Constitution, a day to celebrate peace and freedom and promote culture*

Święto Niepodległości, Mikronezja (od USA, 1986)/ *Independence Day, Micronesia (from USA, 1986)*

Dzień Zwycięstwa, Malediwy, w rocznicę bezkrwawej operacji Kaktus, 1988/ *Victory Day, Maldives, to commemorate the bloodless operation, labelled Operation Cactus, 1988*

Dzień Niepodległości, Panama (od Kolumbii, 1903)/ *Independence Day, Panama (from Columbia, 1903)*

Święto Myśliwych, Dzień św. Huberta/ *Saint Hubertus, Hunter's Day*

Matki Boskiej Kazańskiej, Prawosławie, Rosja, słynna ikona, obraz związany z kultem religii prawosławia/ *Feast of Our Lady of Kazan, Russian Orthodox Church*

Dzień na Rzecz Wspólnoty, Dominika/ *Commonwealth Day, Dominica*

Dzień miłości, Egipt/ *Day of Love, Egypt*

Dzień Obywatelstwa, Mariany Północne/ *Citizenship Day, Mariana Islands*

Dzień Flagi, Panama/ *Flag Day, Panama*

Dzień Jedności Narodowej, Rosja, (od 2004), rocznica zdobycia w 1612 roku przez powstańców ludowych Dymitra Pożarskiego i Kuźmy Minina Kremla opanowanego przez Polaków i Litwinów zastąpiło przypadającą 7.11 rocznicę wybuchu rewolucji październikowej/ *National Unity Day, Russia, it commemorates the popular uprising which expelled the Polish-Lithuanian occupation force from Moscow in 1612, the Day replaced the commemoration day of the October Revolution held in USSR on Nov. 7*

Święto Konstytucji (1975), Tonga/ *Constitution Day, Tonga*

Dzień wyborów, USA, 1. wtorek po 1. poniedziałku listopada, dzień wyboru urzędników państwowych/ *Election Day, USA, 1st Tue. after the 1st Mon. in Nov., day set by law for the selection of public officials by popular ballot*

Dzień zwycięstwa, Włochy, zwycięstwo w I wojnie światowej/ *Victory Day, Italy, celebration of victory in World War I*

Puchar Melbourne, Nowa Zachodnia Walia, Australia, coroczny wyścig konny, najbardziej prestiżowa „dwumilowa" gonitwa na świecie, odbywa się w 1. czwartek listopada, jedyne na świecie święto państwowe z okazji wyścigu konnego, od 1861/ *Melbourne Cup Day, New West Wales, Australia, major annual thoroughbred horse race, regarded as the most prestigious "two-mile" handicap in the world, first Tuesday in November, The only public holiday in the world in honor of a horse race, since 1861*

Święto Dziękczynienia, Liberia, pierwszy czwartek listopada/ *Thanksgiving Day, Liberia, first Thur. of Nov.*

Pierwsze Wołanie o Niepodległość, Salwador, w rocznicę pierwszej bitwy o niepodległość (1811), pod wodzą Ojca Josi Matiasa Delgado/ *First Call for Independence Day, El Salvador, commemorates the the first battle for independence in 1811, led by Padre Josi Matias Delgado*

Dzień Guya Fawkesa, Wielka Brytania, święto ludowe w rocznicę wykrycia spisku prochowego Guya Fawkesa, będącego próbą wysadzenia w powietrze Parlamentu, czyli Izby Lordów (1605 r.), w tym dniu pali się kukły Guya Fawkesa, są też pokazy ogni sztucznych oraz festyny/ *Guy Fawkes Day, UK, New Zealand, part of Canada, memorializes the failed Gunpowder Plot of 1605 in which Guy Fawkes and others attempted to blow up the King and Parliament, celebrated with bonfires and fireworks*

Dzień Kolumba, Argentyna/ *Columbus Day, Argentina*

Dzień Konstytucji, Dominikana (1844)/ *Constitution Day, Dominican Republic (1844)*

Dzień dziedzictwa fińsko-szwedzkiego, Finlandia, święto kultury fińsko-szwedzkiej i dwujęzyczności Finlandii/ *The Finnish Swedish Heritage Day, Finland, celebrates the Finland-Swedish culture, and the bilinguality of Finland*

Rocznica Zielonego Marszu, Maroko, masowe demonstracje w 1975 koordynowane przez rząd, by zmusić Hiszpanię do opuszczenia prowincji Sahara/ *The Green March Anniversary, Morocco, a strategic mass demonstration in 1975, coordinated by the government, to force Spain to hand over the Spanish province of Sahara to Morocco*

Dzień Drzewa, Samoa Zachodnia, pierwszy piątek listopada/ *Arbor Day, Western Samoa, first Friday in November*

Rocznica śmierci króla Gustawa Adolfa, Szwecja, założyciel imperium szwedzkiego, zabity w bitwie pod Lützen w 1632/ *Death of King Gustavus Adolphus, Sweden, founder of the Swedish Empire, killed at the Battle of Lützen in 1632*

Święto Konstytucji, Tadżykistan, (1994)/ *Constitution Day, Tajikistan (1994)*

Międzynarodowy Dzień Zapobiegania Wyzyskowi Środowiska Naturalnego podczas Wojen i Działań Zbrojnych/ *International Day for Preventing the Exploitation of the Environment in War and Armed Conflict, UN*

Święto Rewolucji, Bangladesz (1974) Szejk Mujib został w tym dniu prezydentem sprawującym władzę absolutną/ *Revolution Day, Bangladesh, (1974), Sheikh Mujib assumed absolute power as President*

Święto Rewolucji Październikowej, Białoruś, nieoficjalnie w Rosji (dawniej w ZSRR), przejęcie przez partię bolszewików władzy w Rosji w nocy z 6 na 7.11 1917 roku (według obowiązującego wtedy w Rosji kalendarza juliańskiego był to 24 i 25.10 – stąd nazwa/ *Day of the October Revolution (1917) Belarus, unofficially – modern Russia (prev. in SU), Soviet Revolution or Bolshevik Revolution began as a coup d'état by the worker and soldier masses, traditionally dated to Oct. 25, 1917 Julian calendar (Nov. 7, 1917 Gregorian calendar)*

Święto Narodowe, Północna Katalonia, rocznica Traktatu Pirenejskiego (1659), kończącego wojnę między Francją i Hiszpanią trwającą od 1635 podczas wojny 30-letniej/ *National Day, Northern Catalonia, anniversary of the Treaty of the Pyrenees (1659) to end the war between France and Spain that had begun in 1635 during the Thirty Years' War*

Święto Nowej Ery, Tunezja, objęcie urzędu przez prezydenta Bena Alego/ *Accession Day, Tunisia, accession of President Ben Ali*

Zgromadzenie Archanioła Michała i bezcielesnych sił niebieskich, kościoły prawosławne/ *Synaxis of the Archangel Michael and the other Bodiless Powers of Heaven, Eastern Orthodox Churches*

Dzień Św. Dymitra, Bośnia i Hercegowina, męczennik chrześcijański, który żył podobno w Salonikach na początku IV w./ *Saint Demetrius Day (Mitrovdan), Bosnia and Herzegovina, a Christian martyr who is said to have lived in Thessaloniki in the early 4th century*

Święto Konstytucji, Mikronezja (różne daty na różnych wyspach)/ *Pohnpei Constitution Day, Micronesia (date variations occur from island to island)*

Urodziny Królowej, Nepal, królowej Aishworyi, zabitej w 2001/ *Queen's Birthday, Nepal, Queen Aishworya, killed 2001*

Dzień Pamięci, kraje anglosaskie, obchodzone na cześć poległych żołnierzy w wojnach, kiedyś 11 listopada, teraz w 2. niedzielę listopada, o godzinie 11, na cześć podpisania traktatu kończącego I wojnę światową 11.11 o godzinie 11, cześć poległym oddawana jest w formie 2 minut ciszy/ *Remembrance Day [Poppy Day, Armistice Day], to commemorate the sacrifices of the armed forces and of civilians in times of war, specifically since the First World War, to recall the end of World War I (1918, formally ended at the 11th hour of the 11th day of the 11th month*

listopad/ november

Dorota Kozińska, Groby szahidów pod mauzoleum Nadir Szacha w Kabulu/ *Shahid tombs in front of the Nadir Shah mausoleum*, Afganistan/ *Afghanistan*, 08.2006

listopad/ november

Dia de los Ñatitas (Dzień czaszek), Boliwia, święto w la Paz, nawiązujące do czasów prekolumbijskich, kiedy to miejscowa ludność spędzała dzień z kośćmi zmarłych 3 lata po pochówku/ *Dia de los ñatitas (Day of the Skulls), Bolivia, festival in La Paz, in pre-Columbian times, indigenous Andeans had a tradition of sharing a day with the bones of their ancestors on the 3 year after burial*

Dzień Niepodległości (od Francji 1953), Kambodża/ *Independence Day (from France, 1953), Cambodia*

Święto Konstytucji, Nepal/ *Constitution Day, Nepal*

Schicksalstag, Dzień przeznaczenia, Niemcy, w rocznicę ważnych wydarzeń z niemieckiej historii w l. 1848, 1918, 1923, 1938 i 1989/ *Schicksalstag (day of fate), Germany, due to the events of 1848, 1918, 1923, 1938, and 1989*

Dzień Ojca, Estonia, Norwegia/ *Father's day, Estonia, Norway*

Rocznica Urodzin Muhammada Iqbala, Pakistan, (1877-1938), muzułmańskiego poety, filozofa i polityka/ *Allama Iqbal Day, Pakistan, Muhammad Iqbal, Muslim poet, philosopher and politician*

Dzień Drzewa, Tunezja/ *Tree Festival Day, Tunisia*

Światowy Dzień Wolności, upamiętniający upadek Muru berlińskiego w 1989/ *World Freedom Day, to commemorate the fall of the Berlin Wall in 1989*

Dzień Wynalazcy, Europa, pamięci Hedy Lamarr (właśc. Hedwig Eva Maria Kiesler), amerykańskiej aktorki urodzonej w Austrii, która wynalazła metodę rozpraszania widma w systemach szerokopasmowych/ *Inventor's Day, Europe, in honor of Hedy Lamarr's birthday, Austrian-born American actress, who co-invented an early form of spread spectrum communications technology, a key to modern wireless communication*

Dzień Światowych Rekordów Guinnessa/ *World Guinness Records Day*

Światowy Dzień Jakości/ *World Quality Day*

Międzynarodowy Dzień Walki z Faszyzmem i Antysemityzmem/ *International Day against Fascism and Antisemitism*

P/M 9 W/T 10 Ś/W 11

Dzień Tradycji, Argentyna, pamięci José Hernándeza, dziennikarza, poety i polityka/ *Day of Tradition, Argentina, honouring the death of José Hernández, journalist, poet, and politician*

Wigilia Św. Marcina, Dania, Św. Marcin z Tours był zmuszany przez parafian do zostania biskupem; gdy schował się przed nimi w oborze – wydały go gęsi. Duńczycy jedzą tego dnia kaczkę (!)/ *Eve before St. Martin's Day, Denmark, Saint Martin of Tours was forced to become a bishop by his parishioners and tried to hide in a barn. However, the noise of the geese gave him away. As "revenge" Danes traditionally eat duck (!) this evening*

Dzień Młodzieży, Polska/ *Youth Day, Poland*

Dzień Przewodników i Ratowników Górskich, Poland/ *Mountain Guides and Rescuers Day, Poland*

Dzień Milicji, Rosja/ *Day of Militsiya (analogue of police in Russia), Russia*

Dzień powstania Korpusu Piechoty Morskiej Stanów Zjednoczonych, USA/ *United States Marine Corps Birthday, USA*

Dzień Pamięci Kemala Atatürka, Turcja, tureckiego polityka i wojskowego, prezydenta Turcji (1881-1938)/ *Day of Remembrance of Atatürk, Turkey, politician and military, President of Turkey (1881-1938)*

W wielu krajach obchodzi się **zakończenie I wojny światowej** (11 dnia 11 miesiąca o godzinie 11)/ *Several nations celebrate, in some way, the end of World War I (11th hour, of 11th day of 11th month), the ceasefire of which went into effect in 1918:*

Dzień Pamięci, Australia, Kanada, Wielka Brytania (zob. 8.11)/ *Remembrance Day in the Commonwealth of Nations, including Australia and Canada (see Nov. 8)*

Dzień Lāčplēsis, Łotwa, pamięci łotewskich żołnierzy, którzy zginęli za wolność ojczyzny (1919)/ *Lāčplēsis Day, Latvia, for commemoration of Latvian soldiers, who had died for the country's freedom (1919)*

Święto Wyzwolenia, Nowa Zelandia, Francja, Belgia/ *Armistice Day in New Zealand, France and Belgium*

Narodowe Święto Niepodległości, Polska, odzyskanie niepodległości po 123 latach rozbiorów/ *Independence Day, Poland, on this day in 1918 Poland gained independence after 123 years of being partitioned between Prussia, Russia, and Austria*

Dzień Weteranów, USA, do 1952 Armistice Day, amerykańskie święto mające na celu uhonorowanie weteranów służących w siłach zbrojnych Stanów Zjednoczonych, jego celem jest uczczenie głównie żyjących żołnierzy/ *Veterans Day, USA, called Armistice Day until 1952, when the name was changed, and the holiday was re-geared toward all military veterans, honors all veterans of the United States armed forces*

* * *

Święto Niepodległości, Angola (od Portugalii, 1975)/ *Independence Day, Angola, (from Portugal1975)*

Urodziny Króla, Bhutan, rocznica ur. Jigme Singye Wangchucka, który w 1972 został królem w wieku 16 lat/ *King's Birthday, Bhutan, birthday of Jigme Singye Wangchuck, who became king in 1972 at age sixteen*

Dzień Niezamężnych/ Nieżonatych, Chiny, święto singli/ *Singles Day, China, pop culture holiday for people who are living the single life*

Dzień Św. Marcina (Dzień Żebraka, Martinstag, Martinmas), Chorwacja, Holandia, Niemcy, Flandria, Austria, Słowenia, Portugalia i Malta, dzień Św. Marcina, był on rzymskim żołnierzem, ochrzczonym jako dorosły, został zakonnikiem, słynna legenda mówi o tym, że przeciął płaszcz na pół, by podzielić się z żebrakiem/ *St. Martin's Day (Beggars Day, Martinstag, Martinmas), Croatia, the Netherlands, Germany, Flanders, Austria, Slovenia, Portugal and Malta, feast day of Martin of Tours, who started out as a Roman soldier, was baptized as an adult and became a monk, the famous legend of his life is that he once cut his cloak in half to share with a beggar during a snowstorm, to save the beggar from dying of the cold*

Dzień Ojca, Finlandia/ *Father's Day, Finland*

Niepodległość Cartageny, Kolumbia (od Hiszpanii, 1811)/ *Independence of Cartagena, Colombia, (from Spain, 1811)*

Dzień Pepero, Korea Południowa, święto wymyślone przez marketingowców firmy produkującej słodycze o nazwie Pepero, tego dnia ludzie masowo kupują Pepero w prezencie dla znajomych/ *Pepero Day, South Korea, Pepero is a cookie stick, dipped in chocolate syrup, Pepero Day is a marketing idea invented by the makers of the popular snack, On this day, people buy boxes of Pepero to give to others*

Święto Republiki, Malediwy/ *Republic Day, Maldives*

Początek karnawału, Niemcy, Holandia, i in., o 11:11/ *Opening of carnival season, Germany, the Netherlands, and other countries, Karneval (Fasching) on 11-11, at 11:11*

Święto Orderu Virtuti Militari, Polska, najwyższe polskie odznaczenie wojskowe nadawane za wybitne zasługi bojowe/ *Day of the Order Virtuti Militari, Poland, Poland's highest military decoration for courage in the face of the enemy*

Dzień bliźniąt, Tajwan (od 1987), święto bliźniąt (11 dnia 11 miesiąca)/ *Twins Day, Taiwan, (since 1987), a festival for biological twins (the eleventh day of the eleventh month)*

Klara Kopcińska, Florencja/ *Florence*, 2008

listopad/ november

C/T 12 P/F 13 S/S 14 N/S 15

Urodziny Bahá'u'lláha, bahaizm, ur. założyciela bahaizmu (1817)/ *Birth of Bahá'u'lláh, Bahá'í Faith, to celebrate the birth of Bahá'u'lláh, the founder of the Bahá'í Faith (1817)*

Dzień Republiki, Austria (1918)/ *Republic Day (1918), Austria*

Urodziny Sun Jat-sena, Chiny, Tajwan, chiński polityk, przywódca i twórca Kuomintangu, uznawany za twórcę nowoczesnych i demokratycznych Chin (1866-1925)/ *Birth of Sun Yat-Sen, China and Taiwan, Chinese revolutionary and political leader often referred to as the Father of Modern China (1866-1925)*

Dzień Pamięci, Liberia/ *Memorial Day, Liberia*

Dzień Drwala, Polska/ *Woodcutter's Day, Poland*

Dzień Santa Cruz, Timor Wschodni/ *Santa Cruz Day, East Timor*

miejsce na nowe święto! *(w tym dniu nie ma żadnych ważniejszych obchodów)*

time for a new holiday! (on this day there are no significant celebrations)

Święto narodowe, Birma (Myanmar), data niepewna/ *National Day, Burma (Myanmar) (date not confirmed)*

Dzień Regulacji, Gwinea Bissau, w 2002 prezydent rozwiązał rząd premiera Alamara Nhasse oraz Zgromadzenie Narodowe i wezwał do wyborów/ *Readjustment Movement Day, Guinea Bissau, in 2002, the President dismissed the Government of Prime Minister Alamara Nhasse, dissolved the National Assembly, and called for legislative elections*

Dzień Dziecka (urodziny Jawaharlala Nehru), Indie, Nehru, zwany także Pandit (Nauczyciel), pierwszy premier Indii (1889-1964)/ *Birthday of Jawaharlal Nehru, Children's Day, India, first Indian prime minister (1999-1964)*

Dzień Pamięci Króla Husajna (1935-1999), Jordania/ *King Hussein Day (1935-1999), Jordan*

Dzień Kobiety kolumbijskiej, Kolumbia/ *Day of the Colombian Woman, Colombia*

Początek Tygodnia Książki dla Dzieci, USA/ *National Children's Book Week begins, USA*

Urodziny Księcia Walii, Wspólnota Narodów, ur. księcia Karola (1948)/ *Prince of Wales' Birthday, Commonwealth, Celebrates the birthday of Prince Charles (1948)*

Światowy Dzień Walki z Cukrzycą/ *World Diabetes Day*

Dzień Systemu Informacji Geograficznej (GIS)/ *Geographic Information System (GIS) Day*

Święto Filipa Apostoła i początek postu, Prawosławie/ *Feast of Saint Philip the Apostle and the beginning of Winter Lent, Eastern Orthodoxy*

Dzień Świętego Leopolda, Austria, Belgia, Leopold III zwany niekiedy Świętym, (1073-1136), margrabia, patron Austrii/ *Saint Leopold's day, Austria, Belgium, Saint Leopold III (1073-1136), patron saint of Austria*

Święto Niepodległości, Autonomia Palestyńska (1988)/ *Independence Day (declared 1988), Palestine*

Święto Króla, Belgia, od 1866/ *King's Feast, Belgium, since 1866*

Dzień niemieckojęzycznej wspólnoty, Belgia, od 1990/ *Day of the German-speaking Community, Belgium, since 1990*

Święto Republiki, Brazylia, (1889)/ *Republic Proclamation Day (1889), Brazil*

Shichi-Go-San, Japonia, tradycjonalny rytuał przejścia dla 3- i 7- letnich dziewczynek oraz 3- i 5-letnich chłopców/ *Shichi-Go-San, Japan, traditional rite of passage and festival day for three and seven year-old girls and three and five year-old boys*

Dzień Recyklingu, USA/ *America Recycles Day, USA*

Dzień Pokoju, Wybrzeże Kości Słoniowej/ *Peace Day, Côte d'Ivoire*

Światowy Dzień Rzucania Palenia/ *World Nicotine Quitting Day*

P/M 16 W/T 17 Ś/W 18 C/T 19

Matki Bożej Ostrobramskiej – Matki Miłosierdzia, katolickie/ *Our Lady of the Gate of Dawn – Mother of Mercy, Catholic*

Święto Ameryki, Antyle Holenderskie/ *America Day, The Netherlands Antilles*

Dzień Języka Islandzkiego, Islandia/ *Icelandic Language Day, Iceland*

Dzień Księcia Karola, Fiji, (ur. 14.11.1948) 3. poniedziałek listopada/ *Prince Charles Day, Fiji, 3rd Monday in November, celebrating the birthday of Prince Charles, who was born on November 14, 1948.*

Dzień Rewolucji, Meksyk, 3. poniedziałek listopada, początek rewolucji 1910 pod przewodnictwem Francisco I. Madero/ *Revolution Day, Mexico, 3rd Monday of November, commemorates the start of the Mexican Revolution by Francisco I. Madero in 1910*

Dzień Pamięci o Ofiarach Hitleryzmu i Wojen Światowych, Niemcy/ *Nasizm and World War Victims Remembrance Day, Germany*

Światowy Dzień Tolerancji/ *International Day for Tolerance*

Dzień Narodowego Odrodzenia, Azerbejdżan/ *National Revival Day, Azerbaijan*

Dzień Walki o Wolność i Demokrację, Czechy, Słowacja, pamięci demonstracji studenckiej przeciwko okupacji niemieckiej 1939 i demonstracji 1989 w Pradze, która dała początek Aksamitnej Rewolucji/ *Struggle for Freedom and Democracy Day, Slovakia and the Czech Republic, commemorating the student demonstration against Nazi occupation in 1939, and the demonstration in 1989 in Prague considered to mark the beginning of the Velvet Revolution*

Święto Armii, Demokratyczna Republika Konga/ *Army Day, Democratic Republic of Congo*

Polytechneio, Grecja, rocznica protestów studenckich (1973) przeciwko juncie wojskowej (1967-1974)/ *Polytechneio, Greece, anniversary of the 1973 students protests against the junta of the colonels (1967-1974)*

Dzień gry Shogi, Japonia/ *Shogi Day, Japan*

Dzień Czarnego Kota, Włochy/ *Black Cat's Day, Italy*

Dzień Prezydenta, Wyspy Marshalla/ *President's Day, Marshall Islands*

Dzień Sił Zbrojnych, Zair/ *Armed Forces Day, Zaire*

Międzynarodowy Dzień Studentów/ *International Students' Day*

Dzień bez przekleństw/ *No swearing day*

Święto Sił Zbrojnych, Haiti, Dzień Bitwy pod Vertieres, zwycięstwa nad Francuzami w 1803/ *Vertieres Day, Army Day, Haiti, commemorates the Haitian victory over the French in the Battle of Vertieres on this day in 1803*

Dzień Proklamacji Niepodległości, Łotwa (od Rosji i Niemiec, 1918)/ *Independence Day, Latvia (from Russia and Germany, 1918)*

Święto Niepodległości, Maroko (1956)/ *Independence Day, Morocco (1956)*

Buss und Bettag, Dzień Skruchy, Niemcy, środa przed 23 listopada/ *Buss und Bettag, Day of Repentance, Germany, Wednesday before November 23*

Dzień Urodzin Sułtana, Oman, Kabus ibn-Said (1940)/ *National holiday, Oman, Sultan's birthday, Kabus ibn-Said (1940)*

Dzień Flagi, Uzbekistan/ *Flag Day, Uzbekistan*

Święto Najświętszej Panny z Chiquinquirá, Wenezuela/ *Feast of the Virgin of Chiquinquirá, Venezuela*

Święto Proroka Abdiasza, grecki kościół prawosławny/ *Feast of the Prophet Obadiah, Greek Orthodox Church*

Święto grupy etnicznej Garifuna, Belize/ *Garifuna Day (ethnic group), Belize*

Dzień Zstąpienia Buddy, Bhutan/ *Descending Day of Lord Buddha, Bhutan*

Dzień Flagi, Brazylia/ *Flag Day, Brazil*

Święto Konstytucji, Dominikana/ *Constitution Day, Dominicana*

Światowy Dzień Mężczyzn, Indie, Trynidad i Tobago/ *International Men's Day, India, Trinidad and Tobago*

Rocznica Zamachu Stanu, Mali, rocznica bezkrwawego zamachu w 1968, który pozbawił władzy Modibo Keitę/ *Liberation Day, Mali, anniversary of the bloodless coup in 1968 which removed Modibo Keita from power*

Święto Księcia Rainiera, Monako/ *Prince Rainier Day, Monaco*

Wyzwolenie ludu Samów nadbrzeżnych, Norwegia, (jednej z największych grup tubylczych Europy), zwanych – co Samowie uważają za obraźliwe – Lapończykami/ *The Liberation of the Sami People of the coast, Norway, one of the largest indigenous groups in Europe, known in other languages as "Lap", however this term is considered derogatory to the Sámi*

Dzień Odkrycia, Portoryko, przez Kolumba podczas 2. podróży na zachód w 1493/ *Discovery of Puerto Rico (1493), Puerto Rico, by Christopher Columbus on his 2nd voyage to the west in 1493*

Dzień Równych Szans, USA, przypominający, że wszyscy ludzie rodzą się równi/ *Equal Opportunity Day, United States, to remind that "all men are created equal."*

Pielgrzymka, Zjednoczone Emiraty Arabskie/ *Pilgrimage, United Arab Emirates*

Międzynarodowy Dzień Toalet, ogłoszony przez Światową Organizację Toaletową podczas konferencji poświęconej problemom sanitaryzacji (upowszechniania toalet i ubikacji) na świecie/ *World Toilet Day, to raise awareness of the sanitation needs around the world*

Teresa Gierzyńska, Toaleta na Krymie/ *Crimean toilet*, 2005

listopad/ november

Klara Kopcińska, Cmentarzysko komunistycznych rzeźb, *Moskwa/ Cemetery od communist sculptures, Moscow*, 2008

listopad/ november

P/ 20 S/S 21 N/S 22

Dzień Zumbiego, Brazylia, obchodzone od 1978, Zumbi z Palmares (ok. 1655-1695), przywódca Quilombo dos Palmares – państwa zbiegłych niewolników w Brazylii/ *Zumbi Day, Brazil, since 1978, Afro-Brazilian's Conscience Day, Zumbi (ca. 1655-1695)the last of the leaders of the Quilombo dos Palmare – the state of slave refugees*

Rocznica Rewolucji 1910, Meksyk/ *Anniversary of the Revolution (1910), Mexico*

Rocznica ślubu królowej Elżbiety II, Wielka Brytania, 1947/ *Wedding day of Queen Elizabeth II (1947), UK*

Dzień Nauczyciela, Wietnam/ *Teacher's Day, Vietnam*

Powszechny Dzień Dziecka, UNICEF, w rocznicę przyjęcia Deklaracji Praw Dziecka (1959)/ *Universal Children's Day, marks the day when the Assembly adopted the Declaration of the Rights of the Child (1959)*

Dzień Uprzemysłowienia Afryki ONZ/ *Industrialisation of Africa Day* UN

Międzynarodowy Dzień Pamięci o Transseksualnych Ofiarach Przemocy/ *Transgender Day of Remembrance*

Światowy Dzień Filozofii, UNESCO, od 2005/ *World Philosophy Day*, UNESCO, since 2005

Ofiarowanie Najświętszej Marii Panny, katolickie/ *Feast of the Presentation of the Blessed Virgin Mary, Roman Catholic*

Święto słonia, buddyjskie, Budda porównywał relację uczeń-nauczyciel do tej między ujarzmionym a dzikim słoniem, którego dopiero się tresuje, święto odbywa się w 3 sobotę listopada/ *The Elephant Festival, Buddhist, The Buddha used an example of a wild elephant which is harnessed to a tame one to be trained. He said that a person who is new to Buddhism should have a special relationship with an older Buddhist, takes place on the third Saturday in November*

Święto sił zbrojnych, Bangladesz/ *Armed Forces Day, Bangladesh*

Dzień Pracownika Socjalnego, Polska/ *Social Worker's Day, Poland*

Światowy Dzień Telewizji/ *World Television Day*

Światowy Dzień Życzliwości, Dzień Pozdrowienia/ *World Hello Day*

Święto narodowe, Birma, w rocznicę pierwszych strajków studenckich w 1920/ *National Day, Burma, anniversary of the first university students strike in 1920*

Dzień Inwazji 1970 roku, Gwinea/ *1970 Invasion, Guinea*

Święto Niepodległości, Liban (od Francji, 1943)/ *Independence Day, Lebanon (from France, 1943)*

22-26 **Dni Honorowego Krwiodawstwa**, Polska/ *Blood Donation Days, Poland*

Międzynarodowy Dzień Pamięci Ofiar Wypadków Drogowych, 3 niedziela listopada/ *World Day of Remembrance for Road Traffic Victims, 3rd Sunday in Nov.*

P/ 23 W/ 24 Ś/ 25 C/ 26 P/ 27 S/ 28 N/ 29

Giorgoba, Dzień Św. Jerzego, Gruzja/ *Giorgoba, St George's Day (patron saint of Georgia), Georgia*

Dzień Dziękczynienia Pracy, Japonia, od 1948, dzień pochwał za pracę, dziękowania sobie wzajemnie itp./ *Labour Thanksgiving Day, Japan, established in 1948 as an occasion for praising labor, celebrating production and giving one another thanks*

Dzień Rudolfa Maistera, Słowenia, Rudolf Maister Vojanov (1874-1934), oficer, działacz polityczny, poeta i malarz – samouk/ *Rudolf Maister Day, Slovenia, Rudolf Maister Vojanov (1874-1934), Slovene military officer and political activist, accomplished poet and self-taught painter*

Lachit Diwas, Asam, Indie, pamięci bohaterstwa asamskiego generała Lachita Borphukana i zwycięstwa armii Asamu nad Mogołami w bitwie pod Saraigat w 1671/ *Lachit Divas, Assam, India, to commemorate the heroism of the Assamese General Lachit Borphukan and the victory of Assamese army over the Mughal army in the Battle of Saraighat in 1671*

Dzień Nauczyciela, Turcja/ *Teacher's Day, Turkey*

Dzień Ewolucji, rocznica ukazania się „O pochodzeniu gatunków" Darwina w 1859/ *Evolution Day, anniversary of the first publication of Darwin's The Origin of Species in 1859*

Światowy Dzień Tańca/ *World Dance Day*

Święto Państwowości, Bośnia i Hercegowina, (1943)/ *National Day (1943), Bosnia and Herzegovina*

Międzynarodowy Dzień Mężczyzn, Kanada/ *International Men's Day, Canada*

Dzień Bez Futra, Polska, od 1994 roku, ustanowiony na IV Ogólnopolskim Kongresie „Teraz Ziemia" przez działaczy Klubu Gaja oraz Frontu Wyzwolenia Zwierząt. Celem jest zdelegalizowanie hodowli i zabijania zwierząt dla futer w Polsce/ *No Fur Day, Poland, since 1994, est. during the "Earth Now" conference of the Gaja Club and Animal Liberation Front to delegalise killing animals for their furs*

Dzień Kolejarzy i Tramwajarzy, Polska/ *Day of Tramway and Railway Workers', Poland*

Święto Niepodległości, Surinam (od Holandii, 1975)/ *Independence Day, Suriname (from the Netherlands, 1975)*

Międzynarodowy Dzień Eliminacji Przemocy wobec Kobiet/ *International Day for the Elimination of Violence against Women*

Światowy Dzień Pluszowego Misia/ *World Teddy Bear Day*

Dzień Przymierza, bahaickie/ *Day of the Covenant, (from Baha'u'llah's last will and testament)*

Dzień Arafatu, Islam, o świcie pielgrzymi udają się z Mekki na górę Arafat i równinę Arafat. To stamtąd Mahomet wygłosił słynne pożegnalnie kazanie w ostatnim roku życia, jest to dzień wybaczania win/ *Day of Arafat, Islam, at dawn of this day, Muslim pilgrims will make their way from Mecca to a nearby hillside and plain called Mount Arafat and the Plain of Arafat. It was from this site that Muhammad gave his famous Farewell Sermon in his final year of life, it is a day of forgiveness from sins*

Święto Republiki, Mongolia, powstanie Mongolskiej Republiki Ludowej (1924/) *Proclamation Day, Mongolia, of the Mongolian People's Republic, (1924)*

Dzień Dziękczynienia, USA (czwarty czwartek listopada), Kanada (drugi poniedziałek października) jako pamiątka „pierwszego" Dziękczynienia członków kolonii Plymouth, podziękowanie za plony, je się uroczystą kolację z indyka/ *Thanksgiving Day, Nations observing a Thanksgiving Day include the United States, Canada (October 12), Columbia, Honduras, Liberia, and the Philippines. In the United States it occurs on the fourth Thursday of November, traditionally celebrates the giving of thanks for the autumn harvest, includes the consumption of a turkey dinner*

Eid al-Adha, Święto Ofiary, islam, jedno z 2 głównych świąt islamskich (drugie to 'Id al-Fitr), zakończenie pielgrzymki do Mekki, czyni się ofiarę ze zwierząt, a ich mięso rozdaje potrzebującym/ *Eid al-Adha (Festival of Sacrifice), one of the two main Islamic festivals (the other is 'Id al-Fitr), the concluding act of pilgrimage to Mecca, sheep, goats and camels are offered to God, and the meat is distributed to the poor and needy*

Rocznica zamordowania prezydenta Abdallaha, Komory, pierwszy prezydent kraju (1918-1989), zabity przez członków gwardii prezydenckiej w swoim pałacu/ *Anniversary of President Abdallah's Assassination, Comoros, the first president of the Comoros* (1918-1989)*, was assassinated by members of the presidential guard at the presidential palace*

Odejście 'Abdu'l-Bahy, bahaizm, rocznica śmierci 'Abdu'l-Bahy, 1921/ *Ascension of 'Abdu'l-Bahá, Bahá'í Faith, Anniversary of the death in 1921 of 'Abdu'l-Baha*

Dzień Niepodległości, Albania (od Turcji, 1912)/ *Albanian Independence day (from Turkey, 1912)*

Dzień Proklamacji Republiki, Czad/ *Proclamation of the Republic Day, Chad*

Świętych Władców, Hawaje, ku czci Króla Kamehamy IV i królowej Emmy, założycieli kościoła anglikańskiego na Hawajach/ *Feast of the Holy Sovereigns, Hawaii, in honor of King Kamehama IV and Queen Emma, the founders of the Anglican Church of Hawaii*

Święto Niepodległości, Mauretania (od Francji, 1960)/ *Independence Day, Mauritania (from France, 1960)*

Święto Niepodległości, Panama (od Hiszpanii, 1821)/ *Independence, Panama (from Spain, 1821)*

Dzień Pamięci Ofiar Wielkiego Głodu i Represji Politycznych, Ukraina, w ostatnią sob. listopada, pamięci panującego w latach 1932-1933 sztucznie wywołanego głodu (przez reżim stalinowski), w wyniku którego zginęło od kilku do kilkunastu milionów ludzi/ *Memorial Day of the Victims of Holodomor and Political Repressions, Ukraine, last Sat. in Nov., Holodomor is the name given to the famine that took place in Soviet Ukraine in 1932-1933 season, it was caused by the food requisition actions carried by Soviet authorities*

Andrzejki, wiele krajów w Europie, dzień świętego Andrzeja, który jest patronem Szkocji, Grecji i Rosji, w Polsce jest obchodzone 29.11, zaś w Szkocji 30.11, w Polsce i in. krajach Europy środkowej i wschodniej w czasie obchodów tego święta odbywają się wróżby na przyszłość/ *Saint Andrew's Eve, many countries in Europe, patron of Scotland, Greece and Russia, in Poland on the 29th, in Scotland on the 30th, in several Central and Eastern Europe countries believed to be the day for foreseeing the future*

Dzień Wyzwolenia, Albania (od Włoch, 1944)/ *Liberation Day, Albania (from Italy, 1944)*

Kaftet be-November, Izrael, w rocznicę decyzji ONZ o podziale Palestyny (1947)/ *Kaftet be-November, Israel, commemoration of the U.N. decision to partition Palestine (1947)*

Rocznica Urodzin Prezydenta Tubmana, Liberia (ur. 1895), prezydent kraju przez 27 lat/ *Birthday of William Tubman, Liberia, (b.1895), president of Liberia for 27 years*

Święto Podchorążego, rocznica wybuchu powstania listopadowego, Polska (1830)/ *Officer Cadet's Day, Poland, anniversary of the November Uprising (1830)*

Święto Republiki, Serbia/ *Republic Day, Serbia*

Dzień Jedności, Vanuatu/ *Unity Day, Vanuatu*

Międzynarodowy Dzień Solidarności z Narodem Palestyńskim/ *International Solidarity with Palestine Nation Day*

Dzień bez Zakupów/ *No Shopping Day*

listopad/ november

Klara Kopcińska, Florencja/ *Florence*, 2008

P/W 30

Święto Niepodległości, Barbados (od Wielkiej Brytanii, 1966)/ *Independence Day, Barbados (from Britain, 1966)*

Święto Narodowe, Benin, w rocznicę powstania państwa marksistowsko-leninowskiego (1975)/ *National Day, Benin, commemorates the establishment of a Marxist-Leninist state (1975)*

Dzień Młodzieży, Burkina Faso/ *Youth Day, Burkina Faso*

Dzień Andresa Bonifacio, Filipiny, Andres Bonifacio był przywódcą powstania przeciwko Hiszpanom w 1896/ *Andres Bonifacio Day, Philippines, Andres Bonifacio led the 1896 revolt against the Spanish*

Dzień Niepodległości, Jemen (od Wielkiej Brytanii, 1967)/ *Independence Day, Yemen (from UK, 1967)*

Dzień Matki, Rosja/ *Mother's Day, Russia*

Miasta dla Życia, 300 miast na całym świecie opowiada się przeciwko karze śmierci/ *Cities for Life Day, 300 cities around the world declare their opposition to the death penalty*

W/T 1

Xia Yuan, chińskie, poświęcony modlitwie do boga wody o spokojny rok/ *Xia Yuan Festival, Chinese, pray for a peaceful year to the water God*

Festiwal Wolności i Demokracji, Czad/ *Freedom and Democracy Festival, Chad*

Dzień Autonomii, Islandia (niezależność od Danii, 1918)/ *Self-governance Day, Iceland (independence from Denmark, 1918)*

Rocznica rozwiązania armii, Kostaryka (1949) – Kostaryka nie ma armii i od 1949 nie wdawała się w konflikty zbrojne/ *Military Abolition Day, Costa Rica (1949) – since that time Costa Rica doesn't have an army and never engaged i military conflict*

Święto Odnowienia Niepodległości, Portugalia, w rocznicę rozwiązania Unii Iberyjskiej (1580-1640)/ *Restauration of Independence, Portugal, celebrates the end of the Iberian Union (1580-1640)*

Święto Republiki, Republika Środkowoafrykańska (1958)/ *Republic Day, Central African Republic (1958)*

Ziua Unirii, Święto Narodowe, Rumunia, rocznica zjednoczenia Siedmiogrodu i Rumunii (1918)/ *National Day, Romania, commemorates the assembly of the delegates of ethnic Romanians held in Alba Iulia, which declared the Union of Transylvania with Romania (1918)*

Święto państwowe w zastępstwie Dnia Św. Andrzeja, Szkocja/ *Bank Holiday in Lieu of St. Andrew's Day, Scotland*

Światowy dzień walki z AIDS/ *World AIDS Day*

Ś/W 2

Święto Republiki, Laos/ *National Day, Laos*

Rocznica Proklamowania Federacji, Zjednoczone Emiraty Arabskie (niepodległość od Wielkiej Brytanii, 1971)/ *National Day, United Arab Emirates (independence from Great Britain, 1971)*

Międzynarodowy Dzień Upamiętniający Zniesienie Niewolnictwa/ *International Day for the Abolition of Slavery, UN*

C/T 3

Narodowy Dzień Farmerów, Ghana/ *National Farmers' Day, Ghana*

Dzień Adwokata, Indie, pamięci Rajendry Prasada (1884-1963), pierwszego prezydenta Indii i wybitnego prawnika/ *Advocate's Day in India, in memory of Rajendra Prasad, first President and an eminent lawyer*

Międzynarodowy Dzień Osób Niepełnosprawnych/ *International Day of Disabled Persons*

Międzynarodowy Dzień Języka Baskijskiego/ *International Day of the Basque language*

P/F 4

Dzień boga Szango, Santeria, synkretyczny afroamerykański kult pochodzenia karaibskiego, obecny głównie na Kubie/ *Day of god Shango, Santeria, Cuba-originating belief system that combines Catholicism with Yoruba mythology*

Dzień Marynarki Wojennej, Indie/ *Navy Day, India*

Barbórka, Dzień Górnika i Naftowca, Polska, w dniu Św. Barbary, patronki górników/ *Barbórka, Miners' Day, Poland, on the feast day of St. Barbara, miners' patron saint*

Barbarka, Święto Wojsk Rakietowych i Artylerii, Polska/ *Rocket & Artillery Troops' Day, Poland*

Dzień Króla Georga Tupu I, Tonga/ *King's George Tupu 1st Day, Tonga*

S/S 5

Krampus, Austria, ludowy pogański zwyczaj, Krampus to rodzaj diabła towarzyszącego dziś Św. Mikołajowi, niesie rózgi i straszy dzieci/ *Krampus, Austria, incubus in company of Saint Nicholas, he carries birches and frightens children*

Wigilia Św. Mikołaja, Belgia, Czechy, Słowacja, Holandia, Rumunia, Wielka Brytania/ *Saint Nicholas Eve, Belgium, Czech Republic, Slovakia, the Netherlands, Hungary, Romania and the UK*

Święto Odkrycia Haiti, Haiti (1492)/ *Discovery of Haiti (1492)*

Urodziny Króla, Dzień Ojca, Tajlandia, król Bhumibol Adulyadej (ur. 1927)/ *The King's Birthday, Father's Day, Thailand, King Bhumibol Adulyadej (b. 1927)*

Międzynarodowy Dzień Wolontariusza/ *International Volunteers' Day*

N/S 6

Mikołajki, międzynarodowe, Św. Mikołaj przynosi podarki/ *Saint Nicholas Day, international, St. Nicholas/ Santa Claus leaves presents for children*

Św. Mikołaja, grecki kościół katolicki, biskupa Myry, patrona greckiego kościoła katolickiego/ *St. Nicholas, Eastern Orthodox and Eastern Catholicism, Bishop of Myra, Patron of the Byzantine Catholic Church*

Święto Niepodległości, Finlandia (od Rosji, 1917)/ *Independence Day, Finland (from Russia, 1917)*

Święto Konstytucji, Hiszpania/ *Constitution Day, Spain*

Narodowy dzień pamięci i zapobiegania przemocy wobec kobiet, Kanada/ *National Day of Remembrance and Action on Violence Against Women, Canada*

Dzień Oświecenia Buddy, buddyzm, najważniejsze buddyjskie święto w roku/ *Bodhi Day, The Enlightenment of Buddha, Buddhism*

Afflux, dyskordianizm, 2. święto sezonu Aftermath/ *Afflux, Discordianism, 2nd holiday in the season of the Aftermath*

Eid al-Adha, najważniejsze święto muzułmańskie, zw. z pielgrzymką do Mekki, trwa 4 dni, Święto Ofiar upamiętniające ofiarę Abrahama i jego posłuszeństwo wobec Boga. Abraham (Ibrahim) według islamu miał złożyć w ofierze Bogu swego syna Izmaela, Bóg jednak pozwolił mu złożyć w ofierze barana. Ojciec rodziny składa w ofierze zwierzę zabite rytualnie/ *Eid al-Adha, religious festival celebrated by Muslims, Festival of Sacrifice, to commemorate the willingness of Ibrahim to sacrifice his son Ishmael as an act of obedience to God. God provided a ram instead. It lasts 4 days, an animal is sacrificed*

* * *

Uroczystość Niepokalanego Poczęcia Najświętszej Maryi Panny, Kościół katolicki, Kościoły wschodnie/ *The Feast of the Immaculate Conception of the Virgin Mary, Roman Catholic & Eastern Christianity:*

Święto świateł, Francja, Lyon, ku czci Najświętszej Maryi Panny/ *Fête des Lumières (Festival of Lights), France, held in Lyon to honor the Virgin Mary*

Niepokalane Poczęcie, Dzień Armii, Hiszpania/ *Immaculate Conception, Day of the National Army of Spain, Spain*

Niepokalane Poczęcie, Dzień patronki narodu, Portugalia/ Immaculate Conception, Day of the national Patron Saint, Portugal

* * *

Dzień Studenta, Bułgaria/ *Student's Day, Bulgaria*

Dzień Bitwy, Falklandy, m. Wielką Brytanią a Niemcami (1914)/ *The Day of the Battle, Falkland islands, between Great Britain and Germany (1914)*

Dzień Matki Boskiej Camarin, Guam/ *The Camarin Mother of God Day, Guam*

Pielgrzymka, Hari Raya Aidiladha, Malezja, zakończenie okresu pielgrzymki/ *Hari Raya Aidiladha, Malaysia, marks the end of the pilgrimage period*

Dzień Matki, Panama/ *Mother's Day, Panama*

Święto Konstytucji, Rumunia (w rocznicę referendum konstytucyjnego 1991)/ *Constitution Day, Romania (referendum in 1991)*

Święto Konstytucji, Uzbekistan/ *Constitution Day, Uzbekistan*

Dzień CARICOM-Kuba, dla podkreślenia związków dyplomatycznych między wspólnotą karaibską (CARICOM) a Kubą/ *CARICOM-Cuba Day, to celebrate diplomatic ties between the Caribbean Community (CARICOM) and Cuba*

Dzień Pamięci Trzęsienia Ziemi, Armenia (w 1988 miało miejsce trzęsienie ziemi, które zabiło tysiące ludzi i zniszczyło znaczną część infrastruktury Republiki)/ *Spitak Remembrance Day, Armenia, a devastating earthquake in 1988 killed thousands of people and destroyed most of the Republic's infrastructure*

Dzień Sił Zbrojnych, Indie/ *The Armed Forces Flag Day, India*

Dzień Świec, Kolumbia, w wigilię Niepokalanego Poczęcia/ *Día de las Velitas (Day of the Candles), Colombia, on the Eve of Immaculate Conception*

Narodowy dzień Sadzenia Drzew, Malawi, 2. pon. grudnia/ *National Tree Planting Day, Malawi, on the 2nd Mon. of DecemberDzień Pamięci Pearl Harbour, USA/ Pearl Harbor Day, USA*

Międzynarodowy Dzień Lotnictwa Cywilnego/ *International Civil Aviation Day*

grudzień/ december

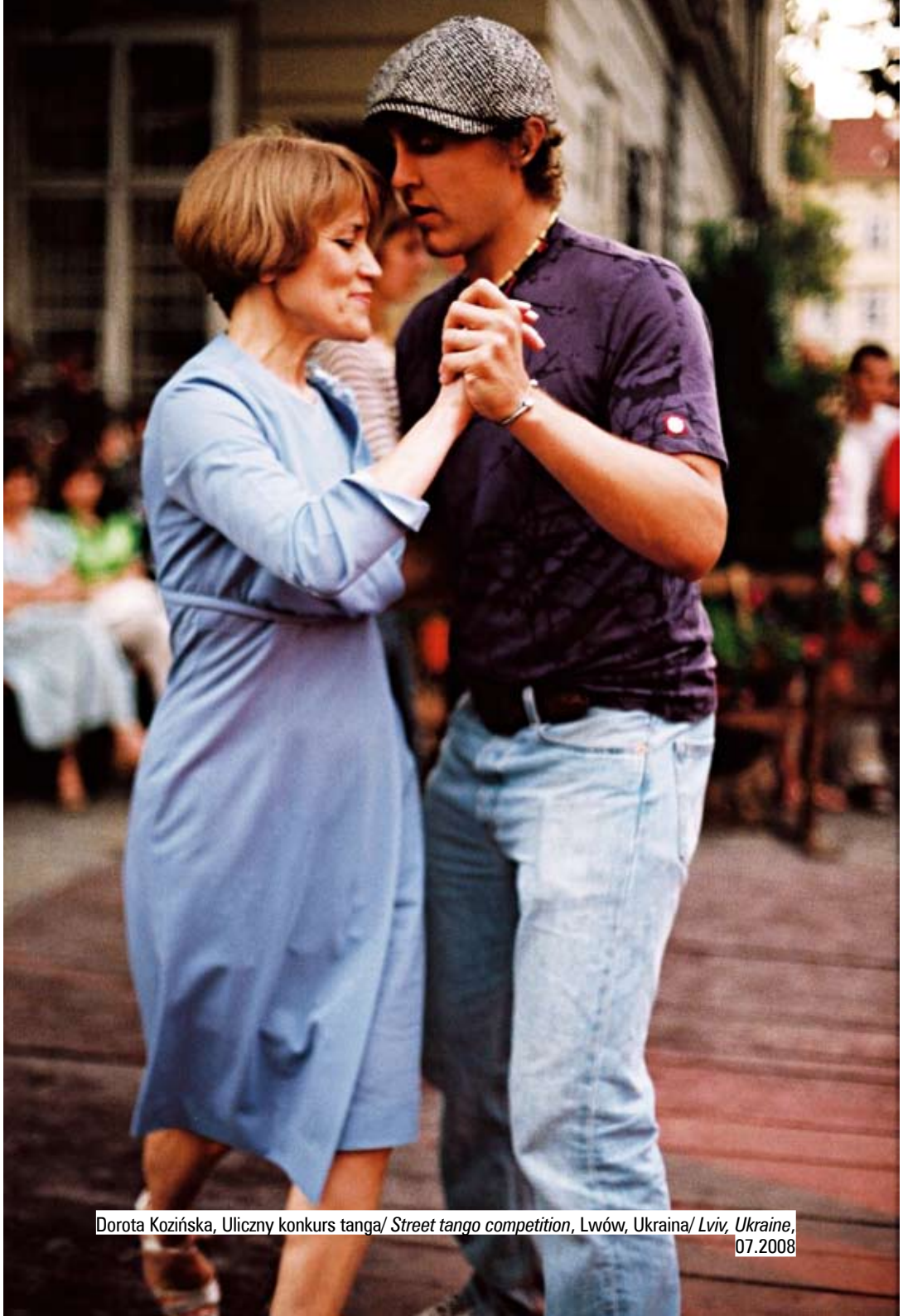

Dorota Kozińska, Uliczny konkurs tanga/ *Street tango competition*, Lwów, Ukraina/ *Lviv, Ukraine*, 07.2008

P/M 7 W/T 8 Ś/W 9 C/T 10 P/F 11 S/S 12 N/S 13

Jesienne Święto Św. Jerzego, Cerkiew Prawosławna/ *Autumn Day of Saint George, Russian Orthodox Church*

Święto Konstytucji, Mariany Północne/ *Constitution Day, Northern Mariana Islands*

Dzień Armii, Peru/ *Army Day, Peru*

Dzień Anny, Szwecja i Finlandia, święto wszystkich osób o imieniu Anna, dzień w którym zaczyna się gotować lutefisk (potrawę rybną) na Wigilię/ *Anna's Day, Sweden and Finland, recognizes everyone named Anna, and marks the day to start the preparation process of the lutefisk to be consumed on Christmas Eve*

Święto Niepodległości, Tanzania (ówczesnej Tanganiki, od Wielkiej Brytanii, 1961)/ *Independence Day, Tanzania (of Tanganika from GB, 1961)*

Dzień Odlewnika, Polska/ *Founder's Day, Poland*

Święto konstytucji, Tajlandia/ *Constitution Day, Thailand*

Międzynarodowy Dzień Praw Człowieka ONZ/ *Human Rights Day*, UN

Ceremonia Wręczenia Nagrody Nobla/ *Presentation Ceremony of the Nobel Prize*

Dzień Tanga, Buenos Aires, Argentyna/ *Tango Day, Buenos Aires, Argentina*

Proklamacja Republiki, Burkina Faso (1958, Górna Wolta stała się autonomiczną republiką wspólnoty francuskiej)/ *Republic Day, Burkina Faso (1958, Upper Volta became an autonomous republic in the French Community)*

Dzień pamięci Llywelyna II, Walia, ostatniego księcia niezależnej Walii (1223-1282), zanim została zdobyta przez angielskiego króla Edwarda I/ *Remembrance Day of Llywelyn II, Wales, was the last prince of independent Wales* (1223-1282) *before its conquest by Edward I of England*

Święto Masá'il (pytań) bahaizm/ *Feast of Masá'il (Questions), Bahá'í Faith*

Chanuka, święto żydowskie, upamiętnia powstanie Machabeuszy pod wodzą Judy Machabeusza w II w p.n.e., święto świateł, trwa 8 dni/ *Chanukah, Jewish, Festival of Lights, the Feast of Consecration, or the Feast of the Maccabees, commemorates the Maccabean Revolt of the 2nd century BC, continues for 8 days*

Święto Niepodległości (Jamhuri, „republika" w suahili), Kenia (od Wielkiej Brytanii, 1963)/ *Jamhuri Day, Kenya, Independence Day, Jamhuri is the Swahili word for "republic" (from Britain, 1963)*

Wspomnienie Najświętszej Maryi Panny z Guadalupe, Meksyk/ *Virgin of Guadalupe Day, Mexico*

Constitution Day, Russia/ *Święto Konstytucji, Rosja*

Dzień Neutralności, Turkmenistan/ *Neutrality Day, Turkmenistan*

Święta Łucja, Szwecja, Norwegia, Dania, Finlandia i niektóre regiony Włoch, wg. tradycyjnych obchodów Łucja pojawia się w postaci młodej kobiety ze świecami i słodyczami/ *Saint Lucy's Day in Sweden, Norway, Denmark, Finland and some regions of Italy, in traditional celebrations, Saint Lucy comes as a young woman with lights and sweets*

Święto Republiki, Malta (od 1974)/ *Republic Day, Malta (since 1974)*

Dzień Księgarza, Polska/ *Bookseller's Day, Poland*

Dzień Pamięci Ofiar Stanu Wojennego (1981), Polska, obchodzony od 2003 r./ *Commemoration of Victim's of the Martial Law (1981), Poland, since 2003*

Święto narodowe, Saint Lucia/ *National Day, Saint Lucia*

Światowy Dzień Telewizji dla Dzieci/ *International Day of Children's' Television*

Dzień Światła/ *Day of Light*

grudzień/ december

Dorota Kozińska, Buddyjskie flagi modlitewne na szczycie Czukhung-Ri (5560 m n.p.m.)/ *Buddhist prayer flags on the Chukhung-Ri summit (5560 metres above sea level)*, Khumbu, Nepal, 04.2008

P/M 14 W/T 15 Ś/W 16 C/T 17 P/F 18 S/S 19 N/S 20

Dzień Małpy, stworzony w 2000 przez studentów Uniwersytetu Stanowego w Michigan/ *Monkey Day, created in 2000 by art students at Michigan State University*

Dzień Powrotu do domu, Alderney, upamiętnia powrót ewakuowanych obywateli do domu po II wojnie światowej/ *Homecoming Day, Alderney, celebrates the return of evacuated citizens to Alderney after World War II*

Dzień królestwa, Holandia, Antyle holenderskie, Aruba, upamiętnia podpisanie Statutu Królestwa Niderlandów w 1954/ *Kingdom Day, Netherlands, the Netherlands Antilles, and Aruba, commemorates the signing of the Charter for the Kingdom of the Netherlands in 1954*

Dzień Karty Praw Stanów Zjednoczonych Ameryki, USA/ *Bill of Rights Day, USA, honors the Bill of Rights of the United States*

Dzień Ludwika Zamenhofa, twórcy języka esperanto/ *Zamenhof Day, celebrated in the Esperanto movement in honor of Ludwik Zamenhof, the creator of Esperanto*

Święto Narodowe, Bahrajn/ *National Day, Bahrain*

Dzień Zwycięstwa, Bangladesz, Vijay Diwas, Indie, upamiętnia przegraną wojsk pakistańskich w wojnie wyzwoleńczej Bangladeszu w 1971/ *Victory Day, Bangladesh, Vijay Diwas (Victory Day), India, to commemorate the surrender of Pakistani forces in the Bangladesh Liberation War in 1971*

Pierwszy dzień Misa de Gallo, Filipiny, „msza koguta", mówi się, że kogut jako 1. był świadkiem narodzin Jezusa, w większości krajów hiszpańskojęzycznych „misa de gallo" oznacza pasterkę, ale na Filipinach obrzędy trwają 9 dni/ *First day of Misa de Gallo, Philippines, "Rooster's Mass", it is said that the rooster would have been among the first to witness the birth of Jesus, and thus be the one to announce it, In most Spanish speaking countries Misa de gallo is a typical midnight mass on Christmas Eve, but in the Phillippines it lasts for 9 days*

Dzień Niepodległości, Kazachstan (od ZSRR, 1991)/ *Independence Day, Kazakhstan (from SU, 1991)*

Pierwszy dzień **Las Posadas** (Gospody), Meksyk, 9-dniowe święto upamiętniające poszukiwanie gospody przez Józefa i Marię/ *First day of Las Posadas, Mexico, Las posadas means "the inns", a nine-day long festival to commemorate Joseph's and Mary's search for an inn to stay at*

Dzień Pojednania, Republika Południowej Afryki, celem pojednania między grupami różnych ras/ *Day of Reconciliation, South Africa, to foster reconciliation between different racial groups*

Dzień Bhutanu, Bhutan/ *National Day, Bhutan*

Ogólnopolski Dzień Rozmów Twarzą w Twarz, Polska, od 2006 roku/ *National Day of Face to Face conversation, Poland, since 2006*

Dzień bez Przekleństw, Polska/ *No-Swearing Day, Poland*

Dzień Braci Wright, USA/ *Wright Brothers Day, USA*

Międzynarodowy Dzień Walki z Przemocą wobec Prostytutek/ *International Day to End Violence Against Sex Workers*

Świętego Sebastiana męczennika, Grecki Kościół Prawosławny/ *Feast of Sebastian the Martyr, Greek Orthodox Church*

Al-Hijra, Muharam, początek roku w kalendarzu muzułmańskim, nie ma znaczenia religijnego, jednak wielu Muzułmanów w tym dniu wspomina Mahometa i jego hidżrę do Medyny/ *Muharram, Muslim New Year, first day of Muharram, the first month in the Islamic Calendar, it has no religious significance, but still many Muslims use the day to remember the life of the Prophet Muhammad and the Hijra to the city now known as Medina*

Dzień Republiki, Niger (rocznica proklamowania republiki, 1958)/ *Republic Day, Niger (autonomous in 1958)*

Międzynarodowy Dzień Migranta, ONZ/ *International Migrants Day, UN*

Dzień Odzielenia się, Anguilla, zamorskie terytorium Wielkiej Brytanii, (od Saint Kitts, 1980)/ *Separation day, Anguilla, British overseas territory (from Saint Kitts, 1980)*

Dzień Wyzwolenia, Goa (od Portugalii, 1961)/ *Liberation day, Goa (from Portugal, 1961)*

Dzień powstania Specjalnego Regioniu Administracyjnego Makao, Chiny, Makao (1999), powrót pod administrację chińską spod portugalskiej trwającej od 1557/ *Macao Special Administrative Region Establishment Day (1999, handover of the territory to China by Portugal)*

Dzień Ryby, Polska, promujący nie zabijanie ryb na Boże Narodzenie/ *Fish Day, Poland, to stop killing fish for Christmas*

Rocznica Zniesienia Niewolnictwa, Reunion/ *Slavery Abolition Day, Reunion*

Zbigniew Tomaszczuk & Agnieszka Tomaszczuk-Rosołowska, Szopka krakowska/ *Cracow nativity crib, Poland*

P/M 21 W/ 22 Ś/ 23 C/ 24 P/ 25 S/ 26

Przesilenie zimowe, półkula północna, m.in. Święto Godowe (etniczne słowiańskie), Yule (germańskie), Beiwe (Samowie), Tōji (Japonia)/ *Winter solstice, Northern Hemisphere, e.g. Gody (ethnic Slavic), Yule (Germanic), Beiwe (Saami), Tōji (Japan)*

Przesilenie Zimowe, Chiny, Korea i in., ważne święto obchodzone w gronie rodzinnym/ *Winter Solstice Festival, China, Korea et al., important Festival marked with family reunions*

Pancza Ganapati, współczesne święto obchodzone przez Hindusów (zwłaszcza diasporę) ku czci Ganeśi, hinduistyczna celebracja okresu powszechnie uznawanego za świąteczny/ *Pancha Ganapati is a modern Hindu festival celebrating Lord Ganesha, a Hindu expression of this natural season of worship, gift-giving and celebration*

Loteria Świąteczna (Lotería de Navidad), Hiszpania/ *National lottery, Spain*

Dzień Zwycięstwa, Egipt, w wojnie Yom Kipur (1973)/ *Victory Day, Egypt, in the Yom Kippur War, Ramadan War or October War (1973)*

Urodziny cesarza Akihito, Japonia/ *The Emperor's Birthday, Japan, Birthday of Akihito*

Urodziny Królowej Sylwii, święto narodowe, Szwecja/ *Birthday of Queen Silvia, an official flag day, Sweden*

HumanLight, święto ustanowione przez amerykańskich świeckich humanistów, by świętować optymistyczne nastawienie do nadchodzącego nowego roku przez pryzmat świeckiego humanizmu opartego na rozumie, współczuciu i nadziei/ *HumanLight, Secular humanism (American), to celebrate a positive approach to the coming new year, generally through the lens of secular humanist philosophy with an emphasis on reason, compassion and hope*

Festivus, fikcyjne święto spopularyzowane przez „Kroniki Seinfelda", słynny komediowy serial telewizyjny w USA, obejmuje szereg rytuałów, m. in. wyznanie każdemu, w jaki sposób się go zawiodło w mijającym roku/ *Festivus, a non-denominational holiday made popular by the sitcom Seinfeld, includes novel practices such as the "Airing of Grievances," in which each person tells everyone else all the ways they have disappointed him or her over the past year*

Międzynarodowy dzień Snowboardingu/ *International Snowboarding Day*

Wigilia Bożego Narodzenia, chrześcijańskie, kościoły zachodnie, dzień oczekiwania na narodziny Jezusa/ *Christmas Eve, Christian, Western Churches, the day before Christmas day, which celebrates the birth of Jesus Christ*

Świętych Adama i Ewy, katolickie, pierwszych rodziców/ *St. Adam and Eve, Catholic, the first parents*

Deklaracja Pokoju Świątecznego, Finlandia, na Starym Rynku w Turku, oficjalnym fińskim mieście bożonarodzeniowym, wg. tradycji sięgającej średniowiecza/ *The Declaration of Christmas Peace, Finland, takes place in the Old Great Square of Turku, Finland's official Christmas City, according to old traditions dating back to the Middle Ages*

Boże Narodzenie, chrześcijańskie, kościoły zachodnie, święto narodzin Jezusa Chrystusa/ *Christmas Day, Christian Feast Day to celebrate the birth of Jesus Christ*

Cuba Navidad, Kuba, przez dziesięciolecia w rewolucyjnej Kubie nie obchodzono Bożego narodzenia, święto zastało przywrócone po wizycie Jana Pawła II na Kubie w 1998/ *Cuba Navidad, Cuba, for decades Christmas was a normal working day in revolutionary Cuba. The Christmas celebration was reinstalled in 1998 after Pope John Paul II visited Cuba*

Dzień Kuaid-e-Azama, Pakistan, (1876-1948) polityk indyjski i pakistański, pakistański bohater narodowy zwany „ojcem Pakistanu"/ *Quaid-e-Azam's Day, Pakistan, (1876-1948), politician and statesman, is generally regarded as the father of the state of Pakistan*

Dzień Konstytucji, Republika Chińska (Tajwan)/ *Constitution Day, Republic of China (Taiwan)*

2. dzień Bożego narodzenia, chrześcijańskie, kościoły zachodnie/ *2nd day of Christmas, Christian*

Boxing Day, Wielka Brytania, Kanada, Nowa Zelandia i Australia oraz inne kraje Wspólnoty Narodów, nazwa święta wywodzi się od pochodzącego ze średniowiecza zwyczaju darowania służbie lub biednym podarunków zapakowanych w pudełka (ang. box), wiąże się z rozdawaniem prezentów i pieniędzy, w wielu krajach jest to też tradycyjny dzień wyprzedaży. W Irlandii i na Wyspie Man jako Dzień strzyżyka, w Afryce Południowej jako Dzień życzliwości/ *Boxing Day, Wielka Brytania, Kanada, Australia and other, based on the tradition of giving gifts to the less fortunate members of society, the celebration varies from country to country, often it is also a day of massive sales. Wren day in Ireland and the Isle of Man. Day of Goodwill in South Africa*

Dzień św. Szczepana Męczennika, Alzacja, Austria, Chorwacja, Czechy, Hong Kong, Irlandia, Katalonia, Słowacja, Włochy/ *St. Stephen's the Martyr's Day, Alsace, Austria, Catalonia, Croatia, the Czech Republic, Hong Kong, Italy, Ireland, and Slovakia*

Dzień Proklamacji, Australia, upamiętnia powstanie Australii Południowej jako prowincji brytyjskiej. Proklamacja wygłoszona została przez kapitana Johna Hindmarsha w Genelg przy drzewie eukaliptusowym, 28 grudnia 1838 (obchodzone 26)/ *Proclamation Day, Australia, for the foundation of the Australian state of South Australia as a British province. The proclamation was made by Captain John Hindmarsh, beside The Old Gum Tree at Glenelg, on 28 December 1836 (celebrated on the 26th)*

Dzień niepodległości i jedności, Słowenia, w rocznicę ogłoszenia wyników plebiscytu dot. niepodległości w 1990/ *Day of independence and unity, Slovenia, commemorates the proclamation of the independence plebiscite results in 1990*

1. dzień Święta Kwanzaa, USA, trwającego tydzień święta dziedzictwa afrykańskiego, podczas którego pali się świece, dokonuje rytuału libacji oraz daje prezenty. Stworzone zostało przez Rona Karengę, afroamerykańskiego uczonego i działacza, jako afroamerykańska alternatywa dla istniejących świąt, po raz pierwszy odbyło się w 1966/ *First day of Kwanzaa, USA, a week-long holiday honoring African heritage, featuring activities such as candle-lighting and pouring of libations, and culminating in a feast and gift giving. It was created by Ron Karenga, an African-American scholar and social activist, as an African-American alternative to existing holidays, and was first celebrated 1966*

Święto dziękczynienia, Wyspy Salomona/ *Thanksgiving public holiday, Solomon Islands*

Pierwszy dzień parady Junkanoo, Wyspy Bahama (drugi dzień w Nowy Rok)/ *First day of Junkanoo street parade in the Bahamas (the second day is on the New Year's Day)*

grudzień/ december

grudzień/ december

Dorota Binkiewicz, Na chwilę przed Świętami Bożego Narodzenia/ *Right before Christmas*, Haifa, Izrael/ *Israel*, 12.2007

Świętego Szczepana, cerkiew prawosławna, dzień wolny w Rumunii/ *St. Stephen's Day, Orthodox Churches, a public holiday in Romania*

Św. Jana, apostoła i ewangelisty, katolickie/ *John the Apostle and Evangelist, Roman Catholic*

P/ 28 W/ 29 Ś/ 30 C/ 31

Święto Świętych Młodzianków Męczenników (Dzień Niewinnych Dzieci Betlejemskich), kościoły chrześcijańskie, w Hiszpanii i krjach Ameryki Łacińskiej obchodzone podobnie jak Prima Aprilis/ *Feast of the Holy Innocents, also known as Childermas, Christian, commemorating the Massacre of the Innocents on order of King Herod the Great. In Spain and Latin American countries the festival is celebrated in a manner similar to April Fool's Day*

Międzynarodowy Dzień Pocałunku/ *International Kissing Day*

Światowy Dzień Różnorodności Biologicznej/ *International Day of Bio-diversity*

Dzień Jose Rizala, Filipiny (1861-1896) lekarz, literat, filipiński bohater narodowy, adwokat reform, skazany na karę śmierci za (rzekome) podburzanie do buntu przeciw Hiszpanom/ *Rizal Day, Philippines (1861-1896), Filipino polymath, writer, nationalist and the most prominent advocate for reforms in the Philippines during the Spanish colonial era, national hero*

Ostatni dzień roku kalendarzowego, w niektórych krajach jako Sylwester, w Szkocji obchodzony jako Hogmanay/ *New Year's Eve on the Gregorian Calendar, St. Silvester in several countries, Hogmanay in Scotland*

Klara Kopcińska, Warszawa/ *Warsaw*, 2008

grudzień/ december

Kilka tygodni temu byłem na Zamku Królewskim na otwarciu pośmiertnej wystawy zdjęć Ryszarda Kapuścińskiego. Jego fotografie pokazują kontynent ze wszystkich stron. Doprawdy zadaję sobie nadal pytanie, jak to się dzieje, że wiedza o Afryce jest tak niska w kraju, który dał światu tak wielkiego znawcę Afryki?
Mamadou Diouf

Na pytanie Azerów skąd pochodzisz, odpowiadam, że jestem z Baku. W Gruzji, albo Armenii, przedstawiam się jako obywatelka Azerbejdżanu. Będąc w krajach Europejskich, na pytanie skąd pochodzisz, odpowiadam krótko: Jestem z Kaukazu, przebywając w Chinach, albo Uzbekistanie, mówię, że jestem Europejką.
Hidżran Aliyewa

Jestem dumny z tego, że jestem Hindusem i mieszkam w kraju, w którego historii można znaleźć tak wiele podobieństw do historii mojej ojczyzny.
JJ

więcej wypowiedzi przedstawicieli mniejszości narodowych w Warszawie, zebranych przez Kontynent Warszawa, znajdziesz na stronie www.2b.art.pl

* * *

A few weeks ago I went to the Royal Castle to see the exhibition of photos by Ryszard Kapuściński. They present the continent from all possible aspects. I keep asking myself how is it possible that the knowledge of Africa is so low in a country which had such a great expert on Africa?
Mamadou Diouf

When the Azerbaijani ask me where I come from I say: from Baku. In Georgia or Armenia I say I come from Azerbaijan. In Europe I say briefly: I'm from Caucasus. In China or Uzbekistan I say I'm European.
Hidżran Aliyewa

I am proud that I am from India and that I live in a country which has so many similarities with my homeland.
JJ

more quotes from ethnic minority representatives living in Warsaw, collected by Kontynent Warszawa can be found on www.2b.art.pl

KONTYNENT WARSZAWA
WARSZAWA WIELU KULTUR
www.kontynent.waw.pl

dziękujemy naszym partnerom i przyjaciołom
we wish to thank our partners and friends

Antykwariat „Au petit Paris”
Arctic Paper Polska Sp. z o.o.
Biało-Czerwona
Tomasz Brzozowski
Biuro Kultury Urzędu Miasta Warszawa
Czuły Barbarzyńca
Galeria XX1
Jan Dziedzic
Cecylia Jakubczak
Anna Karwat
Robert Kawka
Ryszard Ługowski
Kontynent Warszawa
Emma Marszałek
Mazowieckie Centrum Kultury i Szuki
Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego
Leszek Napiontek
Narodowe Centrum Kultury
OKI DOKI Hostels
Samorząd Województwa Mazowieckiego
Michał Silski michal@silski.net
Krzysztof Wojciechowski
Artur Wolski
ZREW S.A.

Zbigniew Tomaszczuk & Agnieszka Tomaszczuk-Rosołowska, Lajkonik w Krakowie/ *Lajkonik in Cracow*, Poland

www.jakon.com.pl

mecenas sztuki

VARSOVIE • WARSCHAU • ВАРШАВА